BIBLIOTECA POLIROM

Cormac McCarthy

MERIDIANUL SÂNGELUI

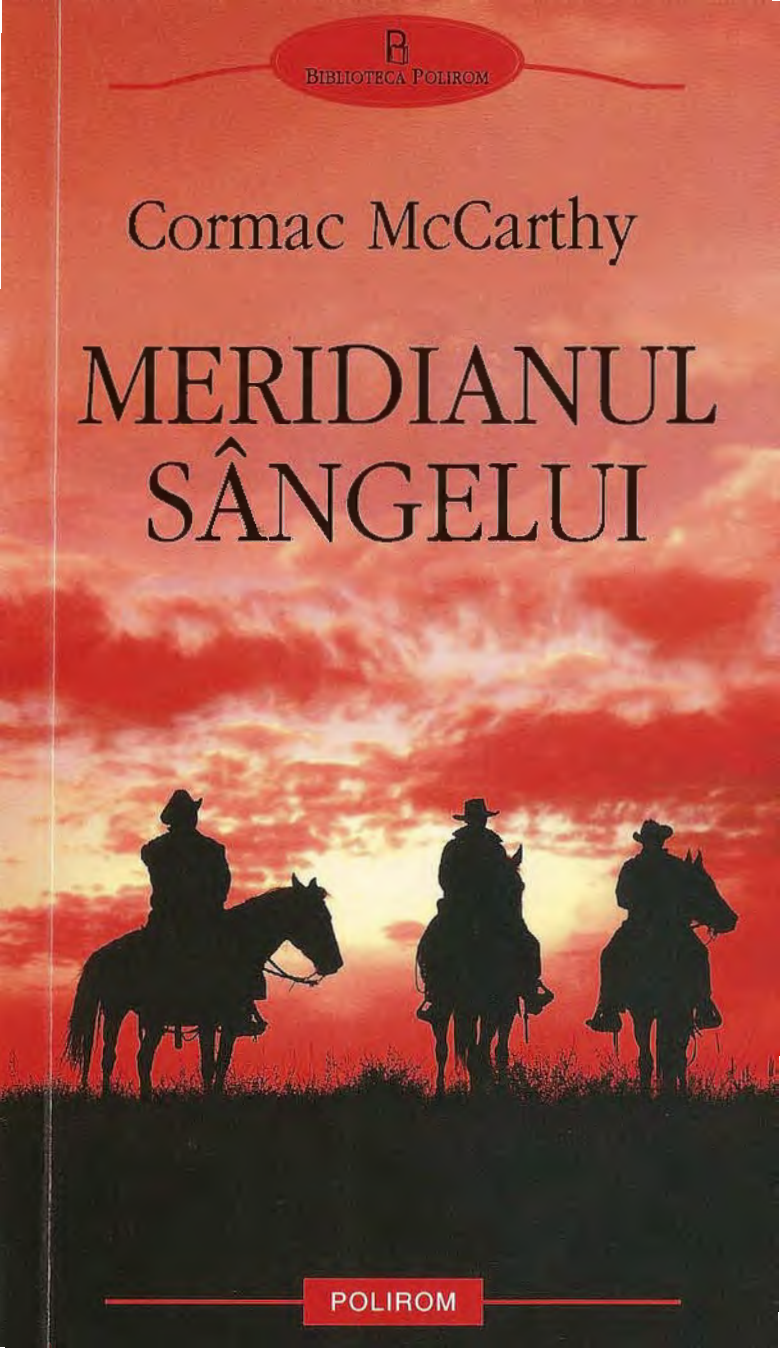

POLIROM

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Cormac McCarthy, *Blood Meridian*
Copyright © Cormac McCarthy, 1985
All rights reserved

© 2011 by Editura POLIROM, pentru prezenta traducere

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4 ; P.O. BOX 266, 700506
București, sector 4, B-dul Splaiul Unirii, nr. 6, Bl. 3A, et. 1, cam. 4, O.P. 53 ; 040031

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

McCARTHY, CORMAC
Meridianul sângelui sau Amurgul purpuriu al Vestului / Cormac McCarthy ; trad. de Iulia Gorzo. – Iași : Polirom, 2011

ISBN 978-973-46-1861-3

I. Gorzo, Iulia (trad.)

821.111(73)-31=135.1

Printed in ROMANIA

Cormac McCarthy

Meridianul sângelui

sau

Amurgul purpuriu al Vestului

Traducere din limba engleză
și note de Iulia Gorzo

POLIROM
2011

Cormac McCarthy (n. 1933, Providence, Rhode Island) este al treilea din cei şase copii ai familiei sale. Urmează studiile Universităţii din Tennessee, în 1953 se înrolează în armata Statelor Unite, apoi în 1957 îşi reia studiile, dar părăseşte universitatea fără să obţină vreo diplomă şi se mută cu prima lui soţie, Lee Holleman, şi fiul lor, Cullen, în Chicago. Primul roman al lui McCarthy, *The Orchard Keeper*, apare în 1965 la Random House. Ulterior scriitorul se întoarce în Tennessee şi divorţează, apoi se recăsătoreşte cu Anne DeLisle, pe care o cunoaşte în 1966 şi de care se va despărţi în 1981. Între timp publică romanele *Outer Dark* (1968), *Child of God* (1974), *Suttree* (1979) şi *Blood Meridian* (*Meridianul sângelui*, 1985), iar fiecare nouă carte îl impune tot mai mult în conştiinţa publicului. Romanul *All the Pretty Horses* (1992) este răsplătit cu National Book Award şi National Book Critics Circle Award, după care McCarthy publică *The Crossing* (1994) şi *Cities of the Plain* (1998). În 2005 îi apare un nou roman de succes, *No Country for Old Men*, urmat de *The Road* (2006), cu care prozatorul american cucereşte premiul Pulitzer şi premiul James Tait Black Memorial. Filmul regizat de fraţii Coen după cartea *No Country for Old Men* (*Nu există ţară pentru bătrîni*) în 2007 obţine patru premii Oscar şi alte zeci de premii naţionale şi internaţionale. Cormac McCarthy primeşte în 2008 PEN/Saul Bellow Award for Achievement in American Fiction pentru întreaga creaţie artistică. La ora actuală autorul trăieşte în Tesuque, New Mexico, împreună cu soţia sa, Jennifer Winkley, şi fiul lor, John.

„Nici un alt scriitor american în viaţă, nici măcar Pynchon, nu ne-a mai oferit o carte atît de puternică şi memorabilă" – notează criticul Harold Bloom despre *Meridianul sângelui*. Plasată la mijlocul secolului XIX, acţiunea romanului prefigurează un *western* cu valenţe *horror*, urmărind aventurile unui tânăr fără căpătâi, în zona graniţei dintre Texas şi Mexic, alături de o înfiorătoare bandă condusă de un monstru cu chip uman, „Judele", pentru care doar moartea şi cruzimea par să aibă sens în lumea oamenilor. Banda era cunoscută şi temută în epocă mai ales pentru expediţiile împotriva indienilor şi pentru crimele la care se deda. Însă, oricât de real ar fi faptul de la care porneşte povestea, imaginarul straniu, cruzimea, perplexitatea şi grotescul pe care le dezvoltă par înghiţite de un focar literar la limita dintre afazie şi instinct animalic, ce înregistrează cele mai extreme manifestări ale violenţei.

Autorul ţine să mulţumească Fundaţiei Lyndhurst, Fundaţiei Memoriale John Simon Guggenheim şi Fundaţiei John D. şi Catherine T. MacArthur. Ţine să-şi exprime, de asemenea, aprecierea pentru Albert Erskine, editorul său vreme de douăzeci de ani.

Gândurile vă sunt înfricoşătoare, iar inimile, slabe. Actele voastre de milă şi cruzime sunt absurde, săvârşite fiind fără stăpânire, ca şi cum ar fi irepresibile. Până la urmă, vă e tot mai frică de sânge. De sânge şi de timp.

PAUL VALÉRY

Să nu credem că viaţa întunericului e afundată în nenorocire şi rătăcită ca într-o continuă suferinţă. Nu există suferinţă. Căci suferinţa e un lucru pe care îl înghite moartea, iar moartea şi a muri sunt însăşi viaţa întunericului.

JACOB BOEHME

Clark, care a condus expediţia de anul trecut în regiunea Afar din nordul Etiopiei, şi colegul său de la UC Berkeley, Tim D. White, au declarat că reexaminarea unui craniu fosilizat, vechi de trei sute de mii de ani, descoperit cu ceva timp în urmă în aceeaşi regiune, a scos la iveală indicii că ar fi fost scalpat.

YUMA DAILY SUN, 13 iunie 1982

I

Copilăria în Tennessee – Fugar – New Orleans – Se bate – E împuşcat – Spre Galveston – Nacogdoches – Reverendul Green – Judele Holden – O încăierare – Toadvine – Hotelul în flăcări – Fuga

El e copilul. E palid şi slab, poartă o cămaşă de pânză subţire şi zdrenţuită. Scormoneşte focul în micul spălător de lângă bucătărie. Afară se întind câmpuri negre răscolite, cu petice de zăpadă, şi după ele păduri şi mai negre unde încă mai vieţuiesc câţiva lupi. Se spune că s-ar trage din neam de tăietori de lemne şi cărători de apă, dar adevărul e că tatăl lui a fost învăţător. Zace în beţie, zice din poeţi cu nume acum uitate. Băiatul se ghemuieşte lângă foc şi-l priveşte.

Noaptea în care te-ai născut. Treiş'trei. Leonide, aşa le zicea. Doamne cum mai ploua cu stele. De căutam întunecimea, găurile din ceruri. Ursa Mare se făcuse fărâme.

Maica moartă, să tot fie paisprezece ani, a clocit la propriu-i piept făptura care a băgat-o în pământ. Tatăl nu-i pomeneşte niciodată numele, copilul nu i-l ştie. Are pe lumea asta o soră pe care n-o să o mai vadă niciodată. Priveşte, palid şi nespălat. Nu

ştie nici să scrie, nici să citească şi deja mocneşte-n el instinctul unei violenţe fără sens. Trecutul tot e în acel chip, copilul tatăl bărbatului.

La paisprezece ani fuge de-acasă. N-are să mai vadă niciodată bucătăria din şopron în întunericul de dinaintea zorilor. Lemnele de foc, ligheanele de spălat. Umblă către apus până în Memphis, pelerin solitar în peisajul plat şi pastoral. Negri pe câmpuri, deşiraţi şi aduşi de spate, cu degetele ca nişte păianjeni printre măciuliile de bumbac. O agonie tulbure în grădină. Siluete mişcându-se în amurgul greoi cu soarele în urmă, la scăpătat, pe un cer de hârtie. Un ţăran singuratic întunecat la înfăţişare umblând în urma catârului şi grapei în lunca bătută de ploi pe înserat.

După un an e în Saint Louis. Îl ia un şlep şi-l duce către New Orleans. Patruzeci şi două de zile pe râu. Vapoarele cu aburi luminate toate ca nişte oraşe plutitoare şuieră noaptea tăindu-şi anevoie drum prin apele negre. Fac bucăţi buştenii de pe apă şi vând lemnul, şi el umblă pe străzi, aude limbi neauzite până atunci. Stă într-o odaie deasupra unei curţi în spatele unei cârciumi şi coboară noaptea ca o bestie de poveste ca să se încaiere cu marinarii. Mare nu e, dar are încheieturi groase, mâini mari. Umerii îi sunt clădiţi aproape unul de altul. Sub cicatrici, faţa copilului rămâne straniu de neatinsă, ochii, ciudat de nevinovaţi. Se bat cu pumnii, cu picioarele, cu sticle sau cuţite. Toate rasele, toate neamurile. Oameni care vorbesc cum mârâie maimuţele. Oameni din ţinuturi atât de îndepărtate şi de stranii, încât stând deasupra lor, cum zac sângerând în ţărână, băiatul simte că însăşi omenirea e răzbunată.

La un moment dat, într-o noapte, un boţman maltez îl împuşcă în spate cu un pistol mic. Când

se întoarce să se răfuiască cu el e împuşcat iar, chiar sub inimă. Omul fuge şi el se reazemă de bar cu sângele şiroindu-i pe cămaşă. Ceilalţi îşi feresc privirea. După o vreme se ridică în capul oaselor pe podea.

Zace două săptămâni într-un pătuţ din odaia de la etaj, oblojit de nevasta cârciumarului. Ea îi aduce de mâncare, îi scoate afară scârna. O femeie cu căutătură aspră, vânoasă la trup ca un bărbat. Când se pune pe picioare, nu mai are bani să-i plătească şi pleacă în toiul nopţii, doarme pe malul râului până găseşte un vas să-l ducă de acolo. Vasul merge în Texas.

Acum abia se despoaie copilul de tot ceea ce fusese. Obârşia îi e tot mai îndepărtată, cum îi e şi destinul, şi niciodată cât s-o învârti pământul n-or să mai fie ţinuturi atât de sălbatice şi de barbare încât să se afle dacă ce-i lăsat de Dumnezeu poate fi modelat după vrerea omului sau dacă inima lui nu-i cumva tot un soi de lut. Pasagerii sunt oameni sfioşi. Îşi feresc ochii şi nici unul nu-l întreabă pe celălalt cu ce treburi e venit. Doarme pe punte, un călător printre alţii. Se uită la malul întunecos cum se înalţă şi coboară. Păsări de mare cenuşii croncănind. Stoluri de pelicani zburând spre coastă deasupra apelor plumburii.

Un şlep îi lasă la mal, coloniştii cu calabalâcul lor, cercetând cu toţii ţărmul, limba subţire de nisip şi pini de Virginia plutind în ceaţă.

Umblă pe străzile înguste ale portului. Aerul miroase a sare şi a lemn abia tăiat. Noaptea, târfele îl cheamă din beznă ca nişte suflete nesătule. După o săptămână e iar pe drumuri cu câţiva dolari munciţi în pungă, colindând de unul singur străzile nisipoase ale nopţii sudiste cu pumnii strânşi în buzunarele de bumbac ale hainei ieftine. Diguri de pământ

peste mlaştini. Egrete în cuiburile lor albe ca nişte lumânări printre muşchi. Vântul are în el o asprime şi frunzele zboară pe marginea drumului şi se-mprăştie mai departe pe câmpurile nopţii. O ia către nord printre mici aşezări şi ferme, muncind cu ziua pe casă şi masă. Într-un cătun, la o răscruce, vede un ucigaş spânzurat, un paricid, şi prietenii omului se reped şi-l trag de picioare în timp ce el atârnă mort de funia lui şi urina îi întunecă pantalonii.

Munceşte într-o fabrică de cherestea, munceşte într-un lazaret de difterici. Ia ca răsplată de la un fermier un catâr bătrân şi, pe el călare, în primăvara anului una mie opt sute şi patruzeci şi nouă, străbate nou-proclamata Republică Fredonia până-n oraşul Nacogdoches.

Reverendul Green jucase zilnic cu casa închisă de când se pornise ploaia şi ploaia se pornise de două săptămâni. Când a intrat băiatul, plecându-şi capul, în cortul de pânză jerpelită mai erau locuri în picioare pe lângă pereţi, unul sau două, şi aşa o duhoare ameţitoare de asudaţi şi nespălaţi că până şi ei se repezeau din când în când afară în potop să ia o gură de aer curat înainte ca ploaia să-i mâne iar înăuntru. S-a aşezat cu alţii ca el lângă peretele din fund. Singurul lucru aparte la el în toată adunătura aia era, poate, că nu purta armă.

Fârtaţi, a zis reverendul, nu s-o putut ţine departe de haz, haz, haznalele astea de-aci, din Nacogdoches. I-am zis, zic: Îl duci pe fiu' Domnului după tine acolo? Şi el zice: O, nu. Nu-l duc. Şi zic: nu ştii că el a zis: Eu cu voi sunt în toate zilele, până la capătul drumului?

Păi, zice el, io n-am zis la nimenea să vină niciunde. La care eu: Fârtate, nu tre' să zici. El te-o petrece pas cu pas c-oi zice tu sau n-oi zice.

Fârtate, zic, de el nu te poţi lepăda. Acuma. Pe el, *pe el* îl tragi tu după tine în haznaua aia de colo?

Ai mai văzut vreodată loc unde să plouă aşa?

Băiatul stătuse cu ochii pe reverend. S-a întors spre omul care vorbise. Purta mustăţi lungi după moda căruţaşilor şi purta o pălărie cu boruri largi şi calotă joasă, rotundă. Avea un început de albeaţă la ochi şi căta sincer la băiat de parcă ar fi ştiut ce gândeşte despre ploaie.

Abia ce-am ajuns, a zis băiatul.

Ei, eu unul n-am mai văzut aşa ceva.

Băiatul a încuviinţat din cap. O matahală de bărbat îmbrăcat cu o manta de ploaie intrase în cort şi-şi scosese pălăria. Era pleşuv ca-n palmă şi n-avea nici urmă de barbă, nici sprâncene deasupra ochilor, şi nici genele nu i se vedeau. Era înalt de aproape doi metri şi stătea şi fuma trabuc chiar şi în casa asta nomadă a Domnului şi părea să-şi fi scos pălăria doar ca s-o scuture de ploaie, căci apoi şi-a pus-o iar pe cap.

Reverendul încetase cu predica. În cort nu se auzea nici un zgomot. Toţi se uitau la bărbat. El şi-a potrivit pălăria şi şi-a făcut loc apoi până-n faţă la amvonul din şipci unde stătea reverendul şi acolo s-a întors să le vorbească enoriaşilor. Avea chipul senin şi ciudat de copilăros. Avea mâini mici. Şi le-a întins în faţă.

Doamnelor şi domnilor, consider că e de datoria mea să vă aduc la cunoştinţă că omul care ţine adunarea asta creştină e un impostor. Nu are nici o patalama preoţească de la nici un aşezământ recunoscut sau încropit. E întru totul lipsit de orice pricepere pentru funcţia pe care o ocupă pe nedrept şi n-a făcut decât să înveţe pe dinafară câteva pasaje din cartea sfântă cu scopul de a împrumuta predicilor sale mincinoase un oareşce iz al cucericiei

pe care o nesocotește. La drept vorbind, distinsul domn care stă aici în fața domniilor voastre dându-se drept slujbașul lui Dumnezeu nu e doar cu desăvârșire analfabet, ci mai e și căutat de lege în statele Tennessee, Kentucky, Mississippi și Arkansas.

O, Doamne, a strigat reverendul. Minciuni, minciuni! Și a început să citească febril din biblia lui pe care o ținea deschisă.

Pentru câte și mai câte capete de acuzare, dintre care ultimul are legătură cu o fată de unsprezece ani – unsprezece am spus – care-și pusese nădejdea-n el și pe care a fost surprins în timp ce o siluia înveșmântat fiind chiar în odăjdiile Dumnezeului lui.

Un murmur a străbătut mulțimea. O femeie a căzut în genunchi.

El e, a strigat reverendul, printre suspine. El e. Diavolul. Iată-l colo.

În ștreang cu scârnăvia, a strigat un scandalagiu slut din rândurile din spate.

Cu nici trei săptămâni înainte de asta a fost alungat din Fort Smith pentru că s-a împreunat cu o capră. Da, doamnă, așa am zis. Capră.

Să-mi sară ochii dacă nu-l împușc pe tâlhar, a spus un bărbat ridicat în picioare în colțul cel mai îndepărtat al cortului și, scoțând un pistol din cizmă, a ochit și a tras.

Tânărul căruțaș a scos numaidecât un cuțit din haine, a sfâșiat cortul și a ieșit afară în ploaie. Băiatul l-a urmat. Cu capetele jos, îndoiți de spate, au luat-o la goană prin mocirlă spre hotel. Împușcăturile cuprinseseră deja tot cortul și o duzină de portițe fuseseră sfâșiate în pereții de pânză, oamenii năvăleau afară, femeile țipând, lume împiedicându-se, lume călcată în picioare în noroi. Băiatul și tovarășul lui au ajuns în galeria hotelului, și-au

şters ochii de apă şi s-au întors să se uite. Cum se uitau ei, cortul a început să se clatine şi să se îndoaie şi, ca o uriaşă meduză rănită, s-a aşezat încetişor pe pământ măturându-l cu pereţii zdrenţuiţi de pânză şi pripoanele hărtănite.

Bărbatul pleşuv era deja la bar când au intrat ei. Pe tejgheaua lustruită din faţa lui stăteau două pălării şi doi pumni de bani. A ridicat paharul, dar nu către ei. S-au aşezat la bar şi au cerut whisky, băiatul a pus banii jos, dar barmanul i-a împins înapoi cu degetul mare şi a dat din cap.

Astea-s de la jude, a zis.

Au băut. Căruţaşul a pus paharul jos şi s-a uitat sau a părut să se uite la băiat, nu puteai fi sigur de căutătura lui. Băiatul s-a uitat în lungul barului, unde stătea judele. Barul era aşa de înalt că mulţi n-ar fi ajuns să-şi suie nici măcar coatele pe el, dar judelui abia de-i venea până la brâu şi stătea cu palmele lipite de tejghea, uşor aplecat, de parcă s-ar fi pregătit să mai ţină o cuvântare. Pe uşă începuse deja să se adune buluc de oameni, sângerând, acoperiţi cu noroi, blestemând. S-au îngrămădit roată lângă jude. Se strângea o ceată să plece după popă.

Domnu' jude, cum de-ai ştiut să-l dai în vileag pe coate-goale ăla?

În vileag? a zis judele.

Când te-ai dusără la Fort Smith?

Fort Smith?

De unde-l cunoşteai de ştiai atâtea despre el?

De reverendul Green zici?

Da, să trăiţi. Gândeam c-ai umblat prin Fort Smith înainte să vii aci.

N-am fost în Fort Smith în viaţa mea. Mira-m-aş ca el să fi fost.

S-au uitat de la unul la altul.

Păi unde-ai fost de te-ai întâlnit cu el?

Azi l-am văzut prima oară-n viața mea. Nici măcar n-auzisem de el.

A ridicat paharul și a băut.

În încăpere s-a lăsat o tăcere stranie. Arătau cu toții ca niște efigii de lut. Într-un târziu, cineva a început să râdă. Apoi altul. Curând râdeau cu toții în cor. Cineva l-a cinstit pe jude cu un pahar.

Ploua de șaisprezece zile când l-a întâlnit pe Toadvine și ploaia nu contenea. Stătea în picioare în aceeași cârciumă și-și băuse toți banii, afară de doi dolari. Căruțașul plecase, încăperea era aproape goală. Ușa stătea deschisă și se zărea ploaia căzând în curtea pustie din spatele hotelului. Și-a golit paharul și a ieșit. Peste noroi erau așezate câteva scânduri și s-a dus după geana tot mai slabă de lumină din pragul ușii către latrinele înfundate, din drugi de lemn, în capătul curții. Un alt bărbat venea de la latrină și s-au întâlnit la jumătatea drumului pe scândurile înguste. Bărbatul din fața lui s-a clătinat ușor. Borul ud al pălăriei i-a căzut pe umeri rămânând priponit doar în față, unde era legat. Într-o mână ținea neglijent o sticlă. Ai face bine să te dai din drumul meu, a zis.

Băiatul n-avea de gând să se supună și a socotit că n-ar avea rost nici să stea la discuții. L-a lovit pe individ în falcă. Omul a căzut și s-a ridicat iar. Te omor, a zis.

S-a repezit cu sticla, însă băiatul s-a ferit, apoi bărbatul s-a repezit iar și băiatul s-a tras îndărăt. Când băiatul i-a tras una, bărbatul i-a făcut sticla țăndări în cap pocnindu-l dintr-o parte. S-a prăvălit de pe scânduri în noroi și bărbatul s-a aruncat după el cu gâtul zimțat al sticlei încercând să i-l vâre în ochi. Băiatul se apăra cu mâinile și mâinile

îi erau năclăite de sânge. Tot încerca să ajungă la cuțitul din cizmă.

Te omor, a zis bărbatul. S-au încleștat în întunericul din curte, pierzându-și cizmele din picioare. Băiatul avea acum cuțitul în mână, se învârteau în noroi încoace și încolo, ca un crustaceu, și când bărbatul s-a repezit o dată înspre el, băiatul i-a tăiat cămașa. Bărbatul a aruncat gâtul de sticlă și a scos pe după cap un cuțit uriaș de vâuătoare. Îi alunecase pălăria și lațele negre și slinoase îi fluturau în jurul capului și-și încifrase amenințările într-un singur cuvânt, *omor*, ca o incantație dementă.

Ăla taie, a zis unul dintre bărbații înșirați pe podeț care priveau.

Omor, omor, scuipa bărbatul înaintând anevoie.

Dar mai venea cineva prin curte, pleoșcăind cu zgomot, greoi, repetat, ca o vită. Avea cu el un toiag cu măciulie uriașă. A ajuns primul la băiat și, când l-a lovit cu bâta, băiatul s-a prăvălit cu fața-n jos în noroi. Ar fi murit dacă nu l-ar fi întors cineva.

Când s-a trezit era lumină, ploaia se oprise și deasnpră-i se ițea chipul unui bărbat cu plete lungi acoperit din cap până-n picioare de noroi. Bărbatul îi spunea ceva.

Ce? a zis băiatul.

Am zis dacă suntem chit.

Chit?

Chit. Că dacă mai vrei ceartă cu mine al dracu' să fiu dacă n-o primești.

S-a uitat la cer. Foarte sus, foarte mic, un uliu. S-a uitat la bărbat. Mi-am rupt gâtul? a zis.

Bărbatul a aruncat o privire de jur împrejurul curții, a scuipat și s-a uitat iar la băiat. Nu te poți ridica?

Nu știu. Nici nu-ncercai.

N-am vrut să-ți rup gâtul.

Nu.

Am vrut să te omor.

Până acu' nimenea n-a izbutit. S-a proptit în noroi și s-a sforțat să se ridice. Bărbatul stătea pe scânduri cu cizmele alături. N-ai pățit nimica, a zis.

Băiatul s-a uitat țeapăn în jur la zi. Unde-mi sunt cizmele? a zis.

Bărbatul și-a mijit ochii la el. Coji de noroi uscat se desprindeau de pe fața lui.

Dacă mi-a luat careva cizmele să vezi că tre' să-l omor pe nemernic.

Cre' că una-i colo.

Băiatul a luat-o târâș prin noroi și și-a recăpătat o cizmă. Se împleticea prin curte simțind sub tălpi ceea ce păreau a fi bulgări de noroi.

Ăsta-i cuțitu' tău? a zis.

Bărbatul și-a mijit ochii la el. Așa se pare, a zis.

Băiatul i l-a aruncat și el s-a aplecat, l-a ridicat și i-a șters tăișul uriaș de cracul pantalonilor. Am crezut că te-o fi furat careva, a zis către cuțit.

Băiatul și-a găsit cealaltă cizmă și a venit să se așeze pe scânduri. Avea ditamai mâinile de la noroi și pe una a șters-o scurt pe genunchi și a lăsat-o iar să cadă.

Au stat acolo unul lângă altul privind la curtea goală. În fundul curții era un gard din țăruși și după gard un băiat scotea apă dintr-un puț și în curtea aia se vedeau miște găini. Un bărbat a ieșit pe ușa tavernei și a luat-o în jos pe podeț către latrină. S-a oprit unde stăteau ei și s-a uitat la ei, apoi a coborât în noroi. După o vreme s-a întors și a coborât iar în noroi, a dat ocol și s-a urcat pe podeț.

Băiatul s-a uitat la bărbat. Avea capul ciudat de îngust și părul lui mânjit de noroi închipuia o pieptănătură bizară și primitivă. Pe frunte avea arse cu fierul literele H T și, mai jos, aproape între

ochi, litera F, și semnele astea erau lăbărțate și aprinse de parcă fierul zăbovise prea mult acolo. Când s-a întors să se uite la el, băiatul a văzut că n-avea urechi. Bărbatul s-a sculat în picioare, și-a vârât cuțitul în teacă și a luat-o înainte pe podeț cu cizmele în mână, iar băiatul s-a ridicat și a pornit-o după el. La jumătatea drumului către hotel bărbatul s-a oprit și s-a uitat la noroi, s-a așezat din nou pe scânduri și și-a tras cizmele, așa înnoroite cum erau. Apoi s-a ridicat și a luat-o greoi prin curte să caute ceva.

Ia uită-te aci, a zis. La pălăria mea afurisită.

Nu se deslușea ce era, o mortăciune. A scuturat-o, și-a tras-o pe cap și și-a văzut de drum. Băiatul l-a urmat.

Taverna era o încăpere lungă și îngustă, ai cărei pereți erau acoperiți de lambriuri din scândură lăcuită. Lângă perete erau mese și pe podea erau scuipători. Mușterii nu erau. Barmanul a ridicat privirea când au intrat și un negru care mătura podeaua a rezemat mătura de perete și a ieșit.

Unde-i Sidney? a zis bărbatul în veșmântul lui de noroi.

Cre' c-o fi în pat.

Au trecut mai departe.

Toadvine, a strigat barmanul.

Băiatul s-a uitat îndărăt.

Barmanul ieșise de după tejghea și se uita după ei. De la ușă, au luat-o prin holul hotelului către scări, lăsând în urmă pe podea pete de noroi de felurite forme. Când au dat să urce scara, slujbașul de la recepție s-a aplecat și a strigat către ei.

Toadvine.

El s-a oprit și s-a uitat îndărăt.

O să te-mpușțe.

Moș Sidney?

Moș Sidney.

Au luat-o în sus pe scară.

În capul scării era un coridor lung cu o fereastră luminată în capăt. De-a lungul pereților erau uși lăcuite, așezate atât de aproape una de alta că le puteai lua drept dulapuri. Toadvine a mers înainte până a ajuns la capătul coridorului. A ascultat la ultima ușă și s-a uitat către băiat.

Ai un chibrit?

Băiatul s-a căutat prin buzunare și a scos o cutie de lemn strivită și pătată.

Bărbatul a luat-o. Ne trebuie nițică iască aci, a zis. A rupt cutia, îngrămădind bucățile lângă ușă. A scăpărat un chibrit și le-a dat foc. A împins grămăjoara de lemne aprinse sub ușă și a mai pus niște chibrituri.

E acolo? a zis băiatul.

Asta o să vedem acuș'.

S-a ridicat un colac negru de fum, lacul ardea cu flacără albastră. S-au așezat pe vine pe coridor și au pândit. Flăcări subțiri au început să suie pe lambriuri și să se prăvălească îndărăt. Cei doi la pândă păreau a fi niște arătări dezgropate dintr-o mlaștină.

Bate la ușă acuma, a zis Toadvine.

Băiatul s-a ridicat. Toadvine s-a ridicat și el în picioare așteptând. Auzeau flăcările cum trosneau în cameră. Băiatul a bătut în ușă.

Io zic să bați mai tare. Omu' ăsta bea, nu se-ncurcă.

Și-a strâns pumnul și a izbit în ușă de vreo cinci ori.

Pe toți dracii, a spus o voce.

Uite că vine.

Au așteptat.

Frige afurisenia dracului, a zis vocea. Apoi clanța s-a rotit și ușa s-a deschis.

Stătea în izmene, ţinând într-o mână ştergarul cu care răsucise de clanţă. Când i-a văzut, s-a întors şi a dat să intre înapoi în cameră, dar Toadvine l-a apucat pe după gât şi l-a trântit la podea, îl ţinea de păr şi încerca să-i smulgă un ochi cu degetul mare. Bărbatul l-a apucat de încheietura mâinii şi a muşcat.

Arde-l peste bot, a strigat Toadvine. Arde-l.

Băiatul a intrat pe lângă ei în odaie, s-a răsucit şi l-a lovit pe bărbat cu piciorul în faţă. Toadvine îl ţinea de păr şi-i trăgea capul pe spate.

Loveşte-l, a strigat. Au, loveşte-l, drăguţă.

L-a lovit.

Toadvine a tras după el capul însângerat, s-a uitat la el şi l-a lăsat să cadă pe podea, apoi s-a ridicat şi l-a lovit şi el pe bărbat cu piciorul. Doi gură-cască stăteau pe coridor. Uşa ardea toată, cu tot cu o parte din perete şi tavan. Au ieşit şi au luat-o înainte pe coridor. Slujbaşul de la recepţie tocmai urca scara, câte două trepte deodată.

Toadvine, câine ce eşti, a zis el.

Toadvine era cu patru trepte mai sus şi l-a lovit cu piciorul nimerindu-l în gât. Slujbaşul s-a pus jos pe scări. Când a trecut şi băiatul pe lângă el, l-a lovit în tâmplă şi slujbaşul s-a prăvălit alunecând înspre odihna scărilor. Băiatul a păşit peste el, a coborât în hol şi s-a îndreptat spre uşă, apoi afară.

Toadvine alerga pe stradă, agitându-şi pumnii deasupra capului ca un dement şi răzând. Parcă era o uriaşă păpuşă voodoo din lut care prinsese viaţă, şi băiatul asemenea. În spatele lor flăcările muşcau din colţul cel mai înalt al hotelului şi nori de fum negru se ridicau în aerul cald al dimineţii texane.

Lăsase catârul la o familie de mexicani care găzduia animale la marginea oraşului şi a ajuns

acolo răvăşit la înfăţişare şi cu răsuflarea tăiată. Femeia a deschis uşa şi s-a uitat la el.

Tre' să-mi iau catârul, a şuierat el.

Ea a continuat să-l privească, apoi a strigat către fundul casei. A dat ocol. În curte erau cai priponiţi şi lângă gard un căruţ cu câţiva curcani care şedeau pe marginea lui şi se uitau afară. Bătrâna ieşise în pragul uşii din dos. Nito, a strigat ea. *Venga. Hay un caballero aquí. Venga.*[1]

S-a dus în şură unde se ţineau harnaşamentele şi şi-a găsit şaua prăpădită şi pătura făcută sul şi le-a luat cu el. A găsit catârul şi l-a scos din grajd, i-a pus frâul din piele netăbăcită şi deasupra a pus şaua şi a priponit-o, în timp ce catârul se poticnea, se smucea şi se izbea cu capul de gard. L-a condus de-a lungul curţii. Catârul tot scutura din cap într-o parte, de parcă ar fi avut ceva în ureche.

A ieşit cu el în drum. Când a trecut pe lângă casă, femeia s-a luat iute după el. Şi când l-a văzut că pune piciorul pe scară, a rupt-o la fugă. S-a săltat în şaua ruptă şi şi-a îmboldit catârul înainte. Nu s-a uitat în urmă.

Când a trecut iarăşi prin oraş, hotelul ardea şi oamenii stăteau şi se uitau la el, unii cu găleţi goale în mâini. Câţiva bărbaţi stăteau călare privind flăcările şi printre ei era judele. Băiatul a trecut pe lângă ei, iar judele s-a întors şi s-a uitat la el. S-a întors cu tot cu cal, de parcă şi-ar fi îndemnat şi animalul să se uite. Băiatul s-a uitat îndărăt şi judele zâmbea. Şi-a îmboldit catârul mai departe şi au luat-o lipăind pe lângă vechiul fort de piatră pe drumul ce ducea către vest.

---

1. Vino. Am aici un călăreţ. Vino (sp.).

II

Prin prerie – Un schimnic – O inimă de cioroi – O noapte furtunoasă – Din nou spre vest – Negustori de vite – Bunătatea lor – Iarăşi la drum – Carul cu morţi – San Antonio de Bexar – O *cantina* mexicană – Altă încăierare – Biserica părăsită – Mortul din sacristie – La vad – La scăldat în râu

Şi au urmat zile de cerşit, zile de hoţie. Zile de călărit, în care nu călărea nici un suflet afară de el. A lăsat în urmă pădurile de pini, în faţa lui soarele de seară coboară după o luncă nesfârşită şi în locurile astea întunericul se prăvăleşte ca tunetul şi ierburile scrâşnesc într-un vânt rece. Pe cerul nopţii e atâta spuză de stele că abia mai rămân locuri negre şi stelele cad toată noaptea în curbe aspre şi-s atâtea că tot nu se împuţinează la număr.

Se ţine departe de drumuri umblate de frica oamenilor. Lupii mici de prerie urlă toată noaptea şi zorii îl găsesc într-o râpă ierboasă unde căutase adăpost de vânt. Catârul priponit stă deasupra lui şi cată spre răsărit după lumină.

Soarele răsărind are culoarea oţelului. Umbra lui călare i-o ia înainte cu milele. Poartă pe cap o pălărie încropită din frunze şi frunzele s-au uscat

și au plesnit în soare și arată ca o momâie scăpată dintr-o grădină unde stătea și speria păsările.

Pe înserat zărește un vălătuc de fum înălțându-se pieziș dintre dealurile joase și înainte să se întunece bate la ușa unui bătrân schimnic care stă pitit în iarbă ca un leneș. Singur, pe jumătate nebun, cu ochii injectați încât par zăvorâți în coliviile lor de sârmă înroșită-n foc. Dar cu un trup ce încă poartă o greutate. S-a uitat mut cum băiatul descalecă țeapăn de pe catâr. Bătea un vânt aspru și zdrențele îi fluturau pe lângă el.

Ți-am zărit fumu', a zis băiatul. Mi-am zis că oi avea de dat o gură de apă unui suflet.

Bătrânul pustnic s-a scărpinat în părul murdar, plecându-și privirea în pământ. S-a întors și a intrat în colibă și băiatul l-a urmat.

Înăuntru, întuneric și un miros reavăn. Un foc mic ardea pe podeaua din pământ și singurul dichis era un morman de piei într-un cotlon. Bătrânul își târșâia picioarele prin beznă, cu capul plecat, să-l ferească de tavanul jos din crengi împletite și pământ. A arătat către un ciubăr care stătea în țărână. Băiatul s-a aplecat, a luat vasul care plutea în el, l-a cufundat în apă și a băut. Apa era sărată, sulfuroasă. A băut mai departe.

Ce zici, pot să-mi adap și eu bătrânu' catâr aci?

Bătrânul a început să-și lovească palma cu pumnul și să-și rotească ochii în toate părțile.

Îți aduc bucuros din cea proaspătă. Spune-mi numa' unde e.

Cu ce vrei să-l adapi?

Băiatul s-a uitat la ciubăr și s-a uitat în jur prin coliba întunecoasă.

Nu beau io după catâri, a zis schimnicul.

N-ai și 'mneata vreun ciubăr vechi acolo?

Nu, a strigat schimnicul. Nu. N-am. Își lovea unul de altul podurile palmelor strânse pumn în dreptul pieptului.

Băiatul s-a ridicat și s-a uitat către ușă. Oi găsi eu ceva, a zis. Puțu' unde-i?

Sus pe deal, ține cărarea.

Prea-i beznă afară ca să vezi ceva.

Cărarea-i adâncă. Ia-te după picioare. Ia-te după măgar. Eu nu pot să viu.

A ieșit afară în vânt și s-a uitat după catâr, dar catârul nu mai era acolo. Departe, către miazăzi, fulgerele luminau în tăcere. A luat-o pe potecă printre buruienile urzicătoare și a găsit catârul stând lângă puț.

O groapă în nisip cu pietre îngrămădite în jur. O bucată de piele uscată drept acoperământ și o piatră ca s-o țină locului. Avea o căldare din piele netăbăcită cu toartă de piele netăbăcită și o frânghie din piele unsuroasă. Căldarea avea o piatră legată de toartă ca să se răstoarne și să se umple mai ușor și băiatul a lăsat-o în jos până când frânghia i s-a întins în mână în timp ce catârul se uita peste umărul lui.

A scos trei căldări pline și le-a ținut să nu le verse catârul în timp ce bea, apoi a pus acoperământul la loc peste puț și a dus catârul înapoi pe cărare spre colibă.

Mulțam pentru apă, a strigat.

Schimnicul a apărut tulbure în ușă. Rămâi cu mine, a zis.

Nu-i nevoie.

Mai bine rămâi. Se așterne de furtună.

Așa zici?

Așa zic și zic bine.

Mă rog.

Adă-ți calabalâcu'. Adă-ți bagaju'.

A desfăcut chingile de la șa, a aruncat-o jos și a legat catârul de un picior din față și de unul din spate, după care și-a dus înăuntru așternutul. Altă lumină nu era afară de foc și bătrânul ședea lângă el cu picioarele cruciș.

Mă rog, mă rog, a zis el. Șaua unde-ți e?

Băiatul a făcut semn cu bărbia.

N-o lăsa colo afară că ți-o mânca-o careva. Ăsta-i un ținut flămând.

A ieșit afară și a dat peste catâr în întuneric. Stătea și se uita la foc.

Du-te de-aici, prostule, a zis. A luat șaua și s-a întors înăuntru.

Acu' trage ușa aia până nu ne ia pe sus, a zis bătrânul.

Ușa era o adunătură de scânduri în balamale de piele. A târșâit-o pe pământ și a priponit-o cu zăvorul de piele.

Bănui c-ai rătăcit drumul, a spus schimnicul.

Nu, m-a scos de-a dreptu' acolo.

Bătrânul a dat iute din mână. Nu, nu, a zis. Ziceam că te-i fi rătăcit de-ai venit încoace. O fi fost furtună de nisip? Te-i fi abătut noaptea de la drum? Te călcară hoții?

Băiatul a stat și a cumpănit. Da, a zis. Cum, necum, am rătăcit drumul.

Știam eu ce zic.

De când ești aici?

Aici unde?

Băiatul stătea pe așternutul făcut sul față-n față cu bătrânul, cu focul între ei. Aici, a zis. În locul ăsta.

Bătrânul n-a răspuns. Brusc a întors capul într-o parte și și-a prins nasul între degetul mare și arătător și a suflat două fire egale de muci pe podea, apoi și-a șters degetele pe marginea blugilor. Vin din Mississippi. Am fost negustor de sclavi, nu mă

sfiesc s-o spun. Am făcut bani frumoşi. Nu m-a prins nimenea niciodată. Numa' că mi s-a făcut lehamite. Lehamite de negrotei. Stai aşa, să-ţi arăt ceva.

S-a întors şi a scormonit printre piei, apoi i-a întins printre flăcări ceva mic şi întunecat. Băiatul a întors obiectul în mână. O inimă de om, uscată şi înnegrită. I-a dat-o îndărăt şi bătrânul a cuprins-o cu grijă în palmă de parc-ar fi cântărit-o.

Patru-s lucrurile care poa' să sfârşească lumea, a zis. Femeile, whiskyu', banii şi negroteii.

Au stat în tăcere. Vântul urla prin jgheabul care cobora din acoperişul de deasupra lor în chip de horn, ca să cureţe locul de fum. După o vreme bătrânul a lăsat inima deoparte.

Asta m-a costat două sute de dolari, a zis.

Ai plătit pe ea două sute de dolari?

Da, c-atâta a fost preţăluit câinele ăla negru de-i atârna înăuntru.

A cotrobăit în colţ şi a scos de-acolo o oală veche şi înnegrită din alamă, a ridicat capacul şi a împuns înăuntru cu degetul. Resturile unui iepure din cei costelivi, de prerie, îngropat în grăsime rece şi căptuşit cu un strat fin de mucegai albastru. A trântit înapoi capacul pe oală şi a pus-o pe foc. Nu-i mult, da' facem pe din două, a zis.

Mulţam.

Ai rătăcit drumu' pe întuneric, a zis bătrânul. Scormonea focul, ridicând din cenuşă aşchii ascuţite de os.

Băiatul n-a răspuns.

Bătrânul a dat din cap înainte şi înapoi. E grea calea păcătosului. Dumnezeu a făcut lumea asta, dar n-a făcut-o pe potriva tuturor, ai?

Mira-m-aş s-o fi făcut cu mine-n gând.

Aşa-i, a zis bătrânul. Da' de unde ştie omu' ce ştie. A văzut el lume care să-i fie mai după voie?

Mie îmi dă prin cap şi locuri mai bune, şi căi mai bune.

Poţi tu să le-nfăptuieşti?

Nu.

Nu. E un mister. Omului nu-i e dat să-şi cunoască mintea pentru că n-are a o cunoaşte decât numa' tot cu mintea. Poate să-şi cunoască inima, da' nu vrea. Şi bine face. Acolo mai bine nu te uiţi. Nu inima unei făpturi urmează calea rânduită de Dumnezeu. Poţi afla răutate în cea mai neînsemnată vieţuitoare, dar când Dumnezeu l-a făcut pe om, diavolul îi şedea alături. O făptură care poate face orice. O maşinărie. Şi altă maşinărie care să facă maşinăria. Şi răul poa' să se depene singur o mie de ani, nu-i nevoie să-i porţi de grijă. Nu crezi?

Nu ştiu.

Să crezi.

Când mâncarea bătrânului s-a încălzit, a scos-o şi a împărţit-o şi au mâncat în tăcere. Tunetul înainta către miazănoapte şi la scurtă vreme bubuia pe cer şi un firicel subţire de rugină a început să şiroiască în jos pe jgheab. S-au aplecat deasupra blidelor, au şters grăsimea cu degetele, au băut din ploscă.

Băiatul a ieşit afară, şi-a curăţat cana şi blidul în nisip şi s-a întors zăngănind ciublele una de alta de parcă ar fi vrut să alunge vreun strigoi care pândea acolo în întuneric. Nori îndepărtaţi de furtună se ridicau tremurând pe cerul electric şi erau iarăşi înghiţiţi de întuneric. Bătrânul stătea cu o ureche ciulită către urgia vuitoare de afară. Băiatul a închis uşa.

N-ai ceva mahoarcă la tine, ai?

Nu, n-am, a spus băiatul.

Nici nu gândeam că ai.

Zici c-o să plouă?

Îs toate semnele. Mira-m-aş să nu.

Băiatul s-a uitat la foc. Începuse deja să picotească. Într-un târziu s-a ridicat şi a clătinat din cap. Schimnicul s-a uitat la el peste flăcările tot mai pierite. Tu du-te de-ţi aşterne să dormi.

S-a dus. Şi-a întins păturile pe pământul bătătorit şi şi-a scos cizmele împuţite. Hornul şuiera şi afară auzea catârul cum fornăie şi bate din picioare. S-a zvârcolit şi a bolborosit în somn ca un câine care visează.

S-a trezit la un moment dat în miez de noapte şi în colibă era aproape întuneric beznă, schimnicul era aplecat deasupra lui şi mai că nu se urcase peste el în aşternut.

Ce vrei? a zis. Dar schimnicul s-a tras spăsit înapoi şi dimineaţa, când s-a trezit, coliba era pustie, aşa că şi-a luat lucrurile şi a plecat.

Toată ziua a zărit spre nord o dâră subţire de colb. Nu părea să se mişte deloc şi abia târziu, pe înserat, şi-a dat seama că înainta către el. A trecut printr-o pădure de stejari verzi şi a băut apă dintr-un pârâu, a pornit-o mai departe în amurg şi a făcut popas fără foc. Păsările l-au deşteptat în pădurea uscată şi prăfoasă unde dormea.

La amiază era iar în prerie şi colbul dinspre nord se întindea cât vedeai cu ochii la orizont. Seara s-au ivit primele vite dintr-o cireadă. Animale iuţi şi fioroase, cu coarne uriaşe. În noaptea aia a stat în tabăra văcarilor şi a mâncat fasole şi pesmeţi marinăreşti şi a ascultat cum e viaţa în prerie.

Porniseră din Abilene, cale de patruzeci de zile, către târgurile din Louisiana. Cu haite de lupi, coioţi, indieni pe urme. Vitele mugeau în jurul lor, pe mile întregi, în întuneric.

Nu l-au întrebat nimic, ei înşişi jalnici la vedere. Printre ei, corcituri, negri liberi, un indian sau doi.

Mi s-a furat avutul, a zis el.

Ei au încuviințat din cap în lumina focului.

Mi-au luat tot ce aveam. Nici măcar cuțit n-am.

Poate vii de te bagi la noi pe simbrie. Am pierdut doi oameni. S-au întors din drum, au luat-o înapoi spre Californy.

Avem același drum.

Poate o apuci și tu către Californy.

Poate. Nu-s dumirit.

Băieții de erau cu noi s-au înhăitat cu unii din Arkansas. Se duceau la Bexar. Vor s-o apuce către Mexic și apoi spre vest.

Bag mâna-n foc că băieții noștri-s în Bexar de-și beau mințile.

Cât e până-n Bexar?

Să tot fie vreo două zile.

E și mai hăt încolo. Aș zice că-s vreo patru.

Încotro o apuci dacă vrei s-ajungi acolo?

Dac-o tai de-a dreptul către sud ar trebui să ieși la drum cam în juma' de zi.

Te duci la Bexar?

Poate m-oi duce.

Dacă-ți iese-n cale bătrânu' Lonnie să-i spui să beie uuu' și în sănătatea mea. Îi zici de bătrânu' Oren. O să te cinstească cu un pahar dacă nu și-a tocat toți banii.

Dimineața au mâncat clătite cu melasă, apoi văcarii au încălecat și și-au văzut de drum. Când s-a dus la catârul lui, de frânghia animalului era legat un săculeț de pânză și în săculeț erau un pumn de fasole uscată, niște ardei și un vechi cuțit Green River cu mâner din sfoară. A înșeuat catârul, jupuit și năpârlit pe spinare și cu copitele crăpate. Cu coastele ca niște oase de pește. Și-au luat-o înainte, șontâcăind pe câmpia nesfârșită.

A ajuns în Bexar în seara celei de-a patra zile şi a suit catârul răpănos pe un mic dâmb şi a privit în jos la oraş, la casele tăcute din chirpici, la şirul de stejari şi plopi verzi care trădau cursul unui râu, la piaţa plină de căruţe cu coviltire din iută şi la clădirile publice văruite în alb, la cupola maură a bisericii ţintindu-se peste copaci, la garnizoană şi la clădirea înaltă din piatră a depozitului de muniţie ce se zăreau în depărtare. O adiere blândă îi flutura legătorile pălăriei şi părul slinos, încâlcit. Ochii îi erau întunecaţi şi înfundaţi pe un chip pustiit şi hăituit şi o putoare rea se ridica dinspre carâmbii cizmelor lui. Soarele abia scăpătase şi către apus se întindeau colonii de nori sângerii din care se înălţau mici păsări nocturne de deşert, ca nişte fugiţi de-un foc grozav de la capătul lumii. A scuipat o flegmă albă, uscată şi şi-a înfipt scările de lemn crăpat ale şeii în coastele catârului ca s-o pornească din nou clătinându-se.

În timp ce cobora pe un drum îngust şi nisipos a întâlnit un car ieşind din oraş încărcat cu leşuri, cu un clopoţel care-i vestea trecerea şi un felinar bălăbănindu-se deasupra stavilei de la un capăt. Trei bărbaţi stăteau pe capră, ei înşişi ca nişte morţi sau ca nişte stafii, aşa de albi erau de la var şi aproape fosforescenţi în amurg. Carul era tras de o pereche de cai şi au trecut în sus pe drum într-o miasmă slabă de fenol şi duşi au fost. S-a întors şi s-a uitat după ei. Picioarele desculţe ale morţilor se legănau ţeapăn dintr-o parte în alta.

Era întuneric când a intrat în oraş, întâmpinat de lătrat de câini şi chipuri dând la o parte perdele la ferestrele luminate de lămpi. Tropăitul uşor al copitelor catârului răsuna pe străduţele pustii. Catârul a adulmecat aerul şi a pornit-o clătinat în jos, pe o alee, până-ntr-o piaţă unde se vedeau la lumina

stelelor un puț, o troacă, un stâlp de priponit caii. Băiatul s-a dat jos, a luat căldarea de pe marginea de piatră și a coborât-o în puț. S-a auzit un pleoscăit ușor. A scos căldarea cu apa picurând în întuneric. A cufundat plosca înăuntru și a băut și catârul și-a atins botul de cotul lui. Când s-a săturat, a lăsat căldarea în stradă, s-a așezat pe marginea puțului și s-a uitat la catâr cum bea din găleată.

A luat-o la pas prin oraș cu animalul de căpăstru. Nu era nimeni pe străzi. La scurtă vreme a intrat într-o piațetă și a auzit chitare și un corn. La capătul îndepărtat al piațetei se zăreau lumini de la o tavernă și se auzeau râsete și strigăte ascuțite. A mânat catârul prin piațetă și mai departe, spre capătul îndepărtat, pe lângă un portic lung către lumini.

Pe stradă era un grup de dansatori, purtau costume bătătoare la ochi și strigau în spaniolă. S-a oprit cu catârul în dreptul luminilor și s-a uitat. Lângă peretele tavernei ședeau bătrâni și în praf se jucau copii. Toți purtau costume ciudate, bărbații cu pălării negre cu calotă turtită, cămăși albe de noapte, pantaloni care se încheiau pe partea din față a piciorului și fetele cu fețe sulemenite țipător și piepteni de baga în părul negru-albăstrui. Băiatul a trecut strada cu catârul, l-a legat și a intrat în tavernă. Câțiva bărbați stăteau la bar și au tăcut când a intrat el. A traversat podeaua lustruită de pământ pe lângă un câine adormit care a deschis un ochi și s-a uitat la el, apoi s-a așezat la bar și și-a sprijinit ambele mâini pe tejghea. Barmanul a dat din cap către el. *Dígame*[1], a zis.

N-am bani, da' aș bea ceva. O să curăț scârna sau o să spăl pe jos sau ce-oi vrea.

1. Spune (sp.).

Barmanul s-a uitat către celălalt colț al încăperii unde doi bărbați jucau domino la o masă. *Abuelito...*, a zis el.

Cel mai bătrân dintre cei doi a înălțat capul.

Qué dice el muchacho?[1]

Bătrânul a aruncat o privire la băiat, apoi s-a întors la dominoul lui.

Barmanul a ridicat din umeri.

Băiatul s-a întors către bătrân. Vorbești americănește? a zis.

Bătrânul și-a ridicat ochii de la jocul lui. S-a uitat la băiat fără expresie.

Spune-i că muncesc pe băutură. N-am nici un ban.

Bătrânul și-a împins bărbia înainte și a plescăit din limbă.

Băiatul s-a uitat la barman.

Bătrânul a strâns mâna în pumn cu degetul mare arătând în sus și degetul mic arătând în jos, și-a dat capul pe spate și a dat pe gât o băutură închipuită. *Quiere hecharse una copa*, a zis. *Pero no puede pagar*.[2]

Bărbații de la bar se uitau.

Barmanul s-a uitat la băiat.

Quiere trabajo, a spus bătrânul. *Quién sabe*.[3] S-a întors iar la piesele lui și și-a văzut de joc fără să mai lungească vorba.

Quieres trabajar, a spus unul dintre bărbații de la bar.

Au început să râdă.

De ce râdeți? a zis băiatul.

Au tăcut. Unii s-au uitat la el, alții au strâns din buze sau au ridicat din umeri. Băiatul s-a

1. Tataie... Ce zice băiatul? (sp.)
2. Vrea să-i dai un pahar. Da' n-are bani (sp.).
3. Vrea de lucru. Habar n-am (sp.).

întors spre barman. Ai tu ce să-mi dai de lucru pentru un pahar, două, parcă n-aș ști, ce naiba.

Unul dintre bărbații de la bar a spus ceva în spaniolă. Băiatul s-a încruntat la ei. Și-au făcut unul altuia cu ochiul și au ridicat paharele.

S-a întors iar către barman. Ochii îi erau întunecați și îngusti. Mătur pe jos, a zis.

Barmanul a clipit.

Băiatul s-a dat îndărăt și s-a făcut că mătură, o pantomimă care i-a făcut pe băutori să se strâmbe într-o veselie mută. Mătur, a zis, arătând spre podea.

No está sucio[1], a spus barmanul.

S-a făcut iar că mătură. Mătur, fir-ar al dracului, a zis.

Barmanul a ridicat din umeri. S-a dus la capătul barului, a luat o mătură și s-a întors cu ea. Băiatul a luat-o și s-a dus în fundul încăperii.

O ditamai încăperea, cât o hală. A măturat în colțuri unde câțiva copaci în ghivece stăteau tăcuți în întuneric. A măturat în jurul scuipătorilor și a măturat în jurul jucătorilor de la masă, a măturat în jurul câinelui. A măturat în fața barului și când a ajuns unde stăteau băutorii s-a îndreptat de spate, s-a sprijinit în mătură și s-a uitat la ei. S-au sfătuit pe tăcute între ei și, până la urmă, unul dintre ei și-a luat paharul de pe bar și s-a dat la o parte. Ceilalți l-au urmat. Băiatul a măturat pe lângă ei către ușă.

Dansatorii nu mai erau, nici muzica. Pe o bancă de peste drum ședea un bărbat în lumina slabă care venea dinspre ușa tavernei. Catârul stătea unde-l legase. A scuturat mătura de trepte, s-a întors înăuntru și a dus mătura de unde o luase barmanul. Apoi s-a dus la bar și a așteptat.

---

1. Nu-i murdar (sp.).

Barmanul nu l-a luat în seamă.

Băiatul a bătut în bar cu încheieturile degetelor.

Barmauul s-a întors, și-a pus o mână îu șold și și-a încrețit buzele.

Hai, acuma dă-mi de băut, a zis băiatul.

Barmanul stătea.

Băiatul s-a făcut că bea cum făcuse bătrânul și barmanul și-a fluturat nepăsător ștergarul către el.

Andale[1], a zis. L-a ușuit cu dosul mâinii.

Chipul băiatului s-a înnegurat. Câine ce ești, a strigat. A înaintat pe lângă bar. Expresia barmanului nu s-a schimbat. A scos de sub tejghea un pistol militar de modă veche cu cremene și a împins de piedică îndărăt cu podul palmei. Un țăcănit sec spărgând tăcerea. Un clinchet de pahare până-n capătul barului. Apoi târșâitul scaunelor împinse îndărăt de jucătorii de la perete.

Băiatul a încremenit. Moșule, a zis.

Bătrânul n-a răspuns. În tavernă nu se auzea mici un zgomot. Băiatul s-a întors să-l caute din priviri.

Está borracho[2], a spus bătrânul.

Băiatul s-a uitat în ochii barmanului.

Barmanul a arătat cu pistolul spre ușă.

Bătrânul le-a vorbit celor din încăpere în spaniolă. Apoi s-a adresat barmanului. Apoi și-a pus pălăria și a ieșit.

Barmanul a pălit la față. Când a ieșit de după tejghea, lăsase jos pistolul și ținea într-o mână un destupător de butoaie.

Băiatul s-a dat înapoi înspre mijlocul încăperii și barmanul s-a apropiat de el călcând cu pas greoi pe podea ca omul care are de făcut o muncă grea. S-a făcut că se repede de vreo două ori către băiat și de

1. Valea (sp.).
2. E beat (sp.).

două ori băiatul s-a ferit înspre dreapta. Apoi s-a dat îndărăt. Barmanul a rămas pe loc. Băiatul s-a săltat ușor peste bar și a luat pistolul. Nimeni nu mișca. A frecat placa de oțel de tejghea să se deschidă, a scos cremenea și a pus pistolul jos la loc. Apoi a ales două sticle pline de pe rafturile din spatele lui și a ieșit de după bar cu câte una în fiecare mână.

Barmanul stătea în mijlocul încăperii. S-a întors respirând greoi și urmărind mișcările băiatului. Când băiatul s-a apropiat de el, a ridicat destupătorul de butoaie. Băiatul s-a lăsat ușor în jos cu sticlele și s-a ferit, apoi a spart-o pe cea din mâna dreaptă în capul bărbatului. A țâșnit sânge și băutură și omul s-a îndoit din genunchi și a dat ochii peste cap. Băiatul lăsase deja gâtul sticlei sparte din mână și și-a trecut a doua sticlă în mâna dreaptă, chiar înainte ca prima să fi atins podeaua, cu o repeziciune de tâlhar la drumul mare și cu dosul mâinii a izbit a doua sticlă de țeasta barmanului și i-a înfipt ciobul rămas în ochi în timp ce se prăbușea.

Băiatul s-a uitat în jurul lui în încăpere. Parte dintre bărbați purtau pistoale la brâu, dar nici unul nu s-a clintit. Băiatul a sărit peste bar și a luat încă o sticlă, și-a vârât-o sub braț și a ieșit pe ușă. Câinele plecase. Plecase și bărbatul de pe bancă. A dezlegat catârul și a pornit-o prin piață cu el de căpăstru.

S-a trezit în naosul unei biserici dărăpănate, clipind în sus la tavanul cu boltă și la pereții înalți, ornați cu ghirlande și fresce spălăcite. Podeaua bisericii era acoperită cu un strat gros de găinaț uscat și murdărie de vite și oi. Printre coloanele de lumină prăfuită zburătăceau porumbei și trei vulturi țopăiau de colo-colo pe scheletul curățat de carne al unui animal mort în altar.

Capul îi vuia și își simțea limba umflată de sete. S-a ridicat în capul oaselor și s-a uitat în jur. Pusese sticla sub șa și a găsit-o, a ridicat-o, a scuturat-o, a destupat-o și a băut. A stat cu ochii închiși, cu sudoarea brobomîndu-i fruntea. Apoi a deschis ochii și a băut iar. Vulturii au sărit jos unul câte unul și au pornit-o iute spre sacristie. După o vreme s-a ridicat și a ieșit afară să caute catârul.

Nu se vedea nicăieri. Misiunea se întindea pe opt sau zece acri de teren îngrădit, pământ sterp la margine de oraș pentru câteva capre și măgari. Din pereți de pământ se ridicau pe terenul misiunii culcușurile familiilor aciuate acolo fără drept și câteva focuri pentru gătit fumegau subțire în soare. A dat ocol bisericii și a intrat în sacristie. Vulturii s-au împrăștiat prin pleavă și tencuială căzută ca niște păsări de curte uriașe. Bolțile rotunjite de deasupra erau acoperite de o masă neagră îmblănită care se mișca, răsufla și cârâia. În încăpere se vedea o masă de lemn cu câteva blide de lut și lângă peretele din fund zăceau rămășițele unor oameni, printre care un copil. A intrat iar în biserică prin sacristie și și-a luat șaua. A băut ce mai rămăsese în sticlă, și-a săltat șaua pe umăr și a ieșit afară.

Fațada clădirii înfățișa o pleiadă de sfinți în firidele lor, ciuruiți de soldați americani care-și încercaseră puștile, cu chipurile scurtate de urechi și de nas și împestrițate cu urme negre de plumb care ruginise în piatră. Uriașele porți lambrisate cu încrustații atârnau larg căscate în balamale și o Fecioară cioplită în piatră ținea în brațe un prunc fără cap. Băiatul a rămas clipind în arșița amiezii. Apoi a văzut urmele catârului. Abia dacă se ghiceau în colb, ieșeau pe ușa bisericii și traversau curtea până la poarta din zidul ce dădea spre răsărit. Și-a săltat șaua mai sus pe umăr și a pornit după ele.

Din umbra porticului s-a ridicat un câine şi s-a furişat ursuz afară în soare aşteptându-l pe el să treacă, apoi s-a furişat îndărăt. Băiatul a coborât pe deal în jos către râu, o apariţie destul de jalnică. A intrat într-o pădure deasă de pecan şi stejar pe unde drumul începea să urce şi a văzut râul la picioarele lui. Nişte negri spălau o căruţă în vad şi el a luat-o în josul dealului şi s-a oprit la marginea apei şi, după o vreme, a strigat la ei.

Turnau apă peste lemnul negru lăcuit şi unul dintre ei s-a îndreptat de spate şi s-a întors către el. Caii stăteau în apă până la genunchi.

Ce e? a strigat negrul.

Aţi văzut un catâr?

Catâr?

Am pierdut un catâr. Cred că a venit încoace.

Negrul şi-a şters faţa cu dosul braţului. Trecu ceva pe drum, acu' să tot fie un ceas. Cred că s-a dus colo la râu. O fi fost catâr. N-avea el cine ştie ce coadă sau păr, da' avea urechi mari.

Ceilalţi doi negri au rânjit. Băiatul s-a uitat în josul apei. A scuipat şi a luat-o înainte pe cărare printre sălcii şi râpe ierboase.

L-a găsit cam la o sută de metri în josul râului. Era ud până la foale şi a ridicat ochii la el, apoi a lăsat iar capul în jos în iarba deasă de râu. Băiatul a lepădat şaua şi a luat sfoara de care-l trăgea, a legat animalul de o cracă şi l-a lovit într-o doară cu piciorul. Catârul s-a clătinat niţel şi a continuat să pască. Băiatul şi-a ridicat mâna spre creştetul capului, dar îşi pierduse undeva pălăria de nebun. A luat-o în jos printre copaci şi a stat şi s-a uitat la apele reci şi învolburate. Apoi a pornit-o cu greu prin apă, ca un biet urgisit care-şi aşteaptă rândul la botez.

III

Chemat la arme – O întrevedere cu căpitanul White – Părerile lui – Tabăra – Își vinde catârul – O *cantina* în Laredito – Un menonit – Camarad ucis

Stătea despuiat la umbra copacilor cu zdrențele răsfirate pe crăcile de deasupra, când un alt călăreț care cobora pe lângă râu a tras de hățuri și s-a oprit.

A întors capul. Vedea printre sălcii picioarele calului. S-a rostogolit pe burtă.

Bărbatul a descălecat și a rămas lângă cal.

A întins mâna și a luat cuțitul cu mâner din sfoară împletită.

Sal'tare, a zis călărețul.

N-a răspuns. S-a dat într-o parte ca să vadă mai bine printre crengi.

Sal'tare. Unde-mi ești?

Ce vrei?

Aveam o vorbă cu tine.

Despre ce?

Ieși afară, ce dracu'. Sunt alb și creștin.

Băiatul bâjbâia printre sălcii după pantaloni. Le atârna cureaua și a tras de ea, dar pantalonii se agățaseră de-o cracă.

Ei, drăcie, a zis bărbatul. Doar n-oi fi suit în copac, ai?

Ce-ar fi să-ți cauți de drum și să mă lași dracului în pace.

Voiam numai să stau de vorbă cu tine. N-am vrut să te întărât așa.

Acu' m-ai întărâtat, gata.

Tu ești băiatu' de i-a spart capu' mexicanului ieri-seară? Nu-s cu legea.

Cine-ntreabă?

Căpitanul White. Vrea să-l ia-n armată pe băiatu' ăla.

În armată?

Da, nene.

Care armată?

Compania sub comanda căpitanului White. Mergem să dăm iama-n mexicani.

Războiu' s-a terminat.

El zice că nu s-a terminat. Unde-mi ești?

S-a ridicat, și-a dat jos pantalonii de unde-i atârnase și i-a îmbrăcat. Și-a tras cizmele și a vârât cuțitul în carâmbul drept și a ieșit dintre sălcii punându-și cămașa pe el.

Bărbatul stătea în iarbă cu picioarele încrucișate. Avea pe el pantaloni din piele de căprioară, purta un melon din mătase neagră prăfuită și ținea un mic trabuc mexican în colțul gurii. Când a văzut ce apariție sălbatică se ivește dintre sălcii a clătinat din cap.

Ia spune fiule, ai dat de greu ai? a zis.

De bine n-am dat, ce mai.

Gata, mergi în Mexic?

N-am pierdut nimica p-acolo.

Ai și tu o șansă să te faci om. Tre' să iei tauru' de coarne într-un fel sau altu' înainte să te duci la fund de tot.

Ce-ți dă acolo?

Fiecare om capătă un cal și muniție. Socot că pentru tine om face rost și de niște haine.

N-am pușcă.

Găsim noi una.

Da' simbria?

Ce dracu', fiule, nu-ți trebuie simbrie. Tot ce poți aduna rămâne al tău. Mergem în Mexic. Pradă de război. Nu-i om în toată compania să nu se-ntoarcă mare mosier de-acolo. Acuma cât pământ ai?

Da' n-am io habar de militărie.

Bărbatul l-a cântărit din ochi. Și-a scos trabucul neaprins dintre dinți și a întors capul, a scuipat și l-a vârât la loc. De unde ești? a zis.

Tennessee.

Tennessee. Ei nu prea-mi vine a crede că n-oi ști să tragi cu pușca.

Băiatul s-a așezat pe vine în iarbă. S-a uitat la calul bărbatului. Calul era înhămat în piele cu ornamente cusută cu fir de argint. Avea o pată albă pe față și patru ciorapi albi și înghițea ditamai gurile de iarbă grasă. Tu de unde ești? a întrebat băiatul.

Din treiș'opt sunt în Texas. Dacă nu dădeam peste căpitanul White, nu știu zău unde-aș fi fost acuma. Eram chiar și mai vrednic de plâns decât tine și el a venit și m-a ridicat ca pe Lazăr. Mi-a îndrumat pașii pe calea cea dreaptă. Eram căzut în patima beției și preacurviei de nici dracu' nu s-ar fi încurcat cu mine. El a văzut în mine ceva vrednic de mântuire și la fel văd și eu în tine. Ce zici?

Nu știu.

Vino măcar cu mine să-l cunoști pe căpitan.

Băiatul trăgea de firele de iarbă. S-a uitat iar la cal. Păi, a zis el. De stricat nu cre' că are ce-mi strica.

Au intrat călare în oraș, recrutorul măreț pe calul încălțat și băiatul în urma lui pe catâr, ca un prizonier. Au străbătut străzi înguste cu colibe de nuiele care se coceau în arșiță. Pe acoperișuri creșteau iarbă și cactuși și se plimbau capre și undeva în regatul ăla mizer de tină răsuna slab dangătul clopoțeilor morții. Din piața principală au ieșit în strada prăvăliilor printre șiruri de căruțe și au traversat o altă piață unde niște băieți vindeau struguri și smochine din mici cărucioare. Câțiva câini costelivi umblau furiș prin fața lor. Au străbătut călare piața cazărmii și au trecut de străduța unde băiatul și catârul băuseră apă cu o seară înainte și la fântână erau grupuri de femei și fete și tot felul de vase de lut învelite în răchită împletită. Au trecut pe lângă o căsuță în care se jeluiau femei și micul dric stătea în fața ușii cu caii îndurând nemișcați și răbdători arșița și muștele.

Căpitanul era găzduit într-un hotel dintr-o piațetă cu copaci și un mic foișor verde cu bănci. Fațada hotelului se deschidea dincolo de poarta de fier către un pasaj cu o curte în capăt. Zidurile erau spoite cu var și placate cu mici dale cu ornamente colorate. Omul căpitanului purta cizme din piele gravată, cu tocuri înalte care răsunau elegant pe dale și pe treptele care urcau din curte înspre camerele de la etaj. În curte creșteau plante verzi care fuseseră proaspăt udate și ieșeau aburi din ele. Omul căpitanului a străbătut cu pași mari balconul lung și a bătut scurt la ușa din capăt. O voce le-a zis să intre.

Stătea la un birou din răchită împletită și scria scrisori, căpitanul. Au stat și au așteptat, omul căpitanului cu pălăria lui neagră în mână. Căpitanul și-a văzut de scris, fără măcar să ridice privirea. Băiatul auzea o femeie vorbind afară în spaniolă.

Altminteri nu se auzea decât scârțâitul peniței căpitanului.

Când a terminat, a lăsat jos penița și a ridicat privirea. S-a uitat la omul lui, apoi s-a uitat la băiat și apoi a plecat capul ca să citească ce scrisese. A dat din cap pentru sine și a presărat peste scrisoare nisip dintr-o cutiuță de onix, după care a împăturit-o. A luat un chibrit dintr-o cutie de pe birou, l-a aprins și l-a apropiat de un baton de ceară de sigiliu până când pe hârtie s-a scurs un mic medalion roșu. A scuturat chibritul până s-a stins, a suflat scurt peste hârtie și a apăsat pe sigiliu cu inelul lui. Apoi a proptit scrisoarea între două cărți de pe birou, s-a lăsat pe spate în scaun, s-a uitat iar la băiat. A dat din cap cu gravitate. Luați loc, a zis.

S-au așezat pe un soi de băncuță făcută dintr-un lemn închis la culoare. Omul căpitanului purta la brâu un revolver mare și, când s-a așezat, și-a sucit cingătoarea așa încât arma să-i atârne între picioare. Și-a pus pălăria peste ea și s-a lăsat pe spate. Băiatul și-a potrivit cruciș cizmele hârtănite, una îndărătul celeilalte, și s-a îndreptat de spate.

Căpitanul și-a tras scaunul îndărăt, s-a ridicat și a venit în fața biroului. A stat acolo un minut pe ceas, apoi s-a săltat pe birou și a rămas acolo cu cizmele atârnând. Avea fire cărunte în păr și-n mustățile pe care le purta răsucite, dar nu era bătrân. Deci tu ești omul, a zis.

Care om? a zis băiatul.

Care om să trăiți, a zis omul căpitanului.

Câți ani ai, fiule?

Nouăspe.

Căpitanul a încuviințat din cap. Îl cântărea pe băiat din ochi. Ce-ai pățit?

Ce?

Zi să trăiți, a spus recrutorul.

Să trăiți.

Am zis că ce-ai pățit.

Băiatul s-a uitat la bărbatul care stătea lângă el. S-a uitat în jos la el însuși și apoi iar la căpitan. M-au călcat boții, a zis.

Hoții, a zis căpitanul.

Mi-au luat tot ce aveam. Mi-au luat ceasul și tot.

Ai pușcă?

Acu' nu mai am.

Unde erai când te-au furat.

Nu știu. N-avea nici un nume. Era doar o pustie.

De unde veneai?

Veneam din Naca, Naca...

Nacogdoches?

Mda.

Da, să trăiți.

Da, să trăiți.

Câți erau?

Băiatul se holba la el.

Hoți. Câți hoți.

Șapte sau opt, bănui. M-au pălit în cap cu o scândură.

Căpitanul l-a privit mijind un ochi. Erau mexicani?

Unii. Mexicani și negrotei. Erau cu ei și-un alb, doi. Aveau ceva vite de furat. M-au lăsat numa' cu un cuțit vechi de-l țineam în cizmă.

Căpitanul a încuviințat din cap. Și-a împreunat mâinile între genunchi. Ce părere ai de tratat? a zis.

Băiatul s-a uitat la bărbatul așezat pe bancă lângă el. Ținea ochii închiși. S-a uitat în jos la degetele mari de la mâini. N-am nici un habar de el, a zis.

Mă tem că la fel stă treaba cu mulți americani, a spus căpitanul. De unde ești, fiule?

Tennessee.

N-ai fost cu Voluntarii la Monterrey, nu?

Nu, să trăiți.

Nu cred că mi-a fost dat să văd oameni mai curajoși în luptă. Cred că pe câmpul ăla din nordul Mexicului și-au vărsat sângele și au murit mai mulți oameni din Tennessee decât din oricare alt stat. Știai asta?

Nu, să trăiți.

Au fost vânduți. Au luptat și au murit acolo în pustia aia și-apoi au fost vânduți de propria lor țară.

Băiatul asculta în tăcere.

Căpitanul s-a aplecat înainte. Am luptat pentru ea. Au căzut acolo prieteni și frați de-ai noștri. Dar apoi, Doamne, zău că le-am plătit-o și noi. Le-am plătit-o unora de-s atât de barbari, că până și cei care le țin partea recunosc că n-au nici un habar pe lumea asta lăsată de Dumnezeu, nici un habar de onoare sau dreptate sau de ce-nseamnă guvernul republican. Un popor atât de laș că a plătit o sută de ani tribut unor triburi de sălbatici despuiați. Le-au dat roadele și vitele lor. Mine închise. Sate întregi părăsite. În timp ce o ceată de păgâni umblă călare prin ținut jefuind și omorând fără teamă de pedeapsă. Nici un braț nu li s-a ridicat împotrivă. Ce fel de oameni sunt ăștia? Apașii nici măcar nu-i împușcă. Știai asta? Îi omoară cu pietre. Căpitanul a clătinat din cap. Părea întristat de ce avusese de zis.

Știai că atunci când colonelul Doniphan a ocupat Chihuahua City a lăsat o mie de morți în tabăra dușmană și a pierdut un singur om și ăla mai că nu s-a omorât singur? Cu o armată de voluntari neplătiți care-i ziceau Bill, umblau pe jumătate goi și erau veniți pe jos până pe câmpul de luptă din Missouri?

Nu, să trăiți.

Căpitanul s-a lăsat pe spate și și-a încrucișat brațele. Noi aicea avem de-a face, a zis, cu un neam de degenerați. Un neam de corcituri, nițel mai răsăriți decât negroteii. Și poate nici măcar. În Mexic nu e nici un guvern. Ce dracu', în Mexic nici Dumnezeu nu e. N-o să fie niciodată. Avem de-a face cu un popor vădit incapabil să se conducă de unul singur. Și știi ce se întâmplă cu popoarele care nu se pot conduce singure? Chiar așa. Vin alții să le conducă.

Deja sunt vreo paișpe mii de colonișți francezi în statul Sonora. Au primit pe degeaba pământ să se așeze. Primesc unelte și vite. Mexicanii luminați îi sprijină. Paredes cere deja secesiunea de guvernul mexican. Preferă să-i conducă niște mâncători de broaște, decât niște hoți și niște imbecili. Colonelul Carrasco cere intervenție americană. Și o va căpăta.

În momentul ăsta ia ființă la Washington o comisie care să vină încoace și să traseze granițele între țara noastră și Mexic. Până la urmă, Sonora o să devină fără doar și poate teritoriu al Statelor Unite. Și Guaymas, port american. Americanii or să poată merge în California fără să mai trebuiască să treacă prin înapoiata noastră republică soră și cetățenii noștri vor fi în sfârșit apărați de temutele cete de bandiți care împânzesc acum drumurile pe care sunt nevoiți să umble.

Căpitanul se uita la băiat. Băiatul părea stânjenit. Fiule, a zis căpitanul. Ne va fi dat să fim uneltele liberării într-un ținut întunecat și frământat. Crede-mă. O să fim vârful de lance al campanici. Avem sprijinul tacit al guvernatorului Burnett din California.

S-a aplecat în față și și-a pus mâinile pe genunchi. Și vom fi cei care-și împart prada. Fiecare om din compania mea are să capete câte o bucată de pământ.

Grozave păşuni. Cum puţine mai sunt în lume. Un pământ bogat în minerale, aur şi argint cum nici cu gândul nu gândeşti, după socoteala mea. Eşti tânăr. Dar nu mă înşel în privinţa ta. Rareori mă păcălesc la oameni. Cred că vrei să laşi ceva în urma ta pe lume. Mă înşel cumva?

Nu, să trăiţi.

Nu. Şi nu cred că eşti omul care să abandoneze în mâinile unei puteri străine un pământ pentru care americanii au luptat şi au murit. Şi ascultă bine ce-ţi zic. Dacă americanii nu fac nimic, ăştia ca tine şi ca mine care nu glumim cu ţara noastră, nu ca fătălăii de la Washington care stau în cur, dacă noi, ăştia, nu facem nimic, atunci în Mexic – şi vorbesc acum de toată ţara – o să fluture într-o bună zi un steag european. Cu tot cu doctrina Monroe sau fără.

Căpitanul vorbea acum cu voce joasă şi intensă. Şi-a aplecat capul într-o parte şi s-a uitat la băiat cu un soi de bunăvoinţă. Băiatul şi-a frecat palmele de genunchii blugilor soioşi. S-a uitat cu coada ochiului la bărbatul de lângă el, dar acesta părea să fi adormit.

Da' o şa capăt? a zis.

Şa?

Da, să trăiţi.

N-ai şa?

Nu, să trăiţi.

Credeam că ai cal.

Catâr.

Înţeleg.

Am un prăpădit de catâr bătrân, da' n-a mai rămas cine ştie ce din el. N-a mai rămas mare lucru din catâr. El a zis că o să capăt un cal şi o puşcă.

Cine, sergentul Trammel?

Nu i-am promis că-i dau șa, a spus sergentul.

Îți găsim noi o șa.

Da' i-am zis că poate-i facem rost de ceva haine, dom' căpitan.

Adevărat. Om fi noi trupe neregulate, dar nu vrem să arătăm ca niște renegați, nu?

Nu, să trăiți.

Nici cai îmblânziți nu mai avem, a spus sergentul.

Păi îmblânziți unul.

Băiatu' ăla al nostru de se pricepea așa de bine la îmblânzit e indisponibil.

Asta știu. Adu pe altcineva.

Da, să trăiți. Poate omu' ăsta se pricepe la cai. Ai îmblânzit vreodată cai?

Nu, să trăiți.

Pe mine nu tre' să mă iei cu să trăiți.

Da, să trăiți.

Sergent, a zis căpitanul, sărind jos de pe birou.

Da, să trăiți.

Înrolează-l pe omul ăsta.

Tabăra era în sus, pe râu, la marginea orașului. Un cort încropit din pânză veche de la căruțe, câteva colibe făcute din crengi și după ele un țarc în forma cifrei opt, făcut tot așa din crengi, unde câțiva căluți pătați stăteau abătuți în soare.

Caporale, a zis sergentul.

Nu-i aci.

A descălecat, s-a îndreptat cu pași mari spre cort și a dat la o parte fâșia de pânză de la intrare. Băiatul rămăsese călare pe catâr. Alți trei bărbați stăteau întinși la umbra unui copac cântărindu-l din ochi. Sal'tare, a zis unul.

Sal'tare.

Ești nou-venit la noi?

Așa s-ar zice.

A zis căpitanu' când plecăm din cloaca asta?

N-a zis nimica.

Sergentul a ieşit din cort. Unde-i dus? a zis.

S-a dus în oraş.

S-a dus în oraş, a spus sergentul. Tu, vino încoace.

Bărbatul s-a ridicat de pe jos şi s-a apropiat agale de cort cu mâinile la spate, în dreptul noadei.

Omu' ăsta de-l vezi nu-i echipat, a zis sergentul.

Bărbatul a încuviinţat din cap.

Căpitanul i-a dat o cămaşă şi ceva bani ca să-şi repare cizmele. Tre' să-i găsim ceva de călărit şi tre' să-i găsim o şa.

O şa.

Dacă vinde catâru' ăla ar trebui să-i ajungă cât de cât de-o şa.

Bărbatul s-a uitat la catâr, apoi s-a întors şi a mijit ochii către sergent. S-a aplecat şi a scuipat. Nici zece dolari nu capeţi pe catâru' ăla.

Ce capeţi e bun căpătat.

Au luat de-au mai omorât o vită.

Nu vreau s-aud de-aşa ceva.

N-am ce le face.

Io nu-i spun căpitanului. O să dea ochii peste cap de-or să-i sară şi-or să cadă pe jos.

Bărbatul a mai tras un scuipat. Păi orişicum, martor mi-e Domnu' că nu mint.

Acuma vezi de omu' ăsta. Eu am treburi.

Păi de.

Nu-i nimenea bolnav, nu?

Nu.

Slavă Domnului.

S-a săltat în şa şi a atins uşor grumazul calului cu frâiele. S-a uitat înapoi şi a clătinat din cap.

Pe seară, băiatul şi ceilalţi doi recruţi s-au dus în oraş. Băiatul se îmbăiase şi se bărbierise şi îmbrăcase o pereche de pantaloni albaştri din cord

şi cămaşa de bumbac pe care i-o dăduse căpitanul şi, în afară de cizme, arăta cu totul schimbat la înfăţişare. Tovarăşii lui călăreau cai mici şi pestriţi, care cu patruzeci de zile în urmă erau încă sălbăticiuni ale câmpiei şi se speriau, se smuceau şi clămpăneau ca nişte broaşte ţestoase.

Stai numa' să capeţi şi tu unu' din ăsta, a zis al doilea caporal. Să vezi atunci distracţie.

Îs cai buni, a zis celălalt.

Mai sunt câţiva acolo din care poa' să iasă un cal şi pentru tine.

Băiatul s-a uitat în jos la ei de pe catârul lui. Călăreau de-a stânga şi de-a dreapta lui ca o escortă şi catârul mergea cu paşi mărunţi şi capul sus, cu ochii umblându-i speriaţi în cap. Toţi or să dea cu tine de pământ, a spus al doilea caporal.

Au intrat călare într-o piaţă înţesată de căruţe şi vite. De imigranţi, texani şi mexicani, de sclavi, indieni Lipan şi cete de Karankawa înalţi şi austeri, cu feţele vopsite în albastru şi mâinile încleştate pe lăncile lungi de şase picioare, sălbatici aproape despuiaţi, care cu pieile lor boite şi zvonita lor poftă de carne omenească păreau nişte prezenţe cumplite chiar şi în acea adunare fabuloasă. Recruţii călăreau ţinând strâns frâiele şi au trecut în trombă pe lângă tribunal şi pe lângă zidurile înalte de la *cárcel* cu cioburi de geam înfipte în rândul cel mai de sus de zidărie. În piaţa mare se adunase o orchestră şi-şi acorda instrumentele. Călăreţii au cotit pe Salinas Street pe lângă mici stabilimente pentru jocuri de noroc şi tarabe cu cafea şi pe strada asta erau câţiva pielari mexicani şi negustori, vânzători de orătănii, meşteri şi cizmari cu mici standuri sau prăvălioare din chirpici. Al doilea caporal era din Texas, o rupea nitel pe spaniolă şi era pornit să vândă catârul. Celălalt băiat era din Missouri. Erau

binedispuși, dichisiți și pieptănați, cu cămăși curate și tot ce trebuie. Amândoi cu gândul la o noapte de băut, poate și de iubit. Câți tineri n-au ajuns acasă cu picioarele înainte tocmai după asemenea nopți și tocmai după asemenea planuri.

Au dat la schimb catârul cu tot ce-avea pe el pe o șa texană, lemn simplu cu acoperitoare de piele netăbăcită, nu nouă, dar zdravănă. Pe un căpăstru și o zăbală noi. Pe o pătură împletită de lână din Saltillo care, nouă sau nu, tot prăfuită era. Și în sfârșit, pe o monedă de aur de doi dolari și jumătate. Texanul s-a uitat la mica monedă din palma băiatului și a cerut mai mulți bani, dar pielarul a clătinat din cap și a ridicat mâinile în semn că nu se tocmește.

Da' cu cizmele mele cum rămâne? a spus băiatul.

Y sus botas, a zis texanul.

Botas?

Sí. A dat din mâini ca și cum ar coase.

Pielarul s-a uitat în jos la cizme. Și-a strâns degetele căuș într-un mic gest de nerăbdare și băiatul și-a scos cizmele și a rămas desculț în praf.

Când au fost gata, au stat în stradă și s-au uitat unul la altul. Băiatul își ținea șaua cea nouă atârnată pe umăr. Al doilea caporal s-a uitat la băiatul din Missouri. Ai vreun ban, Earl?

Nici măcar un bănuț de aramă.

Păi nici io n-am. Atuncea n-avem decât să ne întoarcem în fundătura aia nenorocită.

Băiatul și-a mutat greutatea harnașamentului pe umăr. Până atunci mai avem de băut sfertul ăsta de vultur[1], a zis.

1. Termenul *eagle* („vultur") desemnează și moneda americană de 10 dolari.

În Laredito s-a lăsat deja înserarea. Liliecii își iau zborul din cuiburile lor din tribunal și turn și se rotesc deasupra așezării. Aerul e încărcat de mirosul de cărbune ars. Copii și câini stau ghemuiți lângă pridvoarele de pământ și cocoși sălbatici bat din aripi și se aciuează pe crengile pomilor. Umblă pe jos, acești tovarăși de arme, pe lângă un zid golaș din chirpici. Dinspre piață se aude slab muzică de orchestră. Trec pe stradă pe lângă un car cu apă și trec pe lângă o spărtură în zid unde la lumina unui foc slab de forjă un bătrân bate metalul în forme. Trec pe lângă o casă unde stă în prag o fată tânără a cărei frumusețe e una cu florile din jur.

Ajung într-un târziu în fața unei uși de lemn. E prinsă-n balamale de o ușă sau o poartă mai mare și cu toții trebuie să pășească peste pragul înalt de un picior, cu lemnul ros de o mie de cizme, unde sute de nesăbuiți s-au împiedicat, au căzut ori s-au împleticit beți în stradă. Trec printr-o curte pe lângă un umbrar de lângă un vechi butuc de vie unde picotesc în amurg mici orătănii printre lujerii strâmbi și sterpi, intră într-o *cantina* unde lămpile sunt aprinse și înaintează aplecându-se de spate pe sub o grindă joasă către un bar de care se reazemă unul după altul.

În locul ăsta stă un bătrân menonit cu mintea tulbure care se întoarce să-i cerceteze. Un bărbat uscățiv într-o vestă de piele, cu o pălărie neagră cu boruri drepte potrivită perfect pe cap și un firicel de mustață. Recruții cer pahare cu whisky, le dau pe gât și mai cer. La mesele de lângă perete se joacă *monte* și la altă masă stau târfe care-i cântăresc din ochi pe recruți. Recruții stau pe-o parte a barului cu degetele mari vârâte în centuri și măsoară sala. Vorbesc tare între ei despre expediție și

bătrânul menonit clatină din cap a jale bolborosind câte ceva şi sorbind din băutură.

Or să vă oprească la râu, zice el.

Al doilea caporal se uită peste capetele camarazilor lui. Cu mine vorbeşti?

La râu. Luaţi aminte. Or să vă arunce în puşcărie până la ultimul.

Cine?

Armata Statelor Unite. Generalul Worth.

Ne aruncă pe dracu'.

Rugaţi-vă să fie aşa.

Omul se uită la camarazii lui. Se apleacă spre menonit. Ce înseamnă asta, moşule?

De treceţi râul cu armata voastră de mercenari, îndărăt nu-l mai treceţi.

N-avem în gând să-l trecem îndărăt. Mergem la Sonora.

Da' ce te roade pe tine grija, moşule?

Menonitul se uită la întunericul pâclos dinaintea lor pe care oglinda de deasupra barului i-l aşterne sub ochi. Se întoarce către ei. Are ochii umezi, vorbeşte fără grabă. Mânia Domnului stă şi dormitează. Un milion de ani a stat ascunsă, de când omul nici nu se pomenise, şi singur omul are puterea s-o deştepte. În iad e loc destul. Luaţi aminte la mine. De nebuni vă ridicaţi cu război asupra unui pământ străin. N-o să deşteptaţi numa' câinii.

Dar ei l-au ocărât pe bătrân şi l-au suduit până când el s-a tras spre capătul tejghelei bolborosind, şi ce altceva să fi făcut?

Cum se sfârşesc poveştile astea. În confuzie, blesteme şi sânge. Şi-au văzut de băuturile lor şi vântul sufla peste străzi, stelele de pe cer scăpătau către apus şi tinerii aştia s-au luat la harţă cu alţii, s-au spus vorbe care n-au mai putut fi îndreptate şi în zori băiatul şi al doilea caporal au

îngenuncheat la căpătâiul băiatului din Missouri căruia îi zicea Earl și l-au strigat pe nume, dar el n-a mai răspuns. Zăcea într-o rână în colbul curții. Bărbații plecaseră, târfele plecaseră. Un bătrân măturа podeaua de lut din *cantina*. Tânărul zăcea cu țeasta sfărâmată într-o baltă de sânge, de mâna cui nimeni nu știa. În curte s-au însoțit cu un al treilea. Era menonitul. Bătea un vânt cald și către răsărit se făcuse o lumină cenușie. Orătăniile ce-și aveau cuibul printre butucii de vie începuseră să mișune și să cânte.

Unde mai pui că-n cârciumă nu-i așa de vesel ca pe drum, a spus menonitul. Stătuse cu pălăria în mână și și-a pus-o atunci iar pe cap, s-a întors și a ieșit pe poartă.

IV

La drum cu mercenarii – Pe tărâm străin – La vânătoare de antilope – Hăituiți de holeră – Lupi – Reparații la căruță – O pustietate – Furtuni pe timp de noapte – *Manada*[1] stafiilor – Rugăciune pentru ploaie – O fermă părăsită – Bătrânul – Noi ținuturi – Un sat părăsit – Văcari în câmpie – Atacați de comanși

Cinci zile mai târziu, pe calul mortului, umbla în urma călăreților și a căruțelor prin piață și apoi afară din oraș pe drumul către inima țării. Au trecut prin Castroville unde coioții dezgropaseră morții și le împrăștiaseră oasele, au trecut râul Frio și au traversat Nueces, au ieșit de pe drumul către Presidio și au luat-o către nord cu iscoade trimise înainte și în urmă. Au traversat Del Norte pe timp de noapte și au înaintat cu greu prin vadul nisipos și puțin adânc până într-o pustietate stearpă.

Zorii i-au prins înfirați într-un șir lung pe câmpie, cu căruțele din lemn uscat gemând deja, cu caii fornăind. Un bocănit sec de copite și zăngănit de harnașamente și mereu același clinchet ușor de hamuri. În afară de câteva tufe răzlețe de coacăz

1. Ceată, procesiune (sp.).

indian și cactuși și de mici petice de iarbă strâmbă, pământul era golaș și către miazăzi se ridicau munți pitici, și ei la fel de golași. Către apus orizontul se întindea plat și drept ca o nivelă.

În acele prime zile n-au văzut nici o sălbăticiune, nici o pasăre afară de vulturi. Au zărit în depărtare turme de oi sau capre înaintând pe linia orizontului în văluri de colb și au mâncat carnea măgarilor sălbatici împușcați în câmpie. Sergentul ducea în coburul șeii o carabină Wesson grea cu țeavă falsă și muniția învelită în hârtie, care trăgea cu niște bile țuguiate. Cu ea omora mici porci sălbatici de deșert și mai târziu, când au început să întâlnească turme de antilope, se oprea în amurg după ce soarele părăsea ținutul și, înfigând o crăcană în butucul ghintuit de sub țeavă, omora animalele pe loc cum stăteau și pășteau la jumătate de milă depărtare. Carabina avea o cătare cu vernier pe suport și sergentul putea socoti distanța, măsura vântul și potrivi cătarea de parc-ar fi avut un micrometru. Al doilea caporal se întindea lângă el cu un binoclu și-i striga dacă-i prea sus sau prea jos când nu nimerea și convoiul aștepta până când dobora vreo trei sau patru și apoi se urnea huruind pe pământul tot mai rece în timp ce pielarii săltau și rânjeau în căruțe. Sergentul nu lăsa niciodată pușca să se odihnească, decât ca să curețe și să ungă țeava.

Călăreau înarmați până-n dinți, fiecare om cu pușca lui și mulți cu revolvere Colt, modelul cu cinci focuri și țeavă scurtă. Căpitanul purta o pereche de pistoale de cavalerie în tocuri prinse pe oblâncul șeii așa încât îi veneau în dreptul genunchilor. Erau arme făcute în Statele Unite, sub patent Colt, și le cumpărase dintr-un grajd de vite din Soledad de la un dezertor, plătise optzeci de dolari în aur

pe ele, pe tocuri și pe praful de pușcă împreună cu cornul cu care îl vindeau.

Pușca băiatului avea țeava retezată și șlefuită în așa fel încât să fie cât mai ușoară și plumbii atât de mici încât trebuia să-i cârpăcească cu piele de capră. Trăsese de câteva ori cu ea și nimerea cam în voia ei. O ținea în față pe oblânc, el neavând toc. Mai fusese purtată așa Dumnezeu știe câtă vreme și avea patul tare ros pe dedesubt.

Abia se înnoptase când căruța s-a întors cu carnea. Pielarii o umpluseră cu tufe de mesquite și cu rădăcini pe care le smulseseră din pământ cu caii. Au descărcat lemnele de foc, apoi s-au apucat să taie antilopele curățate de măruntaie pe podeaua căruței cu cuțite de vânătoare și toporiști, râzând și hăcuind într-o baltă de sânge închegat, o priveliște puturoasă în lumina lămpilor ținute în mâini. Când s-a întunecat de-a binelea, costițele înnegrite aburau peste focuri și bețe cioplite se încrucișau ca la turnir pe deasupra cărbunilor cu hălci de carne înfipte în ele în zăngănit de gamele și zeflemea continuă. Și în acea noapte somnul a venit pe câmpurile reci ale unui ținut străin, patruzeci și șase de bărbați înfășurați în păturile lor sub aceleași stele, cu lupii de prerie urlând atât de familiar, și totuși atât de schimbat totul în jurul lor și atât de straniu.

În fiecare zi se sculau și porneau pe întuneric înainte să mijească bine de ziuă și mâncau carne rece și pesmeți, fără să mai facă foc. În astea șase zile soarele s-a înălțat ca o columnă zdrențuită. Hainele lor nu prea se potriveau între ele, iar pălăriile nici atât. Căluții lor pătați înaintau șovăitori și țâfnoși și în căruța cu vânat se încleșta mereu un ghem bâzâitor de muște păcătoase. Colbul pe care-l stârnea ceata se risipea și se pierdea numaidecât în imensitatea acelui peisaj și alt colb nu mai era,

căci cantinierul palid care venea în urma lor călărea nevăzut, calul lui sfrijit și cotiga lui măruntă nu lăsau nici o urmă nici pe acel pământ, și nici pe altul. Își vedea de negoț la o mie de focuri în amurgul albastru oțelit, un negustoraș prefăcut și rânjit, gata să urmeze orice expediție sau să hăituiască oamenii afară din bârlogurile lor până și-n ținuturile înălbite unde s-au dus să se ascundă de Dumnezeu. Într-o zi, doi oameni au căzut bolnavi și unul a murit până să se lase noaptea. De dimineață un alt bolnav i-a luat locul. Cei doi au fost culcați printre saci cu fasole, orez și cafea în căruța cu merinde și acoperiți cu pături care să-i ferească de soare și au mers așa în hurducăturile și huruitul căruței, care mai că le sfâșia carnea de pe oase, până când au strigat să fie lăsați acolo și au murit. S-au pus în întunericul de început de dimineață să le sape morminte cu spetele antilopelor și i-au acoperit cu pietre, apoi și-au văzut mai departe de drum.

Au mers înainte și soarele revărsa la răsărit sclipiri palide de lumină, apoi un șuvoi mai aprins de culoare s-a prelins ca sângele pătând brusc câmpia cu pâlpâirea sa și la hotarul lumii unde pământul se vărsa în cer, vârful soarelui s-a înălțat de neunde precum capul unui uriaș falus roșu păuă când a trecut de marginea nevăzută și s-a așezat turtit, fremătător și răuvoitor în spatele lor. Umbrele celor mai mărunte pietricele se vedeau ca niște linii de creion pe nisip și formele oamenilor și ale cailor mergeau lunguiețe înaintea lor ca firele nopții din care se trăgeau, ca niște tentacule menite să-i înlănțuiască de întunericul care-i aștepta. Călăreau cu capetele plecate, cu chipurile nevăzute sub pălării, ca o armată mărșăluind în somn. Până la jumătatea dimineții a mai murit un om și l-au ridicat din

căruța unde murdăriseră sacii printre care zăcuse, l-au îngropat și pe el și și-au văzut de drum.

Erau acum urmăriți de lupi, ditamai lupii suri cu ochi galbeni care călcau sprinteni sau se ghemuiau în arșița scânteietoare să-i pândească la popasul de amiază. Apoi porneau iarăși după ei. Sărind, furișându-se, mergând agale cu boturile lungi în pământ. Seara ochii li se roteau și clipeau acolo unde se termina lumina focului și de dimineață, când călărețiі porneau la drum în întunericul răcoros, îi auzeau mârâind și trosnind din fălci în urma lor în timp ce răscoleau tabăra în căutare de resturi de carne.

Căruțele se uscaseră așa de tare că se clătinau greoaie dintr-o parte în alta ca niște câini și nisipul le măcina întruna. Roțile se făcuseră tot mai mici și spițele jucau în osiile lor și huruiau ca niște războaie de țesut și pe timpul nopții oamenii vârau spițe false în șanțuri și le legau cu piele abia jupuită și înfigeau pene între fierul roților și obezile crăpate de la soare. Căruțele porneau apoi hurducându-se, cu urmele trudei lor strâmbe, ca dârele lăsate de un șarpe cu clopoței în nisip. Cuiele de lemn s-au slăbit, au căzut și acolo au rămas. Roțile au început să se sfarme.

După zece zile și patru morți, au ajuns într-un câmp tot numai spumă de mare, unde cât vedeai cu ochii nu creștea nici o tufă, nici o buruiană. Căpitanul le-a strigat să se oprească și l-a chemat pe mexicanul care făcea pe călăuza. Au vorbit, mexicanul a dat din mâini, căpitanul a dat din mâini și după o vreme au luat-o iar din loc.

Eu zic că ăsta-i drumul care duce drept în iad, a spus unul dintre oamenii din șir.

Ce zice el că le-om da cailor de mâncare?

Mă gândesc c-ar trebui să ciugulească din nisipul ăsta ca găinile și să aștepte boabele de porumb când or veni.

După două zile au început să întâlnească în cale oase și haine aruncate. Au văzut schelete de catâri pe jumătate îngropate, cu oasele atât de albe și de lustruite că păreau incandescente chiar și pe zăduful ăla clocotitor, au văzut coșuri de nuiele, șei de povară și oase de oameni și au văzut un catâr întreg, un hoit uscat și înnegrit, tare ca fierul. Au mers mai departe. Amiaza albă i-a prins străbătând pustiul ca o armată de stafii, atât de palizi erau de la colb, ca umbrele unor desene șterse de pe o tablă. Lupii se furișau și mai palizi, se adunau în cete, se împrăștiau și-și înălțau în aer boturile subțiri. Noaptea caii erau hrăniți cu mâna din saci cu grăunțe măcinate și adăpați din găleți. Boala n-a mai lovit. Cei rămași în viață stăteau tăcuți în acel pustiu plin de cratere și se uitau cum șerpuiesc în întuneric vâlvătăile albe ale stelelor. Sau dormeau cu inimile lor străine bătând în nisip ca niște pelerini istoviți ajunși pe planeta Anareta[1], agățați de un neștiut care se rotea în noapte. Au mers mai departe și spuma de mare a lustruit fierul roților de la căruțe până i-a dat luciri de crom. Către miazăzi cordilierele albastre se înălțau din temelia umbrelor mai palide pe care le aruncau pe nisip ca niște reflecții într-un lac și lupii se făcuseră acum nevăzuți.

Au început să călărească noaptea, drumeți tăcuți afară de huruitul căruțelor și gâfâitul animalelor. O ceată ciudată de bătrâni în lumina lunii cu mustățile și sprâncenele grele de praful alb. Au mers mai departe și stelele se îngrămădeau și se arcuiau pe

1. Planeta distrugerii în astrologie.

boltă şi mureau dincolo de munţii negri ca cerneala. Au ajuns să cunoască bine cerul nopţii. Ochi de vestici care desluşeau mai multe construcţii geometrice decât cele numite în timpuri străvechi. Ţinându-se după Steaua Nordului au dat ocol Ursei în timp ce Orion se înălţa în sud-vest ca un măreţ zmeu electric. Nisipul se întindea albastru în lumina lunii şi roţile de fier ale căruţelor se rostogoleau printre umbrele călăreţilor în cercuri scânteietoare care coteau şi se roteau poticnit într-o direcţie vagă ca nişte astrolabi subţiri şi potcoavele lustruite ale cailor lunecau întruna ca o puzderie de ochi clipind în pustiu. Au văzut furtuni atât de îndepărtate că nu puteau fi auzite, cu fulgere mute prăvălindu-şi văpaia asupra câmpiei şi creasta subţire şi neagră a munţilor fremătând şi lăsându-se iar înghiţită de întuneric. Au văzut cai sălbatici gonind pe câmpie, călcându-şi umbrele în picioare în noapte şi lăsând după ei în lumina lunii o pulbere vaporoasă ca o dâră aproape ştearsă a trecerii lor.

Toată noaptea a suflat vântul şi pulberea fină le strepezea dinţii. Nisip pretutindeni, pietriş în tot ce mâncau. Dimineaţa, un soare de culoarea urinei s-a înălţat neguros prin perdeaua de colb deasupra unei lumi întunecate şi amorfe. Animalele erau sleite. S-au oprit şi au făcut un popas uscat fără lemne sau apă şi bieţii cai s-au strâns unii în alţii scâncind ca nişte căţei.

În acea noapte au străbătut un ţinut electric şi sălbatic unde forme stranii şi blânde de foc albastru jucau pe metalul de pe cioltarele cailor, roţile căruţelor se învârteau în cercuri de foc şi micile forme de lumină albastră pală se suiau în urechile cailor şi în bărbile oamenilor. Către apus au licărit toată noaptea fulgere iscate de niciunde, dincolo de norii de furtună ai nopţii, scăldând pustiul îndepărtat

într-o zi albăstrie, cu munții iviți brusc la orizont golași, negri și vineți ca un tărâm altfel rânduit al cărui adevărat relief nu e piatra, ci frica. Tunetul s-a apropiat dinspre sud-vest și fulgerele au luminat de jur împrejur pustiul, albastru și sterp, zăngănitoare întinderi nesfârșite deșteptate din noaptea absolută ca un regat diavolesc sau ca un tărâm al duhurilor din care la ivirea zorilor nu va rămâne nici urmă, nici fum și nici ruine, așa ca după un vis urât.

S-au oprit pe întuneric să adune animalele, câțiva dintre ei și-au urcat armele în căruțe de frică să nu se abată asupra lor fulgerul și un bărbat pe nume Hayward s-a rugat să plouă.

Dumnezeule mare, s-a rugat, dacă nu-ți strică prea tare socotelile cerești, ce zici, ne dai și nouă aicea nitică ploaie.

Mai roagă-te, au strigat unii, și el a îngenuncheat și a strigat printre tunete și vânt: Doamne, ne-am uscat ca iasca jos aicea. Câțiva stropi numa', pentru niște băieți sărmani care bat preria și-s tare departe de casă.

Amin, au zis și au prins caii, apoi au mers mai departe. După un ceas vântul s-a răcit și stropi de ploaie mari cât boabele de strugure au început să cadă asupra lor din acea beznă sălbatică. Simțeau mirosul de piatră udă și mirosul dulceag de cai uzi și piele udă. Au mers mai departe.

Au mers prin arșița zilei care a urmat cu butoaiele de apă goale și caii sleiți, iar pe înserat acești aleși zdrențăroși, albi de la colb ca o ceată de morari războinici călare rătăcind cuprinși de nebunie au ieșit din pustiu printr-un culoar dintre dealurile joase de piatră și au dat peste o colibă singuratică, o căsuță amărâtă din lut și nuiele, cu țarcuri și grajd făcută din te miri ce.

Așezarea asta mică și colbuită era împrejmuită de garduri de oase și moartea părea să fie însușirea din spatele a tot ce se vedea. Garduri ciudate pe care nisipul și vântul le lustruiseră și soarele le albise și le crăpase de parcă ar fi fost de porțelan vechi, pline de plesnituri brune uscate de la vreme, și unde nu mișca nici un suflet. Siluetele vălurite ale călăreților au trecut zăngănind peste pământul galben-cenușiu, dincolo de fațada de lut a colibei, cu caii tremurând, simțind mirosul apei. Căpitanul a ridicat mâna și sergentul a vorbit, iar doi bărbați au descălecat și s-au apropiat de colibă cu puștile în mâini. Au împins o ușă făcută din piele netăbăcită și au intrat. Peste câteva minute au apărut iar.

E cineva p-aici pe undeva. Îs cărbuni aprinși.

Căpitanul a scrutat orizontul cu un aer precaut. A descălecat cu răbdarea unuia obișnuit cu incompetența și s-a apropiat de colibă. Când a ieșit afară, a scrutat iar împrejurimile. Caii săltau, zornăiau și tropoteau și oamenii i-au smucit de boturi și i-au dojenit.

Sergent.

Da, să trăiți.

Nu cred că oamenii ăștia sunt duși departe. Vezi poate-i găsești. Și vezi poate o fi ceva nutreț pe-aici pentru animale.

Nutreț?

Nutreț.

Sergentul a pus o mână pe ciochina șeii, s-a uitat în jur la locul unde ajunseseră clătinând din cap și a descălecat.

Au intrat în colibă și au ieșit în țarcul din spate și de-acolo în grajd. Nu erau animale, nu era nimic, afară de o troacă plină cu sotol uscat pe post de nutreț. S-au dus în capăt, unde printre pietre era un jgheab cu apă și un firicel curgea în

voie pe nisip. Lângă jgheab se vedeau urme de copite şi bălegar uscat şi câteva păsărele ţopăiau bezmetice pe marginea micului pârâu.

Sergentul se aşezase pe călcâie, apoi s-a ridicat şi a scuipat. Ei, a zis. Aşa-i că se vede oriîncotro te-ai uita cale de douăzeci de mile?

Recruţii au cercetat pustiul din jur.

Nu cred că oamenii ăştia d-aicea îs duşi de mult.

Au băut şi au luat-o înapoi spre colibă. Oamenii îşi duceau caii de căpăstru pe cărăruia strâmtă.

Căpitanul stătea în picioare cu degetele mari vârâte în curea.

Nu văd încotro s-au dus, a zis sergentul.

În grajd ce-i?

Ceva nutreţ vechi şi uscat.

Căpitanul s-a încruntat. Tre' să aibă o capră sau un porc. Ceva. Nişte găini.

După câteva minute doi dintre oameni au apărut din grajd târând după ei un bătrân. Era plin de colb şi paie uscate şi-şi ţinea ochii acoperiţi cu mâna. L-au târât printre gemete la picioarele căpitanului, unde a rămas prosternat, într-o poziţie care îl făcea să semene cu un vălătuc de bumbac alb. Şi-a acoperit urechile cu mâinile şi ochii cu coatele de parc-ar fi fost chemat martor la cine ştie ce grozăvie. Căpitanul şi-a întors faţa scârbit. Sergentul l-a împuns cu vârful cizmei. Ce-o fi cu el? a zis.

Se pişă pe el, sergent. Se pişă pe el. Căpitanul a arătat către om cu mănuşile.

Da, să trăiţi.

Păi du-l dracului de aici.

Să-l chemăm pe Candelario să-i vorbească?

E sărac cu duhul. Luaţi-l, să nu-l mai văd.

L-au luat târâş pe bătrân şi l-au dus. Omul începuse să bolborosească, dar nimeni nu l-a ascultat şi de dimineaţă nu mai era.

Şi-au instalat tabăra lângă jgheab şi potcovarul s-a îngrijit de catârii şi caii care-şi pierduseră din potcoave şi au meşterit la căruţe la lumina focului până târziu în noapte. Au pornit la drum în nişte zori purpurii, cu cerul şi pământul unindu-se într-o linie zimţuită. În depărtare mici arhipelaguri întunecate de nori şi nesfârşita lume de nisip şi tufe pitice împungând în sus, înspre vidul fără de margini unde tremurau acele insule albastre, iar pământul începea să şovăie, se pleca solemn şi unduia printre pete trandafirii şi întunericul de dincolo de auroră, până unde spaţiul se făcea mic de tot.

Au străbătut ţinuturi de piatră pestriţă ieşite din falii zgrunţuroase şi praguri de rocă şistoasă crescute în despicături şi bolţi arcuite înăuntru, frânte ca nişte copaci uriaşi din piatră şi stânci despicate de fulgere şi izvoare aburind în clocote străvechi. Au trecut pe lângă filoane de roci pământii ce coborau pe margini înguste de creste şi de-acolo în câmpie, ca ruinele unor ziduri vechi, peste tot numai vestiri ale înfăptuirilor omului înainte ca omul sau alte vieţuitoare să fie zămislite.

Au trecut printr-un sat dărăpănat de când lumea şi au făcut popas între zidurile unei biserici înalte de pământ, unde au ars lemnul căzut din acoperiş ca să facă foc, în timp ce pe sub bolţi ţipau în întuneric bufniţele.

A doua zi, la orizont către miazăzi au văzut nori de colb aşternându-se peste mile şi mile de pământ. Au mers înainte atenţi la colb până când l-au văzut cum se apropie de ei şi căpitanul a ridicat mâna să-i oprească în loc şi a scos din coburul şeii vechiul lui telescop de cavalerie din alamă, l-a desfăcut şi l-a plimbat încet în zări peste pământ. Sergentul stătea pe cal lângă el şi după o vreme căpitanul i-a dat telescopul.

Ditamai turma de ceva.

Cred că-s cai.

Ce zici, la ce depărtare sunt?

Greu de zis.

Cheamă-l pe Candelario încoace.

Sergentul s-a întors și i-a făcut semn mexicanului. Când s-a apropiat, i-a dat telescopul și mexicanul l-a dus la ochi și a strâns din pleoape. L-a lăsat jos și s-a uitat cu ochiul liber, l-a ridicat iar și iar s-a uitat. Apoi a rămas pe cal ținând telescopul la piept ca pe un crucifix.

Ei? a zis căpitanul.

A clătinat din cap.

Ce dracu' vrea să zică asta? Nu-s bizoni, nu?

Nu. Cai cre' că.

Dă telescopul încoace.

Mexicanul i-a dat telescopul și căpitanul a scrutat iar orizontul, a strâns tubul cu podul palmei, l-a pus la loc în cobur, a ridicat mâna și au plecat mai departe.

Erau vite, catâri, cai. Erau câteva mii de capete și se apropiau pieziș de companie. La sfârșitul după-amiezii se deslușeau deja cu ochiul liber și călăreții, o mână de indieni zdrențăroși mânând turma dinspre margini cu caii lor mici și sprinteni. Alții cu pălării, poate mexicani. Sergentul a rămas mai în urmă să ajungă lângă căpitan.

Ce zici de asta, dom' căpitan?

Zic că-i o bandă de sălbatici care fură vite, aia zic. Tu ce zici?

Așa mi se pare și mie.

Căpitanul s-a uitat prin telescop. Cred că ne-au văzut, a zis.

Ne-au văzut.

Câți călăreți să fie după socoteala ta?

Să tot fie o duzină.

Căpitanul a bătut ușor cu instrumentul în mâna lui înmănușată. Nu par speriați, nu-i așa?

Nu, să trăiți. Nu par.

Căpitanul a zâmbit crud. Poate apucăm să ne distrăm și noi un pic până apune soarele.

Primele animale s-au năpustit pe lângă ei într-o mantie de praf galben, vite iuți și costelive cu coarne crescute anapoda, nici una care să semene cu cealaltă și catâri mici și slabi, negri tăciune, care se înghesuiau unii în alții și-și înălțau capetele ca niște ciocane peste spinările celorlalți și apoi iar vite și în sfârșit primii văcari călărind în margine și ținând vitele între ei și soldații călare. În urma lor venea o turmă de câteva sute de cai pitici. Sergentul s-a uitat după Candelario. L-a tot căutat îndărăt printre oameni, dar nu l-a găsit. Și-a îmboldit calul prin coloană și a ajuns în capăt. Ultimii văcari ieșeau acum din colb și căpitanul gesticula și striga. Caii începuseră să se răzlețească de turmă și văcarii își croiau drum cu bicele către această ceată înarmată care le ieșise în cale în câmpie. Deja se vedeau prin colb pieile pictate ale cailor, cu zigzaguri, mâini și răsărituri de soare, păsări și pești de tot soiul, ca umbra unor vechi desene sub cleiul de pe o pânză, și peste tropotitul de copite nepotcovite începuse să se audă și șuierul de *quena*, fluiere făcute din oase de om, și câțiva soldați începuseră să se tragă îndărăt cu caii și alții să se învârtească în loc zăpăciți, când din marginea hergheliei s-a ivit o hoardă fabuloasă de sulițași și arcași călare, cu scuturi acoperite cu cioburi de oglindă care aruncau o mie de sori fărâmițați în ochii dușmanilor. O legiune de turbați, cu sutele, pe jumătate goi sau înveșmântați în costume antice sau biblice sau croite ca-ntr-un vis de boală din piei de animale și mătăsuri fine și bucăți de uniformă mânjite încă

de sângele foștilor purtători, cu vestoane de dragoni măcelăriți, vestoane de cavaleriști cu nasturi mari și trese, unul cu joben și unul cu umbrelă, unul cu ciorapi lungi albi și un văl de mireasă pătat de sânge și unii cu creste din pene de cocor, alții cu coifuri din piele netăbăcită, cu coarne de taur sau de bizon, și un altul complet despuiat în afară de un frac îmbrăcat cu dosul în față și încă unul într-o armură de conchistador spaniol, cu platoșa și apărătoarele adânc crestate de lovituri vechi de măciucă sau sabie date în altă țară de oameni din care nu mai rămăseseră nici măcar oasele și mulți cu părul împletit cu părul altor fiare atârnându-le până-n pământ și cu bucăți de pânză colorată prinse de urechile și cozile cailor și uuul cu un cal cu capul vopsit tot în roșu purpuriu și toți călăreții bălțați și cu chip schimonosit, boiți ca o ceată de clovni călare, urlând cu toții într-o limbă barbară și năvălind asupra lor ca o hoardă dintr-un iad încă și mai groaznic decât tărâmul de pucioasă pomenit de creștini, răcnind și chiuind, învăluiți în fum ca acele fâpturi de abur din ținuturi care-i mai bine să rămână neștiute, căci ochiul rătăcește și gura tremură și scuipă.

O, Doamne, a zis sergentul.

Un pâlc răpăitor de săgeți s-a abătut asupra trupei și oamenii s-au clătinat și au căzut de pe cai. Caii se ridicau pe picioarele dinapoi și se prăvăleau, iar hoardele mongole au țâșnit înconjurându-i pe flancuri, s-au întors către ei și s-au repezit de-a dreptul cu sulițe.

Soldații se opriseră în loc și s-au tras primele focuri și fumul cenușiu de carabină s-a amestecat cu colbul în timp ce sulițașii le străpungeau rândurile. Calul băiatului s-a prăbușit sub el cu un suspin lung de plămân golit de aer. Trăsese deja cu pușca

și se așezase acum pe pământ și bâjbâia după cartușieră. Lângă el era un om cu o săgeată înfiptă în gât. Stătea puțin aplecat, de parcă s-ar fi rugat. Băiatul s-ar fi întins după vârful din fier plin de sânge, dar a văzut că omul mai avea o săgeată înfiptă în piept până la capătul cu pene și murise. Peste tot erau cai căzuți și oameni care se târau și a văzut un om care stătea și-și încărca pușca în timp ce din urechi îi curgea sânge, a văzut oameni cu revolverele făcute bucăți care încercau să potrivească butoaiele de rezervă gata încărcate pe care le aveau la ei, a văzut oameni îngenuncheați care se aplecau și-și îmbrățișau umbra de pe pământ, a văzut oameni străpunși de sulițe și prinși de păr și scalpați de-a-n picioarelea, a văzut caii războinicilor călcându-i în picioare pe căzuți și un cal mic cu fața albă și un ochi închis a ieșit din pâclă, s-a repezit să-l muște ca un câine și a fugit. Unii dintre răniți păreau prostiți și năuci, alții erau palizi sub măștile de praf și alții zăceau în propria scârnă sau se legănau frânți în sulițele sălbaticilor. Și au năvălit din nou, ca într-o friză barbară cu cai în galop, cu ochii acoperiți și dinții retezați și călăreți goi cu mănunchiuri de săgeți între fălcile încleștate și cu scuturile sclipind în colb, și s-au dus până-n marginea cetei nimicite în cântec de fluiere de oase, atârnând pe lângă cai cu un picior prins în chinga de pe greabăn și cu arcurile scurte încovoindu-se pe sub gâturile întinse ale cailor până când i-au încercuit pe soldați și le-au tăiat rândurile în două și apoi s-au săltat din nou pe cai ca niște paiațe de bâlci, unii cu chipuri coșmarești pictate pe piept, călcându-i sub copite pe saxonii fără cai, străpungându-i și ciomăgindu-i, sărind de pe cai cu cuțite și gonind pe pământ cu o călcătură ciudată, crăcănată, ca niște făpturi care umblă altfel decât noi, smulgând

hainele de pe morți, apucându-i de păr și trecându-și tăișurile peste țestele viilor și morților deopotrivă și aruncând în sus scalpurile însângerate, hăcuind și ciopârțind trupurile despuiate, sfâșiind mâini, picioare, capete, despicând ciudatele trunchiuri albe și scoțând afară pumni întregi de măruntaie și mădulare, unii dintre sălbatici atât de năclăiți de sânge că parcă s-ar fi tăvălit prin el ca niște câini și alții care se aruncau asupra muribunzilor și-i sodomizau chiuind ascuțit către semenii lor. Apoi caii morților s-au ridicat tropotind din fum și colb și au început să se-nvârtească în loc cu pieile atârnând, coamele în vânt și ochii albiți de spaimă, ca ochii orbilor, și unii erau ciuruiți de săgeți, alții străpunși de sulițe, se împleticeau și vărsau sânge în timp ce goneau peste câmpul măcelului și tropotind se făceau iar nevăzuți. Praful se așezase pe țestele ude și golașe ale scalpaților, cu smocuri de păr sub răni, crestați până la os, care zăceau acum ca niște călugări goi și slutiți în amurgul sătul de sânge și peste tot gemeau și bolboroseau muribunzi și caii zăceau nechezând.

V

Rătăcit în Bolson de Mapimi – Sproule – Copacul cu prunci morți – Scene de masacru – Sopilotes – Omorâții din biserică – O noapte printre morți – Lupi – Spălătoresele de la vad – Pe jos către vest – Un miraj – Întâlnire cu bandiți – Atacat de un vampir – Sapă un puț – O răscruce în pustie – *Carreta* – Moartea lui Sproule – Arestat – Capul căpitanului – Supraviețuitori – Spre Chihuahua – Orașul – Închisoarea – Toadvine

Când s-a întunecat, un om s-a ridicat ca prin minune dintre morții abia uciși și s-a îndepărtat pe nesimțite în lumina lunii. Pământul pe care zăcuse era îmbibat de sânge și urină de la bășicile golite ale animalelor și el a mers înainte murdar și duhnind ca o întruchipare puturoasă a însăși zeiței războiului. Sălbaticii suiseră pe teren mai înalt, le vedea focurile luminând și îi auzea cântând, o litanie ciudată și tânguitoare acolo, sus, unde se duseseră să frigă catâri. Și-a croit drum printre cei palizi și sfâșiați, printre caii cu picioarele atârnând crăcănate, s-a uitat după stele ca să socotească unde se afla și a pornit-o pe jos spre miazăzi. Acolo, în pădure, noaptea avea o mie de chipuri și el mergea privind înainte la drum. Stelele și luna scăpătată aruncau

în bezna pustiului o umbră palidă a rătăcirilor sale și pe toate crestele urlau lupii, adunându-se spre miazănoapte către locul masacrului. A umblat toată noaptea și încă mai vedea în urmă focurile.

Când s-a crăpat de zi, a pornit-o înspre niște ridicături de piatră la o milă în josul văii. Tocmai se cățăra printre bolovanii răsfirați și răsturnați când a auzit o voce strigând de undeva din acea nemărginire. S-a uitat peste câmpie, dar n-a văzut pe nimeni. Când vocea a strigat iar, s-a întors și s-a așezat să se odihnească și la scurtă vreme a văzut ceva mișcându-se pe un povârniș, o jale de om care se cățăra către el pe taluzul lunecos. Pășind cu grijă, uitându-se îndărăt. Băiatul vedea că nu venea nimic în urma lui.

Avea o pătură pe umeri și mâneca îi era sfâșiată și înnegrită de sânge, își ținea brațul pe lângă corp cu cealaltă mână. Îl chema Sproule.

Scăpaseră opt dintre ei. Calul lui dusese pe picioare mai multe săgeți și se prăvălise sub el în timpul nopții și ceilalți își văzuseră de drum, printre care și căpitanul.

S-au așezat unul lângă altul printre pietre și s-au uitat cum se lungește ziua jos, în vale.

N-ai salvat nimic din efecte? a zis Sproule.

Băiatul a scuipat și a clătinat din cap. S-a uitat la Sproule.

Cât de rău e brațul?

Și l-a tras la piept. Am văzut și mai rele, a zis.

Au stat și s-au nitat la acele întinderi de nisip, piatră și vânt.

Ce fel de indieni erau?

Nu știu.

Sproule a tușit gros în pumn. Și-a tras brațul plin de sânge la piept. A dracului năpastă mai sunt și ăștia pe capul creștinilor, a zis.

S-au întins la umbra unui prag de stâncă până a trecut de miezul zilei, scormoniudu-și un culcuș în praful cenușiu de lavă, și au pornit-o după-amiază prin vale pe urmele războinicilor. Erau mărunți că abia se vedeau și înaintau molcom în nemărginirea locului.

Când s-a înserat, s-au dus iarăși către crestele stâncoase și Sproule a arătat către o pată neagră de pe fața unei stânci golașe. Părea să fie negreală de la focuri vechi. Băiatul și-a dus mâna streașină la ochi. Pereții încrețiți ai canionului vălureau în arșiță ca niște falduri de draperie.

Poate că-i un fir de apă, a zis Sproule.

E cale lungă până acolo.

Păi dacă vezi tu apă mai aproape mergem într-acolo.

Băiatul s-a uitat la el și au luat-o din loc.

Terenul urca pe lângă o mică viroagă și drumul era o harababură de stânci căzute, zgură și tufe de baionete spaniole care păreau primejdioase. Arbuști pitici de culoarea măslinei se veștejeau în soare. Au dat peste albia argiloasă și crăpată a unui curs de apă uscat. S-au odihnit și au pornit mai departe.

Pârâul curgea printre stânci, la înălțime, iar apa vadoasă se prelingea în jos pe piatra neagră netedă, printre tufe de crețișoară și camassia otrăvitoare atârnând într-o grădină mică și primejdioasă. În canion nu ajungea mai mult de-un firicel de apă și s-au aplecat pe rând înspre piatră cu buzele strânse ca niște credincioși la un altar.

Au înnoptat într-o peșteră puțin adâncă deasupra apei, un vechi relicvariu cu bucăți de cremene și prundiș împrăștiat pe podeaua de piatră printre fărâme de coji, oase lustruite și cenușă de la focuri de demult. Au împărțit pătura în aerul rece, Sproule tușea înăbușit în întuneric și din când în când se sculau să coboare și să bea la stâncă. Au plecat

înainte de răsărit şi zorii i-au găsit iarăşi în câmpie.

S-au luat după pământul bătătorit de războinici şi după-amiază au dat peste un catâr care căzuse şi fusese străpuns de o suliţă şi lăsat acolo mort şi apoi peste încă unul. Drumul se îngusta printre pietre şi nu după mult timp au ajuns la un arbust în care atârnau prunci morţi.

S-au oprit unul lângă altul, clătinându-se în arşiţă. Aceste mici victime, să fi fost şapte sau opt, fuseseră străpunse pe sub bărbie şi atârnate astfel de gât de cioturile de mesquite ca să se holbeze oarbe la cerul pustiu. Pleşuvi, palizi şi umflaţi, larve are unor făpturi de neînchipuit. Rătăciţii au trecut şontâcăind pe lângă ei şi s-au uitat îndărăt. Nici o mişcare. După-amiaza au ajuns la un sat din câmpie ale cărui ruine fumegau încă şi unde muriseră cu toţii. De la depărtare arăta ca un cuptor de cărămidă dărăpănat. Au stat multă vreme în faţa zidurilor ascultând tăcerea înainte să intre.

Au înaintat încet prin glodul străduţelor. În ţarcuri erau capre şi oi omorâte şi porci morţi în mocirlă. Au trecut pe lângă bordeie de pământ unde zăceau oameni ucişi în toate posturile morţii, în praguri şi pe podele, goi, umflaţi şi stranii. Au găsit blide cu mâncare pe jumătate mâncată şi o pisică a ieşit afară şi a stat la soare uitându-se la ei fără interes. Muştele bâzâiau peste tot în aerul fierbinte şi încremenit.

La capătul străzii au dat de o piaţetă cu bănci şi copaci unde vulturii se îngrămădeau în negre colonii mizere. Un cal mort zăcea în piaţă şi nişte găini ciuguleau grăunţe vărsate pe un prag de casă. Stâlpi arşi se înălţau fumegând acolo unde acoperişurile se năruiseră şi un măgar stătea în uşa deschisă a bisericii.

S-au așezat pe o bancă și Sproule și-a tras brațul rănit la piept, se legăna înainte și înapoi clipind în soare.

Ce vrei să facem? a zis băiatul.

Să bem o gură de apă.

În afară de asta.

Nu știu.

Vrei să-ncercăm să facem cale-ntoarsă?

Spre Texas?

Altundeva nu văd unde.

N-ajungem până acolo.

Păi zi tu atunci.

N-am nimic de zis.

Începuse iar să tușească. Și-a dus mâna sănătoasă la piept și a stat ca și cum și-ar fi tras sufletul.

Ce-ai, o răceală?

Am oftică.

Oftică?

A încuviințat din cap. Am venit încoace pentru sănătate.

Băiatul s-a uitat la el. A clătinat din cap, s-a ridicat și a traversat piațeta către biserică. Pe cornișele vechi din lemn sculptat se așezaseră vulturi și băiatul a luat o piatră de jos și a azvârlit-o către ei, dar nu s-au clintit.

Umbrele se lungiseră în piațetă și mici rotocoale de praf se mișcau pe străduțele de pământ scorojit. Mâncătorii de stârvuri stăteau la colțurile cele mai înalte ale caselor cu aripile întinse în atitudini de predicatori, ca niște mici episcopi întunecați. Băiatul s-a întors la bancă, s-a urcat cu un picior pe ea și s-a aplecat peste genunchi. Sproule stătea ca și mai înainte, ținându-și în continuare brațul.

Afurisenia dracului îmi face zile fripte, a zis.

Băiatul a scuipat și s-a uitat în josul străzii. Eu zic să înnoptăm aicea.

Zici tu că n-o să iasă rău?

Cu cine?

Dacă s-or întoarce indienii ăia?

La ce s-ar întoarce?

Da' dacă se întorc?

Nu se întorc.

Se ținea de braț.

Bine era să ai cuțit la tine, a zis băiatul.

Bine era să ai tu.

S-ar găsi ceva carne p-aci, numai cuțit să fie.

Nu mi-e foame.

Cre' c-ar trebui să dăm o raită prin casele astea să vedem ce-om găsi p-acolo.

Du-te tu.

Trebuie să găsim un loc de dormit.

Sproule s-a uitat la el. Eu nu tre' să mă duc niciunde, a zis.

Ei. Faci ce vrei.

Sproule a tușit și a scuipat. Aia o să și fac, a zis.

Băiatul s-a întors și a luat-o înainte pe stradă.

Ușile erau joase și trebuia să se aplece ca să treacă pe sub lintourile de lemn, să coboare în odăile răcoroase cu miros de pământ. Nu erau mobilate, în afară de niște saltele de paie pentru dormit, poate și de o ladă pentru grăunțe. A intrat din casă-n casă. Într-o odaie, niște oase de porumbel înnegrite și fumegânde. În alta, un bărbat cu carnea arsă zbârcită, cu ochii fierți în orbite. În peretele de pământ era o nișă cu statuete de sfinți îmbrăcați în haine de păpuși, cu chipurile grosolane din lemn vopsite în culori vii. Ilustrații tăiate dintr-un ziar vechi și lipite pe perete, un desen mic cu o regină, o carte de tarot care era un patru de cupă. Niște ardei uscați înșirați pe sfori și câteva ploști. O sticlă cu buruieni în ea. Afară, o curte cu pământ sterp îngrădită cu ocotillo și un cuptor rotund de

pământ surpat, cu cheaguri negre tremurând în lumina dinăuntru.

A găsit un vas de lut cu fasole şi nişte *tortillas* uscate şi le-a dus în casa din capătul străzii unde cenuşa acoperişului fumega încă, a încălzit mâncarea în cenuşă şi a mâncat, ghemuit acolo ca un dezertor care scurmă printre ruinele oraşului din care a fugit.

Când s-a întors în piaţă, Sproule nu mai era. Umbra se întinsese peste tot. A traversat piaţa şi a urcat scara de piatră care ducea în biserică şi a intrat. Sproule stătea în vestibul. Coloane lungi de lumină intrau pe ferestrele înalte din peretele dinspre apus. În biserică nu erau strane şi podeaua de piatră era acoperită de trupurile scalpate, goale şi în parte mâncate ale celor vreo patruzeci de creştini care se baricadaseră în această casă a Domnului în faţa păgânilor. Sălbaticii tăiaseră găuri în acoperiş şi trăseseră în ei de sus şi podeaua era ticsită de cozi de săgeţi pe care le rupseseră ca să ia hainele morţilor. Altarele fuseseră dărâmate, tabernacolul jefuit şi marele zeu adormit al mexicanilor smuls din potirul lui aurit. Sfinţii pictaţi grosolan atârnau strâmbi pe pereţi în ramele lor ca după un cutremur şi un Christ mort pe un catafalc de sticlă zăcea sfărâmat pe podeaua altarului.

Omorâţii zăceau într-o baltă mare de sânge amestecat. Se închegase într-un soi de budincă brăzdată peste tot de urmele lupilor sau ale câinilor şi pe margini se uscase şi crăpase închipuind o argilă brun-roşiatică. Sângele se întindea pe podea în limbi întunecate şi încleia lespezile de piatră, se scursese în vestibul unde piatra se scobise de la paşii credincioşilor şi ai taţilor lor înaintea lor şi se strecurase în jos pe trepte picurând de pe pietre printre urmele de un roşu întunecat ale mâncătorilor de stârvuri.

Sproule s-a întors și s-a uitat la băiat de parcă i-ar fi citit gândurile, dar băiatul a dat numai din cap. Muștele se cățărau pe țestele jupuite și spâne ale morților și mișunau pe globii stafidiți ai ochilor lor.

Haide, a zis băiatul.

Au traversat piața pe ultima geană de lumină și au luat-o în jos pe strada îngustă. Acolo, pe un prag, zăcea un copil mort cu doi vulturi peste el. Sproule a ușuit vulturii cu brațul sănătos și ei s-au înfoiat, au șuierat și au fâlfâit greoi din aripi, dar n-au zburat.

Au pornit la drum de dimineață, de cum s-a luminat, în timp ce lupii se furișau pe uși și se topeau în ceața de pe străzi. Au luat-o pe drumul către sud-vest de unde veniseră sălbaticii. Un mic pârâu nisipos, plopi negri, trei capre albe. Au trecut un vad unde zăceau femei moarte lângă rufele lor.

Toată ziua s-au luptat să răzbească printr-o *terra damnata* de cenușă fumegândă, trecând la răstimpuri pe lângă formele umflate de catâri sau cai morți. Până seara băuseră toată apa pe care o aveau la ei. Au dormit în nisip și s-au trezit în întunericul rece al începutului de dimineață și au pornit mai departe, au umblat pe întinderea de scrum până când aproape că i-au lăsat picioarele. După-amiaza au dat peste o *caretta* răsturnată în drum pe oiște, cu roți mari cioplite dintr-un trunchi de plop și priponite pe osii cu cepuri. S-au strecurat sub ea la umbră și au dormit până s-a întunecat și apoi au mers înainte.

Coaja de lună care stătuse toată ziua pe cer nu mai era și au ținut drumul prin deșert la lumina stelelor, Pleiadele se întindeau chiar deasupra lor foarte mici și Marele Urs trecea munții către miazănoapte.

Mi s-a împuțit mâna, a zis Sproule.

Ce?

Am zis că mi s-a împuţit mâna.

Vrei să mă uit la ea?

La ce? N-ai tu ce să-i faci.

Ei. Faci cum vrei.

Aia o să şi fac, a zis Sproule.

Au mers înainte. În noaptea aia au auzit în două rânduri micile vipere de prerie fojgăind pe sub tufişuri şi s-au temut. În zori s-au căţărat printre marne şi bazalt pe sub peretele unui monoclin întunecat cu turnuri înălţate ca nişte profeţi de bazalt şi au trecut pe lângă cruci de lemn proptite la marginea drumului cu grămezi de pietre acolo unde călătorii îşi găsiseră sfârşitul. Drumul şerpuia printre dealuri şi rătăciţii se trudeau pe povârnişuri, înnegrindu-se în soare, cu ochii arzându-le în cap şi spectrul de culori scurgându-li-se pe la colţuri. Urcând printre ocotillo şi cactuşi pe unde stâncile tremurau şi se lichefiau în soare, numai piatră fără strop de apă, şi poteca nisipoasă, cu ochii-n patru după orice urmă de verde care să-i îndrume spre apă, dar apă nu era nicăieri. Au mâncat *piñole* dintr-o desagă cu mâinile şi au mers înainte. Prin arşiţa amiezii şi în amurgul cu şopârle care stăteau cu bărbiile lor aspre lipite de pietrele răcoroase, ţinând lumea la distanţă cu zâmbete vagi şi ochi ca nişte blide de piatră crăpate.

La apus au ajuns în vârful muntelui şi de-acolo puteau vedea la mile depărtare. Sub ei se zărea un lac imens cu îndepărtaţii munţi albaştri înălţându-se pe întinderea de apă netulburată de vânt şi forma unui şoim în zbor, copaci care licăreau în arşiţă şi un oraş îndepărtat foarte alb pe fundalul colinelor albastre şi umbroase. Au stat şi s-au uitat. Au văzut soarele coborând către vest sub marginea zimţată a pământului, l-au văzut pâlpâind dincolo

de munți și au văzut oglinda lacului întunecându-se și forma orașului dizolvându-se în ea. Au dormit printre pietre cu fața în sus, ca morții, și de dimineață când s-au sculat nu era nici un oraș, nici un copac și nici un lac, ci doar o câmpie stearpă și colbuită.

Sproule a gemut și s-a prăbușit înapoi printre pietre. Băiatul s-a uitat la el. Avea bășici pe buza de jos și prin cămașa ruptă brațul i se umflase și ceva rău mirositor se scursese printre petele de sânge mai întunecate. S-a întors iar și s-a uitat în vale.

Vine cineva din colo, a zis.

Sproule n-a răspuns. Băiatul s-a uitat la el. Nu te mint, a zis.

Indieni, a zis Sproule. Așa-i?

Nu știu. E prea departe ca să zic.

Ce-ai de gând să faci?

Nu știu.

Ce s-a întâmplat cu lacul?

Nu'ș ce să zic.

L-am văzut amândoi.

Omu' vede ce vrea el să vadă.

Atunci cum de nu-l mai văd acu'? Al dracu' să fiu dacă n-aș vrea să-l văd.

Băiatul se uita spre valea de dedesubt.

Dacă-s indieni? a zis Sproule.

Se prea poate să fie.

Unde ne putem ascunde?

Băiatul a tras o flegmă uscată și s-a șters la gură cu dosul mâinii. O șopârlă a ieșit de sub o piatră și s-a ghemuit cu labele ei mici și strâmbe pe stropul ăla de spumă și l-a băut pe tot, apoi s-a dus îndărăt la piatră lăsând în nisip un punct abia vizibil care a dispărut aproape imediat.

Au așteptat toată ziua. Băiatul a tot făcut drumuri jos, în canion, în căutare de apă, dar n-a găsit

nici strop. În acel purgatoriu pustiit nu se clintea nimic afară de păsările carnivore. Înspre după-amiază au început să deslușească pe creste călărețiі coborând muntele de sub ei. Erau mexicani.

Sproule stătea cu picioarele întinse în față. Îmi făceam griji că n-or să mă țină vechiturile astea de cizme, a zis. S-a uitat în sus. Hai, du-te, a zis. Salvează-te. A fluturat din mână.

Se vârâseră la umbra îngustă a unui prag de stâncă. Băiatul n-a răspuns. Peste nici un ceas au auzit zgrepțănatul sec de copite printre pietre și zăngănitul harnașamentelor. Primul cal care a apărut de după colțul stâncii și a intrat pe culoarul din munte era murgul falnic al căpitanului și ducea în spate șaua căpitanului, dar nu și pe căpitan. Refugiații stăteau pe marginea drumului. Călărețiі ivindu-se din soare păreau arși și sălbatici și se țineau în șei de parcă ar fi fost cu desăvârșire lipsiți de greutate. Erau cu totul șapte, poate opt. Purtau pălării cu boruri late, veste de piele și aveau *escopetas* prinse la oblâncurile șeilor și, când au trecut pe lângă ei, șeful lor i-a salutat grav din cap de pe calul căpitanului ducându-și mâna la borul pălăriei, apoi și-au văzut de drum mai departe.

Sproule și băiatul s-au uitat după ei. Băiatul a strigat și Sproule a luat-o greoi la fugă în urma cailor.

Călărețiі au început să mormăie și să se clatine ca bețivii. Capetele li se bălăngăneau. Hohotele lor au răsunat printre stânci, au întors caii, au rămas în șa și s-au uitat la rătăciți cu rânjete largi.

Qué quiere?[1] a strigat șeful.

Călărețiі chicoteau și se băteau unii pe alții pe spate. Își îmboldiseră caii înainte și începuseră să

1. Ce vreți? (sp.)

se învârtească fără țintă. Șeful s-a întors către cei fără cai.

Buscan a los indios?[1]

În clipa aia o parte din oameni au descălecat și s-au apucat să se îmbrățișeze și să lăcrimeze fără rușine. Șeful s-a uitat la ei și a rânjit, cu dinții albi, uriași, făcuți să roadă.

Țicniți, a spus Sproule. Sunt țicniți.

Băiatul s-a uitat la șeful lor. Da' o gură de apă ne dai și nouă? a zis.

Șeful s-a oprit din râs, luându-și un aer încruntat. Apă? a zis.

N-avem pic de apă, a zis Sproule.

Da' cum nu, prietene? Aicea e mare uscăciune.

A dus mâna la spate fără să se întoarcă și o ploscă de piele a trecut din mână-n mână printre călăreți până-n mâna lui. A scuturat-o și a întins-o în jos. Băiatul a scos astupătoarea și a băut, s-a oprit gâfâind și a băut din nou. Șeful s-a întins spre el și-a lovit ușurel în ploscă. *Basta*, a zis.

Băiatul continua să soarbă lacom. Nu putea vedea că fața călărețului se întunecă. Bărbatul și-a tras îndărăt o cizmă din scară și a zburat cu o lovitură seacă plosca din mâinile băiatului, care a rămas o vreme în loc încremenit ca într-o rugă, cu plosca înălțându-se și răsucindu-se în aer și stropii de apă licărind în jurul ei în soare înainte să se izbească trosnind de stânci. Sproule s-a repezit după ea și a înșfăcat-o de unde căzuse și se scurgea și a început să bea, privind peste marginea ei. Călărețul și băiatul se măsurau din ochi. Sproule s-a lăsat pe spate gâfâind și tușind.

Băiatul a pășit peste pietre și i-a luat plosca. Șeful și-a îmboldit calul înainte cu genunchii și a

1. Îi căutați pe indieni? (sp.)

scos o sabie de sub picior, unde o ţinea, şi aplecându-se înainte a trecut tăişul pe sub chingă şi a tras în sus de ea. Vârful sabiei era la vreo trei degete de faţa băiatului şi cureaua ploştii se înfăşurase de-a latul tăişului. Băiatul se oprise în loc şi călăreţul i-a tras încetişor plosca din mâini şi i-a dat drumul să lunece pe tăiş până a ajuns lângă el. S-a întors către bărbaţi şi a zâmbit şi ei au început iarăşi să chiuie şi să se bată unii pe alţii pe spate ca maimuţele.

A tras în sus de astupătoarea care atârna de-o cureluşă şi a împins-o la loc cu podul palmei. I-a aruncat plosca celui din spate şi s-a uitat în jos la drumeţi. De ce nu ascunşi? a zis.

De tine?

De mine.

Ne era sete.

Foarte sete. Ai?

N-au răspuns. Omul bătea încet cu latul sabiei în cornul şeii şi părea să-şi formuleze în gând cuvinte. S-a aplecat uşor către ei. Când mieii se pierde pe munte, a zis. Ia şi plânge. Într-o dată vine mama. Într-o dată lupu'. Le-a zâmbit, a ridicat sabia şi a vârât-o la loc de unde o luase, a întors iute calul şi l-a mânat la pas printre caii din spatele lui, iar bărbaţii au încălecat urmându-l şi în curând au fost duşi cu toţii.

Sproule stătea nemişcat. Băiatul se uita la el, dar el îşi ferea privirea. Era rănit într-un ţinut vitreg departe de casă şi, chiar dacă cuprindea cu ochii pietrele stranii dimprejur, nimicul şi mai grozav de dincolo de ele părea să-i înghită sufletul.

Au coborât muntele, călcând pe pietre cu mâinile întinse în faţă şi cu umbrele contorsionate pe pământul crăpat ca nişte făpturi care-şi caută propriile contururi. Au ajuns pe fundul văii în amurg şi au

mers înainte pe pământul albastru şi tot mai rece, cu munţii la apus ca un şir de plăci zimţate de ardezie înfipte drept în pământ şi ierburile uscate aplecându-se şi răsucindu-se într-un vânt iscat de nicăieri.

Au mers mai departe în întuneric şi au dormit precum câinii în nisip şi încă mai dormeau când ceva negru a ieşit din adâncurile nopţii şi s-a cocoţat pe pieptul lui Sproule. Îşi sprijinea aripile în degete cu oase fine, ţinându-şi echilibrul în timp ce călca peste el. O faţă cârnă şi zbârcită, mică şi rea, buze subţiri strâmbate într-un rictus oribil şi dinţi alb-albăstrii în lumina stelelor. S-a aplecat peste el. I-a sfredelit două şanţuri înguste în gât şi întinzându-şi aripile deasupra lui s-a pus să-i bea sângele.

Nu îndeajuns de grijuliu. Sproule s-a trezit, a ridicat o mână. A ţipat şi liliacul-vampir s-a zbătut şi a căzut îndărăt pe pieptul lui, s-a îndreptat iar, a şuierat şi a clănţănit din dinţi.

Băiatul se trezise şi apucase o piatră, dar liliacul s-a smucit şi a dispărut în beznă. Sproule se ţinea de gât şi bolborosea isteric şi când l-a văzut pe băiat cum stătea şi se uita în jos la el şi-a împreunat la piept mâinile pline de sânge ca într-o acuză şi apoi şi-a acoperit urechile cu ele şi a slobozit ceea ce probabil că el însuşi n-avea să audă, un urlet plin de atâta revoltă, încât să frângă ritmul lumii cu o cezură. Dar băiatul doar a scuipat în întuneric. Îi cunosc eu p-ăştia de teapa ta. Ce-i rău în tine e rău din cap până-n picioare.

De dimineaţă au traversat un vad secat şi băiatul a urcat pe lângă el căutând un puţ sau o adăpătoare, dar nu era nimic. A ales o adâncitură în vad şi s-a apucat să scormonească în ea cu un os şi

după ce a săpat vreo jumătate de metru nisipul s-a umezit și atunci a mai săpat și un fir leneș de apă a început să umple șanțurile pe care le brăzda cu degetele. Și-a scos cămașa și a apăsat cu ea în nisip uitându-se cum se întunecă la culoare și apa se ridică încet printre cutele pânzei până se face cam de-o cană și apoi și-a afundat capul în groapă și a băut. S-a așezat și s-a uitat cum se umple iar. Apoi a îmbrăcat cămașa și a coborât îndărăt pe lângă vad.

Sproule n-a vrut să-și scoată cămașa. A încercat să soarbă apa cu gura și s-a ales cu o gură de nisip.

Ia dă-mi și mie cămașa ta, a zis.

Băiatul stătea pe vine în pietrișul uscat al vadului. N-ai decât să bei din cămașa ta, a zis.

Sproule și-a scos cămașa. I se lipise de piele și un puroi galben s-a pornit să curgă. Brațul i se umflase de se făcuse cât pulpa și se decolorase izbitor, iar în rana deschisă mișunau viermi mărunți. A vârât cămașa în groapă, s-a aplecat și a băut.

După-amiază au ajuns la o răscruce, dacă se putea numi așa. O urmă ștearsă de căruță care venea dinspre miazănoapte le tăia calea și se ducea înainte către miazăzi. Au stat scrutând depărtările după ceva care să-i călăuzească în acel pustiu. Sproule s-a așezat unde erau urmele, privind din gâvanele adânci de pe chip unde i se înfundaseră ochii. A zis că nu se ridică.

E un lac colo, a zis băiatul.

N-a vrut să se uite.

Se întindea scânteind în depărtare. Cu marginile tivite cu sare. Băiatul l-a cercetat și a cercetat potecile. După o vreme a făcut semn din cap spre miazăzi. Cred că asta d-aici e mai umblată.

Foarte bine, a zis Sproule. Du-te tu.

Faci cum vrei.

Sproule s-a uitat după el cum pleacă. După o vreme s-a ridicat și l-a urmat.

Străbătuseră vreo două mile când s-au oprit să se odihnească, Sproule așezat cu picioarele întinse și cu mâinile în poală și băiatul pe vine, puțin mai departe. Clipind, bărboși și murdari în zdrențele lor.

N-auzi așa, ca un tunet? a zis Sproule.

Băiatul a ridicat capul.

Ascultă.

Băiatul s-a uitat la cer, albastru pal, fără pată în afară de locul unde ardea soarele ca o gaură albă.

Îl simt în pământ, a zis Sproule.

Nu-i nimica.

Ascultă.

Băiatul s-a ridicat și s-a uitat în jur. O învolburare ușoară de praf către miazănoapte. S-a uitat la ea. Nici nu s-a ridicat, nici nu s-a risipit.

Era o *carreta*, hurducându-se greoi peste câmpie, trasă de un mic catâr. Probabil căruțașul ațipise. Când i-a văzut pe fugari pe poteca din fața lui a oprit catârul și a început să tragă de hățuri ca să-l întoarcă îndărăt și chiar l-a întors, dar băiatul apucase deja frâul de piele netăbăcită și a ținut animalul în loc. A venit și Sproule șontâcăind. Din spatele căruței s-au ițit două capete de copii. Erau atât de palizi de la praf, aveau părul atât de alb și chipurile atât de supte că arătau ca niște mici gnomi ghemuiți acolo. Când l-a văzut pe băiat în fața lui, căruțașul s-a tras îndărăt și femeia de lângă el a început să trâncănească strident și să facă semne de la un capăt la altul al orizontului, dar el s-a săltat în căruță și Sproule l-a urmat târâș și au stat și s-au uitat în sus la coviltirul de pânză încinsă, iar cele două stârpituri s-au tras îndărăt într-un colț privind cu ochii lor negri de

șoareci de pădure și căruța a întors iarăși către miazăzi și și-a văzut de drum cu huruit și zăngănit răsunător.

Un vas de lut cu apă atârna legat cu o curelușă de suportul coviltirului și băiatul l-a dat jos, a băut din el și i l-a dat lui Sproule. Apoi l-a luat înapoi și a băut ce mai rămăsese. S-au întins pe podeaua căruței printre piei vechi și sare vărsată și după o vreme au adormit.

Era întuneric când au intrat în oraș. I-a deșteptat zdruncinătura cu care s-a oprit căruța. Băiatul s-a ridicat și s-a uitat afară. O stradă de pământ luminată de stele. Căruța goală. Catârul sforăia și dădea din picioare pe loc. După o vreme bărbatul a ieșit din întuneric și i-a dus pe o potecă într-o curte și a împoldit catârul îndărăt până când căruța a ajuns lângă un zid și apoi a dezlegat catârul și l-a dus de acolo.

Băiatul s-a întins la loc pe spate pe podeaua strâmbă a căruței. Noaptea s-a făcut frig și el a stat culcat cu genunchii la piept sub o bucată de piele care mirosea a mucegai și a urină și toată noaptea a dormit și s-a tot trezit, toată noaptea au lătrat câinii și în zori au cântat cocoșii și a auzit cai pe drum.

Odată cu prima geană de lumină cenușie au început să se așeze muște pe el. I-au atins fața trezindu-l și el le-a alungat. După o vreme s-a ridicat în capul oaselor.

Erau într-o curte goală îngrădită cu ziduri de pământ și acolo era o casă clădită din pământ și stuf. Câteva găini se plimbau de colo până colo, cotcodăceau și scurmau. Un băiețel a ieșit din casă, și-a dat jos pantalonii și s-a căcat în curte, s-a ridicat și a intrat înapoi în casă. Băiatul s-a uitat la Sproule. Zăcea cu fața pe scândurile podelei.

Era în parte acoperit cu pătura şi pe el mişunau muşte. Băiatul a întins mâna să-l zgâlţâie. Era rece şi ţeapăn. Muştele au zburat şi s-au aşezat iar.

Băiatul stătea lângă căruţă şi se uşura când soldaţii au intrat călări în curte. L-au înşfăcat şi i-au legat mâinile la spate, s-au uitat în căruţă şi au vorbit între ei, apoi l-au scos pe băiat afară în stradă.

A fost dus într-o clădire din chirpici şi lăsat într-o odaie goală. A stat jos pe podea în timp ce un băietan cu ochi rătăciţi înarmat cu o muschetă veche îl păzea. După o vreme au venit şi l-au scos iar afară.

L-au dus pe străzile înguste de pământ şi o muzică de fanfară se auzea din ce în ce mai tare. Mai întâi s-au luat copiii după el, apoi bătrânii şi în cele din urmă o ceată de săteni oacheşi îmbrăcaţi cu toţii în haine de bumbac alb ca nişte îngrijitori dintr-un azil, femeile cu şaluri negre, unele cu sânii la vedere, cu feţele pătate cu roşu de *almagre*[1], fumând trabucuri mici. Se înmulţeau din ce în ce şi paznicii cu puştile pe umăr se încruntau şi strigau la gloată, apoi au trecut cu toţii pe lângă zidul înalt din chirpici al unei biserici şi au intrat în piaţă.

Se ţinea un bâlci acolo. O trupă ambulantă de tămăduitori, un circ primitiv. Au trecut pe lângă cuşti zdravene din răchită în care stăteau claie peste grămadă vipere, şerpi uriaşi verde-lămâie de la latitudini mai sudice sau şopârle perlate cu gurile negre picurând venin. Un bătrân lepros uscăţiv scotea pumni de limbrici dintr-un borcan să-i vadă toată lumea şi-şi lăuda în gura mare leacurile împotriva lor şi au mers asaltaţi de alţi spiţeri neciopliţi, de negustori şi de milogi până când au ajuns într-un târziu cu toţii în faţa unui postament pe care stătea un balon de sticlă plin cu mescal limpede. În

1. Argilă roşie (sp.).

vasul ăsta, cu părul plutind şi ochii căutând în sus pe un chip palid, stătea o căpăţână de om.

L-au dus târâş înainte strigând şi gesticulând. *Mire, mire*, strigau. S-a oprit în faţa vasului şi l-au îmboldit să-l cerceteze, l-au întors până când căpăţâna a ajuns cu faţa la el. Era căpitanul White. Plecat nu demult la război printre păgâni. Băiatul s-a uitat în ochii înecaţi şi orbi ai fostei lui căpetenii. S-a uitat în jur la săteni şi la soldaţi, care-l pironeau cu toţii, a scuipat şi s-a şters la gură. Nu-i neam cu mine, a zis.

L-au pus într-un ţarc vechi de piatră laolaltă cu alţi trei supravieţuitori zdrenţăroşi ai expediţiei. Stăteau năuci lângă perete clipind din ochi sau se plimbau de colo până colo prin ţarc pe urmele uscate ale catârilor şi cailor şi vomitau şi se căcau în huiduielile băieţaşilor de pe ziduri.

A nimerit lângă un băieţandru deşirat din Georgia. Am pătimit ca un câine, a zis băieţandrul. Mai întâi m-am temut că mor şi-apoi m-am temut că nu mor.

Am văzut un călăreţ pe calul căpitanului mai încolo, în pustiu, a zis băiatul.

Da, a zis georgianul. L-au omorât pe el şi pe Clark şi pe un alt băiat de nici nu-l ştiam pe nume. Am intrat în oraş şi chiar de-a doua zi ne-au vârât la zdup şi tot nemernicu' ăla e aicea cu paznicii de râde, bea şi joacă cărţi, el şi cu *el jefe*, să vadă care ia calul căpitanului şi care ia pistoalele. Cre' c-ai văzut căpăţâna căpitanului.

Am văzut-o.

În viaţa mea n-am văzut lucru mai rău.

Trebuia s-o pună cineva la murat de multă vreme. Drept ar fi s-o pună şi p-a mea. Pen' că m-am înhăitat cu aşa un prostovan.

Pe măsură ce trecea ziua, se duceau de la un zid la altul ca să se ferească de soare. Băiatul din Georgia i-a povestit de camarazii lui culcați în piață pe lespezi, în văzul tuturor, reci și morți. Căpitanul, într-o baltă fără căpățână, pe jumătate mâncat de porci. Și-a înfipt călcâiul în praf și a scurmat un locșor în jurul lui. Cică ne-ar trimite la Chihuahua City, a zis.

De unde știi?

Așa zic ei. Nu știu.

Cine zice așa?

Marinaru' de colo. O rupe nițel pe limba lor.

Băiatul s-a uitat la cel pomenit. A clătinat din cap și a scuipat sec.

Toată ziua băieții s-au cățărat pe ziduri și i-au pândit cu schimbul, tot arătându-i și trăncănind. Dădeau ocol parapetului și încercau să se pișe de sus pe cei care moțăiau la umbră, dar prizonierii erau prevăzători. La început unii au aruncat cu pietre, dar băiatul a luat una mare cât un ou din țărână și cu ea a doborât scurt de pe zid un copil mărunțel, fără un zgomot în afară de bufnitura înfundată a trupului său atingând pământul la capătul îndepărtat.

Na, c-ai făcut-o lată acuma, a zis georgianul.

Băiatul l-a privit.

Or să vină încoace cu biciușți și mai știu io ce.

Băiatul a scuipat. Nu vine nimenea aicea și nu pupă nici o biciușcă.

Și n-au venit. O femeie le-a adus niște blide cu fasole și *tortillas* coapte pe o tavă din lut nears. Părea necăjită și le-a zâmbit, le adusese pe furiș zaharicale ascunse sub șal și pe fundul blidelor erau bucăți de carne pe care și le rupsese de la gură.

După trei zile călare pe niște catâri mici și bubоși au pornit spre capitală, cum se zvonise.

Au mers cinci zile prin deșert și munți și prin sate prăfoase unde ieșea lumea să-i vadă. Paznicii costumați cu tot soiul de găteli ponosite, prizonierii în zdrențe. Căpătaseră pături și când se ghemuiau noaptea la foc, în deșert, arși de soare și sfrijiți, înfășurați în șalurile astea, arătau ca niște adevărați peoni lăsați de Dumnezeu. Soldații nu vorbeau nici unul englezește și-și mânau pâziții cu mormăieli sau gesturi. N-aveau cine știe ce arme la ei și le era tare frică de indieni. Își răsuceau țigări din foi de porumb și stăteau tăcuți la foc ascultând zgomotele nopții. Când vorbeau, vorbeau de vrăjitoare sau și mai rău și căutau mereu să deslușească în beznă un glas sau un țipăt printre alte țipete care să nu fie de fiară lumească. *La gente dice que el coyote es un brujo. Muchas veces el brujo es un coyote.*[1]

Y los indios también. Muchas veces llaman como los coyotes.[2]

Y qué es eso?[3]

Nada.[4]

Un tecolote. Nada mas.[5]

Quizás.[6]

Când au ajuns la trecătoarea din munte și orașul se întindea dedesubt, sergentul expediției a oprit caii și i-a vorbit omului din spatele lui și acesta din urmă a descălecat la rândul lui și a scos niște curele de piele netăbăcită din coburul șeii, s-a apropiat de prizonieri și le-a făcut semn să întindă mâinile cruciș,

1. Coiotul e un vrăjitor, așa se zice. Vrăjitorul ia adesea chip de coiot (sp.).
2. Și indienii la fel. Adesea urlă precum coioții (sp.).
3. Și acolo ce-i? (sp.)
4. Nimic (sp.).
5. O bufniță. Altceva nu-i (sp.).
6. Poate (sp.).

arătându-le cu mâinile lui cum să facă. I-a legat pe rând în felul ăsta şi apoi au mers mai departe.

Au intrat în oraş printre mormane de gunoaie aruncate, mânaţi ca nişte vite pe străzile pietruite în timp ce în urma lor se auzeau urale pentru soldaţii care zâmbeau cum se cădea şi salutau din cap printre florile şi cupele întinse, îmboldindu-i pe aventurierii zdrenţăroşi înainte prin piaţa unde apa şiroia într-o fântână şi trântorii stăteau tolăniţi pe bănci cioplite în porfir alb, pe lângă palatul guvernatorului şi pe lângă catedrala unde vulturii stăteau cocoţaţi pe antablamentele prăfuite şi printre nişele din faţada sculptată chiar lângă chipurile lui Christos şi ale apostolilor, întinzându-şi odăjdiile negre cu stranii gesturi binevoitoare în vreme ce în jurul lor fluturau în vânt scalpuri uscate de indieni măcelăriţi agăţate de sfori, plete lungi şi lipsite de strălucire unduind ca filamentele unor vieţuitoare marine şi piei uscate fâlfâind peste pietre.

Au trecut pe lângă bătrâni milogi care stăteau la uşa bisericii cu palmele brăzdate întinse, pe lângă cerşetori schilozi şi zdrenţăroşi cu ochi trişti şi pe lângă copii dormind la umbră cu chipurile fără vise mişunând de muşte. Bani de aramă înnegrită într-un vas zornăitor, ochii zbârciţi ai orbilor. Scribi ghemuiţi lângă trepte cu penele, călimările şi vasele lor cu nisip şi leproşi gemând pe străzi, câini năpârliţi care păreau a fi clădiţi numai din oase, vânzători de *tamales* şi bătrâne cu feţe întunecate, brăzdate ca pământul, stând pe vine în şanţuri la focuri de cărbune unde bucăţi înnegrite de carne obscură sfârâiau şi împroşcau. Orfani mărunţi mişunau peste tot ca nişte pitici furioşi şi nebunii şi beţivanii băleau şi se zvârcoleau în pieţele mici ale oraşului, iar prizonierii au trecut pe lângă măcelul de la tarabele cu carne şi prin mirosul

clisos de la șirurile de mărunțaie care atârnau negre de muște, de la pieile jupuite de pe cărnuri în fâșii mari și roșii, înnegrite acum pe măsură ce treceau orele, de la capetele jupuite de vaci și oi cu ochii lor albaștri stinși holbându-se dement, de la leșurile țepene de căprioare, de porci javelina, de rațe, de prepelițe și de papagali, toate jivinele ținutului spânzurate cu capul în jos de cârlige.

Au fost puși să descalece și duși la pas prin mulțime și apoi în jos pe niște trepte vechi de piatră, peste un prag de ușă ros ca săpunul și pe o poartă de temniță din fier până-ntr-un beci rece de piatră folosit de multă vreme drept închisoare ca să se-așeze printre stafiile martirilor și ale patrioților de odinioară în timp ce poarta se închidea zăngănind în urma lor.

Când le-a trecut orbirea au putut desluși forme ghemuite lângă perete. În culcușuri de paie, freamăt ca de șoareci stârniți din cuib. Un sforăit ușor. Afară, huruitul unei căruțe și tropotitul surd de copite pe stradă și, printre pietre, bufnetele slabe de ciocan de la o fierărie dintr-un alt cotlon al beciului. Băiatul s-a uitat în jur. Mucuri înnegrite de lumânări erau împrăștiate ici și colo pe podeaua de piatră în bălți de grăsime murdară și fire de salivă uscată atârnau pe pereți. Câteva nume scrijelite acolo unde le putea ajunge lumina. Băiatul s-a așezat pe vine și s-a frecat la ochi. Un om în izmene a trecut prin fața lui către o vadră din mijlocul încăperii, s-a oprit și s-a pișat. Apoi s-a întors și a venit către el. Era înalt și avea părul lung până la umeri. A răscolit paiele, a stat un moment și s-a uitat în jos la el. Nu mă mai cunoști, așa-i? a zis.

Băiatul a scuipat și a mijit ochii la el. Te cunosc, a zis. Și la tăbăcărie dacă te-ascunzi, și tot te-aș cunoaște după piele.

VI

Pe străzi – Dinți-de-Alamă – *Los heréticos* – Un veteran al trecutului război – Mier – Doniphan – Cimitirul Lipan – Căutători de aur – Vânătorii de scalpuri – Judele – Eliberat din închisoare – *Et de ceo se mettent en le pays*[1]

În zori oamenii s-au sculat din fân, s-au așezat pe vine și s-au uitat la nou-veniți fără curiozitate. Erau pe jumătate goi și-și sugeau măselele, sforăiau, se scobeau și se piguleau ca maimuțele. O lumină meschină limpezise o ferestruică înaltă din beznă și un negustor ambulant sculat cu noaptea-n cap începuse să-și laude mărfurile.

De dimineață au primit de mâncare blide cu *piñole* rece și-au fost puși în lanțuri și mânați afară pe străzi zornăind și duhnind. Păziți toată ziua de un spurcat cu dinți de aur care ținea în mână o cravașă împletită din piele netăbăcită și i-a muncit în genunchi în șanțuri ca să adune murdăria. Pe

1. În traducere literală, „Și pentru asta s-au încredințat ținutului", expresie în franceza veche din jargonul juridic; este o traducere a expresiei latinești *Et de hoc ponit se super patriam*, care se referă la judecarea unui litigiu în fața unei curți de juranți.

sub roţile căruţelor cu marfă, pe sub picioarele milogilor, târând după ei sacii cu gunoaie. După-amiază s-au aşezat la umbra unui zid, şi-au mâncat cina şi s-au uitat la doi câini împreunaţi în stradă cum ţopăiau şi mergeau într-o rână.

Cum îţi place viaţa la oraş? a zis Toadvine.

Până acu' nu-mi place nici de-a dracu'.

Eu tot aştept să se prindă de mine, da' nu se prinde.

S-au uitat pe furiş la supraveghetor când a trecut, cu mâinile la spate, cu pălăria trasă pe un ochi. Băiatul a scuipat.

Io l-am văzut primu', a zis Toadvine.

Pe cine ai văzut primu'.

Ştii tu pe cine. Pe moş Dinţi-de-Alamă de colo.

Băiatul s-a uitat după omul care umbla de colo-colo.

Tare mă tem c-o să păţească ceva. În fiecare zi mă rog la Domnul să-l apere.

Cum crezi c-o să ieşi din fundătura asta unde-ai ajuns?

Ieşim noi de-aici. Nu-i ca la *cárcel*.

Ce-i aia *cárcel* ?

Penitenciarul de stat. Acolo-s pelerini bătrâni veniţi încoace hăt prin anii douăzeci.

Băiatul s-a uitat la câini.

După o vreme paznicul s-a întors pe lângă perete lovindu-i peste picioare pe cei care adormiseră. Paznicul mai tânăr stătea cu *escopeta* pregătită, de parcă cine ştie ce răscoală fabuloasă ar fi mocnit printre aceşti condamnaţi încătuşaţi şi zdrenţăroşi. *Vamonos, vamonos*, a strigat. Prizonierii s-au ridicat şi au ieşit târâş în soare. Se auzea un clopoţel sunând şi un cupeu venea pe stradă. S-au oprit la marginea drumului şi şi-au scos pălăriile. Mai întâi a trecut stegarul sunând din clopot şi apoi cupeul. Avea un ochi pictat pe o latură şi era tras de patru

catâri, se ducea să împărtăşească un suflet. Un popă gras se împleticea în urma lui cu o icoană în mână. Paznicii treceau printre prizonieri smulgând pălăriile de pe capetele nou-veniţilor şi îndesându-le în mâinile lor păgâne.

După ce-a trecut cupeul, şi-au pus iar pălăriile şi s-au dus mai departe. Câinii stăteau coadă în coadă. Alţi doi câini stăteau mai departe unul de altul, înotând în pieile lor, mai mult schelete de câini cu blană roasă uitându-se după câinii împreunaţi şi apoi după prizonieri cum se îndepărtează zăngănind pe stradă. Toate scânteind palid în arşiţă, formele astea de viaţă, ca nişte miracole mult împuţinate. Imitaţii grosolane, trântite după ureche, după ce lucrurile în sine păliseră în amintirea oamenilor.

Îşi alesese un culcuş din paie între Toadvine şi alt băiat de Kentucky, un veteran al războiului. Omul ăsta se întorsese după o iubită cu ochi negri pe care o părăsise în urmă cu doi ani, când trupele lui Doniphan cârmiseră spre est către Saltillo şi ofiţerii trebuiseră să ţină piept sutelor de fete tinere îmbrăcate băieţeşte care porniseră la drum în urma soldaţilor. Acum stătea singur în stradă în lanţurile lui ciudat de indiferent, uitându-se lung peste capetelor târgoveţilor, şi noaptea le povestea de anii petrecuţi în vest, un războinic prietenos, un om rezervat. Fusese la Mier unde luptaseră până când canalele, şanţurile şi jgheaburile acoperişurilor au dat pe afară de sânge cu galoanele şi le-a spus cum explodau vechile şi sfărâmicioasele clopote spaniole când erau lovite şi cum stătea lângă un zid cu piciorul zdrobit întins în faţa lui pe caldarâm ascultând cum amuţesc armele, un moment de linişte care s-a transformat într-o tăcere stranie şi-n tăcerea asta s-a pornit un vuiet grav pe care l-a luat drept

tunet până când de după colţ s-a ivit o ghiulea de tun rostogolindu-se pe pietre ca o minge rătăcită şi a trecut pe lângă el, s-a dus înainte pe stradă şi a dispărut din vedere. A povestit cum ocupaseră oraşul Chihuahua, trupe neregulate care luptau în zdrenţe şi izmene şi cum ghiulelele erau din cupru masiv şi veneau săltând prin iarbă ca nişte sori fugari şi până şi caii învăţaseră să se dea în lături sau să păşească peste ele şi cum doamnele din oraş suiau pe dealuri în trăsuri şi făceau picnicuri privind la bătălie şi cum noaptea când stăteau la foc auzeau gemetele muribunzilor în câmp şi vedeau carul cu morţi umblând printre ei luminat de felinarul lui, ca un dric din purgatoriu.

Muniţie aveau destulă, a zis veteranul, dar nu ştiau să se lupte. Rămâneau pe loc. Aţi auzit poveşti cum că-i găseau înlănţuiţi de ţevile tunurilor, cu tot afeturi, dar dac-aşa o fi fost, eu, unul, n-am văzut. Am pus dinamită în încuietorile alea. Am zguduit porţile de s-au deschis. Oamenii dinăuntru arătau ca nişte şobolani jupuiţi. Mexicani mai albi n-ai să vezi. S-au aruncat la pământ şi s-au apucat de ne-au pupat picioarele şi de-astea. Moş Bill, ăsta le-a dat drumu' la toţi. Ce naiba, nu ştia el ce făcuseră. Le-a zis doar să nu fure nimica. Se înţelege c-au furat tot ce le-a picat în mână. A biciuit doi dintre ei, din care pricină au murit amândoi şi chiar a doua zi au mai fugit câţiva cu nişte catâri şi Bill i-a spânzurat de-a dreptul pe nesăbuiţi. Din care pricină, tot aşa, au murit. Dar niciodată n-aş fi bănuit c-o s-ajung eu însumi aicea.

Şedeau cu picioarele cruciş la lumina lumânărilor mâncând din blide de lut cu mâinile. Băiatul s-a uitat în sus. A împuns blidul cu degetul.

Ce-i asta? a zis.

E carne de taur din cea mai bună, băiete. De la coridă. De care capeți duminică seara.

Io zic să-ți vezi de mestecat. Să nu care cumva să te simtă slab.

A mestecat. A mestecat și le-a povestit de întâlnirea cu comanșii și ei tot mestecau și ascultau încuviințând din cap.

Mă bucur c-am lipsit la balul ăsta, a zis veteranul. Tare-s câinoși nemernicii ăștia. Știu un băiat de ispravă de prin Llano, unde-s așezările olandezilor, l-au prins, i-au luat calul, tot. L-au lăsat să umble pe jos. După șase zile a ajuns în Fredericksburg târâș, pe mâini și pe genunchi, gol pușcă și știți ce-i făcuseră? Îi retezaseră tălpile.

Toadvine a clătinat din cap. A arătat către veteran. Moș Tăgârță al nostru îi știe, i-a zis băiatului. S-a războit cu ei. Așa-i, moșulică?

Veteranul a fluturat din mână. Am împușcat niscaiva de furau cai, atâta tot. Încolo, către Saltillo. N-a fost nici o scofală. Era acolo o peșteră unde făcuseră indienii Lipan cimitir. Tre' să fi fost o mie de indieni acolo, așezați toți de jur împrejur. Aveau pe ei cele mai bune straie și pături, tot. Avean cu ei arcurile și cuțitele, mai știu eu ce. Mărgele. Mexicanii au luat tot. I-au dezbrăcat la piele. Tot au luat. Au dus acasă indieni întregi și i-au pus într-un colț, așa, gătiți frumos, dar au început să se facă fărâme când i-au scos din aerul ăla de peșteră și au trebuit aruncați. Mai la urmă au venit niște americani de-au intrat acolo și au scalpat ce mai rămăsese din ei și au încercat să vândă scalpurile în Durango. Nu știu dacă au izbutit sau nu. Cre' că erau indieni acolo morți de-o sută de ani.

Toadvine aduna grăsimea din blidul lui cu o *tortilla* împăturită. A mijit ochii către băiat în lumina

lumânării. Ce zici, cât om lua pe dinții lu' moș Dinți-de-Alamă? a zis.

Au văzut argonauți răpănoși din state mânând catâri pe străzi în drumul lor prin munți spre sud, către coastă. Căutători de aur. Vagabonzi degenerați scurgându-se spre vest ca o ciumă heliotropă. Îi salutau din cap pe prizonieri sau le vorbeau și aruncau tutun și bani pe stradă lângă ei.

Au văzut fete tinere cu ochi negri și fețe sulemenite fumând țigări mici de foi, plimbându-se la braț și aruncându-le ocheade obraznice. L-au văzut până și pe guvernator țeapăn și protocolar în cupeul lui cu perdele de mătase hurducându-se afară pe porțile duble ale curții palatului și într-o zi au văzut o ceată de indivizi fioroși la înfățișare suiți pe cai pitici indieni, nepotcoviți, bătând străzile călări pe jumătate beți, hirsuți, sălbatici, înveliți în piei de animale cusute cu fibre și înarmați cu arme de tot soiul, revolvere teribil de grele și cuțite de vânătoare mari cât săbiile, puști cu două țevi scurte și groase de-ți puteai vârî degetul mare în ele și cu harnașamentele cailor făcute din piele de om și frâiele împletite din păr de om și împodobite cu dinți de om și călărețiii cu scapulare sau salbe din urechi de om uscate și înnegrite și caii fioroși la înfățișare, cu priviri tulburi, ca niște câini sălbăticiți, și cu ei călăreau și câțiva sălbatici pe jumătate despuiați legănându-se în șei, periculoși, murdari, cruzi, toți pogorâți parcă dintr-un tărâm păgân unde ei și alții ca ei mâncau carne de om.

În fruntea lor, gigantic și cu fața lui spână ca de prunc, călărea judele. Era roșu în obraji, zâmbea și se înclina în fața doamnelor, scoțându-și pălăria soioasă. Țeasta lui uriașă era de un alb orbitor când și-o dezvelea și perfect conturată așa încât

arăta de parcă ar fi fost desenată. El şi şleahta lui de lepădături puturoase au trecut înainte pe străzile năucite şi s-au oprit în faţa palatului guvernatorului unde şeful lor, un bărbat mărunt cu părul negru, a cerut să intre bătând în uşile de stejar cu cizma. Uşile s-au deschis imediat şi au intrat înăuntru, au intrat cu toţii călări, iar uşile s-au închis la loc.

Domnilor, a zis Toadvine, afurisit să fiu dacă n-am mirosit ce se petrece aici.

A doua zi judele stătea în stradă cu alţi câţiva fumând o ţigară de foi şi legănându-se pe călcâie. Purta o pereche de cizme bune din piele de ied şi-i cerceta pe prizonieri cum stăteau în genunchi în şanţ adunând murdăria cu mâinile goale. Băiatul se uita la jude. Când ochii judelui s-au oprit asupra lui, şi-a scos ţigara dintre dinţi şi a zâmbit. Sau a părut să zâmbească. Apoi şi-a vârât iar ţigara între dinţi.

În seara aia Toadvine i-a chemat la el şi au şezut lângă perete vorbind în şoaptă.

Îl cheamă Glanton, a zis Toadvine. Are un contract cu Trias. Au să-i plătească o sută de dolari de scalp şi o mie pentru capul lui Gómez. I-am zis că suntem trei cu totu'. Dom'lor, o să ieşim din cloaca asta.

N-avem efecte de nici unele.

Ştie el. A zis că ia omu' dacă-i priceput şi i le scade din soldă. Aşa că să nu te scapi cum că nu te-ai pricepe la omorât îndieni, că am zis că suntem trei numa' unu' şi unu'.

După trei zile au pornit călare în şir indian pe străzi alături de guvernator şi de ai lui, guvernatorul pe un armăsar suriu şi ucigaşii pe caii lor mărunţi de luptă, zâmbind şi plecându-se şi fetele frumoase cu pielea smeadă aruncau flori de la ferestre şi unele le trimiteau bezele, iar băieţaşii alergau pe lângă ei şi bătrânii îşi fluturau pălăriile strigând

„ura“ și Toadvine, împreună cu băiatul și cu veteranul călăreau în urmă, veteranul cu picioarele vârâte în scările de piele aproape atingând pământul, așa picioare lungi avea el și așa picioare scurte avea calul. Până la marginea orașului, lângă vechiul apeduct de piatră, unde guvernatorul le-a dat binecuvântarea și a închinat în sănătatea lor și spre izbânda lor într-o ceremonie simplă, apoi au pornit-o spre inima țării.

VII

Jackson cel negru și Jackson cel alb – O întâlnire la marginea orașului – Colturile din Whitneyville – O judecată – Judele printre împricinați – Indienii Delaware – Omul din Țara lui Van Diemen – O hacienda – Orașul Corralitos – *Pasajeros de un país antiguo*[1] – Scena unui masacru – *Hiccius Doccius*[2] – O prezicere – Fără roți pe un râu întunecat – Vântul vitreg – *Tertium quid* – Orașul Janos – Glanton ia un scalp – Jackson iese la rampă.

Printre călăreți erau doi pe nume Jackson, unul negru, celălalt alb, amândoi John pe numele de botez. Erau învrăjbiți unul cu altul și, cum călăreau pe sub munții sterpi, albul îl aștepta pe celălalt și-i lua umbra ca să se ferească de soare și-i vorbea în șoaptă. Negrul se oprea sau își îmboldea calul ca să scape de el. De parcă albul l-ar fi pângărit, de parcă s-ar fi poticnit într-un soi de ritual care dormitase până atunci în sângele lui negru sau în sufletul lui negru, prin care umbra pe care o arunca

1. Călători printr-un ținut străvechi (sp.).
2. Deformare a expresiei latinești *Hicce est doctus*, cu sensul „acesta este un învățat"; expresia era rostită de către artiștii de circ care făceau numere de jonglerie.

în soare peste acel pământ stâncos ar fi purtat în ea ceva din ființa lui și din această pricină ar fi fost în primejdie. Albul râdea și-i murmura vorbe care păreau a fi de amor. Toți se uitau să vadă cum aveau s-o scoată la capăt, dar nimeni nu-l sfătuia pe unul sau pe celălalt să-și schimbe purtarea și când Glanton se uita din când în când în spate către capătul șirului părea să-i treacă pur și simplu la socoteală printre ai lui și-și vedea de drum.

În acea dimineață, mai devreme, ceata se strânsese într-o curte din spatele unei case de la marginea orașului. Doi oameni au adus dintr-o căruță o ladă cu armament marcată de la depozitul de arme din Baton Rouge și un evreu prusac pe nume Speyer a deschis-o cu o raugă și un ciocan de potcovit și a scos afară un pachet turtit învelit în hârtie maro de măcelărie, străvezie de la unsoare ca hârtia de plăcinte. Glanton a deschis pachetul și a lăsat hârtia să cadă pe pământ. Ținea în mână un revolver Colt veritabil cu țeava lungă și șase focuri. Era o armă de mână uriașă pentru cavaleriști și avea în butoiașele lungi încărcătură cât o carabină și încărcată cântărea aproape două kile jumate. Pistoalele astea puteau zvârli bila țuguiată de jumătate de uncie așa încât să pătrundă printr-o bucată de lemn gros de o palmă și erau patru duzini în ladă. Speyer împărțea plumbii, cornurile cu praf de pușcă și efectele și judele Holden despacheta alte pistoale. Oamenii s-au îngrămădit în jur. Glanton a șters țeava și butoiul armei și a luat cornul de la Speyer.

E o frumusețe, a zis cineva.

Glanton a turnat praful de pușcă pe țevi, a potrivit un glonț și l-a împins la locul lui trăgând pârghia fixată dedesubtul butoiașului. După ce a încărcat toate camerele le-a acoperit și s-a uitat în jur. În curte, afară de negustori și cumpărători

erau mai multe dobitoace. Prima de care a dat cu ochii Glanton a fost o pisică apărută exact atunci de pe cealaltă parte a zidului înalt neauzită ca o pasăre coborâtă din zbor. S-a întors să se strecoare printre cioburile de sticlă înfipte în zidăria de pământ. Glanton a ochit cu pistolul uriaș într-o singură mână și a tras de cocoș cu degetul mare. Explozia în tăcerea aia de mormânt a fost cruntă. Pisica a dispărut pur și simplu. Fără sânge sau vreun țipăt, a dispărut doar. Speyer a privit încurcat către mexicani. Ei se uitau la Glanton. Glanton a tras iar cocoșul cu degetul și a schimbat direcția pistolului. Câteva orătănii dintr-un colț al curții care ciuguliseră prin colbul uscat s-au oprit speriate, cu capetele răsucite care încotro. Pistolul a bubuit și una dintre păsări a explodat într-un nor de pene. Celelalte au luat-o la goană în tăcere, cu gâturile lungi întinse. A tras iarăși. Încă o pasăre s-a învârtit și s-a prăbușit dând din picioare. Celelalte s-au risipit, piuind slab, iar Glanton s-a întors cu pistolul și a împușcat o capră mică care stătea îngrozită cu gâtul lipit de zid și capra a căzut țeapănă în praf, apoi a tras către un urcior de pământ care a explodat într-o ploaie de cioburi și apă, după care a ridicat pistolul, s-a întors către casă și a bătut clopotul în turla lui de pământ de deasupra acoperișului, un dangăt solemn care a rămas suspendat în văzduh după ce ecourile împușcăturilor se stinseseră.

O ceață de fum cenușiu de armă se lăsase peste curte. Glanton a tras piedica, a învârtit butoiașul și a lăsat iar cocoșul în jos. O femeie a apărut în pragul casei și unul dintre mexicani i-a spus ceva și femeia a intrat iar în casă.

Glanton s-a uitat la Holden, apoi s-a uitat la Speyer. Evreul a rânjit nervos.

Nu fac astea cincizeci de dolari.

Speyer și-a luat un aer grav. Viața ta cât face? a zis.

Cinci sutare în Texas, da' în socoteala asta intră și curu' tău.

Domnul Riddle zice că-i un preț cinstit.

Nu plătește domnul Riddle.

El vine cu banii.

Glanton a întors pistolul în mână și l-a cercetat.

Credeam că-i bătut în cuie.

Nu-i nimic bătut în cnie.

Au fost comandate pentru război. N-ai să mai pupi în viața ta altele ca ele.

Până nu dai banu' din mână nimic nu-i bătut în cuie.

Un detașament de soldați, să fi fost zece-doisprezece, au intrat dinspre stradă cu armele pregătite.

Qué pasa aqui?[1]

Glanton s-a uitat fără interes la soldați.

Nada, a zis Speyer. *Todo va bien.*[2]

Bien? Sergentul se uita la păsările moarte, la capră.

Está bien, a zis Holden. *Negocios del Gobernador.*[3]

Sergentul s-a uitat la ei, apoi s-a uitat la femeia din prag.

Somo amigos del Señor Riddle[4], a zis Speyer.

Andale[5], a zis Glanton. Tu și cioroii tăi cu mutre de neghiobi.

Sergentul a pășit înainte și și-a luat un aer autoritar. Glanton a scuipat. Judele ajunsese deja între ei, l-a luat pe sergent deoparte și a început o

1. Ce se întâmplă aici? (sp.).
2. Nimic. Toate bune (sp.).
3. Toate bune. Treburi de-ale guvernatorului (sp.).
4. Suntem prieteni cu domnul Riddle (sp.).
5. Hai, valea (sp.).

discuție cu el. Sergentul îi ajungea până la subsuoară și judele vorbea prietenos și gesticula cu multă însuflețire. Soldații se așezaseră pe vine în praf cu muschetele lor și se uitau la jude fără expresie.

Să nu care cumva să-i dai vreun ban nemerniculuí, a zis Glanton.

Dar judele deja îl împingea pe om în față pentru o prezentare formală.

Le presento al sargento Aguilar[1], a strigat el, strângându-l pe soldatul răpănos într-o îmbrățișare. Sergentul a întins mâna cu o mină foarte solemnă. Ocupa spațiul și atenția tuturor celor prezenți de parcă ar fi fost un demers înaintat spre aprobare, apoi Speyer a păşit în față și i-a strâns-o.

Mucho gusto.[2]

Igualmente[3], a zis sergentul.

Judele s-a dus cu el de la om la om, sergentul protocolar și americanii mormăind măscări sau dând din cap tăcuți. Soldații stăteau ghemuiți pe călcâie și urmăreau fiecare gest al șaradei cu același interes opac. Într-un târziu, judele s-a oprit în fața negrului.

Chipul ăla negru ofensat. L-a cercetat și l-a tras pe sergent mai aproape ca să vadă mai bine și a început apoi o prezentare laborioasă în spaniolă. A schițat pentru sergent o carieră sinuoasă a omului din fața lor, cu mâinile trasând cu o dexteritate uluitoare formele acelor căi felurite care conspiraseră aici cu autoritatea supremă a existenței – cum a numit-o el – ca niște sfori trase laolaltă printr-un inel. Le-a înfățișat spre judecată trimiteri la copiii

1. Vi-l prezint pe sergentul Aguilar (sp.).
2. Încântat (sp.).
3. Asemenea (sp.).

lui Ham, la triburile pierdute ale israeliților, ceva pasaje din poeții greci, speculații antropologice asupra răspândirii raselor prin împărțirea și izolarea lor în urma cataclismelor geologice și o evaluare a trăsăturilor rasiale în funcție de influențele climatice și geografice. Sergentul a ascultat toate astea și ce a mai urmat cu mare atenție și când judele a isprăvit a păşit în față și a întins mâna.

Jackson l-a ignorat. S-a uitat la jude.

Ce i-ai zis, Holden?

Nu-l insulta, omule.

Ce i-ai zis?

Sergentul s-a întunecat la față. Judele l-a luat pe după umeri, s-a aplecat și i-a vorbit la ureche și sergentul a încuviințat din cap, s-a dat înapoi și l-a salutat pe negru.

Ce i-ai zis, Holden?

Că la tine-n țară nu-i obiceiul să dai mâna.

Mai înainte. Ce i-ai zis mai înainte.

Judele a zâmbit. Nu-i nevoie, a zis, ca părțile aici de față să cunoască amănuntele pricinii lor, căci faptele lor își vor găsi până la urmă locul în istorie cu sau fără știința lor. Dar e în spiritul corectitudinii de principiu ca amănuntele astea – în măsura în care acest lucru se află la îndemâna noastră – să-și găsească păstrătorul în persoana unui terț. Sergentul Aguilar e taman un asemenea terț și orice ofensă adusă calității sale păleşte ca însemnătate prin comparație cu divergențele din acel protocol mai larg impus de planul precis al unui destin absolut. Cuvintele sunt lucruri. Nimeni nu-i poate lua cuvintele care sunt ale sale de drept. Autoritatea lor transcende ignoranța lui asupra înțelesului lor.

Negrul începuse să asude. O venă neagră de la tâmplă îi pulsa ca un fitil. Oamenii îl ascultaseră pe

jude în tăcere. Câțiva zâmbeau. Un ucigaș sărac cu duhul din Missouri hăhăia încetișor ca un astmatic. Judele s-a întors iar către sergent și au vorbit amândoi și împreună s-au dus către lada din curte, unde judele i-a arătat un pistol și i-a explicat cu multă răbdare cum funcționează. Oamenii sergentului se ridicaseră și așteptau. La poartă, judele a strecurat bani în palma lui Aguilar și i-a strâns mâna pe rând fiecărui răcan zdrențăros, lăudându-i pentru prestanța lor militară. Apoi au ieșit în stradă.

În aceeași zi la amiază războinicii au pornit călare, fiecare înarmat cu câte o pereche de pistoale, și au luat-o pe drumul care ducea în inima țării, cum li se ceruse.

Cei trimiși în recunoaștere s-au întors către seară și oamenii au descălecat pentru prima oară pe ziua aceea și și-au înviorat caii în puțina apă dintr-o mlaștină în timp ce Glanton se sfătuia cu iscoadele. Apoi au mers înainte până s-a întunecat și au făcut popas. Toadvine, veteranul și băiatul s-au ghemuit aproape de focuri. Nu știau că fuseseră înrolați în trupa aceea ca să înlocuiască trei oameni uciși în deșert. S-au uitat la indienii Delaware, căci erau mai mulți în trupă și se țineau și ei cumva deoparte, așezați pe vine, unul zdrobind boabe de cafea cu o piatră pe o bucată de piele de căprioară și ceilalți holbându-se la foc cu ochi negri ca țevile pistoalelor. În acea noapte băiatul l-a văzut pe unul dintre ei scormonind cu mâna printre tăciunii întregi după un cărbune potrivit cu care să-și aprindă pipa.

S-au sculat de dimineață înainte să se crape de ziuă și de cum s-a luminat atât cât să vadă au prins și au înșeuat caii. Crestele zimțuite ale munților erau de un albastru curat în lumina zorilor și

peste tot ciripeau păsări şi soarele a răsărit pe când luna era la scăpătat, aşa că au stat faţă în faţă peste pământ, soarele alb incandescent şi luna o copie palidă a lui, ca nişte capete de tunel dincolo de care ardeau lumi care întreceau orice închipuire. În timp ce călăreţii urcau în şir indian printre mesquite şi Pyracantha în zornăitul uşor al armelor şi în clinchet de zăbale, soarele s-a suit pe cer şi luna a apus, iar caii şi catârii uzi de rouă au început să scoată aburi din trupuri şi din umbre.

Toadvine mergea în rând cu un fugar din Ţara lui Van Diemen pe nume Bathcat, care venise în vest ca să scape de lege. Era de obârşie din Ţara Galilor şi avea doar trei degete la mâna dreaptă şi numai câţiva dinţi. Poate că vedea în Toadvine un fugar ca şi el – un nelegiuit fără urechi şi însemnat cu fierul, care alesese în viaţă întocmai ca el – şi i-a propus să pună rămăşag care din Jacksoni îl va omorî pe celălalt.

Nu-i ştiu pe băieţii ăia, a zis Toadvine.

Da' cum crezi atuncea?

Toadvine a scuipat calm într-o parte şi s-a uitat la om. N-aş pune rămăşag, a zis.

Nu-ţi plac jocurile?

Depinde de joc.

Cioroiu' îi face felu'. Pariază şi tu.

Toadvine s-a uitat la el. Colierul de urechi de om pe care-l purta arăta ca un şirag de smochine negre şi uscate. Era masiv şi aspru la înfăţişare şi o pleoapă i se lăsase în jos de la un cuţit care-i retezase micii muşchi de acolo şi avea asupra lui efecte de tot soiul, bune şi proaste deopotrivă. Purta cizme bune şi avea o carabină arătoasă cu încrustaţii de argint nemţesc, dar carabina era atârnată într-un carâmb tăiat de la o cizmă, cămaşa îi era zdrenţuită şi pălăria putredă.

N-ai mai vânat aborigeni mai 'nainte, a zis Bathcat.
Cine zice că nu?
Ştiu eu.
Toadvine n-a răspuns.
O să vezi că-s sprinteni.
Aşa se zice.

Omul din Ţara lui Van Diemen a zâmbit. S-au schimbat multe, a zis. Când am venit eu prima oară în ţara asta erau sălbatici sus în San Saba, de abia dacă dăduseră cu ochii de vreun alb. Veneau la noi în tabără şi împărţeam mâncarea cu ei şi nu-şi puteau lua ochii de la cuţitele noastre. A doua zi au adus în tabără şiruri după şiruri de cai să-i dea la schimb. Nu ştiam ce vor. Aveau şi ei cuţite, bune, rele, cum erau. Dar treaba, vezi tu, era că nu mai văzuseră niciodată tocană de oase tăiate.

Toadvine s-a uitat la fruntea omului, dar omul avea pălăria trasă până aproape peste ochi. Omul a zâmbit şi şi-a împins uşor pălăria pe spate cu degetul mare. Urma lăsată de panglica pălăriei i se vedea pe frunte ca o cicatrice, dar alte semne nu mai avea. Doar pe partea interioară a antebraţului avea tatuat un număr pe care Toadvine avea să-l vadă într-o baie publică din Chihuahua şi apoi încă o dată, când avea să-i dea jos trupul spânzurat de călcâie de creanga unui copac în pustiile din Pimeria Alta în toamna aceluiaşi an.

Au mers înainte printre cholla şi nopal, printr-o pădure pitică şi ghimpoasă, printr-un pas stâncos din munţi şi apoi în jos printre pelini şi aloe. Au traversat o câmpie întinsă acoperită de ierburi de deşert şi presărată cu palmilla. Pe versanţi se înălţau pereţi de piatră cenuşie care coborau odată cu crestele până jos, unde se lăţeau şi se rostogoleau în câmpie. N-au stat nici de prânzit, nici de siestă şi ochiul ca de vată al lunii a poposit ziua în amiaza

mare pe grumazul munților către răsărit și tot pe drum erau când i-a ajuns din urmă la zenitul său din miez de noapte, desenând pe câmpia de dedesubt o camee albastră cu pelerini siniștri tropotind spre miazănoapte.

Au înnoptat în țarcul unei haciende unde oamenii au ținut toată noaptea focuri aprinse pe *azoteas*, adică acoperișuri. Cu două săptămâni în urmă niște *campesinos* fuseseră hăcuiți și nimiciți cu propriile lor săpăligi și în parte mâncați de porci în timp ce apașii adunaseră câte vite puteau mâna și dispăruseră pe dealuri. Glanton a pus să se taie o capră și asta s-a săvârșit în țarc în timp ce caii zvâcneau și tremurau și în lumina pâlpâitoare a focurilor oamenii s-au așezat pe vine, au prăjit carnea și au mâncat-o cu cuțitele și și-au șters degetele în păr, după care s-au culcat să doarmă pe pământul bătătorit.

În amurgul celei de-a treia zile au intrat în orașul Corralitos, cu caii târșâindu-și picioarele prin țărâna întărită și soarele arzând roșu prin fum. Coșurile topitoriilor se înșiruiau pe un cer plumburiu și luminile sferice ale cuptoarelor luceau intens sub dealurile întunecate. Plouase în timpul zilei și lămpile de la ferestrele colibelor joase de pământ se oglindeau în bălți de-a lungul drumului inundat unde porci uriași șiroind de apă se ridicau gemând dinaintea cailor care se apropiau ca niște demoni greoi stârniți dintr-o mlaștină. Casele erau crăpate și întărite cu parapete și aerul era greu de emanații de arsenic. Oamenii ieșiseră din case să-i vadă pe texani, cum le ziceau ei, înșirați solemn de-a lungul drumului și pândind până și cel mai neînsemnat gest al lor cu venerație, cu uluire.

Au făcut popas în piață, înnegrind plopii cu focurile lor și împrăștiind păsările adormite, în timp ce flăcările luminau jalnicul târg până-n cele

mai întunecoase ogrăzi, stârnind şi orbii să vină orbecăind cu mâinile întinse către acea zi iluzorie. Glanton, judele şi cu fraţii Brown s-au dus călări până la hacienda generalului Zuloaga unde au fost primiţi şi li s-a servit cina şi noaptea a trecut fără incidente.

De dimineaţă, când şi-au înşeuat caii şi s-au strâns în piaţă să plece mai departe, s-a apropiat de ei o familie de magicieni de bâlci care mergea până la Janos şi căuta ocrotire pentru drum. Glanton s-a uitat în jos la ei de la locul lui din fruntea coloanei. Aveau lucrurile îngrămădite în nişte coşuri de răchită roase legate pe spinările a trei măgari şi erau un bărbat cu soţia lui şi un băiat mare şi o fată. Purtau costume de măscărici brodate cu stele şi semiluni şi culorile altădată ţipătoare erau acum palide şi şterse de la praful drumului şi chiar arătau ca nişte nomazi rătăciţi în acest ţinut duşmănos. Bătrânul s-a apropiat şi a tras de hăţul calului lui Glanton.

Ia mâna de pe cal, a zis Glanton.

Nu vorbea englezeşte, dar a făcut cum i s-a spus. A început să-şi spună păsul. Gesticula, arăta îndărăt către ceilalţi. Glanton se uita la el, greu de zis dacă-l auzea măcar. S-a întors şi s-a uitat la băiat şi la cele două femei, apoi s-a uitat iar în jos la bărbat.

Ce sunteţi? a zis.

Bărbatul şi-a înălţat urechea spre Glanton şi s-a uitat în sus cu gura căscată.

Am zis ce sunteţi? Sunteţi un bâlci?

S-a uitat înapoi la ceilalţi.

Un bâlci, a zis Glanton. *Bufones.*

Chipul bărbatului s-a luminat. *Sí*, a zis. *Sí, bufones.* S-a întors spre băiat. Casimero! *Los perros*![1]

1. Câinii! (sp.)

Băiatul a alergat la unul dintre măgari şi a început să scormonească printre pachete. A scos la iveală o pereche de animale pleşuve cu urechi de liliac, puţin mai mari decât şobolanii şi cafeniu deschis la culoare şi le-a aruncat în aer şi le-a prins în palme unde au început să se învârtească prosteşte.

Mire, mire![1] a strigat bărbatul. Şi-a scotocit prin buzunare şi peste câteva clipe jongla cu patru mingiuţe de lemn în faţa calului lui Glanton. Calul a fornăit şi a ridicat capul şi Glanton s-a aplecat peste şa, a scuipat şi s-a şters la gură cu dosul palmei.

Căcarea lumii, ce să zic, a zis.

Bărbatul jongla şi striga îndărăt peste umăr către femei şi câinii dansau şi femeile se pregăteau să înceapă ceva, când Glaton a vorbit către bărbat.

Gata cu bazaconiile astea de doi bani. Dacă vrei să mergi cu noi, să te ţii în spate. Nu-ţi promit nimic. *Vamonos*.

Şi-a mânat calul înainte. Trupa s-a pus în mişcare şi circarul a alergat uşuind femeile către catâri, numai băiatul rămăsese holbându-se cu câinii sub braţ, până când bărbatul i-a zis câteva vorbe. Au ieşit din oraş printre gunoaie, pe lângă grămezi ţuguiate de zgură şi pleavă. Oamenii se uitau la ei cum pleacă. Unii bărbaţi se ţineau de mână ca îndrăgostiţii şi un copil mic ducea un orb de o sfoară către un loc de unde se vedea mai bine.

La amiază au traversat albia stâncoasă a râului Casas Grandes şi au mers pe lângă un banc de nisip deasupra firicelului sărac de apă şi pe lângă un loc cu oase unde soldaţii mexicani măcelăriseră

1. Priviţi! Priviţi! (sp.)

o tabără de apași cu ceva ani în urmă, femei și copii, oase și tigve împrăștiate în nisip cale de jumătate de milă, mădularele micuțe și țestele știrbe ca de hârtie ale pruncilor zăcând ca niște schelete de maimuțe pitice pe locul unde fuseseră uciși și resturi vechi de coșuri roase și de blide sparte printre pietre. Au mers înainte. Un coridor verde lămâie de copaci cobora pe lângă râu în jos, trecând dincolo de munții sterpi. Către apus se înălța colțurosul Carcaj, iar către miazănoapte, Munții Animas cu crestele lor albastre și neguroase.

Noaptea au făcut popas pe un platou vântos printre piñon și ienuperi și focurile se plecau în întuneric după cum bătea vântul, lanțuri fierbinți de scântei se strecurau printre tufe. Circarii au despovărat măgarii și au început să ridice un cort înalt, cenușiu. Pânza era mâzgălită cu simboluri tainice și a fluturat și s-a legănat, s-a înălțat semeață, s-a umflat în vânt și i-a înfășurat cu totul. Fata stătea pe pământ și ținea de-un colț. A început să se târască prin nisip. Circarul alerga cu pași mici. Ochii femeii erau ficși în lumină. Sub ochii călăreților, cei patru agățați toți de pânza spulberată au fost târâți pe tăcute până au dispărut din vedere în deșertul șuierător, acolo unde lumina focului nu mai răzbătea, ca niște milogi la picioarele unei zeițe crunte și mânioase.

Străjile au văzut cortul scrâșnind oribil în timp ce dispărea în noapte. Când familia de circari s-a întors, se certau între ei și bărbatul s-a dus iar unde lumina focului nu mai bătea și s-a uitat la întunecimea dușmănoasă, i-a vorbit și i-a arătat pumnul și o vreme nu s-a mai întors, până când femeia a trimis băiatul după el. Apoi s-a așezat privind țintă flăcările în timp ce familia despacheta. Cu toții îl priveau stingheriți. Și Glanton îl privea.

Măscăriciule, a zis.

Circarul a ridicat privirea. Și-a dus un deget la piept.

Da, tu, a zis Glanton.

S-a ridicat și s-a apropiat târșâindu-și picioarele. Glanton fuma un trabuc negru și subțire. S-a uitat la circar.

Știi să ghicești?

Ochii circarului au început să-i joace în cap. *Cómo?* a zis.

Glanton și-a vârât trabucul în gură și a mimat că împarte cărți cu mâinile. *La baraja*, a zis. *Para adivinar la suerte.*[1]

Circarul a azvârlit în sus o mână. *Sí, sí*, a zis, scuturând viguros din cap. *Tudo, todo*. A ridicat un deget și s-a îndreptat către modesta avere în parte descărcată de pe măgăruși. Când s-a întors, zâmbea afabil și învârtea cărțile cu multă îndemânare.

Venga[2], a strigat.

Femeia l-a urmat. Circarul s-a așezat pe vine în fața lui Glanton și i-a vorbit cu voce joasă. S-a întors și s-a uitat la femeie, apoi a amestecat cărțile, s-a ridicat, a luat-o de mână și s-a dus cu ea departe de foc și a așezat-o cu fața întoarsă către noapte. Ea și-a ridicat fusta și și-a dres ținuta și el a scos din cămașă o basma și a legat-o cu ea la ochi.

Bueno, a strigat. *Puedes ver?*[3] Bun.

No.

Nada?

Nada[4], a zis femeia.

Bueno, a zis circarul.

---

1. Să dai în cărți. Ca să ghicești viitorul (sp.).
2. Haide (sp.).
3. Bun. Vezi ceva? (sp.).
4. Nimic (sp.).

S-a întors cu pachetul de cărți și s-a apropiat de Glanton. Femeia stătea împietrită. Glanton l-a alungat fluturând din mână.

Los caballeros, a zis apoi.

Circarul s-a întors. Negrul stătea pe vine lângă foc și se uita și când circarul a întins cărțile în evantai s-a ridicat și s-a apropiat.

Circarul s-a uitat în sus la el. A strâns cărțile și le-a desfăcut iar în evantai trecându-și mâna stângă peste ele și le-a întins, iar Jackson a luat o carte și s-a uitat la ea.

Bueno, a zis circarul. *Bueno*. Și-a dus arătătorul la buzele subțiri ca un avertisment, a luat cartea, a ridicat-o în aer și s-a întors cu ea. Cartea a pocnit o dată sec. Circarul s-a uitat la călărețiii așezați la foc. Fumau și se uitau. A plimbat încet cartea prin fața lui. Înfățișa un nebun în costum de bufon și o pisică. *El tonto*, a strigat.

El tonto, a zis femeia. Apoi și-a înălțat ușor bărbia și a început să îngâne monoton. Negrul care întrebase cărțile stătea în picioare solemn, ca un om la judecată. Privirea lui a alunecat asupra adunării. Judele stătea la foc în contra vântului gol până la brâu, el însuși ca o uriașă zeitate palidă, și când ochii negrului i-au întâlnit pe ai lui a zâmbit. Femeia a tăcut. Focul s-a risipit în vânt.

Quién, quién[1], a strigat circarul.

Ea a șoptit. *El negro*[2], a zis.

El negro, a strigat circarul, întorcându-se cu cartea. Hainele îi fluturau în vânt. Femeia a ridicat vocea și a vorbit iar și negrul s-a întors către tovarășii lui.

Ce zice?

---

1. Cine? Cine? (sp.)
2. Negrul (sp.).

Circarul s-a întors şi a început să facă plecăciuni scurte în faţa călăreţilor.

Ce zice? Tobin?

Răspopitul a clătinat din cap. Idolatrie, brunetule, idolatrie. N-o lua în seamă.

Jude, ce zice?

Judele a zâmbit. Cu degetul mare culesese mici vietăţi dintre cutele pielii lui spâne şi a ridicat apoi o mână cu degetul mare lipit de arătător, într-un gest care ar fi putut trece drept unul de binecuvântare dacă n-ar fi aruncat ceva nevăzut în focul din faţa lui. Ce zice?

Ce zice.

Cred că vrea să spună că soarta ta cuprinde soarta noastră a tuturor.

Şi care să fie soarta asta?

Judele a zâmbit prietenos, fruntea lui încreţită amintind de fruntea unui delfin. Îţi place băutura, Jackie?

Nu mai mult decât altora.

Cred că te sfătuieşte să te fereşti de diavolul rom. Un sfat destul de chibzuit, nu găseşti?

Ăsta nu-i ghicit.

Bine zis. Preotul are dreptate.

Negrul s-a încruntat către jude, dar judele s-a aplecat înainte să se uite la el. Nu căuta la mine încruntând din neagra-ţi frunte, prietene. Până la urmă ţi se vor arăta toate. Ţie şi tuturora.

Parte dintre călăreţii aşezaţi în preajmă au părut să chibzuiască la vorbele judelui şi unii s-au întors să se uite la negru. Stătea acolo ca un sărbătorit stingher şi, într-un târziu, s-a tras înapoi din lumina focului, iar circarul s-a ridicat mânuind din nou cărţile, desfăşurându-le în faţa lui într-un evantai şi înaintând apoi pe lângă cizmele călăreţilor cu cărţile întinse, de parcă şi-ar fi putut găsi singure adresantul.

Quién, quién, a șoptit către ei.

Nici că se-nghesuia vreunul. Când a ajuns în fața judelui, care stătea cu o mână rășchirată pe nesfârșita întindere a pântecelui său, judele a ridicat un deget și a arătat cu el.

Tânărul Aț㠎-Foc de colo, a zis.

Cómo?

El joven.[1]

El joven, a șoptit circarul. A căutat în jur fără grabă cu un aer misterios până când a dat cu ochii de cel astfel numit. A trecut pe lângă aventurieri iuțind pasul. S-a oprit în fața băiatului, s-a așezat pe vine cu cărțile în mână și le-a desfășurat încet cu o mișcare cadențată care aducea cu mișcările anumitor păsări când caută să se împerecheze.

Una carta, una carta, a șuierat el.

Băiatul s-a uitat la bărbat și s-a uitat la călărești din jur.

Sí, sí, a zis circarul, oferind cărțile.

A luat una. Nu mai văzuse niciodată asemenea cărți, și totuși cea pe care o ținea în mână i se părea cunoscută. A întors-o cu susul în jos, s-a uitat la ea și a întors-o la loc.

Circarul a luat mâna băiatului într-a lui și a întors cartea așa încât s-o vadă. Apoi a luat cartea și a ridicat-o.

Cuatro de copas[2], a strigat.

Femeia a ridicat capul. Arăta ca o păpușă legată la ochi trezită la viață de o sfoară.

Cuatro de copas, a zis ea. A mișcat din umeri. Vântul i se strecura printre veșminte și prin păr.

Quién, a zis circarul. Cine.

---

1. Tânărul (sp.).
2. Patru de cupă (sp.).

El hombre... a zis ea. *El hombre más joven. El muchacho.*[1]

El muchacho, a strigat circarul. A întors cartea s-o vadă cu toţii. Femeia stătea ca sfătuitoarea oarbă dintre Boaz şi Jachin[2] înfăţişată pe singura carte din pachetul circarului care n-avea să iasă la lumină, stâlpi adevăraţi şi carte adevărată, şi totuşi o profetesă mincinoasă. A început să îngâne.

Judele râdea pe tăcute. S-a aplecat uşor să-l vadă mai bine pe băiat. Băiatul s-a uitat la Tobin şi la David Brown, s-a uitat până şi la Glanton, dar nici unul nu râdea. Circarul îngenuncheat în faţa lui îl privea cu o intensitate stranie. A urmărit privirea băiatului până la jude şi înapoi. Când băiatul s-a uitat în jos la el, a surâs cu un surâs strâmb.

Pleacă dracului de lângă mine, a zis băiatul.

Circarul şi-a plecat urechea înainte. Un gest obişnuit şi unul pe înţelesul tuturor. Urechea era neagră şi diformă, de parcă nu de puţine ori îndurase lovituri plecându-se astfel sau poate că o vătămaseră chiar veştile primite de la oameni. Băiatul i-a vorbit iarăşi, dar un bărbat din Kentucky pe nume Tate, care luptase cu rangerii lui McCulloch ca şi Tobin şi mai mulţi dintre ei, s-a aplecat şoptindu-i câteva vorbe ghicitorului zdrenţăros şi acesta s-a ridicat, a făcut o plecăciune scurtă şi s-a îndepărtat. Femeia se oprise din îngânat. Circarul stătea clătinându-se în vânt şi focul azvârlea peste pământ o limbă lungă şi fierbinte. *Quién, quién,* a strigat.

El jefe[3], a zis judele.

---

1. Bărbatul mai tânăr. Băiatul (sp.).
2. În cărţile tarot, Marea Preoteasă e înfăţişată pe un tron între Boaz şi Jachin, coloanele Templului lui Solomon.
3. Şeful (sp.).

Ochii circarului l-au căutat pe Glanton. Glanton stătea nemișcat. Circarul s-a uitat la bătrână, care stătea deoparte, cu fața către întuneric, legănându-se ușor, înfruntând noaptea în zdrențele ei. Circarul și-a dus degetul la buze și a întins brațele într-un gest șovăielnic.

El jefe, a șuierat judele.

Omul s-a întors, a trecut pe lângă cei așezați la foc și s-a oprit în fața lui Glanton, s-a lăsat pe vine și a întins cărțile, desfășurându-le cu amândouă mâinile. Dacă a zis ceva, vorbele i s-au risipit neauzite. Glanton a zâmbit, cu ochii îngustați în nisipul usturător. A întins o mână și s-a oprit, s-a uitat la circar. Apoi a luat o carte.

Circarul a strâns cărțile și le-a vârât printre haine. A întins mâna după cartea din mâna lui Glanton. Poate că a atins-o, poate că nu. Cartea a dispărut. Fusese în mâna lui Glanton și apoi n-a mai fost. Ochii circarului au scăpărat după ea în întunericul care o înghițise. Poate că Glanton văzuse fața cărții. Ce să fi însemnat pentru el? Circarul s-a întins spre hârca despuiată de dincolo de lumina focului, dar făcând asta s-a aplecat prea tare și s-a prăvălit în față peste Glanton într-un moment de stranie comuniune, cuprinzându-l pe comandant în brațele lui de bătrân ca și cum ar fi vrut să-l aline la pieptul lui sfrijit.

Glanton a înjurat și l-a zvârlit la o parte și atunci bătrâna a început să îngâne.

Glanton s-a ridicat.

Ea și-a înălțat bărbia, bolborosind în noapte.

Fă-o să tacă, a zis Glanton. *La carroza, la carroza*, a strigat hârca. *Invertido. Carta de guerra, de venganza. La ví sin ruedas sobre un rio oscuro...*[1]

1. Carul, carul... Răsturnat. Carte de război, de răzbunare. Îl văd fără roți pe un râu întunecat... (sp.)

Glanton a strigat la ea și ea s-a oprit ca și cum l-ar fi auzit, dar nu-l auzise. Părea să fi captat un flux nou în viziunile ei.

Perdida, perdida. La carta está perdida en la noche.[1]

Fata care stătuse în tot acest timp la marginea întunericului șuierător și-a făcut cruce în tăcere. Bătrânul *malabarista*[2] era în genunchi unde fusese îmbrâncit. *Perdida, perdida,* a șoptit.

Un maleficio, a strigat bătrâna. *Qué viento tan maleante...*[3]

Taci odată pentru Dumnezeu, a zis Glanton, scoțând revolverul.

Carroza de muertos, llena de huesos. El joven qué...[4]

Judele a trecut prin foc ca un djinn uriaș și mătăhălos și flăcările l-au purtat cu ele de parc-ar fi fost într-un fel unul de-al lor. L-a cuprins pe Glanton cu brațele. Cineva i-a smuls bătrânei legătoarea de la ochi și i-a dus pe ea și pe circar de-acolo în pumni și când călărețiі s-au dus să se culce și focul domol vuia în vijelie ca o ființă vie, cei patru au rămas ghemuiți la marginea focului printre boarfele lor ciudate și s-au uitat cum se împrăștiau flăcările sfâșiate în vânt de parcă le-ar fi sorbit vreo volbură acolo în pustie, vreun vârtej în sălbăticia aceea față de care trecerea omului și plăsmuirile lui păreau la fel de zadarnice. De parcă dincolo de vrere sau de soartă el, dobitoacele lui și harnașamentele lui s-ar fi pus în mișcare atât în cărți cât și aievea la chemarea unui al treilea destin, altul decât celelalte.

---

1. Pierdută. Cartea s-a pierdut în noapte (sp.).
2. Jongler (sp.).
3. Un blestem. Ce vânt rău... (sp.)
4. Car cu morți, stivă de oase. Băiatul care... (sp.)

De dimineață, când au pornit la drum, era una dintre acele zile palide când soarele nu răsărise încă și vântul se domolise în timpul nopții și toate ale nopții trecuseră. Circarul mergea la trap pe măgarul lui în fruntea coloanei și l-a așteptat pe Glanton, au călărit amândoi unul lângă altul și tot așa i-a prins după-amiaza când călăreții au intrat în orașul Janos.

Un vechi fort îngrădit, construit în întregime din pământ, o biserică înaltă de pământ și turnuri de pază din pământ și toate spălate de ploi, zgrunțuroase, scorojindu-se într-o putreziciune afânată. Sosirea călăreților era vestită de potăi răpănoase care urlau a durere și se furișau printre zidurile șubrede.

Au trecut pe lângă biserica unde vechi clopote spaniole înverzite de vreme atârnau pe o grindă între dolmene joase de pământ. Copii cu ochi negri priveau din bordeie. Aerul era greu de fumul de la focurile de cărbune și câțiva sărăntoci bătrâni stăteau tăcuți în praguri și multe case erau surpate și dărăpănate, slujind acum drept grajduri. Un bătrân cu ochi lunecoși a venit șontâcăind spre ei și a întins mâna. *Una corta caridad,* a croncănit către caii care treceau pe lângă el. *Por Dios.*[1]

În piață doi dintre indienii Delaware și călăuza Webster stăteau pe vine în colb lângă o bătrână zbârcită cu pielea ca argila albă. O hârcă bătrână și uscată, pe jumătate despuiată, cu sfârcurile ca niște vinete stafidite atârnându-i pe sub șalul pe care-l purta. Privea țintă în pământ și n-a ridicat ochii nici când caii au înconjurat-o din toate părțile.

Glanton s-a uitat peste piață. Orașul părea pustiu. Un mic detașament de soldați era postat acolo, dar nu s-au arătat. Străzile erau pline de praf vânturat.

1. Faceți-vă nițică pomană. Pentru Dumnezeu (sp.).

Calul lui s-a aplecat să o adulmece pe bătrână şi a smucit din cap cutremurându-se şi Glanton a mângâiat grumazul animalului şi a descălecat.

Era într-o tabără de vânătoare cam la opt mile de aici în sus pe râu, a zis Webster. Nu poa' să meargă.

Câţi erau?

Să fi fost cinşpe sau douăzeci, după socoteala noastră. N-aveau cine ştie ce vite. Nu ştiu ce căuta ea acolo.

Glanton a păşit în faţa calului, trecând frâul la spate.

Ai grijă la ea, dom' căpitan. Muşcă.

Femeia a ridicat ochii până la genunchii lui. Glanton a împins calul în spate, a scos unul dintre pistoalele grele din tocul de pe şa şi i-a dat piedica la o parte.

Ia, păzea.

Mai mulţi călăreţi s-au dat înapoi.

Femeia a ridicat privirea. Nici curaj, nici deznădejde în ochii aceia bătrâni. El a întins mâna stângă şi ea s-a întors să se uite după mâna lui, iar el i-a pus pistolul la cap şi a tras.

Explozia a umplut toată acea piaţetă mică şi tristă. Câţiva cai s-au speriat şi au început să tropăie. O gaură cât un pumn s-a căscat în tâmpla femeii într-o mare revărsare de sânge şi femeia s-a prăvălit fără scăpare ucisă în propriu-i sânge. Glanton pusese deja piedica la loc, a azvârlit capsa mistuită cu degetul mare şi se pregătea să încarce iar butoiul. McGill, a zis.

Un mexican, singurul din rasa lui în acea tovărăşie, a ieşit în faţă.

Adu chitanţa aia de ne trebuie.

Mexicanul a luat un cuţit de jupuit de la centură, s-a dus unde zăcea bătrâna, i-a ridicat părul şi i l-a răsucit pe încheietura mâinii, a trecut tăişul cuţitului peste ţeasta ei şi i-a smuls scalpul.

Glanton s-a uitat la călăreți. Unii stăteau și se uitau în jos la bătrână, alții își vedeau deja de cai sau de harnașamente. Doar recruții se uitau la Glanton. A vârât o bilă de plumb în camera cartușului și apoi a ridicat privirea și s-a uitat peste piață. Circarul și familia lui stăteau înșirați ca niște martori și în spatele lor, lângă fațada lungă de pământ, chipuri care priviseră din praguri și de la ferestrele fără geamuri s-au dat îndărăt ca niște marionete pe o scenă sub scrutătura lui înceată. A împins bila la locul ei și a pus capacul, a rotit revolverul greu în mână și l-a pus la loc în toc pe crupa calului, după care a luat trofeul șiroind de la McGill și l-a sucit în soare ca un om care prețăluiește o piele de animal și i l-a înapoiat, a luat frâul căzut și a pornit prin piață, cu calul de căpăstru, către apa vadului.

Au făcut popas într-un crâng de plopi de pe celălalt mal al pârâului chiar lângă zidurile orașului și la căderea serii au luat-o agale pe străzile pline de fum în grupuri mici. Circarii întinseseră un mic cort în piața prăfuită și înfipseseră în jur câțiva țăruși cu facle din ulei încins în vârf. Circarul bătea într-un soi de tobă mică făcută din tinichea și piele netăbăcită și striga cu vocea lui stridentă și nazală programul distracțiilor pe care le oferea în timp ce femeia răcnea *Pase, pase, pase*, rotindu-și brațele pe lângă corp și anunțând cel mai grozav spectacol. Toadvine și băiatul priveau din furnicarul de oameni. Bathcat s-a aplecat și le-a vorbit.

Ia uite colo, băieți.

S-au întors să se uite încotro le arăta. Negrul stătea gol până la brâu în spatele cortului și când circarul s-a întors legănându-și brațul, fata l-a îmbrâncit și el a sărit de lângă cort și s-a îndepărtat cu pași mari umblând ciudat în pâlpâirile plăpânde ale faclelor.

VIII

Altă *cantina*, alt sfătuitor – Monte – Tăiat cu cuțitul – Cel mai întunecat cotlon al tavernei e cel mai bătător la ochi – Sereño – Spre miază-noapte – Tabăra de vânătoare – Moș Tăgârță – Sub piscurile Munților Animas – O înfruntare și un omor – Alt schimnic, alți zori de zi

S-au oprit lângă *cantina* și și-au pus banii împreună și Toadvine a dat la o parte pielea de vacă uscată atârnată în loc de ușă și au intrat într-un loc tot numai beznă și fără contururi clare. O lampă solitară atârna de o traversă din tavan și siluete întunecate stăteau și fumau în umbră. Au traversat încăperea până la un bar zidit cu plăci de argilă. Locul duhnea a fum de lemne și a sudoare. Un bărbat mărunt și slab le-a apărut în fața ochilor, punându-și ceremonios mâinile pe tejgheaua barului.

Dígame[1], a zis.

Toadvine și-a scos pălăria și a pus-o pe bar și și-a trecut o mână cu unghii lungi prin păr.

Ce-ai pe-aicea de băut care să pună omu' cât mai puțin în pericol de orbire și de moarte.

Cómo?

1. Ia ziceți (sp.).

A arătat cu degetul mare către gâtlej. Ce-ai de băut, a zis.

Barmanul s-a întors şi s-a uitat în spate la mărfurile lui. Nu părea convins că are să găsească ceva care să le satisfacă pretenţiile.

Mescal?

Vă convine la toţi?

Fă-te încoa' cu el, a zis Bathcat.

Barmanul a turnat măsurile dintr-un urcior de lut în trei căni strâmbe de tinichea şi le-a împins înainte cu grijă ca pe nişte piese pe o tablă de joc.

Cuánto[2], a zis Toadvine.

Barmanul părea speriat. *Seis*?[3] a zis.

Seis ce?

Bărbatul a ridicat şase degete.

Centavos, a zis Bathcat.

Toadvine a numărat monedele pe bar, şi-a golit cana şi a plătit iar. A arătat către toate trei cănile mişcând din deget. Băiatul şi-a luat cana, a golit-o şi a pus-o iar jos. Licoarea era râncedă, acră, cu un gust vag de creozot. Stătea ca şi ceilalţi cu spatele la bar şi cerceta încăperea cu privirea. La o masă din colţul cel mai îndepărtat câţiva bărbaţi jucau cărţi la lumina unei singure lumânări de seu. Lângă peretele opus siluete ghemuite care păreau străine de lumină se uitau la americani fără nici o expresie.

Uite, ăsta da joc, a zis Toadvine. Să joci monte pe întuneric cu o haită de negrotei. A ridicat cana, a golit-o şi a pus-o pe bar şi a numărat monedele rămase. Un bărbat se târa spre ei din întuneric. Ţinea o sticlă sub braţ şi a aşezat-o cu grijă pe tejghea împreună cu cana, apoi i-a vorbit barmanului şi barmanul i-a adus un urcior de lut cu apă.

---

1. Cât? (sp.)
2. Şase (sp.).

A întors urciorul așa încât toarta să-i vină în dreapta și s-a uitat la băiat. Era bătrân și purta o pălărie turtită cum nu prea mai vedeai la nimeni prin părțile alea de lume, niște izmene și o cămașă albă de bumbac murdare. Era încălțat cu *huaraches* care arătau ca niște pești uscați și înnegriți legați de tălpile picioarelor.

Sunteți Texas? a zis.

Băiatul s-a uitat la Toadvine.

Sunteți Texas, a zis bătrânul. Și io Texas, trei ani. A ridicat mâna. Arătătorul avea prima falangă retezată și poate că le arăta ce se întâmplase în Texas sau poate că voia doar să numere anii. A lăsat mâna jos, s-a întors către bar și-a turnat vin în cană și a luat urciorul cu apă ca să toarne din el cu zgârcenie peste vin. A băut și a lăsat jos cana, apoi s-a întors către Toadvine. Avea mustăți albe și subțiri, lungi până la bărbie, și le-a șters cu dosul palmei înainte să ridice iar privirea.

Sunteți *sociedad de guerra. Contra los barbaros.*[1]

Toadvine nu știa. Arăta ca un cavaler necioplit pus să dezlege ghicitori de un trol.

Bătrânul și-a dus o pușcă închipuită la umăr și a scos un zgomot pe gură. S-a uitat la americani. Omorâți pe apaș, nu?

Toadvine s-a uitat la Bathcat. Ce vrea? a zis.

Omul din Țara lui Van Diemen și-a dus și el mâna cu trei degete la gură, fără să îngăduie însă vreo apropiere. Moșu' e afumat, a zis. Sau nebun.

Toadvine și-a proptit coatele pe plăcile din spatele lui. S-a uitat la bătrân și a scuipat pe podea. Ești mai smintit ca un negrotei fugar, ai? a zis.

Din celălalt capăt al încăperii s-a auzit un geamăt. Un bărbat s-a ridicat, s-a dus pe lângă perete și s-a

1. Sunteți trupă de războinici. Împotriva barbarilor (sp.).

aplecat să vorbească cu ceilalți. Gemetele s-au auzit iar și bătrânul și-a dus de două ori mâna la față, și-a sărutat vârfurile degetelor și s-a uitat în sus.

Câți bănești vă plătește? a zis.

N-a răspuns nimeni.

Îl omorâți pe Gómez, vă plătește mulți bănești.

Bărbatul a gemut din nou din întunericul peretelui îndepărtat. *Madre de Dios*, a strigat.

Gómez, Gómez, a zis bătrânul. Tocmai Gómez. Cine poate duce război cu *tejanos*? Sunt soldați. *Que soldados tan valientes. La sangre de Gómez, sangre de la gente...*[1]

A ridicat privirea. Sânge, a zis. Țara asta ia de dă mult sânge. Mexic ăsta. Asta-i țară însetată. Sânge de la o mie de Christoși. Nimic.

A arătat spre lumea de afară unde întregul ținut se întindea în beznă, tot o mare piatră de altar pătată. S-a întors și și-a turnat vin, apoi a turnat iar din urciorul cu apă, cumpătat bătrânul, și a băut.

Băiatul se uita la el. S-a uitat la el cum bea și s-a uitat cum s-a șters la gură. Când s-a întors, n-a vorbit nici către băiat, nici către Toadvine, ci a părut să se adreseze întregii asistențe.

Mă rog la Dumnezeu pentru țara asta. Așa vă zic vouă. Mă rog. Nu merg în biserică. Ce treabă am să vorbesc cu momâile de-acolo? Vorbesc aici.

A arătat spre pieptul lui. Când s-a întors către americani vocea i s-a înmuiat iar. Sunteți *caballeros* de ispravă, a zis. Omorâți pe *barbaros*. Nu se pot ascunde de voi. Dar mai e un *caballero*, și cred că de el nimeni nu se-ascunde. Am fost soldat. E ca un vis. Când în pustie duse-s până și oasele, visele stă de vorbește cu tine, de veșnic nu te mai trezești.

1. Soldați tare curajoși. Sângele lui Gomez, sângele poporului (sp.).

Şi-a golit cana, şi-a luat sticla şi s-a îndepărtat încetişor cu sandalele lui în adâncul întunericului din *cantina*. Bărbatul de la perete a gemut iar şi a strigat către Dumnezeul lui. Omul din Ţara lui Van Diemen şi barmanul şi-au zis câteva vorbe şi barmanul a arătat către întunericul din colţ clătinând din cap, iar americanii au dat pe gât ultimele căni, Toadvine a împins către barman cei câţiva *tlacos* şi au ieşit.

Ăla era fii-su, a zis Bathcat.

Care ăla?

Băiatul din colţ, tăiat cu cuţitul.

Era tăiat?

L-a tăiat unul dintre băieţii de la masă. Jucau cărţi şi unul dintre ei l-a tăiat.

De ce nu pleacă?

Asta l-am întrebat şi eu.

Şi el ce-a zis?

Mi-a pus o întrebare. A zis că încotro să se ducă?

Au luat-o înainte pe străzile înguste împrejmuite cu ziduri către poartă şi mai departe către focurile din tabără. O voce striga. Striga: *Las diez y media, tiempo sereño.*[1] Era paznicul de noapte care-şi făcea rondul şi a trecut pe lângă ei cu felinarul lui, vestind cu voce joasă ora.

În întunericul de dinainte de zori zgomotele din jur anunţă scena care are să urmeze. Primele ţipete ale păsărilor din copacii de pe malul râului, zornăit de hamuri, fornăit de cai şi zgomotul domol al rumegatului lor. În satul cufundat în întuneric au început să se audă cocoşii. Aerul miroase a cai şi a cărbune. Tabăra a început să freamăte. Peste tot

1. Zece şi jumătate, vreme senină (sp.).

în lumina crescândă stau copiii din oraș. Nici unul dintre bărbații care se deșteaptă nu știe cât a zăcut acolo în întuneric și tăcere.

Când au trecut prin piață, indianca moartă nu mai era și țărâna fusese proaspăt greblată. Făcliile circarului erau mistuite și negre în vârful țărușilor lor și focul se răcise în fața cortului. O bătrână care tăiase lemne s-a ridicat și a rămas pe loc ținând toporul cu amândouă mâinile cât au trecut ei.

La jumătatea dimineții au intrat în tabăra devastată a indienilor, printre fâșii de carne înnegrită atârnând prin tufișuri sau agățate de stâlpi ca niște bizare rufe negre. Piei de căprioară erau întinse pe pământ priponite cu țăruși și oase albe sau tărcate zăceau împrăștiate într-o neorânduială barbară. Caii au ciulit urechile și au iuțit pasul. Au mers înainte. După-amiază Jackson cel negru i-a prins din urmă, cu calul vlăguit, mai mult mort decât viu. Glanton s-a întors în șa și l-a cântărit din ochi. Apoi și-a îmboldit calul înainte și negrul a intrat în rând alături de tovarășii lui de drum cu pielea palidă și și-au văzut cu toții de mers mai departe.

Abia seara au băgat de seamă că veteranul lipsea. Judele s-a strecurat prin fumul focurilor la care se încălzea mâncarea și s-a așezat pe vine în fața lui Toadvine și a băiatului.

Ce s-a întâmplat cu Chambers, a zis.

Cred că a dat bir cu fugiții.

Cu fugiții.

Așa cred.

A plecat la drum de dimineață?

Cu noi n-a plecat.

Eu înțelesesem că dai seama pentru oamenii tăi.

Toadvine a scuipat. Se vede treaba că el dă singur seama pentru ale lui.

Când l-ai văzut ultima oară?

L-am văzut ieri-seară.
Dar azi-dimineață nu.
Az' dimineață nu.
Judele s-a uitat la el.

Ce dracu', a zis Toadvine. Bănui că știai că s-a dus. Doar nu era vreun mărunțel să zici că nu-l vezi.

Judele s-a uitat la băiat. S-a uitat iar la Toadvine. Apoi s-a ridicat și s-a întors.

De dimineață doi dintre indienii Delaware lipseau. Și-au văzut de drum. La amiază începuseră să urce către pasul din munți. Suind printre șiruri de levănțică sălbatică și arbori de săpun, sub piscurile Munților Animas. Umbra unui vultur care se avântase de pe acele citadele înalte și abrupte a întâlnit șirul călăreților de dedesubt și ei s-au uitat în sus să vadă unde zbura în acel pustiu albastru, fragil și fără cusur. Au urcat printre piñon și stejari pitici și au trecut pasul printr-o pădure înaltă de pini, continuându-și drumul prin munți.

Seara au ajuns pe un platou înalt de unde se vedea întregul ținut până în nord. La apus soarele ședea pe un rug de unde se înălța o coloană nesfârșită de lilieci mici de deșert și către miazănoapte, pe lângă marginea tremurătoare a lumii, se ridicau vârtejuri de praf în pustiu ca fumul unor armate îndepărtate. Munții boțiți, ca din hârtie în care se împachetează carnea, își amestecau umbrele ascuțite sub amurgul lung și albastru și, nu departe, fundul sticlos al unui lac secat se întindea scânteind ca o Mare Imbrium[1] și turme de cerbi luau drumul nordului în ultima geană de lumină a crepusculului, hăituiți de lupi care aveau și ei culoarea deșertului.

1. Marea Ploilor sau Marea Furtunilor, cea mai întinsă dintre mările Lunii (în lat., în orig.).

Glanton a stat în șa și a contemplat îndelung scena. Risipite pe platou, ierburile uscate șuierau în bătaia vântului ca un ecou prelung de lănci și suliţe din vechi bătălii uitate pe vecie răsunând din pământ. Cerul întreg părea zbuciumat și noaptea a căzut iute peste pământul crepuscular și mici păsări cenușii zburau ţipând slab după soarele fugit. Și-a îmboldit calul. A trecut mai departe și împreună cu el au trecut toţi înspre prăpădul nebulos al întunericului.

În acea noapte au făcut popas în valea de la poalele unui taluz și omorul care fusese aşteptat s-a întâmplat. Jackson cel alb se îmbătase în Janos și călărise două zile prin munţi ursuz și cu ochii injectaţi. Acum stătea prăpădit la foc, cu cizmele lângă el, când *aguardiente* dintr-o ploscă, înconjurat de tovarășii lui, de urletele lupilor și de adăpostul nopţii. Așa stătea când negrul s-a apropiat de foc și a aruncat jos pătura șeii, s-a așezat pe ea și s-a apucat să-și umple pipa.

Erau două focuri în tabără și nici o regulă spusă sau tacită care să hotărască cine avea dreptul să le folosească. Dar când albul s-a uitat către celălalt foc, a văzut că indienii Delaware, John McGill și recruţii cei noi își pregăteau masa acolo și, cu un gest și o înjurătură nedesluşită, l-a gonit pe negru.

Aici, unde braţul legilor omenești nu ajungea, toate învoielile erau fragile. Negrul și-a ridicat privirea de la pipa lui. La focul acela erau oameni cu ochi care răsfrângeau lumina ca niște cărbuni fierbinţi înfipţi în cranii și oameni cu ochi care n-o răsfrângeau, dar ochii negrului erau ca niște coridoare pe unde noaptea pustie și neîndreptată trecea de la ceea ce lăsase în urmă la ceea ce avea să vină. Orice om din trupă poate să șadă unde poftește, a zis.

Albul şi-a răsucit capul, cu un ochi pe jumătate închis, cu buza atârnându-i. Centura cu pistolul zăcea încolăcită pe pământ. A întins mâna, a scos revolverul şi i-a tras piedica. Patru oameni s-au ridicat şi s-au dat la o parte.

Ai de gând să mă împuşti? a zis negrul.

Dacă nu-ţi mişti curu' ăla negru de lângă focu' ăsta, cimitiru' te mănâncă.

Negrul l-a căutat cu privirea pe Glanton. Glanton se uita la el. Şi-a vârât pipa în gură, s-a ridicat, şi-a luat pătura şi a împăturit-o sub braţ.

Ăsta-i ultimul tău cuvânt?

Ultimul cum e cuvântu' lui Dumnezeu.

Negrul s-a mai uitat o dată peste flăcări la Glanton, apoi s-a îndepărtat în întuneric. Albul a pus piedica revolverului şi l-a lăsat lângă el pe pământ. Alţi doi oameni s-au întors la foc şi au rămas acolo şovăind. Jackson stătea cu picioarele încrucişate. Stătea cu o mână în poală şi cu cealaltă întinsă pe genunchi ţinând o ţigară de foi neagră şi subţire. Cel mai aproape de el stătea Tobin şi când negrul a ieşit din întuneric ţinând cuţitul de vânătoare cu amândouă mâinile ca pe un instrument de ceremonie, Tobin a dat să se ridice. Albul s-a uitat în sus cu o privire de om beat şi negrul a păşit înainte şi i-a zburat capul dintr-o singură lovitură.

Două fuioare groase şi două subţiri de sânge negru s-au ridicat ca nişte şerpi din ciotul lui de gât şi s-au prăvălit şuierând în foc. Capul s-a rostogolit în stânga şi s-a oprit la picioarele răspopitului, unde a rămas cu ochii căscaţi de groază. Tobin şi-a tras piciorul, s-a ridicat şi s-a dat îndărăt. Focul a fumegat şi s-a înnegrit, un nor cenuşiu de fum s-a înălţat şi bolţile columnare de sânge s-au domolit treptat până când gâtul a început să clocotească încet ca o tocană, apoi s-a oprit de tot. Stătea

ca și mai înainte, doar că fără cap, năclăit de sânge, ținând încă țigara între degete, aplecându-se spre grota întunecoasă și fumegândă dintre flăcări unde se pierduse viața lui.

Glanton s-a ridicat. Oamenii s-au împrăștiat. Nimeni n-a zis nimic. Când au pornit la drum în zori decapitatul stătea în cenușă, desculț și în cămașă, ca un schimnic omorât. Cineva îi luase arma, dar cizmele stăteau unde le lăsase. Trupa și-a văzut de drum. Nici un ceas nu trecuse de când mergeau prin câmpie când au năvălit apașii.

IX

O ambuscadă – Apașul mort – Pământ găunos – Un lac de ghips – Trebillones – Cai orbiți de soare – Indienii Delaware se întorc – O adeverire – Diligența fantomă – Minele de cupru – Refugiații – Un cal mușcat de șarpe – Judele, despre probe geologice – Băiatul mort – Despre paralaxă și strâmbă călăuzire în vechime – *Ciboleros*

Traversau marginea vestică a văii când Glanton s-a oprit. S-a întors și a pus o mână pe oblâncul de lemn și s-a uitat către soare cum stătea abia suit deasupra munților pleșuvi și pestriți de la răsărit. Fundul bazinului se întindea neted și neînsemnat de vreo urmă și munții stăteau suspendați în văzduh în insulele lor albastre ca niște temple plutitoare.

Toadvine și băiatul stăteau în șei și se uitau alături de ceilalți la pustietatea aceea. În bazinul acela se învolbura o mare rece și apa care nu mai era de mii de ani așternea argint vălurit în vântul dimineții.

Parcă se aude o haită de copoi, a zis Toadvine.

Mie-mi par gâște.

Brusc, Bathcat și unul dintre indienii Delaware și-au întors caii, i-au lovit cu biciul și au strigat și

trupa s-a întors și s-a învârtit iar și a început să se alinieze pe fundul lacului către șirul de arbuști care încadrau malul. Oamenii săreau de pe cai și-i priponeau pe loc cu colaci de frânghie gata pregătiți. Până au priponit caii și s-au aruncat la pământ sub tufele de creozot cu armele pregătite, departe, pe lac, au început să apară primii călăreți, o friză îngustă de arcași călare care tremura și șerpuia în căldura crescândă. Au traversat prin fața soarelui și au dispărut unul câte unul, apoi au apărut iar, erau negri în soare și ieșeau din acea mare pierită ca niște fantome arse, cu animalele călcând în picioare o spumă iluzorie, și s-au pierdut în soare, s-au pierdut în lac, au scăpărat și s-au adunat, s-au risipit iar și orizontul i-a înmulțit cu avataruri cumplite, păreau că se întrepătrund și deasupra lor, pe cerul străpuns de aurora, s-a ivit un dublu infernal al cetei lor, uriaș și răsturnat, cu caii călcând în picioarele lor incredibil de aluugite norii cirrus rari din înalt și antirăzboinicii urlând și atârnând de pe cai imenși și himerici și țipetele lor ascuțite, sălbatice răsunând în valea aceea plată și stearpă ca țipetele sufletelor căzute printr-o hibă din urzeala lucrurilor în lumea de jos.

Or să întoarcă spre dreapta, a strigat Glanton și, cum a zis asta, așa au și făcut, pentru ca brațul cu arcul să vină în față. Săgețile s-au înălțat spre cer cu soarele în pene, apoi brusc și-au iuțit zborul și au trecut cu un șuierat din ce în ce mai slab ca un stol de rațe sălbatice. A bubuit prima pușcă.

Băiatul stătea pe burtă ținând marele revolver Walker cu amândouă mâinile și trăgând foc după foc încet și cu grijă, de parcă ar mai fi făcut o dată toate astea într-un vis. Războinicii au trecut la o sută de picioare, patruzeci, cincizeci la număr, au urcat pe malul lacului și au început să se fărâme

în straturile compacte de căldură, să se împrăștie în tăcere și să dispară.

Oamenii stăteau sub tufele de creozot și-și reîncărcau armele. Un cal zăcea în nisip răsuflând egal și alții stăteau în picioare îndurând săgețile cu o răbdare stranie. Tate și Doc Irving s-au retras să se îngrijească de ei. Ceilalți au rămas la pândă în vale.

Toadvine, Glanton și judele au ieșit afară. Au ales o muschetă cu țeava scurtă și ghintuită, legată în piele netăbăcită și cu patul bătut cu țințe de alamă de diferite forme. Judele s-a uitat spre nord peste malul palid al lacului secat unde fugiseră sălbaticii. I-a dat pușca lui Toadvine și au mers înainte.

Mortul zăcea în vadul nisipos. Era gol, în afară de niște cizme de piele și de o pereche de indispensabili mexicani largi. Cizmele aveau vârfurile ascuțite ca niște coturni, tălpi din piele uscată și carâmbi înalți lăsați în jos până sub genunchi și legați. Nisipul din vad era înnegrit de sânge. Stăteau acolo în arșița încremenită la marginea lacului secat și Glanton l-a împins cu cizma. Fața vopsită s-a întors, cu nisip lipit de ochi, cu nisip lipit de unsoarea râncedă cu care-și mânjise pieptul. Jos, deasupra coastelor, se vedea gaura pe unde intrase plumbul carabinei lui Toadvine. Omul avea un păr lung și negru, îmbâcsit de praf și câțiva păduchi și-au luat tălpășița. Pe obraji avea dâre de vopsea albă, deasupra nasului avea desenate niște zigzaguri și sub ochi și pe bărbie avea alte desene făcute cu vopsea roșu închis. Era bătrân și avea o rană vindecată, de lance, chiar deasupra șoldului, iar pe obrazul stâng, o rană veche de sabie care se întindea până la colțul ochiului. Rănile astea erau împodobite pe lungime cu imagini tatuate, poate șterse de vreme, dar fără corespondent în pustiul dimprejur.

Judele s-a aplecat cu cuțitul în mână și a tăiat curelușa din piele de tigru a tolbei pe care omul o ducea cu el și a golit tolba în nisip. Înăuntru erau o vizieră făcută dintr-o aripă de corb, un rozariu din sâmburi de fructe, câteva bucăți de cremene, un pumn de bile de plumb. Mai era și un calcul sau un ghem scos din măruntaiele cine știe cărei dobitoace și pe ăsta judele l-a cercetat și l-a vârât în buzunar. A împrăștiat celelalte obiecte cu palma, de parcă s-ar fi putut citi ceva în ele. Apoi a sfâșiat indispensabilii omului cu cuțitul. Lângă mădularul întunecat era legat un mic săculeț de piele, pe care judele l-a tăiat și l-a vârât tot în buzunarul vestei. La urmă, a apucat buclele negre, le-a tras din țărână și a retezat scalpul. Apoi s-au ridicat și s-au întors, lăsându-l să scruteze cu ochii lui uscați înaintarea funestă a soarelui.

Au călărit toată ziua printr-un ținut sterp, cu lumină difuză, presărat cu tufe sărăcăcioase de lobodă și iarbă-elefant. Seara au intrat pe o porțiune de pământ găunos care răsuna cu atâta vigoare sub copitele cailor, încât aceștia au început să salte, să se sperie și să dea ochii peste cap ca animalele de circ și în acea noapte, cum stăteau culcați pe pământ, au auzit cu toții, fiecare, bubuitul sec de stâncă prăbușită undeva departe, jos, în bezna cumplită dinlăuntrul pământului.

În ziua care a urmat, au traversat un lac de ghips atât de neted că animalele nu lăsau nici o urmă pe suprafața lui. Călăreții aveau măști în jurul ochilor mânjite cu cărbune de oase și unii înnegriseră și ochii cailor. Soarele care se răsfrângea pe fundul văii îi ardea sub bărbie și umbra calului cu tot cu călăreț se desena în pulberea albă și fină în cea mai curată nuanță de indigo. Departe în deșert, către miazănoapte, se înălțau tremurând gâlme de

praf și unii au spus că auziseră de pelerini luați pe sus ca dervișii în vârtejurile alea oarbe și întorși deșertului frânți și însângerați, ca probabil să poată vedea de acolo cum lucrul ăla care-i nimicise se repede înainte împleticindu-se ca un duh beat și se risipește îndărăt în stihiile din care s-a zămislit. Din vârtejul acela nu răzbate nici un glas și pelerinul care zace cu oasele frânte poate striga și în chinurile sale se poate mânia, dar împotriva cui? Și dacă rămășițele lui uscate și înnegrite sunt găsite printre nisipuri de drumeții care au să vie, cine să ghicească pricina pierii lui?

În noaptea aceea au stat la foc ca niște stafii cu bărbile și hainele lor prăfuite, vrăjiți, pirolatri. Focurile s-au stins, bucăți mici de cărbune se rostogoleau în câmpie și nisipul colcăia pe lângă ei în întuneric ca o armată de păduchi mărșăluind. Pe timpul nopții câțiva cai au început să necheze și în zori unii turbaseră atât de tare de la soare că au trebuit împușcați. Când au plecat, mexicanul de-l strigau McGill era deja la al treilea cal în tot atâtea zile. N-a putut înnegri ochii animalului pe care-l călărise de la lacul uscat până nu i-a legat botul, ca la câini, și acum călărea un cal încă și mai sălbatic și în *caballado* nu mai rămăseseră decât trei cai.

În acea după-masă cei doi indieni Delaware care se despărțiseră de ei la o zi după ce plecaseră din Janos i-au prins din urmă în timp ce poposiseră de prânz la un izvor cu apă minerală. Duceau cu ei calul veteranului, cu șaua încă pe el. Glanton s-a apropiat de animal, a apucat frâul care atârna pe jos și a dus calul la foc, unde a scos pușca din toc și i-a dat-o lui David Brown, apoi s-a apucat să scotocească în traista legată în spatele șeii și să arunce puținul avut al veteranului în foc. A desfăcut chingile, a dezlegat restul efectelor și le-a

aruncat grămadă în flăcări, pături, șa, tot, și din lâna și pielea soioase a ieșit un fum cenușiu cu miros rău.

Apoi au mers mai departe. Înaintau spre nord și, timp de două zile, indienii Delaware au deslușit semnele fumului de pe culmile îndepărtate, apoi fumul a dispărut și altul n-a mai fost. Când au ajuns pe dealurile de sub munți au dat peste o diligență veche și colbuită, cu șase cai înhămați, care păștеau iarba uscată dintr-o crăpătură a pământului sterp.

Câțiva oameni s-au apropiat de trăsură și caii și-au scuturat capetele, s-au speriat și au luat-o la fugă. Călăreții i-au alergat prin vale până când au început să se-nvârtească precum niște căluți din hârtie mânați de o morișcă, huruind după ei diligența cu o roată ruptă. Negrul s-a îndreptat spre ei fluturându-și pălăria, le-a strigat să se oprească și s-a apropiat de caii înhămați cu pălăria întinsă și le-a vorbit în timp ce ei stăteau tremurând până când a pus mâna pe hățurile căzute.

Glanton a trecut pe lângă el și a deschis ușa diligenței. Interiorul era întărit cu lemn nou și un mort a căzut afară atârnând cu capul în jos. Înăuntru mai erau un bărbat și un copilandru și zăceau închiși ca într-o raclă cu armele lângă ei într-o duhoare care ar fi gonit până și un vultur de pe un car cu măruntaie. Glanton a luat armele și muniția și le-a dat oamenilor. Doi dintre ei s-au urcat sus la bagaje și au tăiat sforile și acoperitoarea zdrențuită, au aruncat jos un cufăr de voiaj și o valiză veche de piele pentru corespondență și le-au desfăcut. Glanton a tăiat curelele valizei pentru corespondență cu cuțitul și a răsturnat-o în nisip. Scrisori menite să ajungă oriunde, numai acolo nu, au început să se împrăștie și să plutească prin canion. În valiză erau câteva

pungi etichetate cu probe de minereuri și le-a golit pe pământ, a lovit cu piciorul bulgării de minereu și s-a uitat în jur. S-a uitat iar înăuntrul diligenței, a scuipat și s-a întors să cerceteze caii. Erau cai mari, americani, dar vlăguiți crunt. A deshămat doi dintre ei, apoi i-a făcut semn negrului să plece de lângă calul înhămat primul și și-a fluturat pălăria înspre animale. Au pornit-o înainte prin canion, desperecheați și smucindu-se în hamuri, cu diligența hurducându-se pe arcurile ei de piele și mortul atârnând în ușa clămpănitoare. S-au făcut tot mai mici pe câmpie, către apus, zgomotul și mai apoi forma lor topindu-se în căldura care se ridica din nisip, până când n-a mai rămas din ei decât un punct înaintând cu greu în acel pustiu halucinant și apoi nimic. Călăreții și-au văzut de drum.

Toată după-amiaza au mers în șir indian prin munți. Un mic șoim cenușiu le dădea târcoale ca și cum s-ar fi uitat după vreo flamură, apoi s-a retras plutind pe deasupra câmpiei pe aripile lui subțiri. În amurgul acelei zile au călărit prin orașe din piatră de nisip, pe lângă fortărețe și turle și un turn de pază șlefuit de vânt și pe lângă hambare de piatră, la soare și la umbră. Au trecut peste marnă și argilă și stânci despicate cu aramă înăuntru, au trecut printr-o viroagă împădurită și au ieșit pe un promontoriu care se înălța peste un crater sterp și sumbru unde se aflau ruinele părăsite ale Santei Rita del Cobre.

Aici au făcut un popas uscat și fără foc. Au trimis înainte iscoade și Glanton s-a dus pe faleză în amurg și a stat și s-a uitat cum se adâncește întunericul în golful de dedesubt ca să vadă dacă de-acolo se arată vreo lumină. Iscoadele s-au întors pe întuneric și tot întuneric era de dimineață când trupa a urcat pe cai și a pornit la drum.

Au coborât în crater într-o penumbră cenuşie, călărind în şir indian pe străzile argiloase printre şiruri de bordeie vechi din chirpici părăsite de un deceniu, de când apaşii opriseră trenurile dinspre Chihuahua şi luaseră cu asalt aşezările. Mexicanii înfometaţi porniseră pe jos în lungul drum către sud, dar de ajuns, niciodată n-a ajuns nici unul. Americanii au trecut pe lângă dărâmături şi cenuşă şi pe lângă guri negre de puţ şi au trecut pe lângă topitorie unde zăceau împrăştiate mormane de minereuri, căruţe roase de vreme şi care pentru minereuri albe ca oasele în lumina zorilor şi forme întunecate de fierătaie de la maşinăriile părăsite. Au traversat un *arroyo*[1] plin de pietre şi au mers înainte pe pământul răscolit până au ajuns pe un deluşor unde se înălţa vechiul fort, o clădire mare triunghiulară din chirpici cu turnuri rotunde în colţuri. Avea o singură uşă în peretele dinspre răsărit şi, când s-au apropiat, au văzut înălţându-se fumul pe care-l adulmecaseră în aerul dimineţii.

Glanton a bătut în uşă cu bâta lui înfăşurată în piele netăbăcită ca un drumeţ în poarta unui han. O lumină albăstrie scălda dealurile din jur şi vârfurile mai înalte dinspre miazănoapte se înălţau în singura geană de lumină, în timp ce craterul era cufundat încă în întuneric. Ecoul bătăilor lui s-a izbit de zidurile de piatră golaşe şi crăpate şi s-a întors. Oamenii au oprit caii. Glanton a lovit uşa cu piciorul.

Ieşi afară de eşti alb, a strigat.

Cine-i acolo? a strigat o voce.

Glanton a scuipat.

Cine-i? au strigat ei.

Deschideţi, a zis Glanton.

1. Râu, albie de râu (sp.).

Au așteptat. S-a auzit zuruit de lanțuri târâte pe lemn. Ușa înaltă s-a crăpat înăuntru și în fața lor s-a invit un bărbat cu o pușcă în mână. Glanton și-a îmboldit calul cu genunchiul și calul și-a strecurat capul pe ușă împingând-o să se deschidă și au intrat înăuntru.

Au descălecat în pâcla cenușie din curte și și-au legat caii. Câteva căruțe vechi de marfă zăceau împrăștiate, unele fără roțile prădate de drumeți. Într-una dintre dependințe ardea o lampă și în ușă stăteau câțiva bărbați. Glanton a traversat curtea triunghiulară. Bărbații s-au dat la o parte. Am crezut că sunteți piei-roșii, au zis.

Erau patru rămași dintr-un grup de șapte care pornise către munți în căutare de metale prețioase. Stăteau baricadați în vechiul fort de trei zile, fugiți încoace dinspre sud, din deșert, cu sălbaticii pe urme. Unul dintre ei era împușcat în josul pieptului și stătea sprijinit de perete în birou. Irving a intrat și s-a uitat la el.

Ce-ați făcut ca să-l ajutați? a zis.

N-am făcut nimica.

Ce-ați vrea să fac eu ca să-l ajut?

Noi nu ți-am zis să faci nimica.

Asta-i bine, a zis Irving. Pen' că nu se poate face nimic.

S-a uitat la ei. Erau murdari și zdrențăroși și pe jumătate nebuni. Ieșeau noaptea până la *arroyo* să caute lemne și apă și mâncau dintr-un catâr mort care zăcea spintecat și duhnind în capătul îndepărtat al curții. Primul lucru pe care l-au cerut a fost whisky și al doilea tutun. Aveau numai două animale și din astea unul fusese mușcat de șarpe în deșert și acum stătea în curte cu capul îngrozitor de umflat și de grotesc, ca o arătare de legendă ieșită dintr-o tragedie antică. Fusese mușcat de

nas şi ochii i se bulbucau în capul diform într-o agonie cruntă. S-a împleticit gemând spre caii trupei adunaţi toţi într-un loc cu botul lui lung şi hidos, fremătând şi plin de bale, răsuflând şuierat pe canalele astupate ale gâtlejului. Pielea i se crăpase pe lângă puntea nasului lăsând să se vadă lucirea alb-rozalie a osului şi urechile lui mici arătau ca nişte suluri de hârtie răsucite de-o parte şi de alta a unei bucăţi păroase de aluat. Caii americani au început să se învârtească în loc şi să se împrăştie pe lângă zid când l-au văzut apropiindu-se şi el s-a repezit orbeşte după ei. A urmat o cascadă de tropăituri şi bătăi din picioare şi caii au luat-o la fugă în jurul curţii. Un armăsar mic şi bălţat al unuia dintre indienii Delaware a ieşit din rând şi a lovit de două ori arătarea şi apoi s-a răsucit şi şi-a înfipt adânc dinţii în grumazul ei. Din gâtlejul calului nebun s-a auzit un sunet care i-a făcut pe călăreţi să iasă în uşă.

De ce nu împuşcaţi dihania? a zis Irving.

Cu cât moare mai curând, cu atâta putrezeşte mai curând.

Irving a scuipat. Aveţi de gând să-l mâncaţi aşa, muşcat de şarpe?

S-au uitat unul la altul. Nu ştiau.

Irving a clătinat din cap şi a ieşit. Glanton şi judele se uitau la refugiaţi şi refugiaţii se uitau la podea. Câteva grinzi din acoperiş erau pe jumătate căzute în cameră şi podeaua era plină de noroi şi moloz. Peste aceste dărâmături intra acum pieziş soarele de dimineaţă şi Glanton a văzut ghemuit într-un colţ un băiat mexican sau corcit de vreo doisprezece ani. N-avea haine pe el, în afară de o pereche de pantaloni vechi şi sandale încropite din piele neprelucrată. S-a încruntat şi el la Glanton cu un soi de insolenţă speriată.

Copilul ăsta cine-i? a zis judele.

Au ridicat din umeri, s-au uitat în altă parte.

Glanton a scuipat şi a clătinat din cap.

Au pus strajă pe acoperiş, au deşeuat caii şi i-au dus afară să pască şi judele a luat unul dintre animalele de povară şi a golit coşurile, apoi s-a dus să cerceteze împrejurimile. După-masă s-a aşezat în curte şi s-a apucat să spargă probele de minereu cu un ciocan, feldspatul de aramă bogat în oxid roşu şi pepitele locale în ale căror lobi organici se lăuda că ştie să deslueşească adevăruri despre facerea pământului, şi să ţină o prelegere spontană de geologie pentru o mică asistenţă care dădea din cap şi scuipa. Câţiva i-au zis din scriptură ca să-i strice rânduiala eonilor din haosul originar şi alte asemenea presupuneri apostate. Judele a zâmbit.

Cărţile mint, a zis el.

Dumnezeu nu minte.

Nu, a zis judele. Nu minte. Şi astea-s cuvintele lui.

A ridicat în mână o bucată de piatră.

Vorbeşte în pietre şi în copaci, oasele lucrurilor.

Refugiaţii zdrenţăroşi au din cap unii către alţii şi la scurtă vreme au ajuns să-i dea dreptate lui, acestui învăţat, în toate speculaţiile sale, şi judele i-a încurajat până a făcut din ei curat prozeliţi ai noii ordini, după care a râs de neghiobia lor.

În acea seară grosul trupei şi-a aşezat tabăra sub stele în ţărâna uscată a curţii. Până când o ploaie matinală i-a mânat înăuntru, unde s-au înghesuit în firidele întunecoase de pământ din peretele dinspre miazăzi. Au făcut un foc pe podea în biroul comandamentului şi fumul s-a ridicat prin acoperişul prăpădit, iar Glanton, judele şi locotenenţii lor s-au aşezat în jurul flăcărilor şi şi-au fumat pipele în timp ce refugiaţii se ţineau deoparte mestecând tutunul căpătat şi scuipând înspre perete.

Micul metis se uita la ei cu ochii lui negri. Dinspre apus, dintre dealurile mici şi întunecate, auzeau urletul unui lup de care refugiaţii se îndoiau că asta ar fi, iar vânătorii îşi râdeau de ei în barbă. Într-o noapte cu atâta larmă de coioţi care lătrau ca şacalii şi de ţipete de bufniţe, urletul acelui lup bătrân era singurul zgomot despre care erau încredinţaţi că vine de unde se cădea să vină, de la un lup solitar, cu bot cenuşiu poate, aninat de lună ca o marionetă şi bolborosind din gura lui lungă.

Noaptea s-a făcut frig şi s-a stârnit furtună cu vânt şi ploaie şi curând toată menajeria sălbatică a acelui ţinut a amuţit. Un cal şi-a iţit în uşă chipul ud şi prelung şi Glanton s-a uitat la el şi i-a vorbit, iar calul a înălţat capul, a încreţit din buză şi s-a dat înapoi în ploaie şi noapte.

Refugiaţii au privit la asta cum priveau şi la celelalte, cu ochii jucându-le în cap, şi unul dintre ei a mărturisit că niciodată n-ar lua un cal ca animal de casă. Glanton a scuipat în foc şi s-a uitat la omul care stătea fără de cal în zdrenţele lui şi a clătinat din cap în faţa minunatei născociri care era nebunia sub toate formele şi chipurile ei. Ploaia se domolise şi un bubuit prelung de tunet s-a rostogolit în văzduhul încremenit şi a răpăit printre stânci şi apoi ploaia s-a înteţit până când a început să se reverse prin gaura înnegrită din acoperiş şi să sfârâie şi să şuiere în foc. Unul dintre bărbaţi s-a ridicat şi a apucat de jos capetele putrede ale unor grinzi vechi şi le-a îngrămădit peste flăcări. Fumul s-a întins pe lângă căpriorii căzuţi de deasupra lor şi mici şiroaie de humă lichidă au pornit să se scurgă din acoperişul de pământ. Afară, curtea se întindea sub o perdea de apă sfâşiată de rafalele de vânt şi lumina focului care venea dinspre uşă arunca o dâră palidă pe acea mică mare în jurul

căreia stăteau caii, cum stau curioşii pe marginea drumului aşteptând un eveniment. Din când în când unul dintre bărbaţi se ridica şi ieşea şi umbra lui cădea printre animale şi animalele îşi înălţau şi coborau capetele ude şi-şi înmuiau copitele în apă, apoi se puneau iar pe aşteptat în ploaie.

Oamenii care făcuseră de pază au intrat în încăpere şi s-au aşezat la foc cu aburi ieşind din ei. Negrul stătea în uşă, nici înăuntru, şi nici afară. Cineva-l văzuse pe jude suit pe ziduri, despuiat de haine, uriaş şi palid în revelaţiile fulgerelor, umblând cu paşi mari acolo sus şi declamând în străvechea rostire eroică. Glanton se uita la foc în tăcere şi oamenii s-au rostuit pe podea în păturile lor în locurile mai uscate şi în scurt timp au adormit.

De dimineaţă ploaia încetase. Apa se adunase în bălţi în curte şi calul muşcat de şarpe zăcea mort cu capul lui diform întins în mocirlă, iar celelalte animale se adunaseră în colţul dinspre nord-est, sub turn, şi stăteau cu faţa la perete. Piscurile dinspre miazănoapte erau albe de zăpadă în soarele abia răsărit şi când Toadvine a ieşit afară la lumina zilei soarele abia atingea partea de sus a zidurilor care împrejmuiau curtea şi judele stătea în liniştea din care se înălţa un abur uşor scobindu-se între dinţi cu un spin, de parcă tocmai ar fi mâncat.

'Neaţa, a zis judele.

'Neaţa, a zis Toadvine.

Se vede treaba că se înseninează.

S-a şi înseninat, a zis Toadvine.

Judele a întors capul către luciul imaculat de cobalt al anunţatei zile. Un vultur traversa defileul cu soarele foarte alb pe cap şi pe penele din coadă.

Adevărat, a zis judele. Adevărat.

Refugiaţii au ieşit afară şi s-au risipit prin tabără clipind ca nişte păsări. Hotărâseră între ei să se

alături trupei și, când Glanton a trecut prin curte cu calul de căpăstru, cel împuternicit să vorbească pentru grupul lor s-a apropiat să-i aducă la cunoștință ce hotărâseră. Glanton nici măcar nu s-a uitat la el. A intrat în *cuartel* și și-a luat șaua și efectele. Între timp, cineva îl găsise pe băiat.

Zăcea cu fața în jos într-una dintre firide. Pe pământ se zăreau împrăștiate o mulțime de oase vechi. De parcă asemeni altora înaintea lui nimerise într-un loc unde viețuia ceva dușmănos. Refugiații s-au înghesuit înăuntru și au stat tăcuți lângă leș. La scurtă vreme după aceea se apucaseră să discute prostește despre meritele și virtuțile băiatului mort.

În curte, vânătorii de scalpuri au încălecat și au întors caii către porțile deschise acum către răsărit să primească lumina și să-i îmboldească la drum. Când tocmai ieșeau călare pe poartă, năpăstuiții aciuați acolo au apărut afară, târând băiatul după ei, ca să-i dea drumul în mocirlă. Avea gâtul rupt și capul îi atârna drept în jos bălăbănindu-se ciudat când l-au lăsat pe pământ. Dealurile din spatele minei se oglindeau cenușii în bălțile lăsate de ploaie în curte și catârul pe jumătate mâncat zăcea în noroi cu dosul lipsă, ca într-o scenă înfiorătoare de război dintr-o cromolitografie. În *cuartel*-ul fără uși, omul care fusese împușcat cânta imnuri bisericești, pentru ca mai apoi să-l ocărască pe Dumnezeu. Refugiații stăteau lângă băiatul mort cu puștile lor prăpădite la picior ca o gardă de onoare a milogilor. Glanton le dăduse jumătate de livră de praf de pușcă, ceva cremene și un săculeț cu plumbi și, când trupa s-a pus în mișcare, câțiva s-au întors să se uite la ei, trei bărbați care stăteau acolo fără nici o expresie. Nimeni n-a ridicat mâna în semn de rămas-bun. Muribundul așezat lângă cenușa

focului cânta şi ei auzeau imnurile copilăriei lor în timp ce se îndepărtau şi le-au tot auzit şi în timp ce coborau pe lângă *arroyo* şi înaintau printre ienuperii pitici încă uzi de la ploaie. Muribundul cânta cu multă limpezime şi vigoare şi călăreţii care porneau la drum către inima ţării ar fi lăsat caii la pas ca să-l asculte mai multă vreme, căci ei înşişi erau făcuţi din aceeaşi plămadă.

În acea zi au călărit printre dealuri mici, pleşuve unde nu creşteau decât arbuştii pereni. Pretutindeni pe acest platou înalt săltau şi alergau ciute şi vânătorii au împuşcat câteva din şa, le-au curăţat de măruntaie şi le-au luat cu ei şi până seara adunaseră un alai de jumătate de duzină de lupi de diferite mărimi şi culori, care umblau în urma lor în şir indian, şi se uitau fiecare îndărăt peste umăr să se asigure că nu pierduseră nici unul pe drum.

Pe înserat s-au oprit, au făcut un foc şi au fript ciutele. Noaptea îi învăluia strâns şi nu erau stele. Către miazănoapte se vedeau alte focuri arzând roşii şi aspre pe lângă crestele invizibile. Au mâncat şi au pornit mai departe, lăsând focul să ardă pe pământ în urma lor şi, cum suiau sus în munţi, focul ăsta părea să-şi tot schimbe locul, acum ici, apoi colo, sau să lunece inexplicabil pe lângă marginea şirului lor. Ca un soi de *ignis fatuus* zăbovind pe drum în urma lor pe care toţi îl vedeau şi de care nimeni nu vorbea. Căci această vrere de a amăgi proprie lucrurilor strălucitoare s-ar putea manifesta întocmai şi atunci când priveşti în urmă şi, astfel, prin mijlocirea vicleană a unei părţi de drum deja străbătute, ar putea călăuzi omul pe cărări greşite.

În noaptea aceea, străbătând călare platoul, au văzut apropiindu-se ca o oglindire a lor un grup de călăreţi desprins din întuneric de scăpărarea inter-

mitentă a fulgerelor seci dinspre nord. Glanton s-a oprit și a rămas în șa și trupa s-a oprit în spatele lui. Călăreții tăcuți au continuat să se apropie. Când ajunseseră cam la o sută de metri s-au oprit și ei și au rămas cumpănind în tăcere asupra acelei întâlniri.

Cine sunteți? a strigat Glanton.

Amigos, somos amigos.[1]

Se numărau unii pe alții.

De dónde viene?[2] au strigat străinii.

A dónde va?[3] a strigat judele.

Erau *ciboleros*[4] veniți dinspre nord, cu caii lor de povară încărcați cu carne uscată. Erau îmbrăcați în piei cusute cu ligamente de dobitoace și stăteau în șa așa cum stau cei care descalecă arareori. Aveau la ei lănci cu care vânau bizonii sălbatici din câmpii și armele astea erau împodobite cu moțuri din pene și pânză colorată și unii aveau arcuri, alții aveau puști vechi cu astupători împodobite în vârful țevilor. Carnea uscată era legată în piei și, în afară de cele câteva arme, erau la fel de neatinși de înlesnirile civilizației precum cel mai primitiv dintre sălbaticii acelui ținut.

Au parlamentat fără să descalece și *los ciboleros* și-au aprins micile *cigarillos* și au zis că se duc la târgurile din Mesilla. Americanii s-ar fi tocmit pentru ceva carne, dar nu aveau la ei bunuri de valoare egală și obiceiul trocului le era străin. Așa că cele două grupuri s-au despărțit pe câmpia aceea întunecată, apucând fiecare drumul pe care veniseră ceilalți, întorcându-se la nesfârșit așa cum fac toți călătorii pe drumurile altora.

---

1. Suntem prieteni (sp.).
2. De unde veniți? (sp.)
3. Unde vă duceți? (sp.)
4. Mexicani vânători de bizoni (sp.).

X

Tobin – Încleştarea de pe Little Colorado – Catavasie – Învăţatul intră în scenă – Glanton şi judele – O nouă direcţie – Judele şi liliecii – Guano – Dezertorii – Salpetru şi cărbune – Lava închegată – Urme de copite – Vulcanul – Pucioasă – Matricea – Măcelărirea aborigenilor

În zilele care au urmat nu s-a mai văzut nici urmă de Gileños şi s-au afundat tot mai adânc în munţi. S-au ghemuit tăcuţi la focuri albe ca oasele, din lemne de munte aduse de ape, în timp ce flăcările şerpuiau în vânturile nopţii care suiau în acele vâlcele stâncoase. Băiatul stătea cu picioarele încrucişate dregând o chingă cu o sulă pe care o împrumutase de la fostul preot Tobin şi răspopitul se uita la el cum lucra.

Ai mai făcut treaba asta, a zis Tobin.

Băiatul s-a şters la nas cu mâneca lui soioasă şi a întors lucrul în poală. Eu nu, a zis.

Ei, eşti meşter. Mai meşter ca mine. Domnul nu prea împarte harurile cu dreptate.

Băiatul a ridicat ochii la el şi apoi s-a aplecat iar asupra lucrului.

Aşa-i, a zis răspopitul. Uită-te în jur. Ia aminte la jude.

Am luat aminte, gata.

Pasămite că nu prea-l ai la inimă, fie. Da' omu-i priceput la toate. Niciodată nu l-am văzut să se apuce de-o treabă şi să n-o dovedească.

Băiatul a trecut aţa unsuroasă prin piele şi a întins bine de ea.

Vorbeşte olandeza, a zis răspopitul.

Olandeza?

Îhî.

Băiatul s-a uitat la răspopit, apoi s-a aplecat la loc peste lucru.

Vorbeşte, că l-am auzit eu că vorbeşte. Ne-a ieşit în drum o ceată de pelerini nebuni, pe lângă Llano, şi bătrânul de le era căpetenie s-a apucat să le zică în olandeză de parc-am fi fost cu toţii în ţara olandejilor şi judele i le-a zis înapoi numaidecât. Glanton era cât pe ce să se răstoarne de pe cal. Noi nu ştiam nici unii că vorbeşte limba. L-am întrebat de unde a învăţat-o şi ştii ce-a zis?

Ce-a zis.

A zis că de la un olandez.

Răspopitul a scuipat. Io n-aş fi învăţat nici de la zece olandeji. Da' tu?

Băiatul a clătinat din cap.

Nu, a zis Tobin. Harurile Atotputernicului sunt cântărite şi drămuite pe un cântar numai al lui. Nu-i socoteală dreaptă şi bag mâna-n foc c-ar fi primul care s-o recunoască dacă-l întrebi verde-n faţă.

Cine?

Atotputernicul, Atotputernicul. Răspopitul a clătinat din cap. A aruncat o privire peste foc către jude. Uriaşul ăla spân. N-ai zice când te uiţi la el că nici diavolul nu-l întrece la joc, ai? Doamne, cum joacă omu' ăsta nimeni n-o poate tăgădui. Şi cu scripca. E cel mai grozav scripcar de-am ascultat vreodată, şi cu asta am spus tot. Cel mai grozav.

Poate tăia potecă, trage cu puşca, călări un cal, lua urma ciutei. A umblat prin toată lumea. El şi cu guvernatorul au stat treji până la ziuă şi i-au dat cu Parisu' încolo, Londra dincoace, în cinci limbi, de-ai fi vrut tu să-i asculţi. Şi guvernatoru-i om învăţat, nu zic, da' judele...

Răspopitul a clătinat din cap. Ah, poate că-i felu' lu' Dumnezeu de-a arăta că nu dă nici două parale pe învăţaţi. Ce să însemne asta pentru unu' care le ştie pe toate? Iubeşte omul obişnuit cu dragoste neobişnuită şi înţelepciunea dumnezeiască sălăşluieşte în lucrurile cele mai mărunte, aşa că se prea poate ca Atotputernicul să glăsuiască cel mai adânc prin acele făpturi care de vieţuit vieţuiesc în tăcere.

S-a uitat la băiat.

Căci oricum le-am suci, a zis, Domnul glăsuieşte în făpturile ăle mai mărunte.

Băiatul credea că zice de păsări sau de târâtoare, dar răspopitul, care se uita cu capul uşor plecat într-o parte, a zis: De glasul ăsta nimenea nu se poate lepăda.

Băiatul a scuipat în foc şi s-a aplecat peste lucrul lui.

Io n-am auzit nici un glas, a zis.

Când are să tacă, a zis Tobin, o să ştii că l-ai auzit de când te ştii.

Aşa o fi?

Aşa-i.

Băiatul a întors pielea în poală. Răspopitul se uita la el.

Noaptea, a zis Tobin, când caii pasc şi oamenii dorm, cine-i aude cum pasc?

Nu-i aude nimenea, că dorm toţi.

Aşa-i. Şi dacă nu mai pasc, care se deşteaptă?

Toţi pân' la unul.

Așa-i, a zis răspopitul. Toți pân' la unul.

Băiatul a ridicat privirea. Și judele? Și lui îi vorbește glasul?

Judele, a zis Tobin. Și n-a mai răspuns.

L-am văzut și mai înainte, a zis băiatul. În Nacogdoches.

Tobin a zâmbit. Fiecare om din trupă zice că s-ar mai fi întâlnit cu pungașu' ăsta cu suflet negru ca funinginea în altă parte.

Tobin și-a frecat barba de dosul mâinii. Ne-a scăpat pe toți, ce-i al lui e al lui. Veneam în jos pe lângă Little Colorado și n-aveam o livră de praf de pușcă la noi. Ce livră. N-aveam nici dram. El ședea pe o piatră în mijlocul celei mai întinse pustie, de n-ai vrea să calci p-acolo. Ședea pur și simplu cocoțat pe piatra aia de parcă aștepta diligența. Brown a zis c-o fi vreun miraj. Mai c-ar fi tras în el să se convingă, dac-ar fi avut cu ce să-mpuște.

Cum de n-aveați praf de pușcă?

Îl trăseserăm pe tot în sălbatici. Nouă zile am stat pitiți într-o peșteră, de-am pierdut aproape toți caii. Eram treiș'opt cu toții când am plecat din Chihuahua City și eram paișpe când ne-a găsit judele. Sleiți de moarte, fugari. Știam fiește-care că undeva în pustiu' ăla uitat de Dumnezeu trebuia să fie o vale sau o fundătură sau poate numa' o grămadă mare de pietre și într-acolo ne duceam să stăm cu puștile alea goale. Judele. Ce-i al lui e-al lui.

Băiatul ținea șaua într-o mână, sula în cealaltă. Se uita la răspopit.

Toată noaptea am mers prin câmpie și o bună bucată din ziua următoare. Sălbaticii Delaware ne tot strigau să stăm pe loc și se lăsau la pământ s-asculte. N-aveai unde fugi și n-aveai unde te piti. Nu știu ce-or fi vrut ei s-asculte. Știam că afurisiții de cioroi erau pe-acolo pe undeva și mie, unul,

ştiinţa asta îmi ajungea cu vârf şi-ndesat, nu-mi trebuia mai multă. Am zis că alţi zori nu mai pupăm. Ne uitam cu toţii îndărăt de unde veniserăm, nu ştiu cât de departe s-o fi văzut. Cinşpe, douăj' de mile.

Apoi, pe la amiaza zilei, ne-a ieşit în drum judele pe piatra lui singur-singurel în pustietatea aia. Aşa cum zic, şi altă piatră nu era, numa' aia. Irving a zis că şi-o adusese el. Io am zis că era o piatră de hotar, ca să se vadă din nimicul ăla. Avea la el aceeaşi puşcă de-i vezi acuma cu ea, bătută toată în argint nemţesc şi cu numele de i l-a dat el scris cu fir de argint pe latineşte sub opritor: *Et in Arcadia ego.* Aluzie la moartea din ea. E lucru destul de obişnuit ca omu' să-şi boteze puşca. Am auzit Buze Dulci şi Jalea din Criptă şi tot soiul de nume de dame. A lui e prima şi singura pe care am văzut-o să aibă inscripţie din clasici.

Şi şedea acolo. Fără cal. Doar el, cu picioarele cruciş, zâmbind când ne-a văzut venind. De parcă ne-ar fi aşteptat. Avea o desagă veche de pânză şi o manta veche de lână pe un umăr. În desagă avea o legătură de pistoale şi bănet de toate felurile, aur şi arginţi. Nici măcar ploscă n-avea. De parcă... Nu puteai şti de unde apăruse. A zis că venise cu un convoi de căruţe şi se despărţise de el ca să-şi vadă singur de drum.

Davy a vrut să-l lăsăm acolo. Nu i-a picat bine la mândrie şi nici acum nu-i pică. Glanton a stat numai şi l-a măsurat. O zi întreagă dacă stăteai, şi tot nu ghiceai ce şi-o fi zis când a văzut arătarea aia acolo pe pământ. Nici acu' nu ştiu. Au ei un negoţ secret. O învoială cumplită. Ia aminte. O să vezi că am dreptate. L-a cerut pe ultimu' din animalele alea două de povară de le aveam cu noi, a tăiat chingile, a lăsat desagii jos unde-au căzut şi

apoi judele s-a săltat pe cal și el și cu Glanton au mers unul lângă altul și numaidecât au început să vorbească între ei ca frații. Judele călărea animalu' ăla fără șa, ca indienii, și-și ținea desaga și pușca sus pe greabăn și se uita în jur cu cea mai mare mulțumire de pe lume, de parcă toate ieșiseră taman cum le ticluise el și o zi mai frumoasă nici că s-ar fi putut pomeni.

Prea departe nu ajunseserăm când ne-a îndrumat într-o direcție nouă la vreo nouă grade înspre răsărit. Ne-a arătat niște culmi muntoase, să fi fost la vreo treizeci de mile depărtare, și am luat-o către munții ăia fără să întrebăm nici unul pentru ce. Până atunci Glanton îi lămurise în amănunt situația în care se vârâse, dar de l-o fi trecut vreo spaimă, lipsiți cum eram de arme în pustia aia cu jumătate din nația apașă pe urme, asta numai el singur știe.

Răspopitul se oprise să-și aprindă iar pipa, culegând un cărbune cu mâna goală din foc cum făceau și iscoadele indiene și așezându-l apoi printre flăcări de parc-ar fi avut locul lui acolo.

Acu', după socoteala ta, la ce-am plecat noi în munții ăia? Și de unde să fi avut el știință de una ca asta? Unde se găsește? Cum se întrebuințează?

Tobin părea să rostească întrebările astea pentru sine. Se uita la foc și trăgea din pipă. Chiar așa, cum, a zis el. Am ajuns la poalele munților seara devreme și am făcut popas fără lemne și fără apă. De dimineață i-am văzut pe câmpie, să fi fost cam la zece mile înspre miazănoapte. Călăreau câte patru și câte șase în rând, veneau de nu se mai terminau și nu-i zorea nimica.

Judele a stat treaz toată noaptea din câte au zis santinelele. Uitându-se la lilieci. Se suia pe coasta muntelui și scria într-un caiețel, apoi cobora iar.

Vesel nevoie mare. Doi oameni dezertaseră în timpul nopții și rămăseserăm numa' doișpe și cu judele treișpe. L-am cercetat cum m-am priceput eu mai bine, pe jude. Când apucam. Într-un rând părea smintit, și-n alt rând nu. De Glanton am știut dintotdeauna că-i nebun.

Am plecat cum s-a crăpat de ziuă printr-o mică viroagă împădurită. Eram pe culmea dinspre nord și din stâncă creșteau sălcii, anini și vișini, numa' copăcei pitici. Judele se oprea să botanizeze și-apoi se grăbea să ne prindă din urmă. Jur pe Dumnezeu. Presa frunze în carnețelu' lui. Așa ceva chiar că nu-mi mai fusese dat să văd și-n tot timpu' ăsta sălbaticii se vedeau limpede sub noi. Călări în viroaga aia. Doamne, că-mi scrântisem gâtu' pen' că nu-mi puteam lua ochii de la ei și dacă nu erau o sută-n cap, apăi nu mai era nici unul.

Am ajuns pe un pământ ca cremenea, plin tot numai de ienuperi, și am mers pur și simplu înainte. Fără să încercăm să le păcălim iscoadele. Am călărit toată ziua. Nu i-am mai văzut pe sălbatici pen' că intraseră la loc ferit sub munte și erau undeva pe povârnișurile de sub noi. Cum a amurgit și liliecii l-au înconjurat pe jude, el a schimbat iarăși direcția și călărea înainte ținându-se de pălărie, uitându-se în sus la micile jivine. Ne răzlețiserăm și ne împrăștiaserăm care-ncontro printre ienuperi și ne-am oprit să ne regrupăm și să adunăm caii la un loc. Stăteam unii lângă alții în întuneric, nimeni nu scotea o vorbă. Când s-a întors judele, s-a pus iar pe șușotit cu Glanton și-apoi ne-am văzut de drum.

Mânam caii pe întuneric. Potecă nu era, numai stânci abrupte și tăioase. Când am ajuns la peșteră unii au crezut că voia să ne ascundem acolo și că era la urma urmei prostănac de-a binelea. Da' era salpetru. Vezi tu, salpetru. Ne-am lăsat tot avutul

la gura peșterii și ne-am umplut desagii, coșurile și *mochilas* cu pământul din peșteră și am plecat de cu zori. Când am urcat pe culmea de deasupra acelui loc și ne-am uitat înapoi am văzut un mare puhoi de lilieci pe care peștera-i sorbea înapoi, mii de dihănii, și așa au ținut-o un ceas și mai bine sau chiar mai mult, numa' că nu-i mai vedeam noi.

Judele. L-am lăsat la o trecătoare înaltă, lângă un mic pârâu cu apă limpede. Pe el și pe unul dintre indienii Delaware. Ne-a zis să dăm ocol muntelui și să ne întoarcem în locul ăla în patruzeci și opt de ore. Am descărcat toate coșurile pe pământ și am luat cu noi cei doi cai și el și cu indianu' au început să suie pe lângă pârâiaș cu desagii și coșurile. M-am uitat după el cum se duce și mi-am zis că-n veci n-o să mai dau ochii cu el.

Tobin s-a uitat la băiat. În vecii vecilor. Mi-am zis că Glanton o să-l lase-n plata Domnului. Am plecat mai departe. A doua zi, în ălălalt capăt al muntelui am dat peste ăia doi băieți care fugiseră de la noi. Spânzurați cu capu-n jos de un copac. Fuseseră jupuiți și crede-mă că asta n-ajută pe nimenea la frumusețe. Dar dacă până atunci sălbaticii n-o mirosiseră, acum deja știau precis. Că n-aveam nici fir de praf de pușcă, nici unu' dintre noi.

Nu mergeam călări. Mânam numai animalele, le feream să nu calce pe pietre, le țineam de bot dacă fornăiau. Dar în alea două zile judele a amestecat *guano* cu apă din pârâu și cenușă de lemn până s-a legat și a construit un cuptor de pământ și a ars cărbune înăuntru. Ziua stingea focu' și-l aprindea iarăși când se înnopta. Când l-am întâlnit iară, el și cu indianul stăteau în pârâu goi pușcă și la început am zis că se-mbătaseră, deși, cu ce anume, asta nimeni n-ar fi putut ghici. Toată culmea muntelui era plină de indieni apași și acolo ședea el.

S-a ridicat când ne-a văzut și s-a dus către sălcii și s-a întors cu o pereche de desagi și într-unul erau cam la vreo opt livre de cristale curate de salpetru și în ălălalt la vreo trei livre de cărbune fin de anin. Zdrobise cărbunele de-l făcuse pulbere în scobitura unei pietre, puteai face din el cerneală. A legat sacii la gură și i-a pus pe oblâncul șeii lui Glanton și el și cu indianul și-au pus hainele și m-am bucurat, fiindcă niciodată nu mai văzusem un bărbat în toată firea fără fir de păr pe corp, care mai și cântărește la trei sute de livre cum cântărea atunci, ca și acum. Și mă pun chezaș, pen' că am făcut singur cu ochii mei treji socoteala la greutățile de pe un cântar pentru vite în Chihuahua City în aceeași lună și-n același an.

Am luat-o-n jos pe munte fără iscoadă, fără nimica. Drept în jos. Eram frânți de oboseală. Se întunecase când am ajuns în câmpie și ne-am adunat, ne-am numărat și-apoi am pornit iar din loc. Luna era cam pe trei sferturi plină și dădea înapoi și noi eram ca niște călăreți de circ, muți, cu caii care călcau ca pe ouă. N-aveam cum ști unde erau sălbaticii. Ultimul semn al apropierii lor erau amărâții ăia atârnați în copac. Am luat-o țintă prin deșert înspre apus. Doc Irving mergea în fața mea și era atâta lumină că-i puteam număra firele de păr din cap.

Am mers toată noaptea și spre dimineață, taman când apunea luna, am dat peste o haită de lupi. S-au împrăștiat și s-au întors, neauziți ca fumul. S-au strâns și s-au așezat de jur împrejur și au încercuit caii. Obraznici foc. Dădeam în ei cu funiile și ei se strecurau pe lângă noi, nu-i auzeai călcând pe pământul tare, ci doar cum răsuflau sau cum mârâiau și chelălăiau sau scrâșneau din dinți. Glanton s-a oprit și lighioanele s-au întors și au

luat-o la fugă, apoi iar s-au întors. Doi dintre sălbaticii Delaware s-au dat niţel mai spre stânga – băieţi mai curajoşi decât mine – şi au găsit numaidecât prada. Era un cerb tânăr abia omorât cu o seară mai 'nainte. Era pe jumătate mâncat şi ne-am repezit pe el cu cuţitele şi am luat ce mai rămăsese cu noi, l-am mâncat crud în şa, că nu mai pusesem gura pe carne de şase zile. Eram lihniţi, nu alta. Scurmaserăm prin munţi după seminţe de piñon ca urşii şi ziceam bogdaproste când găseam. La lupi nu le-am lăsat mare lucru afară de oase, dar eu n-aş împuşca niciodată un lup şi mai ştiu şi pe alţii care-s în asentimentul meu.

În tot timpul ăsta judele dac-a scos o vorbă. Aşadar, în zori am ajuns la marginea unui mare râu de lavă întărită şi onoratul jude se proţăpeşte acolo pe nişte pietre de lavă şi se pune să ne ţină o cuvântare. Era ca o predică, da' o predică aşa cum nici unu' dintre noi nu mai auzise. Dincolo de râul de lavă era culmea unui vulcan şi în amurg se vedea în multe culori şi erau multe păsări mici şi negre care treceau în direcţia vântului, vechea mantie a judelui flutura în vânt pe lângă el şi el a arătat către muntele pleşuv şi singuratic şi a slobozit din el o cuvântare cu un tâlc pe care nu l-am pătruns, nici atunci, şi nici acum, şi a încheiat zicându-ne că părintele nostru pământul e rotund ca un ou şi are-n el tot ce-i bun. Apoi s-a întors şi şi-a mânat calul pe care călărise peste zgura aia neagră şi sticloasă, înşelătoare pentru om şi animal deopotrivă, şi noi după el ca nişte ucenici ai unei noi credinţe.

Răspopitul s-a oprit şi a bătut cu pipa stinsă în călcâiul cizmei. S-a uitat la jude, care stătea cu pieptul gol la foc, cum îi era obiceiul. S-a întors şi s-a uitat la băiat.

Râul de lavă. Era un labirint. Te suiai pe un mic promontoriu şi te opreau în loc crevasele adânci, de ţi-era frică să sari peste ele. Sticlă neagră tăioasă pe margini şi pietre tăioase ca cremenea dedesubt. Am mânat caii cât am putut de grijuliu şi tot le sângerau copitele. Aveam cizmele sfâşiate în bucăţi. Înaintând anevoie pe plăcile alea bătrâne surpate şi încreţite puteai vedea destul de limpede cum se întâmplaseră lucrurile acolo, pietre topite şi zbârcite toate ca o budincă, pământul răscolit până-n miezul lui topit. Unde după ştiinţa omului fiinţează locul iadului. Căci pământul e un glob în mijlocul nimicului şi adevăru' e că n-are nici cap, nici coadă şi mai sunt şi alţii în trupă afară de mine care au văzut urme mici de copite despicate, ca de tânără cerboaică sprintenă, dar care tânără cerboaică a umblat vreodată pe piatră topită? Nu c-aş tăgădui eu scriptura, da' se prea poate să fi existat păcătoşi atâta de-nrăiţi încât focurile să-i fi scuipat la loc afară şi parcă vedeam aievea cum drăcuşorii cu furcile lor străbăteau odinioară vărsătura aia clocotită ca s-aducă înapoi sufletele care din nebăgare de seamă fuseseră slobozite din chinurile lor către pragurile din afară ale lumii. Aşa. E o părere, nu mai mult. Dar undeva în rânduiala lucrurilor lumea asta trebuie s-o întâlnească pe cealaltă. Şi ceva a lăsat urmele alea mici de copite în râul de lavă, că le-am văzut eu cu ochii mei.

Cât despre jude, părea să nu aibă ochi decât pentru pâlnia aia moartă care se înălţa în deşert ca un şancru uriaş. Noi îl urmam serioşi ca nişte bufniţe, aşa că s-a întors să se uite îndărăt şi chiar a râs când ne-a văzut mutrele. La poalele muntelui am tras la sorţi şi am trimis doi oameni să se ducă înainte cu caii. M-am uitat după ei cum se duc. Unul din ei e în seara asta aici, la foc, şi l-am văzut

ducându-se cu caii peste întinderea de cenușă ca un condamnat sortit pieirii.

Da' nici noi nu cred că eram sortiți pieirii. Când m-am uitat în sus, el era deja pe povârniș ținându-se în mâini și-n picioare, cu desaga pe umăr și pușca în chip de toiag de munte. Și după el ne-am dus și noi, ceilalți. Nici nu ajunseserăm la jumătate și-i vedeam deja pe sălbatici în vale. Ne-am cățărat înainte. Mi-am zis că dac-o fi și-o fi, ne aruncăm în căldare, decât să ne lăsăm prinși de diavolii ăia. Am tot suit și trebuie că se făcuse amiază când am ajuns sus. Eram sleiți. Sălbaticii, la nici zece mile de noi. M-am uitat în jur la oameni și drept îți spun că nu prea aveai ce vedea la ei. Demnitatea li se dusese pe pustii. Erau băieți inimoși, cum sunt și acuma, și nu mi-a picat bine să-i văd așa, mi-am zis că judele fusese trimis printre noi în chip de blestem. Și totuși se vede treaba că m-am înșelat. Atuncea m-am înșelat. Acuma iarăși stau în cumpănă.

El a ajuns primul la marginea căldării, așa mare cum e, și a rămas uitându-se lung în jur, de parc-ar fi venit să admire priveliștea. Apoi s-a așezat și a început să scurme în pământ cu cuțitul. Unul câte unul am ajuns și noi târâș sus și el ședea cu spatele la gaura aia larg căscată și scurma întruna și ne-a strigat și nouă să facem la fel. Era pucioasă. Un brâu de pucioasă de jur împrejurul căldării, galben aprins și strălucind pe ici, pe colo de mici foițe de silice, dar aproape tot numai flori de sulf curat. L-am curățat și l-am tăiat mărunt cu cuțitele până s-au strâns la vreo două livre, după care judele a luat desagii și s-a dus la o adâncitură dintr-o stâncă și a deșertat cărbunele și salpetrul, le-a amestecat cu mâna și a turnat sulful pe deasupra.

Cu mintea mea, am zis c-o să ne pună să-l stropim cu sânge ca francmasonii, dar n-a fost așa.

L-a frământat cu mâinile așa uscat și în tot timpul ăsta sălbaticii de jos din vale se tot apropiau de noi și când m-am uitat îndărăt judele stătea în picioare, neghiob mare și spân, și-și scosese mătărânga și se pișa peste amestecătură, se pișa într-o dușmănie cruntă cu o mână ridicată și ne-a strigat și nouă să facem ca el.

Oricum eram jumate nebuni. Înșirați cu toții. Cu indienii Delaware cu tot. Toți afară de Glanton, că el era dus pe gânduri. Ne-am scos mădularele și ne-am dat drumu' și judele îngenunchease și frământa amestecul cu mâinile goale și pișatu' împroșca în toate părțile și el striga la noi pișați-vă, fraților, pișați-vă pentru salvarea voastră că uite colo pieile-roșii, nu vedeți, și în tot timpul ăsta râzând și adunând grămada aia colosală într-un aluat împuțit și negru, aluatul diavolului după cum puțea, chiar dacă nu cred eu să fie diavolu' un afurisit de cofetar negru, și apoi judele scoate cuțitul și începe să întindă aluatul pe pietrele dinspre miazăzi, să-l întindă în strat subțire cu tăișul cuțitului, uitându-se cu un ochi la soare, mânjit tot de negreală și duhnind a pișat și a sulf, rânjind și mânuind cuțitul cu o îndemânare uluitoare, de parc-ar fi făcut treaba asta în fiecare zi de când se știe. Și când a terminat, s-a așezat și și-a șters mâinile pe piept, apoi s-a uitat la sălbatici și noi ăilalți la fel.

Până atunci ajunseseră la râul de lavă și aveau o iscoadă care se ținuse după noi pas cu pas pe piatra aia goală, ducându-se îndărăt la fiecare cot ferit și strigând la ceilalți. Nu știu după ce se călăuzea. Poate după miros. La scurtă vreme, i-am auzit vorbind acolo jos. Apoi ne-au văzut.

Ei, Dumnezeu din ceruri știe ce și-or fi zis. Erau împrăștiați pe muntele de lavă și unul dintre ei a

arătat cu degetul şi s-au uitat cu toţii în sus. Ca loviţi de trăsnet, fără doar şi poate. Când au văzut unşpe oameni cocoţaţi pe marginea a mai de sus a acelui atol pârjolit ca nişte păsări rătăcite-n zbor. S-au sfătuit între ei şi am stat să vedem, or trimite pe careva dintre ai lor după cai, da' n-au trimis. Lăcomia le-a fost mai mare decât toate celelalte şi au luat-o către poalele pâlniei, căţărându-se în patru labe pe muntele de lavă ca să vadă care ajunge primu'.

Aveam, socotesc, cam un ceas. Ne uitam la sălbatici, ne uitam la matricea împuţită a judelui uscându-se pe pietre şi ne uitam la un nor care se făcea către soare. Unul câte unul am renunţat să ne mai uităm la pietre sau la sălbatici, fiindcă norul părea chitit s-ajungă soarele din urmă şi până trecea ar fi durat cam la vreun ceas şi era ultimul nostru ceas. Ei, judele stătea şi făcea însemnări în carneţelul lui şi a văzut norul aşa cum îl vedea tot omu', a lăsat jos carneţelul şi s-a uitat la el ca noi toţi. Nimeni n-a zis nimica. Nimeni n-a blestemat şi nimeni nu s-a rugat, stăteam doar şi ne uitam. Şi norul numai ce-a trecut pieziş pe lângă soare şi s-a dus mai departe, nici o umbră n-a coborât asupră-ne şi judele şi-a luat carneţelul şi şi-a văzut mai departe de însemnări. Eu m-am uitat la el. Apoi am coborât târâş şi am încercat cu mâna într-o parte a amestecului. Ieşea căldură din el. M-am dus pe lângă margine şi sălbaticii urcau prin toate părţile, căci pe povârnişul ăla golaş şi plin de pietriş n-aveai ce cărare să apuci. M-am uitat după pietre să dau după ei, dar nu era nici una mai mare ca pumnu', numai pietriş fin şi foiţe de şist. M-am uitat la Glanton şi el se uita la jude şi ziceai că i-a luat careva minţile.

Ei, judele şi-a închis cărticica şi şi-a luat haina de piele, a întins-o în adâncitura aia şi ne-a strigat

să-i aducem amestecul. Toată lumea a scos cuțitele și ne-am apucat să-l râcâim și el se ținea la noi să nu scăpărăm cu cremenea aia. L-am strâns grămadă în haină și el s-a apucat să mărunțească și să piseze cu cuțitul. Și apoi, căpitane Glanton, zice el.

Căpitane Glanton. Îți vine a crede? Căpitane Glanton, zice el. Vino de-ți încarcă pușca aia ghintuită și hai să vedem ce fel de marfă avem aici.

Glanton s-a apropiat cu pușca lui, și-a umplut ochi încărcătorul, a încărcat amândouă țevile și a învelit două gloanțe, le-a împins la locul lor, a pus capsa și a dat să se ducă înspre margine. Dar nu așa plănuise judele lucrurile.

Jos, în gura aia de colo, a zis, iar Glanton nici n-a crâcnit. A coborât pe muchia marginii interioare unde era capătul acelui coș cumplit și a ridicat arma peste el, a îndreptat-o direct în jos și a despiedicat-o și a tras.

Așa un zgomot n-ai să auzi oricât ai umbla. M-au trecut fiorii. A tras amândouă gloanțele, s-a uitat la noi și s-a uitat la jude. Judele i-a făcut numai cu mâna și și-a văzut de mărunțit, apoi ne-a chemat pe toți să ne umplem cornurile și așa am făcut, unul câte unul, adunându-ne roată în jurul lui ca la împărtășanie. Și când toată lumea își primise porția, și-a umplut și el cornul, și-a scos pistoalele și s-a apucat să le încarce. Primul dintre sălbatici era la nici două sute de metri pe povârniș. Noi eram gata să-i ciuruim, da' judele nici c-a vrut s-audă. A tras cu pistoalele înăuntru în căldare, zăbovind între focuri, a tras toate cele zece gloanțe și ne-a făcut semn să stăm feriți până-și încărca el iar armele. Fără îndoială că toate împușcăturile astea îi făcuseră pe sălbatici să șovăie, căci mai mult ca sigur or fi socotit că n-avem deloc praf de pușcă. După care judele se duce până-n margine,

avea la el o cămaşă bună, albă, de pânză pe care o scosese din desagă şi a fluturat-o către pieile-roşii strigând la ei în spaniolă.

Ei, te-ar fi podidit plânsu' nu alta. Îs morţi toţi afară de mine, a strigat. Fie-vă milă de mine. *Todos muertos. Todos.* Flutura cămaşa. Doamne, cum s-au mai repezit în sus pe povârniş lătrând ca câinii şi el se întoarce către noi, judele, cu zâmbetul ăla al lui, şi zice: domnilor. Atât a zis. Avea pistoalele vârâte în centură la spate şi le-a scos pe fiecare în câte o mână şi e îndemânatic ca un păianjen cu amândouă mâinile, poate scrie cu amândouă odată şi l-am şi văzut scriind aşa, şi s-a pus pe omorât indieni. N-a trebuit să ne poftească de două ori. Doamne ce măcel a fost. La prima salvă am omorât o duzină în cap şi aşa am ţinut-o. Când ultimu' prăpădit de cioroi a ajuns la poalele muntelui, cincizeci şi opt dintre ai lor zăceau măcelăriţi printre pietre. Alunecaseră în jos pe costişă ca pleava printr-o pâlnie, unii întorşi încoace, alţii încolo, făcuseră lanţ pe lângă poalele muntelui. Ne-am sprijinit ţevile puştilor de pucioasă şi am mai împuşcat nouă care fugeau peste lavă. A fost bâlci, nu alta. S-au făcut pariuri. Ultimul de l-am împuşcat era la o milă bună de ţevile puştilor şi mai şi fugea cât îl ţineau picioarele. Toată lumea a ochit la fix şi nici o armă n-a dat rateu cu praful ăla ciudat.

Răspopitul s-a întors şi s-a uitat la băiat. Şi atuncea l-am văzut eu prima oară pe jude. Aşa. Ai ce studia la el.

Băiatul s-a uitat la Tobin. Da' ce judecă? a zis.

Ce judecă?

Ce judecă.

Tobin a aruncat o privire peste foc. Aoleu băiete, a zis. Ţine-ţi gura. O să te-audă. Are urechi de vulpe.

XI

În munți – Moș Efraim[1] – Un indian Delaware luat pe sus – Căutarea – Încă o adeverire – În trecătoare – Ruinele – Keet Seel – Armura – Reprezentări și obiecte – Judele spune o poveste – Un catâr pierdut – Scenă nocturnă cu lună, flori, jude – Satul – Glanton, despre îmblânzirea animalelor – Drumul de ieșire

Au intrat în munți și drumul i-a purtat prin păduri de pini înalți, cu vânt printre copaci și țipete răzlețe de păsări. Catârii nepotcoviți strecurându-se printre ierburile uscate și acele de pin. În râpele albastre de pe culmile de la miazănoapte, dâre subțiri de zăpadă veche. Au ținut drumul șerpuit printr-o pădure singuratică de plopi tremurători unde frunzele căzute zăceau ca niște taleri auriți pe poteca umedă și neagră. Frunzele aruncau un milion de sclipiri pe coridoarele palide și Glanton a luat una și a întors-o de codiță ca pe un evantai minuscul și a ținut-o și i-a dat drumul să cadă și perfecțiunea ei nu l-a lăsat indiferent. Au călărit printr-o albie îngustă unde frunzele erau poleite cu

1. *Old Ephraim*, porecla dată unui urs grizzly legendar care a trăit în pădurile din Idaho și Utah în anii 1920.

gheață și la apus au traversat o creastă înaltă unde hulubi sălbatici săgetau văzduhul duși de vânt și străbăteau trecătoarea la câteva picioare de pământ, strecurându-se nebunește printre cai și aruncându-se în jos în golful albastru de dedesubt. Au intrat într-o pădure întunecoasă de brad, cu micii cai spanioli înghițind în sec, și chiar în amurg, când calul lui Glanton se chinuia să treacă peste un buștean căzut, un urs bălan și deșirat s-a ridicat din capătul îndepărtat al vadului unde mânca și s-a uitat la ei cu ochi tulburi de porc.

Calul lui Glanton s-a ridicat pe picioarele dindărăt și Glanton s-a lipit de grumazul calului și a scos pistolul. Unul dintre indienii Delaware era lângă el și calul pe care călărea dădea înapoi și el încerca să-l întoarcă, lovindu-l peste cap cu pumnul strâns, și botul lung al ursului s-a repezit înspre ei cu un sunet perplex, uluit peste măsură, cu o ciozvârtă împuțită atârnându-i dintre fălci și cu labele înroșite de sânge. Glanton a tras. Glonțul l-a lovit pe urs în piept și ursul s-a aplecat cu un mormăit straniu, l-a apucat pe indian și l-a săltat de pe cal. Când ursul s-a întors, Glanton a mai tras o dată în gulerul gros de blană din jurul grumajilor lui și omul care-i spânzura între fălci s-a uitat în jos la ei, bot în bot cu fiara și ținând-o pe după gât cu un braț, ca un dezertor smintit într-un gest de camaraderie sfidătoare. Un balamuc de urlete umplând pădurea și plesniturile cu care oamenii își struneau caii care nechezau. Glanton a armat pistolul a treia oară în timp ce ursul se clătina cu indianul atârnându-i din gură ca o păpușă și a trecut pe lângă el într-o mare de blană de culoarea mierii mânjită de sânge și într-o duhoare de hoit amestecată cu propriul lui miros de pământ. Glonțul s-a ridicat tot mai sus și mai sus, un mic sâmbure metalic

gonind către brâurile îndepărtate de materie care se învârteau în tăcere la apus deasupra tuturor. Au răsunat mai multe focuri de pușcă și fiara s-a repezit în salturi cumplite către pădure, cu prizonier cu tot, și a dispărut printre copacii tot mai negri.

Indienii Delaware au hăituit animalul trei zile în timp ce grupul și-a văzut de drum. În prima zi s-au luat dnpă sânge și au văzut unde se odihnise animalul și unde i se închiseseră rănile, a doua zi s-au luat după urmele de pradă târâtă prin covorul de frunze de pe pământul înalt al unei păduri și în ziua următoare s-au luat după un firicel de urmă care abia se mai vedea pe platoul înalt de stâncă, și apoi nimica. Au căutat urme până s-a înțunecat și au dormit pe cremene seacă și a doua zi s-au sculat și au măsurat cu privirea tot acel ținut sălbatic și stâncos care se întindea înspre miază-noapte. Ursul îl luase cu el pe fratele lor ca o fiară fabuloasă de poveste și pământul îi înghițise fără putință de scăpare. Au luat caii și s-au întors. Nimic nu se mișca pe acele înălțimi sălbatice afară de vânt. Nu vorbeau. Erau oameni din alte vremuri, chit că purtau nume creștinești și trăiseră toată viața în pustie ca și tații lor înaintea lor. Învățaseră să lupte luptând aceste generații alungate de pe țărmul de răsărit peste continent, din cenușa de la Gnadenhutten în prerie și peste râu până pe pământurile însângerate din vest. Multe sunt misterioase pe lume, dar nu și marginile acelei lumi, căci ea n-are nici măsură, nici hotar și-n ea viețuiesc făpturi încă și mai cumplite și oameni de altă culoare și ființe de care nici un om n-a dat cu ochii vreodată, și totuși e la fel de pământească lumea asta ca inimile care bat în piepturi, cu toată sălbăticia și cu toate fiarele din ea.

Au luat urma cetei a doua zi dis-de-dimineaţă şi până seara îi ajunseseră deja. Calul războinicului pierdut stătea în *caballado* cu şaua pe el, aşa cum îl lăsaseră, şi au dat jos desagii, au împărţit avutul lui între ei şi numele lui n-a mai fost pomenit niciodată. Pe înserat, judele a venit la foc şi s-a aşezat lângă ei, le-a pus întrebări, a desenat o hartă pe pământ şi a cercetat-o. Apoi s-a ridicat şi a şters-o cu cizmele şi de dimineaţă şi-au văzut cu toţii de drum ca mai înainte.

Drumul îi ducea acum printre stejari pitici şi vâsc şi peste un ţinut stâncos unde copaci negri stăteau înfipţi în crăpăturile povârnişurilor. Au călărit în soare şi printre ierburi înalte şi după-amiază târziu au ajuns pe o creastă care părea să mărginească lumea cea ştiută. Sub ei, în lumina tot mai pală, mocneau câmpurile din San Agustin întinzându-se către nord-est, iar pământul plutea mut într-o arcuire lungă sub fuioare de fum înălţate din depozitele subpământene de cărbune care ardeau acolo de o mie de ani. Caii călcau cu grijă pe lângă margine şi călăreţii priveau fiecare în felul lui către acel pământ străvechi şi sterp.

În zilele care au urmat au străbătut un ţinut unde pietrele îţi frigeau carnea de pe mână şi unde nu era nimic afară de piatră. Au călărit într-o anfiladă îngustă pe o potecă presărată cu căcăreze rotunde şi uscate de capră şi călăreau cu feţele întoarse de la peretele de stâncă şi de la aerul ca de cuptor încins pe care-l împrăştia, în timp ce siluetele negre şi strâmbe ale călăreţilor se profilau pe piatră în contururi austere şi implacabile ca nişte forme capabile să-şi încalce învoiala cu carnea care le crease şi să-şi vadă singure de drum pe piatra stearpă fără vreo legătură cu soarele, cu omul sau cu Dumnezeu.

Au coborât din ținutul ăsta printr-un defileu adânc, tropotind pe pietre, printre fâșii de umbră albastră și răcoroasă. În nisipul uscat de pe fundul uedului, oase vechi și forme frânte de oale pictate și pe stâncile de deasupra lor, pictograme cioplite cu un cal și o pumă și o broască țestoasă și spanioli călare cu coifuri pe cap și scuturi căutând cu dispreț la piatră și la tăcere și chiar la timp. La o sută de picioare deasupra lor, pitite în crăpături și adâncituri, erau cuiburi de paie și rămășițe aduse de fluxuri străvechi și călărețiii au auzit murmur de tunet din depărtări nedeslușite și an tot căutat la cerul îngust de deasupra după vreo înnegurare aducătoare de ploaie, abia strecurându-se printre pereții apropiați ai canionului, pe pietrele albe și uscate de pe fundul râului secat, rotunde și netede ca niște ouă misterioase.

Noaptea au făcut popas printre ruinele unei așezări străvechi din inima munților de piatră, într-o mică vale cu un pârâu limpede și iarbă bună. Adăposturi de pământ și piatră erau zidite sub o stâncă ieșită în afară și valea era străbătută de vechi canale de irigații. Nisipul afânat de pe fundul văii era presărat tot cu cioburi de oale și bucăți înnegrite de lemn și era brăzdat și răsbrăzdat de urme de cerbi și alte animale.

În amurg, judele a umblat printre ruine, vechile odăi erau negre încă de fumul de lemne, bucăți vechi de cremene și cioburi de oale amestecându-se cu cenușa și cu știuleții uscați de porumb. Câteva scări putrede de lemn se sprijineau încă de pereții adăpostului. A rătăcit printre *kivas*[1] dărăpănate adunând

1. În așezările indiene, încăperi subterane unde se țineau întruniri sau ceremonii.

mici artefacte şi s-a aşezat pe un perete înalt şi a desenat în carneţelul lui până când lumina a pălit.

Luna s-a înălţat plină deasupra canionului şi în mica vale s-a lăsat o linişte încremenită. Poate că tocmai umbrele lor ţineau la distanţă coioţii, căci nu se auzeau nici ei, nici vântul şi nici păsările, ci numai şopotitul uşor al apei şiroind pe nisip în întunericul de sub focurile lor.

Judele scotocise toată ziua printre pietrele defileului prin care trecuseră şi acum, la foc, a întins pe pământ o bucată de pânză de coviltir şi a început să-şi aranjeze descoperirile şi să le rânduiască în faţa lui. Îşi ţinea în poală carneţelul legat în piele şi lua pe rând fiecare obiect, cremene, ciob sau unealtă de os şi-l desena cu îndemânare în caiet. Schiţa cu o uşurinţă exersată, fără să-şi încrunte măcar o dată fruntea aia pleşuvă sau să-şi pungească buzele alea stranii de copil. Şi-a plimbat degetele pe urma lăsată de o veche împletitură de nuiele pe o bucată de lut de olărit şi a desenat-o în caietul lui haşurând frumos, mişcând creionul cu parcimonie. Desena aşa cum făcea şi altele, cu destulă pricepere. Din când în când ridica ochii la foc sau la camarazii lui de arme sau la noaptea dimprejur. În cele din urmă şi-a potrivit în faţă o apărătoare de picior de la o armură meşterită într-un atelier din Toledo cu trei secole în urmă, o mică *tapadera* din oţel fărâmicioasă şi acoperită de putregai. Pe asta judele a schiţat-o din profil şi din perspectivă, notând dimensiunile cu scrisul lui ordonat, făcând însemnări pe margine.

Glanton se uita la el. Când a terminat, a luat mica apărătoare şi a întors-o în mână, a cercetat-o, apoi a strâns-o într-un ghem metalic şi a aruncat-o în foc. A strâns şi celelalte artefacte şi le-a aruncat şi pe ele în foc şi a scuturat pânza de coviltir, a

strâns-o şi a pus-o printre lucrurile lui alături de carneţel. Apoi s-a aşezat cu mâinile împreunate în poală şi părea tare mulţumit de lume, de parcă fusese chemat să-şi dea cu părerea la facerea ei.

Un băiat din Tennessee pe nume Webster se tot uitase la el şi l-a întrebat pe jude ce are de gând să facă cu însemnările alea şi judele a zâmbit şi a zis că şi-a pus în minte să le şteargă din memoria omenirii. Webster a zâmbit şi judele a râs. Webster s-a uitat la el chiondorâş şi a zis: Păi poate-oi fost pictor pe undeva şi desenele alea seamănă binişor cu lucrurile adevărate. Dar nimeni nu poate pune toată lumea într-o carte. Tot aşa cum nici ce-i desenat într-o carte nu-i lumea.

Bine spus, Marcus, a zis judele.

Dar pe mine să nu mă desenezi, a zis Webster. Fiindcă nu vreau să mă ştiu în cartea ta.

În cartea mea sau într-alta, a zis judele. Ce va să vie nu se abate nici cu un pas de la litera cărţii unde stă scris. Cum ar putea? Ar fi o carte mincinoasă şi o carte mincinoasă nu mai e defel carte.

Eşti neîntrecut la cimilituri şi n-am să mă măsor cu tine-n vorbe. Numa' să nu-mi pui mutra mea soioasă în catastifu' ăla al tău, că poate nu-mi place s-o arăt la străini.

Judele a zâmbit. Că-i în cartea mea sau nu, orişice om sălăşluieşte în toţi ceilalţi şi ceilalţi în el şi aşa mai departe, într-o nesfârşită complexitate a fiinţei, şi e martor la hotarul cel de pe urmă al lumii.

Eu mi-s propriul meu martor, a zis Webster, dar ceilalţi începuseră deja să-i strige în faţă că-i trufaş şi că, oricum, cine să vrea să-i vadă afurisitul de portret şi că lumea strânsă buluc o să se-ncaiere aşteptând dezvăluirea şi poate c-o să tăvălească portretul prin smoală şi pene, în lipsa originalului.

Până când judele a ridicat mâna și a cerut amnistie și le-a spus că simțămintele lui Webster erau de alt soi, că nici vorbă să izvorască din vanitate și că odată desenase portretul unui bătrân *hueco* și-l înrobise fără să vrea pe om dublului său. Căci acesta nu mai dormea de teamă ca nu cumva vreun dușman să-l ia și să-l slutească și atât de izbutit era portretul că nu suferea să-l vadă boțit sau să-l atingă careva, a pornit cu el prin deșert unde auzise că se afla judele și l-a implorat să-l învețe cum să facă să păstreze lucrul acela la loc sigur și judele l-a dus departe în munți și au îngropat portretul pe fundul unei peșteri, unde după știința judelui a rămas până-n ziua de azi.

Când a terminat de spus asta, Webster a scuipat, s-a șters la gură și l-a cântărit iar pe jude din ochi. Omul ăla, a zis, nu era decât un sălbatic păgân și ignorant.

Așa o fi, a zis judele.

La mine-i altă poveste.

Excelent, a zis judele, întinzându-se după valiza lui. Atunci n-ai nimic împotriva unei schițe?

Nu stau eu să-mi facă nimenea portretu', a zis Webster. Dar nu-i cum ai zis tu.

Oamenii amuțiseră. Cineva s-a ridicat să răscolească focul și luna s-a înălțat și s-a făcut mai mică deasupra locuințelor în ruină, micul pârâu șerpuind pe nisipurile de pe fundul văii strălucea ca o urzeală de metal și în afară de zgomotul lui alt zgomot nu se auzea.

Ce fel de indieni or fi fost ăștia, jude?

Judele a ridicat privirea.

Eu unul aș zice că din ăia morți, tu cum zici, jude?

Morți și nu prea, a zis judele.

Erau constructori bunicei, după socoteala mea. Negroteii ăștia de-acuma nu-s deloc.

Morți și nu prea, a zis judele. Apoi le-a spus altă poveste și iată care era povestea.

În ținutul apusean Alleghenies, în urmă cu mai mulți ani, când era încă o pustie, trăia un om care ținea o șelărie pe marginea drumului federal. O ținea pentru că asta-i era meseria, și totuși nu prea-și vedea de ea pentru că puțini drumeți treceau pe acolo. Astfel că la scurtă vreme s-a deprins să se îmbrace ca un indian și să se posteze la câteva mile de prăvălia lui și să aștepte acolo pe marginea drumului ca să întrebe pe orice trecător dacă are bani să-i dea. Până atunci nu făcuse nici un rău nimănui.

Într-o zi a trecut pe-acolo un om oarecare și șelarul a ieșit de după copacul lui gătit cum era cu mărgele și pene și i-a cerut omului ăstuia ceva bănuți. Era un om tânăr și a refuzat și ghicindu-l pe șelar că era alb i-a vorbit în așa fel încât șelarul s-a rușinat și l-a poftit pe tânăr în casa lui aflată la câteva mile depărtare pe drum.

Șelarul locuia într-o casă din cherestea pe care singur o construise și ținea o nevastă și doi copii care-l socoteau cu toții nebun pe bătrân și așteptau doar un moment prielnic ca să scape de el și de sălbăticia unde-i adusese. Așa că l-au primit bucuroși pe oaspete și femeia i-a servit cina. Dar în timp ce mânca, bătrânul a început iar să se gudure pe lângă el pentru bani și a zis că erau săraci, cum și erau într-adevăr, și drumețul l-a ascultat și a scos doi bănuți de care bătrânul nu mai văzuse niciodată și i-a arătat fiului lui, apoi străinul a isprăvit de mâncat și i-a spus bătrânului să păstreze el bănuții.

Dar nerecunoștința e lucru mai obișnuit decât s-ar crede și șelarul n-a fost mulțumit și s-a apucat să întrebe dacă n-ar fi poate nimerit să mai primească încă un bănuț din ăla pentru nevastă. Drumețul a

împins blidul la o parte, s-a răsucit pe scaun şi i-a ţinut bătrânului o predică şi din predica asta bătrânul a aflat lucruri pe care le ştiuse cândva, dar le uitase şi câteva lucruri noi pe lângă acestea. Drumeţul a încheiat spunându-i bătrânului că era o ruşine pentru Dumnezeu şi pentru om deopotrivă şi că aşa va şi rămâne până când îl va primi pe aproapele său în inima lui, aşa cum s-ar primi pe sine dacă s-ar întâlni cu el însuşi rătăcind în nevoie prin cine ştie ce pustie a lumii.

Acuma, pe când îşi încheia predica, pe drum a trecut un negru trăgând după el un dric pentru unul din neamul lui şi dricul era vopsit în roz şi negrul purta haine de toate culorile ca o paiaţă de bâlci şi tânărul a arătat către negrul care trecea pe drum şi a zis că până şi un cioroi negru...

Aici judele s-a oprit. Până atunci se uitase la foc. A ridicat capul şi s-a uitat în jur. Povestirea lui aducea mai degrabă a declamaţie. Nu pierduse şirul istorisirii. A zâmbit către auditoriul din jur.

A zis că până şi un cioroi negru smintit era un om printre oameni. Şi atunci fiul bătrânului s-a ridicat şi a început şi el un discurs, arătând către drum şi cerând să i se facă loc negrului. Astea au fost vorbele lui. Să i se facă loc. Sigur că, între timp, negrul şi dricul dispăruseră deja din vedere.

La asta bătrânul s-a căit iarăşi şi s-a jurat că băiatul avea dreptate şi bătrâna care stătea la foc s-a mirat de toate câte le auzise şi când oaspetele a anunţat că sosise timpul să plece ea avea lacrimi în ochi şi fetiţa a ieşit de după pat şi s-a agăţat de hainele lui.

Bătrânul s-a oferit să-l ducă până la drumul mare ca să-şi ia rămas-bun şi să-l sfătuiască pe care dintre drumurile de la răscruce s-o apuce şi pe care nu, căci semne nu erau mai deloc în colţul ăla de lume.

Pe drum au vorbit despre viaţa într-o asemenea sălbăticie unde întâlneai numai oameni cu care n-aveai să te mai întâlneşti niciodată şi uite aşa, dintr-una într-alta, au ajuns la răscrucea de drumuri şi aici drumeţul i-a spus bătrânului că-l însoţise destul, i-a mulţumit şi fiecare şi-a luat rămas-bun de la celălalt şi străinul şi-a văzut de drum. Dar şelarul părea neîmpăcat la gândul că-şi va pierde tovarăşul, aşa că l-a strigat şi a mai mers cu el o mică bucată de drum. Şi încet-încet au ajuns într-un loc unde drumul se întuneca intrând într-o pădure deasă şi în locul ăsta bătrânul l-a omorât pe drumeţ. L-a omorât cu o piatră, i-a luat hainele, i-a luat ceasul şi banii şi l-a îngropat într-o groapă mică la marginea drumului. Apoi s-a întors acasă.

Pe drum şi-a sfâşiat şi el hainele şi s-a umplut de sânge cu o bucată de cremene şi i-a spus nevesti-sii că fuseseră atacaţi de tâlhari şi că tânărul drumeţ fusese omorât şi că doar el scăpase. Ea a început să plângă şi după o vreme l-a pus s-o ducă la locul cu pricina şi a luat cu ea nişte ciuboţica cucului care creştea din belşug pe-acolo, a pus-o pe pietre şi s-a întors acolo de multe ori până când a îmbătrânit.

Şelarul a trăit să-şi vadă fiul mare şi niciodată n-a mai pricinuit rău nimănui. Zăcând el pe patul de moarte, şi-a chemat fiul la el şi i-a zis ce făcuse. Iar fiul a zis că-l iartă dacă avea el asemenea cădere şi bătrânul a zis că avea, apoi a murit.

Dar fiul nu l-a jelit fiindcă-l pizmuia pe mort şi înainte să plece în lume s-a dus în locul acela şi a dat la o parte pietrele, a dezgropat oasele şi le-a împrăştiat în pădure, abia apoi a plecat. A plecat în vest şi s-a făcut şi el ucigaş de oameni.

Bătrâna încă mai trăia la vremea aceea şi nu ştia nimic din ce se petrecuse şi şi-a zis că vreo jivină dezgropase oasele şi le-mprăştiase. Poate că

n-o fi găsit chiar toate oasele, dar câte a găsit le-a pus înapoi în mormânt, le-a acoperit şi a îngrămădit pietrele peste ele şi a continuat să meargă acolo cu flori ca şi mai înainte. La bătrâneţe ajunsese să povestească oamenilor că acolo era îngropat fiul ei şi poate că după atâta vreme chiar aşa şi era.

Aici judele a ridicat ochii şi a zâmbit. A urmat un moment de tăcere, după care toţi au început să strige în cor tăgăduind în fel şi chip.

Nu era şelar, ci pantofar şi a fost achitat de pricinile alea, a strigat cineva.

Iar altul: N-a trăit niciodată în nici o pustie, ţinea o prăvălie fix în Cumberland Maryland, chiar în buricu' târgului.

Niciodată nu s-a aflat ce era cu oasele alea. Baba era nebună, o ştia toată lumea.

În coşciugu' ăla era frate-meu care era dansator de varieteu în Cincinnati Ohio şi a murit împuşcat din pricina unei femei.

Şi alte proteste, până când judele a ridicat amândouă mâinile să ceară linişte. Staţi aşa, a zis el. Căci povestea are şi o urmare. O tânără nevastă îl aştepta pe drumeţul despre ale cărui oase am vorbit şi ea purta în pântece un prunc care era fiul drumeţului. Acuma, fiul ăsta, cu un tată a cărui existenţă pe lumea asta era istorică şi speculativă încă dinainte să se ivească el în ea, e soi rău. Toată viaţa poartă cu sine idealul unei perfecţiuni pe care el nu o va atinge niciodată. Tatăl mort şi-a prădat fiul de moştenirea părintească. Căci fiul e îndrituit şi moştenitor al morţii bărbatului, mai degrabă decât al avuţiei lui. N-are să afle de măruntele deprinderi rele după care omul îşi rânduise viaţa. N-are să-l vadă înglodat în sminteli în care singur se vârâse. Nu. Lumea pe care a moştenit-o

e martor mincinos. E zdrobit în fața unui zeu de piatră și nu-și va găsi niciodată calea.

Adevărul unuia, a zis judele, e adevărul multora. Neamul care trăia aici pe vremuri se numea Anasazi. Cel vechi. Au plecat din părțile astea, alungați de secetă sau de boală sau de cete rătăcitoare de tâlhari, au plecat din părțile astea de-o veșnicie și nu li s-a păstrat nici o amintire. În ținutul ăsta umblă zvonuri și strigoi și ei sunt ținuți la mare cinste. Uneltele, arta, construcțiile – lucrurile astea au rămas spre judecata neamurilor care le-au urmat. Și totuși n-au de ce apuca. Cei vechi s-au dus precum stafiile și sălbaticii cutreieră canioanele astea în ecou de râsete de mult apuse. Se cuibăresc în întuneric în colibele lor grosolane și ascultă frica prelingându-se din piatră. Toate trecerile de la o rânduială superioară la una inferioară sunt marcate de ruine și mister și de rămășițele unei furii fără nume. Așadar. Aici sunt părinții morți. Spiritul lor e îngropat în piatră. Se așterne pe pământ cu aceeași greutate și cu aceeași ubicuitate. Căci acela care-și face adăpost din stuf și piei de animale își alătură spiritul destinului comun al viețuitoarelor și se va întoarce îndărăt la lutul primordial fără să zică pâs. Dar acela care construiește în piatră caută să schimbe alcătuirea universului și așa a fost și cu acești constructori, oricât de primitive ne par azi înfăptuirile lor.

Nimeni nu vorbea. Judele stătea pe jumătate gol și asuda cu toată răcoarea nopții. Într-un târziu, Tobin, răspopitul, a ridicat privirea.

Bag de seamă, a zis el, că amândoi fiii sunt păgubiți în aceeași măsură. Așadar cum e mai bine să-ți crești copiii?

La o vârstă fragedă, a zis judele, ar trebui aruncați într-o groapă printre câini turbați. Ar trebui

lăsați să ghicească după cum îi duce mintea care din cele trei uși nu ascunde lei sălbatici. Ar trebui puși să alerge goi prin deșert până când...

Stai așa, a zis Tobin. Eu am întrebat cu toată seriozitatea.

Și eu am răspuns așijderea, a zis judele. Dacă Dumnezeu ar fi avut de gând să se amestece în stricăciunea neamului omenesc, nu s-ar fi amestecat oare până acum? Lupii își alungă stârpiturile, omule. Ce altă vietuitoare ar putea face ca ei? Și neamul omenesc nu-i oare și mai prădalnic? E în legea firii să-nmugurească, să-nflorească și să moară, dar în treburile omului nu există declin și la el culmea realizărilor sale vestește căderea nopții. Spiritul lui seacă atunci când e în vârful gloriei. Zenitul îi e și întunecime, și amurgirea vieții. Îi plac jocurile? Atunci să joace cu mizã. Ce vedeți aicea, ruinele astea bântuite de triburi de sălbatici, nu credeți că asta are să se mai întâmple încă o dată? Așa. Și încă o dată. Cu alte neamuri, cu alții fii.

Judele s-a uitat în jur. Stătea la foc despuiat, doar în nădragi și mâinile-i odihneau pe genunchi cu palmele în jos. Ochii îi erau niște găvane goale. Nimenea din trupă nu avea habar ce voia să însemne atitudinea lui, dar semăna cu un zeu, cum stătea așa, astfel încât au devenit cu toții precauți și au început să vorbească între ei cu băgare de seamă ca și cum s-ar fi ferit să trezească ceva ce era mai bine să rămână adormit.

În seara următoare, urcând pe coasta dinspre apus, au pierdut un catâr. A alunecat în jos pe zidul canionului în timp ce conținutul coșurilor exploda fără zgomot în aerul fierbinte și uscat și a căzut prin lumina soarelui și prin umbră, răsucindu-se în acel hău singuratic până când a dispărut

din vedere într-un adânc albastru și rece care l-a șters pentru totdeauna din amintirea oricărei ființe vii de pe lumea asta. Glanton stătea pe cal și cerceta adâncul adamantin de sub el. Un corb se avântase de pe stâncile din hău ca să se rotească și să croncănească. În lumina crudă, peretele abrupt de piatră căpăta contururi stranii și călăreții de pe promontoriu păreau foarte mărunți chiar și în propriii lor ochi. Glanton s-a uitat în sus, în treacăt, de parcă cerul ăla perfect de porțelan ar fi avut ceva de revelat, apoi și-a îmboldit calul și au mers mai departe.

În zilele următoare, străbătând platourile înalte, au început să dea peste gropile din pământ pline de cenușă unde indienii fierseseră mescal și au călărit prin păduri stranii de *maguey* – aloe sau agave americane – cu uriașe tulpini înflorite care se înălțau patruzeci de picioare în aerul deșertului. În fiecare zi în zori, când își înșeuau caii, cercetau munții palizi dinspre miazănoapte și dinspre apus după vreo dâră de fum. Nu se vedea nici una. Iscoadele erau deja pe drum, călărind pe întuneric înainte ca soarele să răsară, și nu se întorceau până noaptea, deslușind tabăra în acel pustiu otova la lumina cât de pală a stelelor sau în bezna cea mai neagră, când călăreții ședeau printre pietre fără foc, pâine sau camaraderie, ca o adunătură de maimuțe. Se așezau tăcuți pe vine și mâncau vânatul crud pe care-l omorâseră indienii Delaware cu săgețile în câmpie și dormeau printre oase. O lună lobată se înălța peste siluetele negre ale munților făcând să pălească stelele dinspre răsărit și pe creasta învecinată florile albe de yucca se mișcau în vânt și liliecii apăreau noaptea din cine știe ce hăuri ale lumii ca să plutească pe aripi de piele ca niște demonice pitulici negre și să se hrănească

din cupele florilor. Mai departe, pe creastă, suit puțin mai sus pe un prag de piatră de nisip ședea judele, palid și gol. Ridica mâna și liliecii zburătăceau derutați, apoi o lăsa în jos și ședea ca și mai înainte și curând ei își vedeau iarăși de mâncat.

Glanton n-avea de gând să facă cale-ntoarsă. Nu-i scăpase nici o viclenie în socotelile lui privind dușmanul. Vorbea de ambuscade. Nici măcar el, cât era de trufaș, nu putea crede că o ceată de nouăsprezece oameni evacuase un ținut de zece mii de mile pătrate de orice urmă de viață omenească. După două zile, pe la jumătatea după-amiezii, când s-au întors iscoadele și i-au dat de știre că găsiseră satele apașe părăsite, n-a vrut să dea semnalul de plecare. Au făcut popas pe platou, au făcut focuri false și au stat toată noaptea cu pușile pregătite pe câmpia aia pietroasă. De dimineață au luat caii și au coborât într-o vale sălbatică plină de colibe din iarbă și de urme de focuri vechi. Au descălecat și au înaintat printre adăposturi, construcții fragile din puieți și ierburi înfipte în pământ și îndoite în partea de sus închipuind niște coșmelii rotunjite pe care încă mai atârnau câteva piei zdrențuite sau pături vechi. Pământul era acoperit cu oase și fărâme de cremene sau cuarțit și au găsit cioburi de urcioare, coșuri vechi și mojare de piatră sfărâmate, șiraguri de păstăi uscate de mesquite, o păpușă de paie a unui copil, o scripcă primitivă cu o singură coardă care fusese zdrobită și o bucată dintr-un șirag de semințe uscate de dovleac.

Ușile cocioabelor erau înalte până la brâu și orientate către răsărit și erau câteva adăposturi îndeajuns de înalte ca să poți sta în picioare înăuntru. Ultimul în care au intrat Glanton și David Brown era apărat de un câine mare și fioros. Brown și-a

scos pistolul, dar Glanton l-a oprit. S-a lăsat într-un genunchi şi i-a vorbit animalului. Câinele s-a ghemuit lângă peretele din fundul cocioabei arătându-şi colţii şi scuturând capul dintr-o parte în alta, cu urechile pleoştite pe lângă ţeastă.

O să te muşte, a zis Brown.

Dă-mi o bucată de carne.

S-a lăsat pe vine, vorbind cu câinele. Câinele se uita la el.

N-ai să-l îmblânzeşti pe afurisitul ăsta, a zis Brown.

Eu îmblânzesc orice dacă mănâncă. Adă-mi o bucată de carne.

Când s-a întors Brown cu carnea uscată, câinele se uita în jur neliniştit. Şi când au ieşit din canion către apus, animalul alerga şchiopătând uşor la picioarele calului lui Glanton.

Au luat-o pe un vechi drum de piatră pân-au ieşit din vale şi apoi printr-o trecătoare înaltă, cu caii căţărându-se printre stânci ca nişte capre. Glanton îşi ducea calul şi striga după ceilalţi, şi totuşi i-a prins întunericul, i-a ajuns noaptea în locul acela, înşiraţi pe lângă o adâncitură din peretele defileului. Glanton i-a condus înainte blestemând prin cea mai adâncă beznă, dar poteca s-a îngustat aşa de tare şi paşii le erau atât de nesiguri că au fost siliţi să se oprească. Indienii Delaware s-au întors pe jos, după ce-şi lăsaseră caii deasupra trecătorii, şi Glanton i-a ameninţat că-i împuşcă pe toţi dacă or să fie atacaţi acolo.

Au înnoptat fiecare la picioarele calului său care stătea pe potecă între un urcuş abrupt şi o cădere abruptă. Glanton stătea în fruntea coloanei cu armele înşirate înainte. Se uita la câine. De dimineaţă s-au sculat şi au pornit mai departe, regăsind celelalte iscoade şi caii lor deasupra trecătorii şi trimiţându-le

iarăşi înainte. Au mers toată ziua prin munţi şi poate că o fi dormit şi Glanton, numai că nimeni nu l-a văzut.

Indienii Delaware socotiseră că satul era părăsit de zece zile şi că los Gileños fugiseră în cete mici pe toate căile posibile. Nu aveau ce urmă să ia. Trupa călărea prin munţi în şir indian. Iscoadele au lipsit vreme de două zile. În a treia zi au intrat în tabără cu caii mai mult morţi decât vii. În acea dimineaţă văzuseră focuri deasupra unui platou subţire şi albastru la cincizeci de mile spre sud.

XII

Peste graniță – Furtuni – Gheață și fulgere – Argonauții uciși – Azimutul – Rendez-vous – Consilii de război – Măcel printre Gileños – Moartea lui Juan Miguel – Morții din lac – Căpetenia – Un copil apaș – În deșert – Focuri de noapte – *El virote* – O operație – Judele ia un scalp – *Un hacendado* – Gallego – Ciudad de Chihuahua

Vreme de două săptămâni au călărit noaptea, fără să facă foc. Smulseseră potcoavele cailor și umpluseră găurile rămase de la cuie cu pământ și cei care nu isprăviseră încă tutunul foloseau traistele ca să scuipe-n ele și dormeau în peșteri și pe piatră seacă. Își duceau caii pe urmele pașilor lor și-și îngropau scârna ca pisicile și abia dacă vorbeau între ei. Străbătând noaptea recifele sterpe de pietriș păreau rătăciți și lipsiți de substanță. Ca o patrulă condamnată să ispășească în pribegie un blestem străvechi. Ceva ce se ghicea în adâncuri după scârțâitul pieilor și zăngănitul metalului.

Au luat gâtul animalelor de povară, au uscat carnea la soare și au împărțit-o și au mers la adăpostul munților sălbatici peste o câmpie întinsă ca de sodă, cu fulgere uscate și zvon de lumină

către miazăzi. Sub o lună gheboasă, cal și călăreț se agățau de umbrele lor pe pământul albastru ca zăpada și în fiecare străfulgerare de lumină, pe măsură ce furtuna se apropia, aceleași umbre alergau în spatele lor negre și sălbatice peste pământul sterp, cu o insistență îngrozitoare ca o a treia dimensiune a lor. Au mers înainte. Mergeau de parc-ar fi avut un țel a cărui origine i-ar fi precedat, ca niște moștenitori de sânge ai unei rânduieli imperative și totodată străine. Căci, deși fiecare om era aparte în felul lui, împreună formau ceva cu totul nou și în acel suflet comun erau pustietăți la fel de greu de cuprins cu mintea ca acele zone albe de pe hărțile vechi unde trăiesc monștri și unde din lumea știută nu există nimic în afară de presupuse vânturi.

Au traversat Del Norte și au luat-o către miazăzi printr-un ținut încă și mai dușmănos. Toată ziua au stat ghemuiți ca bufnițele la umbra sărăcăcioasă a arbuștilor de acacia și au privit către acea lume clocotitoare. Vârtejuri de praf se arătau la orizont ca un fum de focuri îndepărtate, dar nici urmă de ființă vie. S-au uitat la spectacolul soarelui și în amurg au pornit peste câmpia care se răcorea cu un cer de culoarea sângelui la apus. La un puț din deșert au descălecat și au băut obraz lângă obraz cu caii lor, apoi au încălecat iar și au plecat mai departe. Micii lupi de deșert chelălăiau în întuneric și câinele lui Glanton alerga pe sub burta calului, potrivindu-și pașii precis printre copite.

În acea noapte au fost loviți de o urgie de grindină căzută dintr-un cer fără cusur și caii s-au speriat și au gemut și oamenii au descălecat și s-au așezat pe pământ cu șeile în cap în timp ce grindina se rostogolea în nisip ca niște ouă mici și străvezii clocite alchimic din bezna deșertului. Când și-au înșeuat iar caii și au plecat mai departe, au mers

cale de mai multe mile printre bucăți de gheață în timp ce o lună polară se înalța ca un ochi de pisică oarbă peste marginea lumii. Noaptea au trecut pe lângă luminile unui sat din câmpie, dar nu s-au abătut de la drumul lor.

Spre dimineață au văzut focuri la orizont. Glanton i-a trimis înainte pe indienii Delaware. Luceafărul dimineții ardea deja palid la răsărit. Când s-au întors, s-au așezat pe vine împreună cu Glanton, cu judele și cu frații Brown și au vorbit și au dat din mâini, apoi au încălecat iarăși și și-au văzut de drum cu toții.

Cinci căruțe fumegau pe pământul deșertului și călăreții au descălecat și au umblat în tăcere printre leșurile argonauților morți, acei pelerini cinstiți fără de nume zăcând printre pietre cu rănile lor oribile, cu viscerele atârnându-le afară și cu pieptu-rile goale ciuruite de săgeți. După bărbi, unii erau bărbați, și totuși aveau între picioare răni menstruale stranii și le lipseau părțile bărbătești, căci le fuseseră retezate și atârnau negre și ciudate din gurile lor rânjite. Stăteau cu sângele uscat pe cap ca o tichie holbându-se cu ochi de maimuță la fratele soare ivit acum la răsărit.

Căruțele nu mai erau acum decât niște tăciuni aprinși pe armătura înnegrită de fier-balot și roți, cu osiile înroșite în foc pârâind de sub cărbuni. Călăreții s-au așezat la focuri și au fiert apă, au băut cafea și au fript carne după care s-au culcat să doarmă printre morți.

Seara, trupa a pornit la drum continuând spre miazănoapte ca și mai înainte. Urmele ucigașilor apucau spre apus, dar prin pustia aia erau și albi care prăduiau călătorii și făceau așa încât să pară mâna sălbaticilor. Noțiunile de soartă și noroc îi privesc pe aceia care se aventurează pe căi nesăbuite.

Drumul argonauților s-a sfârșit în cenușă cum s-a văzut și, ținând seamă de întâlnirea acelor vectori în pustia aceea unde inimile și planurile unui neam mic au fost înghițite și furate de un altul, răspopitul a întrebat dacă nu cumva la mijloc era mâna unui Dumnezeu cinic, care să fi orchestrat cu atâta austeritate și uimire prefăcută o congruență atât de letală. Postarea de martori pe o a treia cale cu totul diferită poate fi de asemenea atribuită unei întâmplări nefericite, și totuși judele, care-și îmboldise calul înainte până ajunsese alături de cugetători, a zis că tocmai în asta consta natura martorului și că proximitatea lui nu era nicidecum un lucru de terță însemnătate, ci mai degrabă unul de însemnătate primă, căci oare putem spune că se întâmplă ceva nevăzut de nimeni?

Indienii Delaware au luat-o înainte în amurg și mexicanul John McGill a trecut în capul coloanei, coborând din când în când de pe cal ca să se întindă pe burtă și să facă semne iscoadelor care mergeau înaintea lor în deșert și apoi încăleca iarăși fără să țină-n loc calul sau trupa care venea după el. Mergeau ca niște nomazi sub o stea schimbătoare, iar urmele lor pe pământ reflectau în ușoara lor arcuire chiar mișcările pământului. Către apus, norii stăteau îngrămădiți deasupra munților ca urzeala întunecată a văzduhului însuși și întinderile spuzite de stele ale galaxiilor atârnau ca o aură gigantică deasupra capetelor călăreților.

După două dimineți, indienii Delaware s-au întors din cercetările lor din zori cu vestea că los Gileños făcuseră popas pe malul unui lac puțin adânc, la nici patru ore înspre miazăzi. Aveau cu ei femeile și copiii și erau mulți. Când s-a ridicat de la sfat, Glanton s-a dus de unul singur să se plimbe prin

deșert și a stat multă vreme uitându-se la întunericul din vale.

Oamenii s-au îngrijit de arme, scoțând pulberea și încărcându-le. Vorbeau între ei cu voci scăzute, deși deșertul se întindea rotund ca o uriașă farfurie goală tremurând ușor în arșiță. După-amiază un mic grup a dus caii la apă și înapoi și, când s-a întunecat, Glanton și locotenenții lui au pornit-o după indienii Delaware ca să observe pozițiile dușmanului.

Înfipseseră un băț în pământ pe un dâmb la nord de tabără și când Ursa a ajuns în dreptul acestuia, Toadvine și omul din Țara lui Van Diemen au dat semnalul de plecare și s-au dus după ceilalți spre miazănoapte captivi în lațurile celui mai crud destin.

Au ajuns în capătul de nord al lacului în orele răcoroase de dinainte să se crape de ziuă și s-au întors pe lângă mal. Apa era foarte neagră și pe plajă erau rămășițe de spumă, iar pe lac, în depărtare, se auzeau glasurile rațelor. Tăciunii focurilor de tabără se arătau dedesubt într-un arc blând ca luminile unui port îndepărtat. Înaintea lor pe acel mal singuratic un călăreț solitar stătea în șa. Era unul dintre indienii Delaware și el a întors calul fără să vorbească, iar ei l-au urmat prin desiș către deșert.

Iscoadele stăteau ghemuite într-un pâlc de sălcii la jumătate de milă de focurile dușmanului. Înfășuraseră capetele cailor în pături și dobitoacele astfel acoperite stăteau țepene și solemne în spatele lor. Nou-veniții au descălecat și au legat și ei caii și s-au așezat pe pământ în timp ce Glanton le vorbea.

Avem un ceas, poate mai mult. Când pornim, fiecare-și păzește pielea. Să nu lăsați nici un câine în viață dacă nu-i musai.

Câți îs, John?

Tu ai învățat să vorbești în șoaptă în gater?

Sunt destui cât să v-ajungă, a zis judele.

Nu stricați praful de pușcă și glonțul decât pe cine trage înapoi în voi. Dacă nu omorâm toți cioroii d-aci meritățm să fim biciuiți și trimiși acasă.

Atâta le-a fost sfatul. Ora care a urmat a fost una lungă. Au coborât caii legați la ochi și au stat și au supravegheat tabăra, dar cu ochii la orizont, către răsărit. O pasăre a țipat. Glanton s-a întors la calul lui și l-a descoperit cum își descoperă îmblânzitorul de șoimi pasărea în zori. Se stârnise vânt și calul și-a înălțat capul și a adulmecat aerul. Ceilalți oameni au făcut la fel. Păturile au rămas unde căzuseră. Au încălecat, cu pistoalele în mână, cu măciuci din piele netăbăcită și piatră de râu legate la încheieturi ca niște unelte ale unui soi de întrecere ecvestră primitivă. Glanton s-a uitat îndărăt la ei, apoi și-a îmboldit calul înainte.

Cum înaintau la trap pe malul alb de sare, un bătrân s-a ivit din tufișurile unde șezuse pe vine și s-a întors către ei. Câinii care așteptaseră să se bată pe scârna lui au luat-o la fugă chelălăind. Pe lac au început să se înalțe rațe singure sau în perechi. Cineva l-a doborât pe bătrân cu o lovitură de bâtă și călăreții au dat pinteni cailor și s-au repezit înspre tabără pe urmele câinilor cu bâtele vâjâind și câinii urlând într-o scenă de vânătoare infernală, mercenarii, nouăsprezece la număr, luând cu asalt tabăra unde dormeau mai bine de o mie de suflete.

Glanton a trecut cu calul de-a dreptul prin prima colibă călcându-i în picioare pe cei dinăuntru. Siluete se învălmășeau pe ușile joase. Călăreții au traversat satul în galop, apoi s-au întors și au luat-o îndărăt. Un războinic le-a ieșit în cale și a țintit cu o lance și Glanton l-a doborât cu un foc. Încă trei au fugit și el i-a împușcat pe primii doi cu focuri trase atât de rapid că au căzut amândoi odată și al treilea a

părut să se dezmembreze în alergare, lovit de o duzină de plumbi.

În acel prim minut masacrul devenise general. Femeile țipau, la fel și copiii despuiați și un bătrân a înaintat clătinându-se fluturând o pereche de izmene albe. Călăreții treceau printre ei și-i nimiceau cu bâte sau cuțite. O sută de câini legați urlau și alții alergau înnebuniți printre colibe mușcând unii din alții și din cei legați și, din prima clipă când călăreții au intrat în sat, nici balamucul, nici larma n-au mai încetat și nu s-au mai domolit. Câteva colibe ardeau deja și un întreg șir de refugiați începuse să se reverse spre nord, pe lângă mal, urlând dement cu călăreții printre ei ca niște văcari, doborându-i mai întâi pe cei greoi.

Când Glanton și locotenenții lui au tăbărât a doua oară peste sat, oamenii fugeau sub copitele cailor și caii săltau și câțiva din trupă umblau pe jos printre colibe cu torțe și trăgeau afară victimele, mânjite și cu sângele șiroind, hăcuindu-i pe muribunzi și decapitându-i pe cei care îngenuncheau să ceară îndurare. Erau și câțiva sclavi mexicani în tabără și aceștia s-au repezit înainte strigând în spaniolă și au fost stâlciți sau împușcați și unul dintre indienii Delaware a ieșit din fum cu câte un prunc gol atârnându-i în fiecare mână și s-a așezat pe vine lângă o groapă de gunoi împrejmuită de pietre și ținându-i de călcâie i-a rotit pe fiecare și i-a izbit cu capetele de piatră, așa încât le-au țâșnit creierii prin fontanele într-un jet însângerat, și oameni în flăcări umblau urlând ca niște berserkeri[1], iar călăreții îi doborau sfârtecându-i cu cuțitele lor imense și o femeie tânără a venit în fugă și a îmbrățișat

1. Vechi trib nordic de războinici, intrat în legendă pentru furia și ferocitatea cu care lupta.

picioarele mânjite de sânge ale calului războinic pe care îl avea Glanton.

Între timp, un mic grup de războinici reuşise să încalece pe caii care mai rămăseseră împrăştiaţi şi s-a apropiat de sat slobozind un şir de săgeţi printre colibele în flăcări. Glanton şi-a scos puşca din teacă şi a tras în primii doi cai din frunte, a vârât puşca înapoi în teacă şi a scos pistolul şi a început să tragă chiar printre urechile calului lui. Indienii călări s-au împiedicat printre caii doborâţi care dădeau din picioare răsucindu-se şi învârtindu-se şi au fost împuşcaţi unul câte unul până când cei nu mai mult de o duzină care scăpaseră s-au întors şi au fugit în sus pe lângă lac depăşind coloana bocitoare de refugiaţi şi au dispărut stârnind în urma lor vârtejuri de sodă calcinată.

Glanton şi-a întors calul. Morţii zăceau plutind la mal ca victimele unui naufragiu pe mare şi risipiţi pe ţărmul sărat într-o învălmăşeală de sânge şi măruntaie. Călăreţii trăgeau afară leşuri din apele însângerate ale lacului şi spuma care se scurgea încet pe plajă era de un roz pal în lumina tot mai puternică. Umblau printre morţi retezând lungile coame negre cu cuţitele şi lăsându-şi victimele cu ţestele jupuite şi arătând straniu cu căiţele lor însângerate. Caii scăpaţi din ţarc au străbătut tropăind ţărmul puturos şi au dispărut în fum şi după o vreme s-au întors tot tropăind. Oamenii îşi croiau drum prin apele roşii sfârtecând la întâmplare morţii şi unii zăceau împerecheaţi cu trupurile zdrobite ale femeilor tinere moarte sau muribunde de pe plajă. Unul dintre indienii Delaware a trecut cu o colecţie de capete ca un negustor bizar spre târg, cu părul înfăşurat pe mână şi capetele bălăbănindu-se şi răsucindu-se toate deodată. Glanton ştia că fiecare clipă petrecută în acel loc va trebui apărată mai

târziu în deșert și trecea călare printre oameni și-i zorea.

McGill a ieșit dintre focurile trosnitoare și a rămas holbându-se sumbru la scena din jur. Fusese străpuns de o lance și-o ținea în față de coadă. Era cioplită dintr-o tulpină de sotol și vârful unei săbii vechi de cavalerie care-i fusese legat de coadă se ițea arcuindu-se din spinarea omului. Băiatul a ieșit greoi din apă și s-a apropiat de el și mexicanul s-a așezat cu grijă în nisip.

Pleacă de lângă el, a zis Glanton.

McGill s-a întors să se uite la Glanton și-atunci Glanton a țintit cu pistolul și l-a împușcat în cap. Și-a pus arma la loc în toc și și-a sprijinit pușca goală de șa ca să stea dreaptă, ținând-o cu genunchiul în timp ce turna praf pe țevi. Cineva l-a strigat. Calul a tresărit și s-a dat înapoi și Glanton i-a vorbit blând, apoi a învelit două bile de plumb și le-a împins la locul lor. Se uita la un dâmb dinspre nord unde o ceată de apași călări se ivise pe fundalul cerului.

Erau cam la un sfert de milă depărtare, cinci sau șase, scoțând țipete slabe, pierite. Glanton și-a potrivit pușca în îndoitura brațului, a pus capsa pe primul tambur, a rotit de țevi și a pus capsa și pe al doilea. Nu-și lua ochii de la apași. Webster a coborât de pe cal, și-a scos carabina, a tras vergeaua prin inel și s-a lăsat într-un genunchi, cu vergeaua ridicată în mână, sprijinindu-și patul armei în pumn. Carabina avea trăgaci dublu, l-a ridicat pe primul și și-a lipit fața de înălțătoarea de obraz. A socotit de unde bătea vântul, a socotit cum cădea soarele într-o parte a cătării de argint, a ridicat pușca și a tras. Glanton stătea nemișcat. Împușcătura a răsunat sec și plat în pustietate și fumul cenușiu s-a risipit. Șeful grupului de pe dâmb

stătea pe cal. Apoi s-a aplecat ușor într-o parte și a căzut la pământ.

Glanton a scos un chiot și s-a repezit înainte. Patru oameni l-au urmat. Războinicii de pe dâmb descălecaseră și-l ridicau pe cel căzut. Glanton s-a răsucit în șa fără să-și ia ochii de la indieni și a întins pușca omului de lângă el. Acesta era Sam Tate și a luat pușca trăgând de hățurile calului său atât de brusc, mai să-l răstoarne. Glanton și ceilalți trei au mers înainte și Tate a scos vergeaua și s-a așezat pe vine și a tras. Calul care ducea căpetenia rănită s-a clătinat, dar nu s-a oprit. A rotit țevile și a tras al doilea foc care s-a înfipt în pământ. Apașii își struneau caii cu țipete ascuțite. Glanton s-a aplecat în față și i-a vorbit calului la ureche. Indienii și-au urcat căpetenia pe alt cal și câte doi călare și-au îmboldit caii și au pornit din nou. Glanton scosese pistolul și a gesticulat cu el către cei din spate și unul dintre ei și-a oprit calul și a sărit jos, s-a culcat pe burtă și și-a scos și el pistolul, i-a dat piedica la o parte, a tras jos vergeaua de încărcare și a înfipt-o în nisip și, cu bărbia în pământ și ținând pistolul cu amândouă mâinile, a ochit peste țeavă. Caii erau la două sute de metri și înaintau iute. La al doilea foc, calul căpeteniei a început să se smucească și un călăreț de lângă el s-a întins și a prins hățurile. Încercau să coboare din galop căpetenia de pe animalul rănit când aceasta s-a prăbușit.

Glanton a ajuns primul la muribund și a îngenuncheat cu acel cap străin și barbar între pulpe ca un straniu infirmier nespălat și i-a amenințat pe sălbatici cu revolverul. Ei se învârteau în cerc pe câmpie și-și scuturau arcurile, au slobozit câteva săgeți spre el, apoi s-au întors și s-au dus. Sângele ieșea bolborosind din pieptul omului și a ridicat

spre cer ochii rătăciți, deja sticloși, cu capilarele sparte. În fiecare din acele puțuri negre se vedea câte un soare mic și perfect.

Glanton s-a întors în sat în fruntea micii coloane cu capul căpeteniei atârnat de păr la cingătoare. Oamenii înșirau scalpuri pe curele de piele și printre morți erau unii cu bucăți mari de piele jupuite de pe spate, ca să se facă din ele cingători și hamuri. McGill, mexicanul mort, fusese scalpat și țestele însângerate se înnegreau deja în soare. Aproape toate colibele arseseră din temelii și, pentru că se găsiseră câțiva bani de aur, unii scurmau cu picioarele prin cenușa fumegândă. Glanton i-a ocărât, luând o lance și înfigând în ea capul care se legăna și rânjea ca o mască de bâlci și călărind înainte și înapoi, strigându-le să adune caii și s-o ia din loc. Când a întors calul, l-a văzut pe jude șezând pe pământ. Judele își scosese pălăria și bea apă dintr-o ploscă de piele. A ridicat ochii către Glanton.

Nu-i el.

Care?

Judele a dat din cap. Ăla.

Glanton a întors lancea. Capul cu pletele lui lungi și negre s-a întors cu fața la el.

Dacă nu-i el, atunci cine zici că e?

Judele a clătinat din cap. Nu e Gómez. A dat din cap către arătare. Domnul de-aici e *sangre puro*. Gómez e mexican.

Nu-i mexican pe de-a-ntregul.

N-ai cum să fii mexican pe de-a-ntregul. E ca și cum ai fi corcitură pe de-a-ntregul. Dar ăsta nu-i Gómez, pentru că eu l-am văzut pe Gómez, și nu-i el.

Putem zice că-i el?

Nu.

Glanton s-a uitat către nord. S-a uitat în jos la jude. Nu cumva mi-ai văzut câinele? a zis.

Judele a clătinat din cap. Ai de gând să mâni turma asta?

Pân-o să mă văd silit să renunţ.

Asta s-ar putea întâmpla curând.

S-ar putea.

Cât crezi că le ia barbarilor ăstora să se regrupeze?

Glanton a scuipat. Nu era o întrebare şi n-a răspuns. Unde ţi-e calul? a zis.

Nu mai e.

Ei, păi dacă vrei să vii cu noi, bine-ar fi să-ţi faci rost de altul. S-a uitat la capul de pe prăjină. A naibii căpetenie ai mai fost şi tu, a zis. Şi-a îmboldit calul înainte cu călcâiele şi a luat-o pe lângă malul apei. Indienii Delaware umblau prin apa lacului pipăind cu picioarele după leşuri scufundate. Glanton a rămas acolo o vreme, apoi a întors calul şi a luat-o prin tabăra prăduită. Călărea vigilent, cu pistolul pe coapsă. S-a dus pe urmele care coborau dinspre deşert pe unde veniseră ei. Când s-a întors, ducea cu el scalpul bătrânului care se ridicase primul din tufişuri în zori.

După un ceas erau deja în şa şi călăreau spre sud lăsând în urmă pe malul pârjolit al lacului un carnagiu de sânge, sare şi cenuşă şi mânând în faţa lor jumătate de mie de cai şi catâri. Judele călărea în fruntea coloanei ţinând în faţă pe şa un copil tuciuriu ciudat, plin de cenuşă. Părul îi era în parte ars şi stătea în şa tăcut şi stoic uitându-se cum înainta pământul în faţa lui, cu ochi negri şi imenşi ca un schimbăruş. Pe drum, oamenii s-au înnegrit în soare de la sângele de pe haine şi de pe feţe şi apoi au pălit treptat în praful stârnit până când au căpătat iar culoarea pământului pe unde treceau.

Au călărit toată ziua cu Glanton încheind coloana. Către amiază câinele i-a prins din urmă. Era negru

de sânge pe piept și Glanton l-a luat lângă el pe oblâncul șeii până când și-a tras sufletul. În lunga după-amiază s-a ținut la umbra calului și în amurg s-a ținut departe în câmpie, unde umbrele înalte ale cailor lunecau peste arbuștii pitici pe picioare de păianjen.

Către miazănoapte se vedea deja o dâră subțire de praf și au mers înainte în întuneric, indienii Delaware au descălecat și au ascultat cu urechea la pământ, apoi au încălecat și au pornit iarăși cu toții.

Când s-au oprit, Glanton a dat ordin să se facă focuri și să se vadă de răniți. Una dintre iepe fătase în deșert și în curând acea ființă plăpândă atârna înfiptă într-o țepușă de palo verde peste cărbunii răscoliți în timp de indienii Delaware își treceau de la unul la altul o ploscă plină cu laptele închegat scos din stomacul ei. De pe un mic dâmb de la vest de tabără focurile dușmanului se vedeau la zece mile înspre nord. Călăreții s-au așezat pe vine în pieile lor scorțoșite de sânge, au numărat scalpurile și le-au înșirat pe bețe, cu pletele negre-albăstrii năclăite de sânge și lipsite de strălucire. David Brown a trecut printre acei măcelari sălbatici la înfățișare ghemuiți la foc, dar nu și-a găsit nici un felcer. Avea o săgeată în coapsă, cu pene cu tot, și nimeni nu voia să se atingă de ea. În nici un caz Doc Irving, căci Brown îl numise îngrijitor de morți și bărbier și se țineau departe unul de altul.

Băieți, a zis Brown, m-aș doftorici singur, dar nu pot s-o prind ca lumea.

Judele a ridicat ochii la el și a zâmbit.

O faci tu, Holden?

Nu, Davy, n-o fac. Dar o să-ți zic eu ce fac.

Ce faci.

O să scriu o poliță care să te asigure contra oricărei belele afară de streang.

Atunci afurisit să fii.

Judele a chicotit. Brown a căutat în jur cu dușmănie. Nu-i nimenea aicea care să ajute omu' la nevoie?

Nimeni n-a răspuns.

Atunci afurisiți să fiți cu toții, a zis el.

S-a așezat cu piciorul întins pe pământ și s-a uitat la el, mai plin de sânge decât mulți alții. A apucat de coada săgeții și s-a lăsat în jos pe ea. I se vedea năduşeala pe frunte. Se ținea de picior și suduia cu voce înceată. Unii îl priveau, alții nu. Băiatul s-a ridicat. Încerc eu, a zis.

Așa băiatu', a zis Brown.

Și-a adus șaua ca să se rezeme de ea. Și-a întors piciorul spre foc ca să aibă lumină, și-a îndoit cureaua ținând-o bine și a șuierat către băiatul care îngenunchease lângă el. Apuc-o bine, băiete. Și împinge-o drept. Apoi a apucat cureaua între dinți și s-a aplecat pe spate.

Băiatul a apucat de coada săgeții aproape de coapsa omului și s-a lăsat înainte cu toată greutatea. Brown a apucat pământul de la stânga și de la dreapta lui, capul i-a zburat pe spate și dinții umezi i-au lucit în lumina focului. Băiatul a apucat din nou săgeata și a împins-o iar. Venele de pe gâtul omului se umflau ca frânghiile și l-a afurisit pe băiat cu tot neamul lui. La a patra încercare, vârful săgeții a ieșit prin coapsa bărbatului și sângele s-a scurs pe pământ. Băiatul s-a lăsat pe spate pe călcâie și și-a șters fruntea cu mâneca.

Brown a dat drumul curelei dintre dinți. A ieșit? a zis.

Da.

Vârful? Se vede vârful? Vorbește, omule.

Băiatul și-a scos cuțitul și a retezat cu îndemânare vârful însângerat și i l-a dat. Brown l-a

ținut în lumina focului și a zâmbit. Vârful era din aramă forjată și se răsucise în legăturile îmbibate de sânge de pe coadă, dar rezistase.

Voinic băiat, ai fi bun de doftor. Acuma scoate-o.

Băiatul a tras ușor coada săgeții din piciorul omului și omul s-a înclinat până la pământ cu o sinistră mișcare feminină și a șuierat aspru printre dinți. A rămas acolo o vreme, apoi s-a întins, a luat săgeata de la băiat și a aruncat-o în foc, s-a ridicat și s-a dus să-și aștearnă de dormit.

Când băiatul s-a întors și el la pătura lui, răspopitul s-a aplecat către el și i-a șuierat în ureche.

Prostule, a zis. Dumnezeu n-o să te ție la nesfârșit.

Băiatul s-a întors să se uite la el.

Nu știi că te-ar fi dus cu el? Te-ar fi dus, băiete. Ca pe o mireasă la altar.

S-au sculat și au pornit la drum undeva după miezul nopții. Glanton ordonase să se facă focuri și au călărit printre flăcările care luminau totul în jur și umbrele arbuștilor din deșert tremurau pe nisipuri, iar călăreții au urmat umbrele subțiri și pâlpâitoare până când au trecut cu totul în bezna care li se potrivea atât de bine.

Caii și catârii se împrăștiaseră departe în deșert, i-au adunat dinspre miazăzi de pe mile întregi și i-au mânat înainte. Fulgerele de vară izvorâte de nicăieri lăsau să se întrevadă în noapte culmi negre de munte la marginea lumii și caii pe jumătate sălbatici goneau în fața lor în câmpie în acele străfulgerări albăstrii de parc-ar fi răspuns tremurând unei chemări din neant.

În aburii zorilor călărețiii zdrențăroși și plini de sânge cu sulurile lor de piei arătau mai puțin a învingători și mai degrabă ca ariergarda vreunei armate nimicite retrăgându-se pe meridianele haosului și

ale întunericului prim, cu caii împleticindu-se și oamenii gonind adormiți în șa. Lumina tot mai întinsă a zilei a dezvăluit în jur același ținut sterp și fumul focurilor din noaptea care trecuse se înălța subțire și nemișcat de vânt înspre miazănoapte. Colbul palid al dușmanului care ar fi trebuit să-i hăituiască până la porțile orașului nu părea să se fi apropiat și s-au târât înainte prin arșița tot mai fierbinte mânând din urmă caii înnebuniți.

La jumătatea dimineții s-au oprit să bea apă la o mlaștină stătută prin care trecuseră deja trei sute de animale, iar călărețiii au alungat animalele din apă și au descălecat să bea din pălării, apoi au pornit din nou în jos pe lângă albia uscată tropotind pe pământul stâncos, pietre uscate și bolovani și apoi iar pământ roșu și nisipos de deșert și aceiași munți din jur cu pajiști rare, acoperiți de ocotillo și sotol și arbuștii seculari de aloe înfloriți ca o nălucire pe un tărâm al febrei. La apus, au trimis călăreți către vest să facă focuri în prerie și oamenii s-au culcat în întuneric și au dormit în timp ce liliecii se roteau în tăcere pe deasupra lor printre stele. De dimineață, când au plecat, era încă întuneric și caii abia se mai țineau pe picioare. Ziua i-a găsit pe sălbatici mult mai aproape de ei. Au dat prima luptă a doua zi în zori și le-au ținut piept opt zile și opt nopți în câmpie și printre stâncile din munți, pe zidurile și acoperișurile haciendelor părăsite și n-au pierdut nici un om.

În cea de-a treia noapte s-au așezat la adăpostul unor ziduri vechi de pământ surpat cu focurile dușmanului la nici o milă depărtare în deșert. Judele s-a așezat la foc cu copilul apaș și copilul căuta în jur cu ochi negri ca boabele de cafea și unii dintre călăreți s-au jucat cu el și l-au făcut să râdă, i-au dat carne uscată și el a stat mestecând și privind

grav la siluetele care treceau pe deasupra lui. L-au acoperit cu o pătură și de dimineață judele îl legăna pe un genuuchi în timp ce oamenii își înșeuau caii. Toadvine l-a văzut cu copilul când a trecut cu șaua, dar după zece minute când s-a întors cu calul copilul era mort și judele îl scalpase. Toadvine și-a lipit țeava pistolului de uriașa scăfârlie boltită a judelui.

Dracu' să te ia, Holden.

Ori tragi, ori îl iei de-aici. Nu mai sta.

Toadvine și-a pus pistolul la brâu. Judele a zâmbit și a șters scalpul de cracul pantalonului, s-a ridicat și i-a întors spatele. După alte zece minute erau iarăși în câmpie gonind de mama focului cu apașii pe urme.

În după-amiaza celei de-a cincea zile străbăteau la pas o vale seacă, mânând caii din urmă, cu indienii în spate, atât cât să nu intre în bătaia puștii, strigând la ei în spaniolă. Din când în când, unul dintre călăreți descăleca cu pușca și vergeaua și indienii se împrăștiau ca potârnichile, trăgând caii lângă ei și ascunzându-se îndărătul lor. Către răsărit, tremurând în arșiță, se înălțau zidurile albe și subțiri ale unei hacienda cu copaci rari, verzi și țepeni ițindu-se dintre ele ca o scenă dintr-o dioramă. După un ceas mânau caii – să fi rămas cam o sută de capete – pe lângă zidurile astea și pe o cărare bătută care cobora spre un izvor. Un tânăr a ieșit călare și le-a urat ceremonios bun venit în spaniolă. Nimeni n-a răspuns. Tânărul călăreț s-a uitat în jos pe lângă apă spre câmpurile brăzdate de canale pentru irigații unde țăranii în costumele lor albe pline de praf stăteau încremeniți cu coasele în bumbacul abia înflorit sau porumbul înalt până la brâu. S-a uitat îndărăt către nord-vest. Apașii, să fi fost șaptezeci, optzeci, tocmai treceau de primul

pâlc de *jacales* și se înșirau pe potecă și în umbra copacilor.

Peonii de pe câmpuri i-au văzut cam în același timp. Și-au aruncat cât colo uneltele și au rupt-o la fugă, unii țipând, alții cu mâinile ridicate deasupra capetelor. Tânărul *don* s-a uitat la americani și s-a uitat iar la sălbaticii care se apropiau. A strigat ceva în spaniolă. Americanii și-au mânat caii afară din vad și înainte spre păduricea de plopi. Ultima oară când l-au văzut scosese un pistol mic din cizmă și se întorsese să-i înfrunte pe indieni.

În acea seară i-au dus pe apași prin orașul Gallego, un șanț mocirlos în chip de stradă unde mișunau porcii și niște câini jalnici fără păr. Părea pustiu. Porumbul tânăr de pe câmpurile de la marginea drumului fusese de curând spălat de ploi și se înălța alb și strălucitor, înălbit de soare până se făcuse aproape străveziu. Au călărit aproape toată noaptea și a doua zi indienii erau tot acolo.

S-au luptat iar cu ei la Encinillas și s-au luptat cu ei în trecătorile sterpe dinspre El Sauz și mai departe pe dealurile joase de unde se vedeau deja turlele bisericii orașului de la miazăzi. În ziua de douăzeci și unu iulie a anului una mie opt sute și patruzeci și nouă au intrat în orașul Chihuahua unde au fost primiți ca niște eroi, mânându-și înainte caii bălțați prin colbul străzilor într-o învălmășeală infernală de dinți și ochi dați peste cap. Mici băiețași alergau printre copite și învingătorii în zdrențele lor însângerate surâdeau prin murdărie, praf și sânge închegat ducând cu ei înfipte în prăjini capetele uscate ale dușmanilor prin acea fantezie de muzică și flori.

XIII

La băi – Negustori – Trofee de război – Ospățul – Trias – Balul – Spre nord – Coyame – Frontiera – Hueco Tanks – Masacru printre Tiguas – Carrizal – Un izvor în deșert – Medanos – O lămurire despre dinți – Nacori – *Cantina* – O întâlnire disperată – În munți – Un sat decimat – Sulițași călare – O ambuscadă – Pe urmele supraviețuitorilor – Câmpiile din Chihuahua – Masacrul soldaților – O înmormântare – Chihuahua – Spre vest

Procesiunea lor s-a mărit cu noi călăreți, cu băieți călare pe catâri și bătrâni cu pălării împletite și cu o delegație care a luat în primire caii și catârii prinși și i-a mânat înainte pe străzile înguste către ocolul unde aveau să fie ținuți. Războinicii trențăroși și-au continuat marșul, unii ținând în mâini cupele cu care erau îmbiați, salutând doamnele adunate în balcoane cu pălăriile lor putrede și ridicând mai sus capetele care se bălăngăneau cu pleoapele pe jumătate coborâte în acea expresie stranie de lehamite în care le încremeniseră trăsăturile, atât de strâns împresurați cu toții de mulțime încât păreau a fi avangarda unei răscoale a zdrențăroșilor, anunțați de doi tobosari care mergeau

înainte, unul sărac cu duhul, amândoi desculți, și de un trompetist care mărșăluia cu un braț ridicat deasupra capului într-o poză marțială în timp ce cânta. Astfel au intrat pe porțile înalte ale palatului guvernatorului, peste pragurile tocite din piatră și în curte, unde copitele roase ale cailor nepotcoviți ai mercenarilor s-au afundat printre pietre cu un uguit straniu ca de turturele.

Sute de gură-cască s-au înghesuit în jur în timp ce pe pietre se numărau scalpurile uscate. Soldați cu muschete împingeau gloata înapoi și fete tinere se uitau la americani cu ochi negri imenși și băiețașii se strecurau în față să pună mâna pe cumplitele trofee. Erau o sută douăzeci și opt de scalpuri și opt capete și locotenentul guvernatorului a coborât în curte împreună cu suita lui să le ureze bun venit și să le admire isprăvile. Li s-a făgăduit răsplată în aur la ospățul care avea să aibă loc în acea seară în cinstea lor la hotelul Riddle and Stephens și cu asta americanii au slobozit un chiot și s-au suit iar pe cai. Bătrâne cu șaluri negre s-au repezit să sărute poalele cămășilor lor mizerabile și au ridicat mâinile lor mici și tuciurii în semn de binecuvântare și călăreții și-au întors caii costelivi croindu-și drum prin adunătura lărmuitoare și au ieșit în stradă.

S-au dus la băile publice unde au coborât pe rând în apă, unul mai palid decât cel dinainte și cu toții tatuați, însemnați, cusuți, cu uriașe cicatrici zbârcite, căpătate Dumnezeu știe unde și în mâinile căror doctori barbari, pe piepturi și pântece, ca niște miriapozi giganți, unii sluțiți, cu degete sau ochi lipsă, cu frunțile și brațele însemnate cu litere și cifre de parc-ar fi fost mărfuri de socotit la inventar. Cetățeni de ambele sexe s-au dat înapoi pe lângă ziduri și s-au uitat cum apa se transformă într-un

terci subțire de sânge și murdărie și nimeni nu-și putea lua ochii de la jude, care și-a lepădat ultimul hainele și-a traversat apoi spațiul băilor cu un trabuc în gură și un aer regesc, încercând apa cu degetul mic de la picior, surprinzător de delicat. Strălucea ca luna, atât era de alb și nici un fir de păr nu se zărea pe acel trup uriaș, nici în vreo deschizătură, nici în marile găuri ale nărilor și nici pe piept sau urechi, nici măcar un smoc deasupra ochilor sau pe pleoapele lor. Uriașa cupolă strălucitoare a țestei lui pleșuve arăta ca o cască de îmbăiat trasă peste pielea altminteri înnegrită de pe față și gât. Când acea imensă masă a coborât în bazin apele s-au ridicat vizibil și scufundându-se până la ochi s-a uitat în jur cu mare mulțumire, cu ochii ușor cutați, de parc-ar fi zâmbit sub apă ca un lamantin palid și umflat ieșit la suprafață într-o mlaștină, în timp ce după urechea mică și lipită de cap trabucul țeapăn fumega ușor chiar deasupra apei.

Negustorii își împrăștiaseră deja marfa pe dalele de pământ din spatele lor, costume din stofe europene și cu croială europeană, cămăși din mătăsuri colorate și căciuli zbârlite din blană de castor, cizme din piele fină spaniolă, bastoane și biciuști cu capete de argint, șei bătute în argint, pipe cioplite și arme discrete și mai multe săbii de Toledo cu plăsele de fildeș și tăișuri frumos gravate, iar bărbierii își pregăteau scaunele să-i primească, strigând nume de clienți renumiți pe care-i serviseră, și toți acești comercianți le făgăduiau mercenarilor servicii pe datorie în condiții cât se poate de generoase.

Când au traversat piața gătiți cu noile lor straie, unii cu mânecile hainelor abia trecându-le de coate, scalpurile erau atârnate de grătarul de fier al pavilionului ca niște decorațiuni pentru o sărbătoare barbară. Capetele retezate fuseseră înălțate în prăjini

deasupra lampadarelor de unde contemplau acum cu ochii înfundați și sălbatici pieile uscate ale fraților și strămoșilor lor întinse pe fațada de piatră a catedralei și foșnind încet în vânt. Mai târziu, când s-au aprins lămpile, capetele au căpătat în strălucirea blândă a luminii care bătea în sus expresii de măști tragice și după câteva zile aveau să se împestrițeze cu alb și să pară de-a dreptul leproase de la murdăria păsărilor care se așezau pe ele.

Acest Angel Trias care era guvernator fusese trimis în tinerețe în străinătate ca să-și facă educația, era un mare cunoscător al clasicilor și studiase limbile străine. Era totodată și un bărbat printre bărbați și se prea poate ca războinicii duri pe care-i tocmise ca să apere statul să fi dezmorțit ceva înăuntrul lui. Când locotenentul i-a invitat pe Glanton și pe ofițerii lui la cină, Glanton a răspuns că el și oamenii lui nu se așezau la masă separat. Locotenentul a cedat cu un zâmbet în fața argumentului și Trias a făcut la fel. Au sosit în bună rânduială, bărbieriți, tunși și dichisiți cu cizmele și gătelile lor noi, indienii Delaware ciudat de austeri și de amenințători în redingotele lor, ca să se așeze cu toții la masa pregătită pentru ei. S-au oferit trabucuri și s-au turnat pahare de sherry și guvernatorul care stătea în picioare în capul mesei le-a urat bun venit și i-a poruncit șambelanului să se îngrijească de toate nevoile lor. Soldații îi serveau, ducându-se după alte pahare, turnând vin, aprinzând trabucuri cu un fitil dintr-un suport de argint menit chiar acestui scop. Judele a sosit ultimul dintre ei, îmbrăcat într-un costum bine croit din pânză nealbită care fusese lucrat pentru el chiar în acea după-amiază. Metri întregi de stofă isprăviți și detașamente întregi de croitori unul și unul în

această lucrătură. Avea picioarele încălțate în cizme cenușii din piele de ied frumos lustruite și în mână ținea o pălărie panama care fusese cârpită din două pălării mai mici cu atâta migală încât cusătura abia dacă se vedea.

Trias se așezase deja la masă când și-a făcut apariția judele, dar de cum l-a văzut s-a ridicat iar și și-au dat mâna prietenește, guvernatorul l-a așezat la dreapta sa și s-au afundat pe loc într-o conversație într-o limbă pe care nimeni din acea încăpere n-o înțelegea afară de câte un epitet vulgar adus din nord. Răspopitul ședea în fața băiatului, și-a înălțat sprâncenele și a făcut semn din ochi înspre capul mesei. Băiatul, care purta pentru prima oară în viața lui guler scrobit și cravată, stătea mut la masă ca un manechin de croitorie.

Între timp ospățul se pornise în toată puterea cuvântului și mâncărurile veneau unele după altele, pește, pasăre, vită și carne de vânat din împrejurimi și un purcel fript pe tavă, ceaune cu bunătăți, tarte și înghețată, sticle de vin și coniac de la podgoriile din El Paso. S-au ținut toasturi patriotice, aghiotanții guvernatorului închinând paharele în cinstea lui Washington și Franklin și americanii răspunzând cu alți eroi ai țării lor, fără să aibă habar nici de diplomație și nici de vreun nume măcar din panteonul republicii surori. S-au apucat să mănânce și au mâncat pân-au dat gata mai întâi bucatele de la ospăț și apoi proviziile hotelului cu totul. Au fost trimiși curieri prin oraș să mai aducă, doar ca să se isprăvească și astea, și iar să se trimită după altele, până când bucătarul de la Riddle a baricadat ușa cu propriul său trup și soldații care serveau au început să arunce pur și simplu tăvi mari cu plăcinte, șorici prăjit, brânzeturi – orice le pica în mână – pe masă.

Guvernatorul bătuse în pahar şi se ridicase să vorbească în engleza lui precisă, dar mercenarii umflaţi râgâiau şi se hlizeau şi mai cereau de băut şi câţiva urlau în continuare toasturi, degenerate acum în legăminte obscene faţă de târfe din diferite oraşe din sud. Trezorierul a intrat în urale, fluierături, pahare ridicate. Glanton a luat sacul lung de pânză imprimat cu emblema statului şi, retezându-i vorba guvernatorului, s-a ridicat şi a vărsat aurul pe masă printre oase, coji şi bălţi de băutură vărsată şi, într-un act scurt de împărţeală, a distribuit mormanul de aur cu tăişul cuţitului astfel că fiecare şi-a primit partea cuvenită şi asta a fost toată ceremonia. Un soi de orchestră populară începuse să cânte o melodie lugubră într-un colţ al sălii şi judele a fost primul care i-a îndreptat pe muzicanţi cu instrumente cu tot către sala de bal alăturată unde mai multe doamne care fuseseră chemate şedeau deja pe băncile de lângă pereţi şi-şi făceau vânt cu evantaiele aparent netulburate.

Americanii s-au revărsat în sala de bal câte unul, câte doi sau în grupuri, printre scaune date la o parte, scaune răsturnate şi lăsate unde căzuseră. În toată sala fuseseră aprinse lămpi de perete în reflectoare de tablă, iar petrecăreţii adunaţi acolo aruncau umbre contrastante. Vânătorii de scalpuri stăteau şi rânjeau la femei, arătând ca nişte necioplţi în hainele lor prea mici, sugându-şi măselele, înarmaţi cu pistoale şi cuţite şi cu priviri de nebuni. Judele a ţinut sfat de taină cu orchestra şi în curând a început un cadril. Au urmat o mulţime de poticneli şi tropăieli în timp ce judele, afabil, galant, a dansat mai întâi o doamnă, apoi încă una călăuzindu-le paşii cu o amabilitate degajată. La miezul nopţii guvernatorul s-a scuzat şi muzicanţii începuseră s-o şteargă pe furiş. Un harpist orb luat de

pe stradă stătea îngrozit pe masa ospățului printre oase și farfurii și o hoardă de târfe abjecte la înfățișare se strecuraseră printre dansatori. În curând focurile de pistol s-au înteţit și domnul Riddle, care făcea pe consulul american în oraș, a coborât ca să-i mustre pe cheflii și a fost alungat cu amenințări. S-au iscat bătăi. Mobila s-a făcut bucăți, iar oamenii fluturau picioare de scaune, sfeșnice. Două târfe s-au încleștat îmbrâncindu-se într-unul dintre bufete și s-au prăvălit la podea în clinchet de pahare de coniac. Jackson, cu pistoalele în mână, s-a repezit în stradă legându-se să-i ciuruiască curul lui Isus Christos, nemernicul ăla alb lung de picioare. În zori, formele beţivilor căzuți în nesimțire zăceau pe podea printre pete întunecate de sânge uscat. Bathcat și harpistul dormeau pe masa ospățului îmbrățișați. O familie de hoți se strecura tiptil printre dărâmături buzunărindu-i pe adormiți și rămășițele unui foc care mistuise bună parte din mobilierul hotelului fumegau în stradă în fața ușii.

Aceste scene și altele asemenea s-au repetat nopți de-a rândul. Cetățenii s-au plâns guvernatorului, dar acesta era precum ucenicul vrăjitor care avea într-adevăr puterea de a-i porunci lui Aghiuță să-i facă pe voie, însă cu nici un chip nu mai putea să-l oprească. Băile se transformaseră în bordeluri, îngrijitorii fiind alungați. Fântâna din piatră albă din piață se umplea noaptea de bărbați despuiați și beți. Orice *cantina* se golea ca la incendiu la vederea oricăror doi oameni din trupă și americanii s-au pomenit în taverne fantomă cu băuturi pe masă și trabucuri fumegând încă în scrumierele de lut. Intrau și ieșeau călare de oriunde și când aurul a început să se împuțineze, negustorii s-au pomenit cu datorii mâzgălite pe hârtie de măcelărie într-o limbă străină pentru rafturi întregi de mărfuri.

Prăvăliile au început să se închidă. Pe zidurile spoite cu var apăruseră mâzgălituri în cărbune. *Mejor los indios.*[1] Seara străzile rămâneau pustii și nu se vedea nici un trecător și fetele tinere din oraș au fost zăvorâte în case și nu s-au mai arătat.

Pe cincisprezece august au părăsit orașul. După o săptămână, niște văcari au povestit că ar fi luat cu asalt orașul Coyame la optzeci de mile nord-est.

Satul Coyame plătea ani de zile tribut anual lui Gómez și bandei lui. Când Glanton și oamenii lui au intrat călare au fost întâmpinați ca niște sfinți. Femeile alergau pe lângă cai să le atingă cizmele și au fost îmbiați cu daruri de toate felurile până când fiecare a ajuns să călărească cu un prisos de pepeni, plăcinte și găini legate de picioare pe oblâncul șeii. După trei zile când au plecat străzile erau pustii, nici măcar un câine nu i-a urmat la porți.

Au mers către nord-est până în orașul Presidio de la granița cu Texasul și îmboldind caii au trecut tropăind pe străzi. Un ținut unde Glanton era căutat de lege. Glanton a luat singur calea deșertului și a rămas acolo pe cal, el, calul și câinele uitându-se la pământurile vălurite acoperite de păduri și la dealurile golașe ca niște grăunțe de piper, la munți și la șesurile plate cu ierburi pitice și la câmpia nesfârșită de dedesubt unde la patru sute de mile est erau nevasta și copilul pe care n-avea să-i mai vadă niciodată. Umbra i s-a lungit înainte pe limba tărcată de nisip. N-avea să meargă după ea. Își scosese pălăria ca să-l răcorească vântul serii și și-a pus-o înapoi pe cap fără grabă, a întors calul și a pornit îndărăt.

1. Mai bine cu indienii (sp.).

Au rătăcit la graniță săptămâni de-a rândul căutând orice urmă a apașilor. Se mișcau răsfirați în acea câmpie într-o elipsă continuă, agenți predestinați ai împărțirii lumii, așa cum le ieșea în cale, lăsând deopotrivă ceea ce fusese și ceea ce n-avea să fie niciodată să se piardă pe pământul din urma lor. Călăreți spectrali, albiți de colb, neștiuți în arșița crenelată. Păreau mai cu seamă a fi pe de-a-ntregul în voia sorții, primitivi, vremelnici, nesupuși vreunei ordini. Ca niște ființe smulse din piatră curată și trimise fără de nume și neferite de propriile lor năluciri să rătăcească hămesite, blestemate și mute ca niște gorgone târându-se prin pustiile sălbatice din Gondwana într-o vreme când nu existau încă nume și fiecare părticică era întregul.

Au vânat sălbăticiuni și au luat ce le trebuia cu drept de rechiziție din cele câteva *pueblos* și *estancias* prin care au trecut. Într-o seară, când se apropiaseră de orașul El Paso până aproape se întrezărea, s-au uitat către miazănoapte unde iernau los Gileños și au știut că nu vor merge într-acolo. Au poposit în acea noaptea la Hueko Tanks, un grup de bazine naturale de piatră în deșert. În toate locurile mai ferite din jur stâncile erau acoperite cu picturi străvechi și judele a și pornit-o printre ele copiindu-le pe unele în caietul lui ca să le ia cu el. Erau cu oameni și animale și vânătoare, înfățișau păsări stranii și hărți misterioase și construcții atât de neobișnuite ca apariție încât justificau toate temerile față de om și de ceea ce zace în el. Desene din astea gravate – unele încă viu colorate – erau cu sutele, și totuși judele trecea printre ele fără să șovăie, găsindu-le chiar pe cele care-i trebuiau. Când a terminat și cât mai era încă lumină, s-a întors la un anume prag de stâncă și a șezut acolo

o vreme, cercetând iar desenele din jur. Apoi s-a ridicat și cu o bucată ruptă de șist a scrijelit unul dintre desene până n-a mai rămas din el decât locul gol de pe stâncă unde fusese. Apoi și-a strâns carnețelul și s-a întors în tabără.

De dimineață au plecat înspre miazăzi. Vorbeau puțin, nici să se certe între ei n-aveau stare. Peste câteva zile urmau să dea peste o ceată pașnică de Tiguas care-și făcuse tabără pe marginea râului și să-i măcelărească până la ultimul.

În seara acelei zile s-au ghemuit la focul care șuiera într-o ploaie blândă, au înșirat plumbi și au tăiat petice de parcă soarta aborigenilor ar fi fost urzită de către o cu totul altă instanță. De parcă acele destine ar fi fost cioplite dinainte chiar în stâncă pentru cei ce aveau ochi să vadă. Nimeni nu s-a ridicat să-i apere. Toadvine și băiatul s-au sfătuit amândoi și a doua zi la amiază, când au pornit la drum, și-au îndemnat caii să meargă în rând cu Bathcat. Au mers în tăcere. Nenorociții ăia nu supără pe nimeni, a zis Toadvine. Omul din Țara lui Van Diemen s-a uitat la el. S-a uitat la literele vinete tatuate pe fruntea lui și la pletele linse și soioase care-i atârnau de pe țeasta scurtată de urechi. S-a uitat la șiragul de dinți de aur de pe pieptul lui. Au mers mai departe.

S-au apropiat de acele corturi prăpădite în lumina prelungă a sfârșitului de zi, veuind dincotro bătea vântul pe lângă malul sudic al râului unde se simțea miros de fum de la focurile la care se pregătea mâncarea. Când au lătrat primii câini, Glanton și-a îmboldit calul înainte și au ieșit dintre copaci peste tufișurile uscate, cu caii întinzându-și gâturile lungi din colb nerăbdători ca niște copoi de vânătoare și călăreții biciuindu-i către soare unde siluetele femeilor care se ridicau de la treburile lor au rămas

o clipă încremenite și țepene înainte să le vină a crede în realitatea acelui pandemoniu colbuit care se năpustea asupra lor. Stăteau prostite, desculțe, îmbrăcate în pânza nealbită a ținutului. Au apucat strâns polonice, copii despuiați. La prima salvă o duzină dintre ele s-au îndoit și au căzut.

Ceilalți au rupt-o la fugă, bătrâni azvârlindu-și brațele în sus, copii clătinându-se și clipind printre focurile de pistol. Câțiva bărbați tineri au ieșit în fugă cu arcurile pregătite și au fost doborâți cu focuri de armă și apoi călăreții au străbătut tot satul călcând în picioare colibele de iarbă și lovindu-i cu bâtele pe ocupanții lor care țipau.

În acea noapte, cu mult după ce se întunecase, când luna era deja pe cer un grup de femei care fuseseră în sus pe râu să usuce pește s-au întors în sat și au rătăcit urlând printre ruine. Câteva focuri fumegau încă pe pământ și câinii au ieșit furiș dintre cadavre. O bătrână a îngenuncheat lângă pietrele înnegrite din fața ușii ei, a pus crengi peste cărbuni, a reaprins o flacără din cenușă și a început să îndrepte oalele răsturnate. Peste tot în jurul ei morții zăceau cu țestele jupuite ca niște polipi jilav-albăstrii sau ca niște pepeni luminescenți răcindu-se pe o terasă selenară. În zilele ce va să vină, firavele rebusuri negre lăsate de sânge în acele nisipuri aveau să se crape, să se fărâmițeze și să se spulbere, astfel că în câteva cicluri ale soarelui nimicirea acestor oameni va fi de mult uitată. Vântul deșertului va așterne sare peste rămășițele lor și n-avea să mai rămână nimeni, nici duhuri, și nici scribi, care să povestească drumețului aflat în trecere cum trăiseră oamenii în acel loc și cum în acel loc muriseră.

Americanii au intrat în orașul Carrizal târziu în după-amiaza zilei următoare, cu caii împodobiți cu scalpurile puturoase de Tiguas. Orașul acesta

era aproape o ruină. Multe case stăteau goale și fortul se surpa înapoi în pământul din care fusese înălțat, iar locuitorii păreau ei înșiși pustiiți de spaime vechi. S-au uitat cum trecea acel convoi însângerat pe străzile lor cu ochi întunecați și gravi. Călăreții păreau veniți dintr-o lume legendară și lăsau în urmă o pată stranie ca o imagine remanentă pe retină și aerul pe care-l răscoleau era stricat și electric. Au trecut pe lângă zidurile surpate ale cimitirului unde morții erau îngrămădiți în nișe și pământul presărat cu oase și cranii și cioburi de oale ca într-un osuar și mai străvechi. Alți zdrențăroși au apărut în spatele lor pe străzile prăfuite și au stat și s-au uitat după ei.

În acea noapte, au făcut popas lângă un izvor cu apă caldă în vârful unui deal, printre rămășițe de vechi construcții spaniole, și s-au dezbrăcat și au coborât în apă ca niște ucenici la altar în timp ce uriașe lipitori albe șerpuiau peste nisipuri. De dimineață, când au pornit la drum, era încă întuneric. Fulgerele stăteau suspendate departe către miazăzi în lanțuri frânte, mute, cascada de munți vestindu-se albastră și stearpă din pustiu. Ziua s-a ivit deasupra unei întinderi fumegânde de deșert acoperită de nori negri unde călăreții au putut număra cinci furtuni diferite înșirate pe țărmurile pământului rotund. Călăreau pe nisip curat și caii se canoneau așa de tare încât călăreții s-au văzut siliți să descalece și să-i ducă de căpăstru, suind cu greu morene abrupte unde vântul spulbera piatra albă de pe creste ca spuma valurilor mării și nisipul era încrețit și modelat în forme delicate și nu mai era nimic acolo afară de niște oase lustruite. Au umblat toată ziua printre dune și seara, cum coborau ultimele coline joase de nisip către valea de dedesubt, printre gheara pisicii și canotia, închipuiau o ceată pârlită și sălbatică

de oameni și dobitoace. Câțiva vulturi-harpie și-au luat țipând zborul de pe un leș de catâr și s-au întors către apus înspre soare în timp ce oamenii își mânau caii în vale.

După două nopți poposind într-o trecătoare din munți au văzut luminile îndepărtate ale orașului de dedesubt. S-au așezat pe vine pe lângă creasta stâncoasă a peretelui de sub vânt în timp ce focul juca învolburat și s-au uitat cum pâlpâiau lămpile pe întinderea albastră a nopții la treizeci de mile depărtare. Judele a trecut prin fața lor în întuneric. S-a așezat printre plăcile zgâriate de șist și au stat așa cu toții ca niște făpturi dintr-o eră de demult uitându-se cum se sting una câte una lămpile îndepărtate până când orașul din câmpie s-a strâns într-un mic miez de lumină care ar fi putut să fie un copac în flăcări sau o tabără solitară de drumeți sau poate că nici nu exista aievea.

Când au intrat pe porțile înalte de lemn ale palatului guvernatorului, doi soldați care stătuseră și-i număraseră când treceau pe lângă ei s-au apropiat și au prins calul lui Toadvine de căpăstru. Glanton l-a depășit prin dreapta și și-a văzut de drum. Toadvine a rămas în șa.

Glanton!

Călăreții înaintau tropotind pe stradă. Abia trecut de porți, Glanton s-a uitat în spate. Soldații vorbeau cu Toadvine în spaniolă și unul îl amenința cu o *escopeta*.

N-am eu putere asupra nimănui, a zis Glanton.

O să-i împușc pe neghiobii ăștia doi numaidecât.

Glanton a scuipat. S-a uitat în lungul străzii și s-a uitat la Toadvine. Apoi a descălecat și și-a dus calul înapoi în curte. *Vamonos*, a zis. S-a uitat în sus la Toadvine. Dă-te jos de pe cal.

După două zile au părăsit orașul sub escortă. Pe puțin o sută de soldați îi mânau pe drum, greoi în feluritele lor veșminte și arme, smucindu-și caii și îmboldindu-i cu lovituri de picior prin vadul unde caii americanilor se opriseră să se adape. Pe dealurile subalpine de deasupra apeductului s-au tras într-o parte și americanii s-au înșiruit pe lângă ei, au șerpuit printre stânci și nopal și s-au făcut tot mai mici printre umbre, până când duși au fost.

Au mers către apus prin munți. Au trecut prin mici sate scoțându-și pălăriile în fața unor oameni pe care aveau să-i ucidă înainte să se isprăvească luna. *Pueblos* de pământ încremenite ca niște orașe ciumate cu recoltele putrezind pe câmp și cele câteva vite pe care nu le luaseră indienii rătăcind în voie și nimeni care să le păzească sau să se îngrijească de ele și multe sate depopulate aproape pe de-a-ntregul de bărbați unde femeile și copiii se ghemuiau îngroziți în bordeiele lor ascultând până când ultimul tropot de copite se stingea în depărtare.

În orașul Nacori era o *cantina* și acolo au descălecat călăreții, s-au îngrămădit pe ușă și s-au așezat la mese. Tobin s-a oferit să stea de pază la cai. A rămas în stradă, uitându-se în sus și-n jos. Nimeni nu se sinchisea de el. Oamenii aceștia văzuseră americani cu duiumul, trenuri lenețe și prăfuite pline de ei, plecați din țara lor de luni întregi și pe jumătate înnebuniți de enormitatea propriei lor prezențe în acel pustiu imens și sătul de sânge, luând cu japca făină și carne sau dându-și frâu liber pornirilor latente de violatori printre fetele cu ochi de tăciune din acel ținut. Să fi fost acum trecut de amiază cam cu un ceas și câțiva muncitori și negustorași traversau strada către *cantina*. Când au trecut pe lângă calul lui Glanton, câinele lui Glanton s-a ridicat zbârlindu-se. Au făcut un mic

ocol și și-au văzut de drum. În acel moment o haită de câini din sat traversa piațeta, să fi fost cinci, șase, cu ochii pe câinele lui Glanton. Cum veneau ei așa, un jongler care mergea în fruntea unui cortegiu funerar a apărut de după colțul străzii și luând o rachetă dintre cele câteva pe care le ținea sub braț a apropiat-o de trabucul pe care-l ținea în gură și a aruncat-o în piațetă unde a explodat. Haita s-a speriat și a dat îndărăt târâș, în afară de doi câini care au mers mai departe pe stradă. Câțiva dintre caii mexicani priponiți de o bârnă la intrarea în *cantina* au început să zvârle din picioarele din spate și restul se învârteau nervoși în loc. Câinele lui Glanton nu și-a luat ochii de la bărbații care se îndreptau spre ușă. Nici unul dintre cai n-a ciulit nici măcar o ureche. Cei doi câini care trecuseră prin fața cortegiului funerar s-au ferit de caii care zvârleau din picioare și s-au apropiat de *cantina*. Încă două rachete au explodat în stradă și între timp s-a arătat și restul procesiunii, un scripcar și un cântăreț la cornet deschizând drumul cu o melodie rapidă și vioaie. Câinii erau prinși între cortegiu și animalele mercenarilor, s-au oprit cu urechile pleoștite, au șovăit și apoi și-au iuțit pasul. În cele din urmă, au rupt-o la goană pe stradă în urma celor care purtau coșciugul. Aceste detalii ar fi trebuit să le fie de mai mare ajutor muncitorilor care intrau în *cantina*. Se întorseseră și stăteau acum cu spatele la ușă ținându-și pălăriile la piept. Purtătorii au trecut ducând pe umeri un catafalc și curioșii au putut vedea printre flori și găteli de înmormântare chipul cenușiu al unei tinere femei săltând țeapăn în ritmul pașilor. Apoi venea coșciugul ei, făcut din piele netăbăcită înnegrită cu funingine, purtat de cărători îmbrăcați în negru și amintind de o barcă grosolană din piele. În urmă

venea un grup de bocitori, unii dintre bărbați bând, bătrânele cu șalurile lor negre prăfuite plângând și sprijinite de alții ca să treacă peste gropi și copii cu flori în mâini uitându-se sfioși la curioșii adunați în stradă în timp ce treceau pe lângă ei.

În *cantina* americanii abia de se așezaseră când o insultă bolborosită la o masă vecină i-a sculat în picioare pe trei sau patru dintre ei. Băiatul s-a adresat mesei în spaniola lui jalnică întrebând care dintre acei bețivani înăcriți vorbise. Până să apuce vreunul să mărturisească prima rachetă funerară a explodat în stradă cum s-a povestit și americanii s-au repezit cu toții către ușă. Un bețiv de la masă s-a ridicat în picioare cu un cuțit și s-a luat după ei clătinându-se. Prietenii lui au strigat după el, dar el i-a expediat cu o fluturare a mâinii.

John Dorsey și Henderson Smith, doi băieți din Missouri, au ieșit primii în stradă. Imediat după ei au venit Brown și judele. Judele vedea pe deasupra capetelor lor și a ridicat o mână către cei care veneau în urma lui. Tocmai trecea catafalcul. Scripcarul și cornistul își făceau unul altuia mici plecăciuni și pașii lor sugerau stilul marțial al muzicii pe care o cântau. E o înmormântare, a zis judele. Moment în care bețivul care ieșise între timp bălăbănindu-se în pragul ușii cu cuțitul în mână a înfipt tăișul adânc în spatele unui anume Grimley. Nimeni n-a văzut afară de jude. Grimley a pus o mână pe cadrul grosolan din lemn al ușii. M-a omorât, a zis. Judele a scos pistolul, a țintit peste capetele oamenilor și l-a împușcat pe bețiv în mijlocul frunții.

Americanii care ieșiseră afară mai că s-au pomenit cu pistolul judelui sub nas când a tras și cei mai mulți s-au aruncat la pământ. Dorsey s-a rostogolit, s-a ridicat în picioare și s-a ciocnit de muncitorii opriți să salute cortegiul care trecea. Tocmai

își puneau pălăriile pe cap când judele a tras. Mortul s-a prăvălit pe spate în *cantina*, cu sângele țâșnindu-i din cap. Când Grimley s-a întors, ceilalți au putut vedea coada de lemn a cuțitului itindu-i-se din cămașa pătată de sânge.

Deja intraseră în joc și alte cuțite. Dorsey se încleștase cu mexicanii și Henderson Smith își scosese cuțitul de vânătoare și aproape că retezase cu el mâna unui om și omul stătea cu sângele negru țâșnindu-i din artere printre degete în timp ce încerca să acopere rana. Judele l-a ridicat pe Dorsey în picioare și s-au retras amândoi înspre *cantina* în timp ce mexicanii fandau și repezeau cuțitele spre ei. Dinăuntru se auzea zgomot neîntrerupt de împușcături și cadrul ușii se umpluse de fum. La ușă, judele s-a întors și a sărit peste cele câteva leșuri răschirate acolo. Înăuntru, uriașele pistoale bubuiau fără oprire și cei vreo douăzeci de mexicani care fuseseră în încăpere zăceau împrăștiați în toate pozițiile, spulberați printre scaunele răsturnate și mesele din lemn acum ferfeniță și pereții de pământ ciuruiți peste tot de marile gloanțe conice. Supraviețuitorii o luaseră spre lumina care se strecura pe ușă și primul dintre aceștia l-a întâlnit acolo pe jude și a dat să-l lovească cu cuțitul. Dar judele era ca o pisică și a sărit în lături, l-a prins pe om de braț, i l-a rupt și l-a ridicat de cap. L-a sprijinit de perete și i-a zâmbit, dar omul începuse să sângereze pe urechi și sângele curgea printre degetele judelui și pe mâinile lui și când judele i-a dat drumul, capul îi stătea cumva nefiresc și omul a alunecat pe podea și nu s-a mai sculat. Între timp, cei care veneau în urma lui fuseseră întâmpinați cu o salvă grozavă de focuri de armă și pragul se umpluse de morți și muribunzi când brusc în încăpere s-a lăsat o teribilă tăcere răsunătoare. Judele

stătea cu spatele la perete. Fumul plutea ca o ceață și siluetele învăluite în el încremeniseră. În mijlocul odăii, Toadvine și băiatul stăteau spate în spate cu pistoalele în aer ca dueliștii. Judele s-a dus la ușă și a strigat peste mormanul de cadavre către răspopit care stătea printre cai cu pistolul în mână.

Fugarii, părinte, fugarii.

N-ar fi vrut să împuște oameni în public într-un oraș așa de mare, dar n-aveau încotro. Trei bărbați o luaseră la fugă în jos pe stradă și încă doi o șterseseră prin piață. Altfel nici țipenie în jur. Tobin a ieșit dintre cai și a țintit ținând pistolul cu amândouă mâinile și a început să tragă, pistolul smucindu-se și venind îndărăt și fugarii împleticindu-se și prăvălindu-se cu capul înainte. A împușcat doi în piață, s-a răsucit și a doborât încă doi fugari pe stradă. Ultimul a căzut pe un prag de ușă și Tobin s-a întors și a scos celălalt pistol de la brâu, a trecut pe cealaltă parte a calului și s-a uitat pe stradă și prin piață după vreo urmă de mișcare acolo sau printre clădiri. Judele s-a dat înapoi din ușă în *cantina* unde americanii stăteau uitându-se unii la alții și la leșuri cu un soi de uluire. S-au uitat la Glanton. Ochii lui scăpărau în încăperea plină de fum. Pălăria îi rămăsese pe o masă. S-a dus și a luat-o, și-a pus-o pe cap potrivind-o bine. S-a uitat în jur. Oamenii încărcau iarăși butoaiele goale ale pistoalelor. Pe legea mea, băieți. Încă nu ne-am găsit nașul în meșteșugul ăsta.

După zece minute, când au ieșit din *cantina*, străzile erau pustii. Îi jupuiseră pe morți din cap până în picioare, alunecând întruna pe o podea care fusese din pământ bătătorit și se transformase într-o mocirlă de culoarea vinului. Erau douăzeci și opt de mexicani în tavernă și încă opt în stradă, cu tot cu cei cinci împușcați de răspopit. Au încălecat

pe cai. Grimley stătea căzut într-o rână, sprijinit de peretele de pământ al clădirii. N-a ridicat ochii. Își ținea pistolul în poală și se uita către stradă și călăreții s-au întors, apoi s-au îndepărtat prin capătul de nord al piațetei și au dispărut.

Au trecut treizeci de minute până să iasă cineva în stradă. Vorbeau în șoaptă. Când s-au apropiat de *cantina,* unul dintre cei dinăuntru a ieșit în prag ca o arătare însângerată. Fusese scalpat și sângele i se scursese în ochi și acoperea cu mâna o gaură uriașă în piept unde o spumă rozalie se umfla și dădea înapoi. Unul dintre cetățeni i-a pus o mână pe umăr.

A dónde vas?[1] a zis.

A casa[2], a zis omul.

Următorul oraș în care au intrat era la două zile de mers în inima munților. N-au aflat niciodată cum îi zicea. O adunătură de colibe de pământ cocoțate pe un platou golaș. Când au intrat călare, oamenii au luat-o la fugă înaintea lor ca niște sălbăticiuni hăituite. Țipetele cu care se chemau unii pe alții sau poate vădita lor vulnerabilitate au părut să stârnească ceva în Glanton. Brown se uita la el. Și-a îmboldit calul înainte și a scos pistolul și acel *pueblo* somnolent a fost numaidecât redus la o învălmășeală de ruine. Mulți localnici o luaseră la fugă spre biserică unde au îngenuncheat îmbrățișând altarul și din acest refugiu au fost târâți rând pe rând și rând pe rând au fost uciși și scalpați pe podeaua altarului. După patru zile, când călăreții au mai trecut o dată prin același sat, morții erau tot pe străzi mâncați de vulturi și de

1. Unde ai plecat? (sp.)
2. Acasă (sp.).

porci. Mâncătorii de hoituri priveau muți în timp ce călăreții își croiau drum pe lângă ei ca niște figuranți dintr-un vis. Când a trecut și ultimul dintre ei s-au apucat iar să mănânce.

Au mers prin munți fără să se odihnească. Au urmat o potecă îngustă printr-o pădure neagră de pini pe lumină, pe întuneric și pe liniște, în afară de scârțâitul șeilor și răsuflarea cailor. O coajă subțire de lună stătea răsturnată deasupra culmilor zimțate. Chiar înainte să se crape de ziuă, au coborât într-un oraș de munte unde nu erau nici felinare, nici paznic, și nici câini. În lucirea cenușie a zorilor s-au așezat lângă un zid așteptând să se lumineze. Un cocoș a cântat. O ușă s-a trântit. O bătrână s-a ivit din ceață coborând poteca pe lângă pereții tencuiți ai cocioabelor, ducând cu ea o cobiliță cu urcioare. Oamenii s-au sculat în picioare. Era frig și răsuflarea ieșea din ei ca un fum. Au scos țărușii ocolului și au scos caii afară. Au înaintat călare pe stradă. S-au oprit. Animalele se codeau și băteau din picioare în aerul rece. Glanton a tras de frâie și a scos pistolul.

Un detașament de soldați călări a ieșit de după un perete din capătul de nord al satului și a intrat pe stradă. Purtau chivere înalte întărite cu plăcuțe metalice și panașuri din păr de cal și vestoane verzi brodate cu roșu aprins și brâuri roșu aprins și erau înarmați cu lănci și muschete și caii lor aveau cioltare frumoase. Au intrat pe stradă săltând și cabrându-se, călăreți pe cai, cu toții bărbați tineri și chipeși. Oamenii s-au uitat la Glanton. El și-a vârât pistolul în toc și a scos pușca. Căpitanul lăncierilor își ridicase sabia ca să oprească coloana. În următoarea clipă strada s-a umplut de fum de pușcă și o duzină de soldați zăceau la pământ morți sau muribunzi. Caii s-au ridicat pe picioarele dindărăt și au nechezat,

au dat înapoi unii peste alții și soldații au căzut din șa și s-au ridicat încercând să se agațe de animalele lor. O a doua salvă le-a destrămat rândurile. Au dat înapoi derutați. Americanii și-au scos pistoalele și și-au îmboldit caii înainte în stradă.

Căpitanul mexican sângera de la o rană de glonț în piept și s-a ridicat în scări ca să întâmpine atacul cu sabia. Glanton l-a împușcat în cap, l-a dărâmat de pe cal cu piciorul și a împușcat la rând alți trei oameni din spatele lui. Un soldat căzut luase o lance și s-a repezit spre el cu ea și unul dintre călăreți s-a aplecat în învălmășeala aia cruntă și i-a tăiat gâtul, apoi a trecut mai departe. În umezeala dimineții fumul de pucioasă plutea peste stradă într-un văl cenușiu și arătoșii lăncieri cădeau sub copitele cailor în ceața aceea primejdioasă ca niște soldați măcelăriți într-un vis, holbați, țepeni și muți.

Parte din ariergardă reușise să-și întoarcă animalele și s-o ia îndărăt pe stradă și americanii mânau înapoi cu lovituri de pistol caii rămași fără călăreți și caii se smuceau și se învârteau cu scările atârnând și zbierau cu boturile lor lungi călcând morții în picioare. I-au împins îndărăt și și-au mânat caii înainte și în sus pe stradă până unde se îngusta și urca în munte și au tras după lăncierii fugari care goneau în sus pe potecă în răpăit de pietricele.

Glanton a trimis un detașament de cinci oameni pe urmele lor și el, cu judele și cu Bathcat s-au întors. S-au întâlnit cu restul călăreților care urcau și ei, s-au întors cu toții și s-au dus să jefuiască leșurile acolo în stradă unde zăceau ca niște muzicanți morți, le-au zdrobit muschetele de pereții caselor și le-au frânt săbiile și lăncile. Când plecau, s-au întâlnit cu cei cinci întorși din recunoaștere. Lăncierii

ieşiseră de pe potecă şi se împrăştiaseră în pădure. După două nopţi, din tabăra ridicată pe un afloriment deasupra întinsei câmpii centrale au văzut acolo, în deşert, un punct luminos ca răsfrângerea unei stele solitare într-un lac de întuneric desăvârşit.

Au ţinut sfat. Pe acea lespede aspră de piatră, flăcările focului lor se învolburau şi se roteau şi au cercetat întunericul nemărginit de sub ei care se prăvălea ca însuşi chipul despicat al lumii.

Cât de departe să fie după socoteala ta, a zis Glanton.

Holden a clătinat din cap. Au jumătate de zi înaintea noastră. Nu-s mai mult de doişpe la număr, poate paişpe. N-or să trimită oameni înainte.

Cât e de-aici până la Chihuahua City?

Patru zile. Trei. Unde-i Davy?

Glanton s-a întors. Cât e pân' la Chihuahua, David?

Brown stătea cu spatele la foc. A dat din cap. Dacă ăia-s ei, pot ajunge în trei zile.

Ce zici, îi prindem din urmă?

Nu ştiu. Cred că depinde dacă bagă sau nu de seamă că venim după ei.

Glanton s-a întors şi a scuipat în foc. Judele a ridicat un braţ gol şi palid urmărind ceva cu degetele în întunericul din jur. Dacă până-n zori coborâm de pe muntele ăsta, a zis el, cred că-i putem prinde din urmă. Altminteri mai bine pornim către Sonora.

Poate că-s din Sonora şi ei.

Atunci mai bine mergem după ei.

Am putea duce scalpurile astea la Ures.

Focul a măturat pământul, s-a înălţat iar. Eu zic să mergem după ei, a zis judele.

În zori erau călări în câmpie cum spusese judele şi în acea noapte au văzut focul mexicanilor oglindindu-se pe cer către răsărit, dincolo de arcul

pământului. Au mers toată ziua următoare și toată noaptea, hurducându-se și legănându-se ca o ceată de apucați în timp ce dormeau în șa. În dimineața celei de-a treia zile au putut vedea în fața lor în câmpie siluetele călăreților profilându-se în soare, iar seara i-au putut număra în timp ce răzbeau cu greu prin acea jalnică pustietate minerală. Când soarele s-a înălțat, zidurile orașului s-au ivit palide și subțiri în lumina crescândă la douăzeci de mile către răsărit. Se țineau în șa. Lăncierii erau înșirați pe drum la câteva mile sud de ei. N-aveau de ce să se oprească și ar fi fost zadarnic, cum zadarnic ar fi fost și să meargă înainte, dar cum erau călări, călări au rămas și americanii și-au îmboldit iarăși caii înainte.

O vreme au gonit aproape în paralel către porțile orașului, amândouă taberele rupte și însângerate, cu caii împleticindu-se. Glanton le-a strigat să se predea, dar ei au mers înainte. Glanton și-a scos pușca. Se târau înainte pe drum ca niște dobitoace fără judecată. A oprit calul și calul a rămas pe loc cu picioarele răschirate și crupa săltată și el a țintit cu pușca și a tras.

Cei mai mulți dintre ei nici măcar nu mai aveau arme. Erau nouă, s-au oprit, s-au întors și apoi au pornit la atac peste acel pământ întretăiat de pietre și arbuști și într-un minut erau cu toții doborâți de gloanțe.

Caii au fost prinși și mânați înapoi pe drum, despovărați de șei și harnașament. Trupurile morților au fost dezbrăcate și uniformele și armele arse împreună cu șeile și alte efecte și americanii au săpat o groapă pe drum și i-au îngropat într-un mormânt comun, trupurile goale cu rănile lor zăcând în groapă ca niște victime ale unor experimente medicale căscând ochii orbi la cerul deșertului în

timp ce erau acoperite cu pământ. Au bătătorit locul cu caii până când drumul s-a făcut ca înainte și trăgacele, tăișurile de sabie și chingile fumegânde au fost scoase din cenușa focului și duse și îngropate în alt loc, iar caii fără călăreți au fost alungați în deșert și seara vântul a împrăștiat cenușa, noaptea vântul a spulberat ultimii tăciuni fumegânzi și a dus cu el ultima stirpe fragilă de scântei trecătoare ca niște scăpărări de cremene în întunericul total al lumii.

Au intrat în oraș sălbatici la chip, murdari și mânjiți de sângele cetățenilor pe care fuseseră tocmiți să-i apere. Scalpurile sătenilor uciși au fost agățate de ferestrele casei guvernatorului și mercenarii au fost plătiți din vistieria aproape goală, societatea a fost desființată și recompensa anulată. La o săptămână după ce au părăsit orașul avea să se anunțe un premiu de opt mii de pesos pentru capul lui Glanton. Au pornit spre nord cum făceau cei care aveau drum către El Paso, dar nici nu lăsaseră bine în spate orașul că și-au întors jalnicele dobitoace către vest și au pornit năuci și pe jumătate vrăjiți către declinul roșu al acelei zile, către pământurile crepusculare și pandemoniul îndepărtat al soarelui.

XIV

Furtuni pe munte – *Tierras quemadas, tierras despobladas*[1] – Jesús María – Hanul – Negustori – O *bodega* – Scripcarul – Preotul – Las Animas – Procesiunea – *Cazando las almas*[2] – Glanton face o criză – Câini de vânzare – Judele scamator – Steagul – O pistoladă – Un exod – Caravana – Sânge şi mercur – La vad – Jackson reîntors – Jungla – Un botanist – Judele adună specimene – Cum îşi vede lucrarea ca om de ştiinţă – Ures – Gloata – *Los pordioseros*[3] – Fandango – Câini urgisiţi – Glanton şi judele

Departe, înspre miazănoapte, ploaia deşirase cârcei negri din norii de furtună ca nişte dâre de funingine căzută într-un pocal şi în timpul nopţii auzeau răpăitul ploii în prerie la mile depărtare. Au urcat printr-o trecătoare stâncoasă şi fulgerele desenau conturul tremurător al munţilor îndepărtaţi şi fulgerele făceau să răsune pietrele din jur, ciucuri de foc albastru se agăţau de cai ca nişte duhuri incandescente care nu se lăsau alungate.

1. Pământuri pârjolite, pământuri pustiite (sp.).
2. La vânătoare de suflete (sp.).
3. Milogii (sp.).

Luciri blânde de metal topit se întindeau pe metalul harnașamentelor, lumini albastre și lichide lunecau pe țevile armelor. Iepuri înnebuniți săreau și se opreau în loc în străfulgerările albastre și sus, printre acele piscuri zăngănitoare, șoimi înfiorați se ghemuiau în pene sau aruncau un ochi galben către tunetul de dedesubt.

Au mers zile întregi prin ploaie, au mers prin ploaie și grindină și apoi iarăși prin ploaie. În acea lumină cenușie de furtună au traversat o câmpie inundată cu picioarele cailor reflectându-se în apă printre nori și munți și călăreții s-au prăvălit înainte îndoindu-se pe bună dreptate de orașele licăritoare de pe țărmul îndepărtat al acelei mări pe care umblau ca prin minune. Au urcat printre pășuni vălurite unde păsări mărunte se risipeau ciripind speriate în vânt și un vultur trudea să-și ia zborul dintre oseminte cu aripi care făceau zbâr-zbâr-zbâr ca o jucărie de copil învârtită pe o sfoară și în amurgul lung și roșu perdelele de apă din valea de dedesubt se întindeau ca niște smârcuri de sânge primordial.

Au trecut printr-o pajiște înaltă așternută cu flori sălbatice, pogoane întregi de cruciițe aurii, de cârciumărese, de gențiane de un purpuriu intens și de lujeri sălbatici de volbură albastră și o câmpie mare cu feluriți boboci mărunți întinzându-se înainte ca o pânză cadrilată până la hotarele cele mai îndepărtate, dense și albăstrii de la ceață și culmile adamantine înălțându-se din nimic ca spinările unor monștri marini într-un răsărit devonian. Ploua iarăși și călăreau cocârjați sub mantale tăiate din piei unsuroase pe jumătate tăbăcite și astfel înveliți în aceste piei primitive în fața cruntei ploi cenușii arătau ca niște stareți ai cine știe cărei secte obscure, trimiși să facă prozeliți tocmai printre

lighioanele ţinutului. Pământul dinaintea lor se întindea mohorât şi întunecat. Au călărit prin lunga înserare, soarele a apus şi n-a răsărit nici o lună şi spre asfinţit munţii s-au cutremurat iar şi iar în ramele lor zăngănitoare şi s-au mistuit în întunericul de pe urmă şi ploaia a rămas să susure în ţinutul orb învăluit în noapte. Au urcat dealurile subalpine printre pini şi stânci golaşe, au urcat printre ienuperi, molizi şi arbuşti mari şi rari de aloe şi printre tulpinile înalte de yucca cu florile lor pale tăcute şi nepământene printre plantele veşnic verzi.

Noaptea, s-au ţinut după un torent de munte până într-un defileu sălbatic ticsit de pietre acoperite cu muşchi şi au mers pe sub peşteri întunecoase unde apa picura şi stropea şi avea gust de fier şi au văzut filamentele argintii ale cascadelor răsfirându-se pe feţele aflorimentelor îndepărtate care păreau nişte minuni celeste, nu alta, atât de obscură fiindu-le obârşia. Au trecut peste lemnele înnegrite ale unui pârjol şi au intrat într-un ţinut cu pietre despicate unde bolovani uriaşi zăceau rupţi în două cu feţe netede asimetrice şi pe povârnişurile acestor pământuri feruginoase erau vechi cărări de foc şi schelete înnegrite de copaci ucişi de furtunile de pe munte. În ziua următoare au dat peste lauri şi stejari, păduri cu copaci de esenţă tare ca acelea pe care le lăsaseră în urmă, în tinereţe. Pe povârnişurile dinspre nord grindina se adunase în scobituri printre frunze ca tectitele şi nopţile erau răcoroase. Au străbătut zonele înalte afundându-se şi mai mult în munţi unde-şi aveau bârlogul furtunile, un ţinut zornăitor de foc unde flăcări albe lunecau pe culmi şi pământul împrăştia un miros ars de cremene fărâmată. Noaptea, lupii din pădurile întunecoase ale lumii de dedesubt îi chemau ca şi cum ar fi fost prietenii

omului şi câinele lui Glanton alerga scâncind pe lângă nesfârşita încrengătură de picioare de cai.

La nouă zile după ce plecaseră din Chihuahua au trecut printr-un pas din munţi şi au început să coboare o cărăruie săpată în piatra tare a unei faleze la o mie de picioare deasupra norilor. Un mamut uriaş de piatră privea de pe povârnişul cenuşiu de deasupra lor. Au coborât cu băgare de seamă în şir indian. Au trecut printr-un tunel scobit în stâncă şi la celălalt capăt, la multe mile dedesubt, într-un defileu, se vedeau acoperişurile unui oraş.

Au coborât pe drumuri şerpuite de piatră şi prin albii de pâraie unde păstrăvi mici stăteau pe aripioarele lor palide şi cercetau boturile cailor care se adăpau. Perdele de ceaţă care aveau iz şi gust de metal se înălţau din defileu şi veneau până la ei şi se duceau mai departe în pădure. Şi-au îmboldit caii prin vad şi-n jos pe potecă şi la ceasurile trei după-amiaza, pe o ploaie rară şi măruntă, au intrat în vechiul oraş de piatră Jesús María.

Au tropotit peste pietrele spălate de ploaie cu frunze lipite de ele şi au trecut un pod de piatră, au luat-o înainte pe stradă pe sub streşinile picurânde ale clădirilor cu balcon şi pe lângă un torent de munte care străbătea oraşul. Mici fărâme de minereu fuseseră măcinate până ajunseseră nişte pietre şlefuite de râu şi dealurile de deasupra oraşului erau pline peste tot de tuneluri şi schelărie şi brăzdate de aluviuni şi de gunoaie. Apariţia pestriţă a călăreţilor a fost vestită cu urlete de câţiva câini uzi ghemuiţi în praguri şi călăreţii au intrat pe o stradă îngustă şi s-au oprit şiroind de apă în faţa porţii unui han.

Glanton a bătut la poartă şi poarta s-a deschis şi un băieţaş a scos capul afară. O femeie a ieşit şi s-a uitat la ei şi a intrat iar înăuntru. Într-un

sfârșit un bărbat a venit și a deschis poarta. Era ușor cherchelit și a ținut poarta până când călărețiii au intrat unul câte unul în curticica inundată și apoi a închis-o în urma lor.

De dimineață, ploaia se oprise și au ieșit pe stradă, rupți, împuțiți, împodobiți cu mădulare de om ca niște canibali. Își țineau uriașele pistoale la brâu și pieile mizerabile cu care erau acoperiți erau mânjite peste tot de sânge, fum și negreală de la arme. Se ivise soarele și bătrânele îngenuncheate cu găleți și cârpe care spălau pietrele din fața prăvăliilor s-au întors și s-au uitat după ei și negustorii care-și rânduiau marfa le-au dat temători bună dimineața. Închipuiau o clientelă stranie printre asemenea mărfuri. Stăteau clipind în fața ușilor de care atârnau mici colivii din nuiele cu cinteze și papagali verzi și argintii care stăteau într-un picior și croncăneau agitați. Erau acolo șiruri de fructe uscate și ardei și grămezi de vase din tablă atârnate ca niște clopoței și băsici de porc pline cu *pulque* care se legănau pe grinzi ca niște porci umflați în curtea unui măcelar. Au trimis după pahare. Un scripcar a apărut și s-a ghemuit pe un prag de piatră și a început să scârțâie un cântec popular maur și toți cei care treceau pe-acolo în drumurile lor matinale rămâneau cu ochii la acei uriași palizi și îngălați.

La prânz au găsit o *bodega* ținută de un anume Frank Carroll, o tavernă joasă care fusese pe vremuri grajd și ale cărei uși de șopron stăteau deschise către stradă ca unică sursă de lumină. Scripcarul îi urmase părând cuprins de o adâncă tristețe și s-a postat chiar lângă ușă, de unde-i putea vedea pe venetici cum beau și-și zornăie dublonii de aur pe tejghea. În prag era un bătrân care stătea la soare și se apleca cu un cornet acustic din corn de

capră înspre zarva crescândă dinăuntru şi dădea din cap într-o continuă încuviinţare, deşi nu se rostise nici o vorbă în vreo limbă pe care s-o priceapă.

Judele îl privise pe furiş pe muzicant, l-a chemat la el şi i-a aruncat un ban care a clincănit pe pietre. Scripcarul l-a ţinut o clipă în lumină ca şi cum n-ar fi corespuns, apoi l-a strecurat printre haine, şi-a potrivit instrumentul sub bărbie şi a atacat o melodie care în urmă cu două sute de ani, în bâlciurile din Spania, era deja învechită. Judele a păşit pe pragul luminat de soare şi a executat pe pietre câţiva paşi cu o precizie stranie, şi el, şi scripcarul păreau nişte menestreli străini pe care soarta-i adusese laolaltă în acest oraş medieval. Judele şi-a scos pălăria şi s-a înclinat către două doamne care se abătuseră din drum ca să ocolească taverna şi a făcut o piruetă grozavă cu paşii lui mărunţi şi a turnat *pulque* din paharul lui în cornetul acustic al bătrânului. Bătrânul a astupat repede cornul cu buricul degetului mare şi l-a ţinut cu grijă în faţă în timp ce-şi sfredelea urechea cu un deget, apoi a băut.

Până la căderea serii străzile s-au umplut de smintiţi beţi care se bălăbăneau, suduiau şi sunau clopotele cu plumbi de pistol într-un tămbălău păgân până când preotul a ieşit afară ducând cu el un Christ crucificat şi dojenindu-i cu frânturi latineşti într-o litanie cântată. Omul a fost luat la bătaie în stradă şi înghiontit fără ruşine şi, cum zăcea ţinând strâns icoana, au aruncat în el cu bani de aur. Când s-a ridicat, a refuzat cu dispreţ să adune banii până când câţiva băieţaşi s-au repezit să-i strângă şi atunci le-a poruncit să-i aducă la el în timp ce barbarii chiuiau şi închinau în cinstea lui.

Curioşii s-au împrăştiat, strada îngustă s-a golit. Câţiva americani intraseră în apele reci ale râului şi împroşcau în jur, apoi s-au târât în stradă uzi

leoarcă și au rămas întunecați și apocaliptici cu țigările în gură la lumina slabă a felinarelor. Noaptea era rece și s-au împleticit prin orașul pietruit cu aburi ieșind din ei ca niște fiare de poveste. Începuse iar să plouă.

A doua zi era sărbătoarea de Las Animas și pe străzi trecea o paradă și o căruță trasă de cai care purta un Christ grosolan pe un catafalc vechi și murdar. După ea veneau grupuri de băieți de altar și părintele mergea înainte sunând dintr-un clopoțel. O frăție a desculților învesmântați în negru mărșăluia în urmă purtând toiege de ierburi. Christul a trecut hurducându-se, o biată figură de paie cu cap și picioare cioplite. Purta o cunună de măceșe de munte și era vopsit pe frunte cu picături de sânge și cu lacrimi albastre pe obrajii de lemn bătrâni și veșteji. Parada a trecut hurducându-se cu jale și în praguri stăteau copii mici care mâncau tigve din aluat și se uitau la paradă și la ploaia de pe străzi.

Judele stătea singur în *cantina*. Și el se uita la ploaie, cu ochii mici pe imensa lui față spână. Își umpluse buzunarele cu bombonele în formă de capete de mort și stătea lângă ușă și le oferea copiilor care treceau pe aleea de sub streșini, dar ei se trăgeau înapoi speriați ca niște mânji.

Către seară, grupuri de localnici au început să coboare dinspre cimitirul de pe coama dealului și mai târziu, pe întuneric, la lumina lumânării sau a lămpilor au ieșit iarăși și s-au îndreptat către biserică să se roage. Era de-ajuns să treacă pe lângă cetele de americani smintiți de băutură că acești oaspeți nespălați își scoteau pălăriile mitocănește, se bălăbăneau și rânjeau și băteau apropouri obscene către tinerele fete. Carroll își închisese cârciuma mizeră la apus, dar a deschis-o iar ca să nu-i fie

sparte ușile. La un moment dat în timpul nopții, a sosit un grup de călăreți în drum spre California, frânți de oboseală cu toții. Și totuși după un ceas și-au văzut iar de drum. La miezul nopții, când se zice că sufletele morților pornesc la colindat, vânătorii de scalpuri au ieșit iar pe străzi urlând și descărcându-și pistoalele cu toată ploaia și moartea și asta s-a repetat sporadic până-n zori.

A doua zi la prânz, Glanton în beția lui, a făcut un soi de acces de istericale și s-a repezit împleticindu-se răvășit și scos din minți în curticică și a deschis focul cu pistoalele. După-amiază a zăcut legat de pat ca un nebun în timp ce judele stătea lângă el și-i răcorea fruntea cu cârpe ude și-i vorbea cu voce joasă. Afară se auzeau voci strigând peste dealurile râpoase. O fetiță dispăruse și se adunaseră grupuri de cetățeni care s-o caute în puțurile de mină. După o vreme, Glanton a adormit și judele s-a sculat și a ieșit afară.

Era mohorât și ploua, frunzele se scuturau în vânt. Un țânc trențăros care stătea pe un prag de ușă lângă un jgheab de lemn a ieșit și l-a apucat pe jude de cot. Ținea în poala cămășii doi cățeluși și pe amândoi i-a oferit spre vânzare, apucând unul de gât și arătându-l.

Judele se uita la stradă. Când s-a uitat în jos la băiat, băiatul a împins în față celălalt câine. Atârnau amândoi fără vlagă. *Perros a vende*[1], a zis.

Cuánto quieres?[2] a zis judele.

Băiatul s-a uitat mai întâi la primul, apoi la al doilea animal. De parc-ar fi ales unul pe potriva firii judelui, căci pesemne c-or fi existat pe undeva

1. Câini de vânzare (sp.).
2. Cât vrei pe ei? (sp.)

și asemenea câini. A împins în față animalul din stânga. *Cinquenta,* cincizeci de *centavos,* a zis.

Cățelușul se zbătea și se trăgea îndărăt în mâna lui ca un animal care se furișează într-o vizuină, cu ochii lui albaștri imparțiali, speriați de frig, de ploaie și de jude deopotrivă.

Ambos[1], a zis judele. S-a căutat în buzunare de mărunțiș.

Vânzătorul de câini a luat asta drept tocmeală și a cercetat iarăși câinii ca să-i prețăluiască mai bine, dar judele pescuise din hainele îmbâcsite o mică monedă de aur care făcea cât o baniță de câini la asemenea preț. A pus moneda în palmă și a întins-o și cu cealaltă mână a luat cățelușii de la stăpânul lor, ținându-i în pumn ca pe o pereche de șosete. A gesticulat cu banul.

Andale, a zis.

Băiatul privea țintă moneda.

Judele a strâns pumnul și l-a deschis. Moneda nu mai era. Și-a unduit degetele în aer și le-a dus la urechea băiatului, a luat moneda de-acolo și i-a dat-o. Băiatul ținea moneda în față cu amândouă mâinile ca pe un mic potir de împărtășanie și s-a uitat în sus la jude. Dar judele se îndepărta cu câinii atârnându-i în mână. A traversat podul de piatră și s-a uitat în jos la apele umflate, a ridicat câinii și le-a dat drumul.

Celălalt capăt al podului dădea într-o străduță care șerpuia pe lângă râu. Acolo stătea omul din Țara lui Van Diemen ușurându-se în apă de pe un zid de piatră. Când l-a văzut pe jude aruncând câinii de pe pod a scos pistolul și a strigat.

Câinii au dispărut în spumă. Întâi unul și mai apoi celălalt au dispărut în iazul de dedesubt trași

1. Amândoi (sp.).

de o bulboană mare și verde peste pietrele lucioase. Omul din Țara lui Van Diemen a ridicat pistolul și i-a tras piedica. În apele limpezi ale iazului frunzele de salcie se răsuceau ca niște crapi de jad. Pistolul i s-a smucit îndărăt în mână și unul din câini a sărit în apă, omul a tras iar piedica și iar a descărcat arma și o pată rozalie s-a lățit în apă. A armat și a tras cu pistolul a treia oară și celălalt câine a înflorit la fel și s-a dus la fund.

Judele a mers înainte pe punte. Când băiețelul a venit în fugă și s-a uitat în jos la apă ținea încă bănuțul în mână. Omul din Țara lui Van Diemen stătea peste drum în stradă cu mădularul într-o mână și revolverul în cealaltă mână. Fumnl se risipise în josul apei și în iaz nu mai era nimic.

La un moment dat, spre sfârșitul după-amiezii, Glanton s-a deșteptat și a reușit să scape de legături. Primele vești despre el au venit de la comandament, unde s-a dus și a tăiat steagul mexican cu cuțitul și l-a legat de coada unui catâr. Apoi a încălecat pe catâr și l-a mânat prin piață târând *bandera* sacră în urma lui în noroi.

A făcut ocolul străzilor și a ieșit iarăși în piață, lovind crunt animalul în coaste. Pe când se întorcea, a răsunat o împușcătură și catârul a căzut sub el omorât de-a binelea cu un plumb de muschetă înfipt în creier. Glanton s-a rostogolit într-o parte și s-a adunat de pe jos trăgând ca nebunul. O bătrână s-a prăvălit fără zgomot pe pietre. Judele, Tobin și Doc Irving au ieșit de la Frank Carroll fugind cât îi țineau picioarele, au îngenuncheat la adăpostul unui zid și au început să tragă înspre ferestrele de sus. Încă jumătate de duzină de americani au apărut de după colț la capătul îndepărtat al pieței și într-o dezlănțuire de focuri de armă doi dintre ei au căzut. Plumbii arși șuierau pe pietre și fumul

de arme plutea peste stradă în aerul umed. Glanton și John Gunn înaintaseră pe lângă pereți până la șopronul din spatele hanului unde erau ținuți caii și au început să scoată animalele afară. Împușcăturile răsunau acum neîntrerupt în stradă, doi americani zăceau morți și alții erau căzuți și strigau. După treizeci de minute călăreții au ieșit din oraș într-un baraj de focuri întretăiate de pușcă, de pietre și de sticle aruncate și au lăsat în urmă șase dintre ai lor.

După un ceas, Carroll și alt american pe nume Sanford care locuia în oraș i-au prins din urmă. Cetățenii dăduseră foc *saloon*-ului. Preotul îi împărtășise pe americanii răniți și apoi se dăduse la o parte ca să fie împușcați în cap.

Înainte să se înșereze, trudind să suie versantul vestic al muntelui au întâlnit o *conducta* de o sută douăzeci și doi de catâri încărcați cu butelci cu mercur adus din mine. Auzeau plesniturile de bici și cum strigau *arrieros* departe pe drumul șerpuit de dedesubt și vedeau animalele împovărate abia târându-se ca niște capre pe lângă o falie din peretele vertical de stâncă. Nefericiții. La douăzeci și șase de zile de mare și plecați din mine abia de două ceasuri. Catârii gâfâiau și zgrepțănau pe taluz și catârgiii în costumele lor rupte și colorate îi îmboldeau înainte. Când primul dintre ei i-a văzut deasupra lor pe călăreți s-a ridicat în scări și s-a uitat îndărăt. Șirul de catâri șerpuiau în jos pe cărarea îngustă cale de jumătate de milă pe puțin și când s-au oprit buluc părți din șir se zăreau la fiecare cot de drum până hăt departe, dedesubt, câte opt, zece catâri, întorși când într-o parte, când în cealaltă, cu cozile ciugulite de cei din spate de parcă ar fi fost ciozvârte și mercurul din butelcile de gutapercă pulsând puternic, ca și cum ar fi dus cu ei fiare

tainice, perechi de vietăţi care se zvârcoleau şi răsuflau greu în desagii umflaţi. Catârgiul s-a întors şi s-a uitat în sus pe potecă. Glanton era deja lângă el. L-a salutat prietenos pe american. Glanton a trecut pe lângă el fără să vorbească, suind pe partea cea mai înaltă a acelei trecători stâncoase şi trecând periculos de aproape de catârul conducătorului de caravană printre şisturile lunecoase. Omul s-a întunecat la chip, s-a întors şi a strigat în urmă pe potecă. Ceilalţi călăreţi se înghesuiau acum pe lângă el, cu ochii îngustaţi şi feţele negre ca de fochişti de la funinginea armelor. S-a dat jos de pe catâr şi şi-a scos *escopeta* de sub apărătoarea şeii. David Brown ajunsese acum în faţa lui, cu pistolul deja pregătit în mână de partea cealaltă a calului. L-a săltat peste oblânc şi l-a împuşcat pe om drept în piept. Omul s-a lăsat greu în jos, Brown l-a mai împuşcat o dată şi omul a lunecat de pe pietre în hăul de dedesubt.

Ceilalţi călăreţi abia dacă s-au întors să se lămurească ce se întâmplase. Toţi până la unul au deschis foc de aproape asupra catârgiilor. Aceştia cădeau din şa şi rămâneau întinşi pe cărare sau alunecau de pe povârniş şi nu se mai vedeau. Catârgiii rămaşi dedesubt întorseseră animalele şi încercau să fugă în jos pe potecă şi catârii încărcaţi de poveri începuseră să se caţăre cu ochi albi pe peretele vertical al falezei ca nişte şobolani uriaşi. Călăreţii i-au înghesuit între ei şi stâncă şi i-au împins metodic de pe povârniş, animalele căzând tăcute ca nişte martiri, răsucindu-se demn în gol şi explodând pe stâncile de dedesubt în uluitoare jerbe de sânge şi argint pe măsură ce butelcile se crăpau şi mercurul se ridica unduind în aer în bolţi uriaşe, petale şi mici sateliţi tremurători, în toate formele lui adunându-se şi întrecându-se în albiile de piatră ca revărsarea

supremei mixturi alchimice extrase din bezna tainică a inimii pământului, cerbi fugari din vremi străvechi gonind pe coama muntelui iuți și strălucitori pe cărările uscate ale canalelor săpate de furtuni și șlefuind scobiturile din stâncă și zorind din prag în prag în jos pe povârniș licăritori și sprinteni ca țiparii.

Catârgiii s-au împleticit înapoi pe potecă până unde hăul aproape că putea fi străbătut și călări s-au dus de-a dura printre tufele de ienupăr într-o babilonie de țipete în timp ce călăreții mânau după ei catârii rămași în urmă și goneau nebunește în jos pe poteca de piatră de parc-ar fi fost ei înșiși hăituiți de-o mare grozăvie. Carroll și Sanford se răzlețiseră de grup și când au ajuns pe pragul unde dispăruseră ultimii *arrieros* au tras de hățuri și s-au uitat îndărăt pe potecă. Era pustie, în afară de câțiva morți din *conducta*. Cincizeci de catâri fuseseră împinși de pe creastă și la cotul peretelui de stâncă se vedeau formele frânte ale animalelor împrăștiate pe pietre și se vedeau formele luminoase ale argintului viu băltind în lumina serii. Caii băteau din picioare și-și arcuiau gâturile. Călăreții s-au uitat în jos în acel abis funest și s-au uitat unul la altul, dar n-a fost nevoie să se sfătuiască, au smucit de boturile cailor și i-au îmboldit în jos pe munte.

Au ajuns din urmă grupul în amurg. Descălecaseră la capătul îndepărtat al unui râu și băiatul și unul dintre indienii Delaware trăgeau caii acoperiți de spume înapoi de pe malul apei. Și-au dus animalele la vad și au traversat, apa ajungând până sub pântecele cailor și caii călcând cu băgare de seamă pe pietre și aruncând priviri frenetice în susul râului, unde o cataractă se prăvălea vuind din pădurea tot mai neagră în iazul pestriț și clocotitor de dedesubt. Când au ieșit din vad, judele a venit în față și a prins calul lui Carroll de bot.

Unde-i negrul? a zis.

S-a uitat la jude. Aproape că se priveau ochi în ochi şi el era călare. Nu ştiu, a zis.

Judele s-a uitat la Glanton. Glanton a scuipat.

Câţi oameni ai văzut în piaţă?

N-am avut răgaz să-i număr. Au fost trei sau patru pe care i-am văzut eu împuşcaţi.

Dar negrul nu?

Pe el nu l-am văzut deloc.

Sanford şi-a îmboldit calul înainte. Nu era nici un negrotei în piaţă, a zis. I-am văzut când i-au împuşcat pe băieţii ăia şi erau toţi la fel de albi ca tine şi ca mine.

Judele a dat drumul calului lui Carroll şi s-a dus să-şi ia şi el animalul. Doi dintre indienii Delaware s-au separat de ceată. Când au început să suie poteca era aproape întuneric şi călăreţii se retraseseră înapoi în pădure, au pus santinele la vad şi n-au făcut foc.

Nici un călăreţ n-a coborât pe potecă. Prima parte a nopţii a fost întunecoasă, dar sub ochii celui de-al doilea schimb de santinele de la vad a început să se însenineze şi luna a răsărit deasupra canionului, au văzut un urs coborând şi oprindu-se la capătul îndepărtat al râului, încercând aerul cu nările şi întorcându-se. Stătea să se crape de ziuă când s-au întors judele şi indienii. Negrul era cu ei. Era gol, afară de o pătură cu care se învelise. Nici măcar încălţări n-avea. Călărea pe unul dintre catârii cu coadă sfrijită din *conducta* şi tremura de frig. Îşi salvase doar pistolul. Îl ţinea la piept sub pătură căci n-avea unde-l ţine în altă parte.

Drumul pe care au coborât din munţi către vest şi mare i-a purtat prin defileuri verzi năpădite de liane unde papagali şi păsări ara strident colorate

croncăneau şi priveau chiorâş în jur. Poteca urma cursul unui râu şi râul era umflat şi mâlos şi erau multe vaduri şi au tot trecut de pe un mal pe celălalt şi înapoi. Cascade pale atârnau pe peretele vertical al muntelui deasupra lor, revărsându-se de pe stânca înaltă şi lunecoasă în vapori năvalnici. În opt zile n-au mai întâlnit nici un alt călăreţ. În a noua zi au văzut un bătrân care încerca să iasă de pe potecă mai jos de ei, trăgând o pereche de măgari în pădure. Când au ajuns în dreptul acelui loc s-au oprit şi Glanton a intrat în pădure unde frunzele umede fremătau şi l-a găsit pe bătrân stând în stufăriş singur ca un gnom. Măgarii au ridicat ochii şi au scuturat din urechi, apoi şi-au plecat iar capetele să pască. Bătrânul se uita la el.

Por qué se esconde?[1] a zis Glanton.

Bătrânul n-a răspuns.

De dónde viene?[2]

Bătrânul nu părea să consimtă nici măcar la ideea de a purta o conversaţie. Se ghemuise printre frunze cu braţele încrucişate. Glanton s-a aplecat şi a scuipat. A făcut semn cu bărbia spre măgari.

Qué tiene allá?[3]

Bătrânul a ridicat din umeri. *Hierbas,* a zis.

Glanton s-a uitat la animale şi s-a uitat la bătrân. Şi-a întors calul înapoi către potecă să-şi regăsească tovarăşii.

Por qué me busca?[4] a strigat bătrânul după el.

Au mers mai departe. În vale erau vulturi şi alte păsări şi cerbi mulţi, erau orhidee sălbatice şi hăţişuri de bambus. Râul era măricel şi şerpuia pe

1. De ce te pitești? (sp.)
2. De unde vii? (sp.)
3. Ce-ai acolo? (sp.)
4. De ce-ai venit după mine? (sp.)

lângă bolovani enormi şi peste tot din jungla înaltă şi încâlcită se prăvăleau cascade. Judele începuse să călărească înainte cu unul dintre indieni şi-şi umplea carabina cu sâmburi mici şi tari de nopal şi seara pregătea cu îndemânare păsările viu colorate pe care le împuşcase, frecându-le pielea cu praf de puşcă şi împănându-le cu gheme de iarbă uscată ca să le pună la păstrare în desagii lui. Presa în caietul lui frunze de copaci şi plante şi vâna tiptil fluturi de munte întinzând cu amândouă mâinile de cămaşă, vorbindu-le într-o şoaptă gravă, el însuşi o apariţie stranie demnă de cercetat. Toadvine stătea şi se uita la el cum îşi lua notiţe în carneţel, ţinându-l înspre foc ca să aibă lumină, şi l-a întrebat ce noimă aveau toate astea.

Peniţa judelui şi-a încetat scârţâitul. Judele s-a uitat la Toadvine. Apoi şi-a văzut mai departe de scris.

Toadvine a scuipat în foc.

Judele a continuat să scrie şi apoi a închis caietul şi l-a dat deoparte, şi-a împreunat mâinile şi le-a trecut peste nas şi gură şi le-a lăsat pe genunchi cu palmele în jos.

Toate câte există, a zis. Tot ce-i creat şi există fără ştirea mea există fără încuviinţarea mea.

S-a uitat în jur la pădurea întunecoasă unde-şi aşezaseră tabăra. S-a uitat către specimenele pe care le adunase. Vietăţile astea fără nume, a zis, pot părea mărunte sau neînsemnate în lume. Şi totuşi fărâma cea mai mică ne poate înghiţi. Lucrul cel mai mărunt de sub piatra aia de colo de care omul n-are cunoştinţă. Numai natura îl poate robi pe om şi numai când existenţa orişicărei entităţi are să fie limpezită şi are să stea dezgolită în faţa lui va fi el în adevăr suzeranul pământului.

Ce-i ăla suzeran?

Un stăpân sau senior.

Atunci de ce nu-i zice stăpân?

Pentru că e un stăpân mai aparte. Un suzeran cârmuieşte şi acolo unde mai sunt şi alţi cârmuitori. Prestigiul lui anulează autorităţile mărginite.

Toadvine a scuipat.

Judele şi-a pus mâinile pe pământ. S-a uitat la cel care-l întrebase. Pe ăsta sunt stăpân, a zis. Şi totuşi pe el sunt pretutindeni oaze de viaţă slobodă. Slobodă. Ca să fie al meu, nimic nu trebuie lăsat să se petreacă pe el decât numai cu îngăduinţa mea.

Toadvine stătea cu cizmele una peste alta în faţa focului. Nimenea nu poate avea ştiinţă de toate câte sunt pe pământul ăsta, a zis el.

Judele şi-a înclinat capul uriaş. Omul care socoteşte că tainele lumii rămân ascunse pe vecie trăieşte în mister şi-n frică. Superstiţia are să-l doboare. Ploaia are să-i sape înfăptuirile vieţii sale. Dar omul care ia asupra sa misia de a discerne firul ordinii pe tapiserie, fie şi numai prin această hotărâre, şi tot se va înstăpâni asupra lumii şi numai prin asemenea înstăpânire îşi va făuri el o cale de a dispune de propriu-i destin.

Nu văd ce-are a face asta cu prinsu' de păsări.

Libertatea păsărilor e o insultă pentru mine. Le-aş închide pe toate la grădina zoologică.

Halal grădină zoologică ar mai fi şi aia.

Judele a zâmbit. Da, a zis. Chiar şi aşa.

În noapte a trecut o caravană, caii şi catârii cu capetele înfăşurate în şaluri, mânaţi prin întuneric în tăcere, în timp ce călăreţii se îndemnau unii pe alţii la prudenţă cu degetele la buze. Cocoţat pe un bolovan uriaş care se înălţa peste potecă judele i-a privit cum trec.

De dimineaţă au pornit mai departe. Au traversat mâlosul râu Yaqui şi au mers printre tulpini de

floarea-soarelui înalte cât un om călare, cu feţele veştede întoarse spre apus. Ţinutul a început să se lărgească şi au început să întâlnească în cale lanuri de porumb pe dealuri şi câteva luminişuri în pustiu cu colibe de iarbă, portocali şi tamarini. Oameni n-au văzut nici unul. Pe două decembrie ale anului una mie opt sute şi patruzeci şi nouă au intrat în oraşul Ures, capitala statului Sonora.

Nu străbătuseră nici jumătate de oraş că au adunat în urma lor o gloată care întrecea în felurime şi mizerie toate cele întâlnite până la ea, milogi şi perceptori de milogi, târfe şi peşti, negustori, copii murdari şi armate întregi dintre cei orbi şi schilozi şi dintre cei care se ţin scai de om strigând cu toţii *Por Dios* şi alţii purtaţi în spinare de hamali care-i mânau din urmă şi o mare mulţime de oameni de toate vârstele şi condiţiile veniţi din simplă curiozitate. Au trecut pe lângă femei cu aere de stăpâne ale casei tolănite pe balcoane cu feţe vopsite în indigo şi *almagre* ţipătoare ca un dos de maimuţă care priveau de după evantaie cu un soi de sfială sinistră, ca nişte travestiţi într-un azil de nebuni. Judele şi Glanton călăreau în fruntea micii coloane şi se sfătuiau între ei. Caii săltau nervoşi şi dacă se mai întâmpla ca vreun călăreţ să întindă o mână ca să smucească de hăţuri, mâna aceea dădea înapoi în tăcere.

În acea noapte au tras la un han de la marginea oraşului ţinut de un neamţ care le-a pus la dispoziţie locul cu totul şi nu s-a mai arătat nici ca să servească, şi nici ca să-şi ia plata. Glanton a umblat prin odăile înalte şi prăfuite cu tavanele lor din crengi împletite şi într-un târziu a găsit o bătrână *criada*[1] ghemuită în ceea ce trecea probabil drept

1. Slujnică (sp.).

bucătărie, cu toate că nu conţinea nimic de-ale gătitului afară de un vas pentru mangal şi de câteva oale de lut. I-a poruncit să încălzească apă pentru baie şi i-a strecurat cu de-a sila câţiva bănuţi de argint şi a cerut să le aştearnă un fel de masă. Ea stătea şi se holba la bani fără să se mişte, până când el a uşuit-o şi femeia a pornit-o pe coridor cu monedele strânse în mână ca o pasăre. A dispărut în sus pe scară strigând şi la scurtă vreme locul s-a umplut de femei care roboteau.

Când Glanton s-a întors ca să străbată holul înapoi, a găsit acolo patru sau cinci cai. I-a alungat plesnindu-i cu pălăria şi s-a dus la uşă şi s-a uitat afară la mulţimea tăcută de gură-cască.

Mozos de cuadra, a zis. *Venga. Pronto.*[1]

Doi băieţi şi-au croit drum şi s-au apropiat de uşă urmaţi de alţi câţiva. Glanton i-a făcut semn celui mai înalt să se apropie, i-a pus o mână pe cap, l-a întors şi s-a uitat la ceilalţi.

Este hombre es el jefe[2], a zis. *El jefe* stătea cu un aer solemn, aruncând în jur priviri tăioase.

Te encargo todo, entiendes ? Caballos, sillas, todo.[3]

Sí. Entiendo.

Bueno. Andale. Hay caballos en la casa.[4]

El jefe s-a întors şi i-a strigat pe nume pe prietenii lui şi vreo şase au ieşit în faţă şi au intrat în casă. Când Glanton s-a întors în hol, băieţii duceau animalele – unele cunoscute ca ucigaşe de oameni – către uşă, dojenindu-le, cel mai mic dintre ei nu cu mult mai înalt decât picioarele animalului pe care-l luase în grijă. Glanton s-a dus în fundul clădirii şi s-a uitat

1. Băiatul de grajd. Repede. La mine (sp.).
2. El e şeful (sp.).
3. Îţi dau totu' pe mână, m-ai înţeles ? Cai, şei, tot (sp.).
4. Haide. Au intrat caii în casă (sp.).

după răspopit, căci îi făcea plăcere să-l trimită după târfe și băutură, dar n-a fost chip să dea de el. Tot căutând un executant de la care să se poată aștepta într-o măsură rezonabilă să se mai și întoarcă, s-a oprit la Doc Irving și la Shelby și le-a dat un pumn de bănuți, apoi s-a întors iar la bucătărie.

Până s-a întunecat, o jumătate de duzină de iezi se frigeau la proțap în curte în spatele hanului, formele lor înnegrite lucind în lumina fumurie. Judele se plimba tacticos încolo și încoace în costumul lui de pânză și dădea ordine bucătarilor și era urmat la rândul lui de un șir de șase muzicanți, cu toții bătrâni, cu toții serioși, care-i însoțeau fiecare mișcare cam la trei pași în urma lui cântând întruna. Un burduf cu *pulque* atârna în mijlocul curții agățat de un tripod și Irving se întorsese cu vreo douăzeci, treizeci de târfe de toate vârstele și staturile și la intrarea în clădire se înșiraseră caravane întregi de care și căruțe ținute de cantinieri de ocazie lăudându-și fiecare lista de mărfuri, înconjurați de o galerie fremătătoare de localnici și de zeci de cai mai mult morți decât vii scoși la vânzare, care se ridicau în două picioare și nechezau, și de vite jalnice la înfățișare, de oi și de porci împreună cu stăpânii lor, până când orașul de care Glanton și judele speraseră să se ferească s-a strâns aproape tot la ușa lor într-un bâlci pătruns de acea atmosferă festivă și de urâciune crescândă proprie adunărilor din acel colț de lume. Focul din curte fusese întețit până la asemenea înălțime încât văzută din stradă toată partea din spate a clădirii părea cuprinsă de flăcări și alți negustori cu mărfurile lor, alți gură-cască soseau întruna laolaltă cu cete posace de indieni Yaqui cu bucăți de pânză la brâu tocmiți ca mână de lucru.

La miezul nopții, pe stradă erau focuri, dans și beție și casa răsuna de țipetele ascuțite ale târfelor și haite rivale de câini se furișaseră în curtea afumată și cufundată acum parțial în întuneric unde se dădeau lupte crunte pe mormanele carbonizate de oase de ied și unde a explodat primul foc de armă al nopții și câinii răniți au început să urle și să se târâie care-ncotro până când Glanton însuși a ieșit și i-a omorât cu cuțitul, o scenă lugubră în lumina pâlpâitoare, câinii răniți, amuțiți în afară de scrâșnetele dinților, târându-se prin curte ca focile sau alte lighioane și încovrigându-se sub ziduri în timp ce Glanton venea după ei și le crăpa capetele cu cuțitul lui uriaș cu plăsele de aramă pe care-l ținea la brâu. Abia apuca să intre înapoi în casă că alți câini începeau să mârâie lângă protap.

La orele mici ale dimineții, mai toate lămpile din han se stinseseră și odăile erau pline de sforăieli de beți. Cantinierii și căruțele lor plecaseră și cercurile înnegrite ale focurilor mistuite rămăseseră în stradă ca niște cratere de bombe, iar butuci fumegânzi fuseseră aduși să hrănească un ultim foc în jurul căruia bătrâni și tineri stăteau fumând și istorisindu-și unii altora povești. Când munții de la răsărit au început să se deslușească în zorii de zi și aceste siluete s-au făcut nevăzute. În curtea din spate, câinii rămași în viață târâseră oasele peste tot și câinii morți zăceau pe dalele negre ale propriului lor sânge uscat în praf și cocoșii începuseră să cânte. Când judele și Glanton au apărut la ușa din față în costumele lor, judele în alb și Glanton în negru, singurul suflet din jur era unul dintre micii grăjdari care dormea pe trepte.

Joven[1], a zis judele.

1. Băiete (sp.).

Băiatul a sărit în picioare.

Eres mozo del caballado?[1]

Sí, señor. A su servicio.[2]

Nuestros caballos[3], a zis. S-ar fi apucat să descrie animalele, dar băiatul o luase deja la picior.

Era rece şi bătea vântul. Soarele nu apăruse pe cer. Judele a rămas în picioare pe trepte şi Glanton se plimba în sus şi-n jos cercetând pământul. În zece minute a apărut băiatul cu încă unul aducând cei doi cai înşeuaţi şi ţesălaţi într-un trap iute pe stradă, băieţii fugind cât îi ţineau picioarele, desculţi, şi caii suflând aburi pe gură şi întorcându-şi capetele graţios dintr-o parte în alta.

1. Eşti băiatul de la cai? (sp.).
2. Da, domnule. La ordinele dnmneavoastră (sp.).
3. Caii noştri (sp.).

XV

Un nou contract – Sloat – Masacrul de pe Nacozari – Întâlnire cu Elias – Hăituiți spre nord – O loterie – Shelby și băiatul – Un cal schilodit – Vânt din nord – O ambuscadă – Evadare – Război în stepă – O coborâre – Copacul în flăcări – Pe urmele călăreților – Trofeele – Băiatul se întoarce în trupă – Judele – Un sacrificiu în deșert – Iscoadele nu se întorc – Ogdoada[1] – Santa Cruz – Potera – Zăpadă – Un ospiciu – Grajdul

Pe cinci decembrie au pornit spre miazănoapte în întunericul rece de dinainte de răsărit ducând cu ei un contract semnat de guvernatorul statului Sonora pentru aducerea de scalpuri apașe. Străzile erau tăcute și pustii. Carroll și Sanford dezertaseră din trupă și cu ei călărea acum un băiat pe nume Sloat care, căzând bolnav, fusese lăsat să moară în locurile acelea de unul dintre trenurile cu aur care plecase spre coastă cu câteva săptămâni în urmă. Când Glanton îl întrebase dacă se înrudea cu acel

1. Grup de opt zeități venerate în vechiul Egipt în orașul Hermopolis, după denumirea greacă, Khmunu, după denumirea egipteană.

commodore care purta același nume, băiatul scuipase ușurel și spusese nu, nici el cu mine. Călărea aproape de capul coloanei și trebuie să se fi socotit norocos că scăpase de-acolo, dar dacă o fi mulțumit vreunui zeu, atuncea s-a pripit, căci ținutul nu-și isprăvise socotelile cu el.

Au mers spre nord pe întinsul deșert al Sonorei și în acel pustiu caustic au rătăcit fără țintă cu săptămânile luându-se după zvonuri și umbre. Câteva cete răzlețe de călăreți Chiricahua zărite, chipurile, de niște păstori pe lângă câte un ranch mizer și părăsit. Câțiva peoni pândiți și măcelăriți. La două săptămâni după ce porniseră la drum au masacrat un *pueblo* de pe râul Nacozari și peste alte două zile, când se îndreptau spre Ures cu scalpurile, în câmpia de la vest de Baviácora au întâlnit o trupă de cavaleriști înarmați din Sonora sub comanda generalului Elias. A urmat o luptă îndelungată în care trei dintre oamenii lui Glanton au fost omorâți și încă șapte răniți, iar patru n-au mai putut călări.

În acea noapte au văzut focurile soldaților la mai puțin de zece mile către miazăzi. Au stat treji în întuneric toată noaptea și răniții strigau după apă și în încremenirea rece de dinainte de răsăritul soarelui focurile ardeau încă acolo, în depărtare. În zori, indienii Delaware au intrat în tabără și s-au așezat pe pământ împreună cu Glanton, cu Brown și cu judele. În lumina răsăritului focurile din câmpie păliseră ca un vis urât și pământul se întindea gol și scânteietor în aerul curat. Acolo mărșăluia înspre ei Elias cu peste cinci sute de soldați.

S-au sculat și s-au apucat să pună șeile pe cai. Glanton a luat o tolbă făcută din piele de ocelot și a numărat săgețile din ea așa încât să fie câte una de om, a rupt în fâșii o bucată de flanelă roșie și a

legat fâşiile de cozile a patru săgeţi, apoi a pus la loc în tolbă săgeţile numărate.

S-a aşezat pe pământ ţinând tolba dreaptă între genunchi în timp ce oamenii se perindau pe lângă el. Când băiatul a cercetat săgeţile ca să aleagă una, a văzut că judele îl privea şi s-a oprit. S-a uitat la Glanton. A dat drumul săgeţii alese şi a căutat alta şi pe aceea a tras-o afară. Avea pe ea semnul roşu. S-a uitat iar la jude, judele nu se uita la el şi a trecut mai departe, s-a dus la locul lui lângă Tate şi Webster. În cele din urmă, li s-a alăturat un bărbat pe nume Harlan, din Texas, care trăsese ultima săgeată şi au rămas toţi patru în picioare unul lângă altul cât ceilalţi şi-au înşeuat caii şi s-au îndepărtat cu ei de căpăstru.

Dintre răniţi, doi erau indieni Delaware şi unul era mexican. Al patrulea era Dick Shelby şi numai el a stat şi s-a uitat la pregătirile de plecare. Indienii rămaşi în trupă au ţinut sfat între ei şi unul dintre ei s-a apropiat de cei patru americani şi i-a cercetat pe fiecare în parte. A trecut pe lângă ei, s-a întors, a revenit şi i-a luat săgeata lui Webster. Webster s-a uitat la Glanton care stătea lângă calul lui. Apoi indianul a luat săgeata lui Harlan. Glanton s-a întors şi cu fruntea lipită de coastele calului a strâns de chingile şeii şi a încălecat. Şi-a potrivit pălăria. Nimeni nu vorbea. Harlan şi Webster s-au dus să-şi aducă animalele. Glanton a rămas pe loc în timp ce călăreţii s-au înşiruit pe lângă el, apoi s-a întors şi a pornit după ei în câmpie.

Indianul se dusese după calul lui şi l-a adus aşa priponit cum era peste adânciturile din nisip unde dormiseră oamenii. Dintre indienii răniţi unul tăcea, răsuflând greu cu ochii închişi. Celălalt incanta ritmic. Indianul a dat drumul hăţurilor şi şi-a scos ciomagul de luptă din desagă, s-a suit călare pe

rănit, a învârtit bâta și i-a crăpat capul dintr-o singură lovitură. Omul a săltat într-un mic spasm tremurător, apoi a rămas nemișcat. Celălalt a fost executat în același fel, apoi indianul a ridicat piciorul calului și i-a dezlegat priponul, s-a ridicat și a pus priponul și ciomagul în desagă, a încălecat și a întors calul. S-a uitat la cei doi bărbați care stăteau acolo în picioare. Fața și pieptul i se spuziseră de sânge. A lovit ușor calul cu călcâiele și s-a îndepărtat.

Tate s-a așezat pe vine în nisip, cu mâinile bălăbănindu-i-se în față. S-a întors și s-a uitat la băiat.

Cine-l aranjează pe mexican? a zis.

Băiatul n-a răspuns. S-au uitat la Shelby. El se uita la ei.

Tate ținea în mână un pumn de pietricele și le-a lăsat să cadă una câte una în nisip. S-a uitat la băiat.

Du-te tu dacă vrei, a zis băiatul.

S-a uitat la indienii morți în păturile lor. Poate pe tine nu te lasă inima.

N-avea tu grija mea.

Poate se întoarce Glanton.

Poate.

Tate s-a uitat către locul unde zăcea mexicanul și s-a uitat iar la băiat. Tot îs chitit s-o fac, a zis.

Băiatul n-a răspuns.

Știi ce-or să le facă?

Băiatul a scuipat. Pot să-mi închipui, a zis.

Ba nu poți.

Am zis că n-ai decât să te duci. Fă ce vrei.

Tate s-a sculat și s-a uitat către sud, dar acolo se întindea deșertul în toată limpezîmea lui, netulburat de nici o armată care să se apropie. A ridicat din umeri în aerul rece. Indienii ăștia, a zis. Ce le pasă lor. A traversat tabăra și s-a întors cu calul

ducându-l de căpăstru și a încălecat. S-a uitat la mexican care hârâia ușor, cu o spumă rozalie pe buze. S-a uitat la băiat și apoi și-a îmboldit calul înainte în hățișul de acacia și s-a dus.

Băiatul s-a așezat pe nisip și a rămas cu ochii țintă spre sud. Mexicanul fusese împușcat în plămâni și avea să moară oricum, dar Shelby avea șoldul zdrobit de o bilă de plumb și rămăsese limpede la cap. Zăcea uitându-se la băiat. Era dintr-o familie de seamă din Kentucky și urmase Transylvania College și, ca mulți alți tineri de rangul lui, plecase în vest pentru o femeie. Se uita la băiat și se uita la soarele uriaș cum stătea clocotind la marginea deșertului. Orice bandit de drumul mare sau orice cartofor ar fi știut că primul care vorbea avea să piardă, dar Shelby pierduse deja tot.

Hai fă-o ce mai stai, a zis el.

Băiatul s-a uitat la el.

Dac-aveam armă te-mpușcam, a zis Shelby.

Băiatul n-a răspuns.

Știi asta, nu?

N-ai armă, a zis băiatul.

S-a uitat iar către sud. Se mișca ceva, poate primele dâre de căldură. Praf nu era așa devreme dimineața. Când s-a uitat iar la Shelby, Shelby plângea.

N-ai să-mi mulțumești dacă te las să trăiești, a zis.

Atunci fă-o, câine ce ești.

Băiatul a rămas așezat. Un vânt ușor adia dinspre nord și câțiva porumbei începuseră să gângurească în hățișul de scaieți din spatele lor.

Dacă vrei să plec și să te las, atuncea te las.

Shelby n-a răspuns.

A săpat o brazdă în nisip cu călcâiul cizmei. O să trebuiască să zici.

Îmi lași o armă?

Știi că nu pot să-ți las nici o armă.

Nu ești cu nimic mai breaz ca el. Așa-i?

Băiatul n-a răspuns.

Și dacă se întoarce.

Glanton.

Da.

Și ce dacă?

O să mă omoare.

Ce să mai omoare la tine.

Câine ce ești.

Băiatul s-a ridicat.

Mă ascunzi?

Să te ascund?

Da.

Băiatul a scuipat. Nu te poți ascunde. Unde vrei să te ascunzi?

O să se întoarcă?

Nu știu.

Groaznic loc de murit.

Știi tu vreunu' bun?

Shelby s-a șters la ochi cu dosul mâinii. Îi vezi? a zis.

Încă nu.

Mă tragi sub tufa aia?

Băiatul s-a întors și s-a uitat la el. A privit iar peste vale, apoi a traversat bazinul, s-a lăsat pe vine lângă Shelby, l-a luat de subsuori și l-a ridicat. Capul lui Shelby s-a smucit în spate și el a ridicat ochii și a dat să apuce patul pistolului pe care băiatul îl purta la brâu. Băiatul l-a prins de braț. L-a lăsat jos, s-a dat într-o parte și i-a dat drumul. Când a străbătut înapoi bazinul cu calul de căpăstru omul plângea iar. Și-a scos pistolul de la brâu și l-a îndesat printre lucrurile lui legate de oblânc, a dat jos plosca și s-a dus la el.

Stătea cu faţa întoarsă. Băiatul i-a umplut plosca dintr-a lui, a aşezat la loc dopul care atârna în cureaua lui şi l-a îndesat cu podul palmei. S-a ridicat şi s-a uitat spre sud.

Uite-i că vin, a zis.

Shelby s-a ridicat într-un cot.

Băiatul s-a uitat la el şi s-a uitat la formaţia vagă şi nedesluşită apărută la orizont înspre sud. Shelby se lăsase pe spate. Se uita la cer. Un nor negru se apropia dinspre nord şi vântul se înteţise. Un mănunchi de frunze a zburat de pe răchita de la marginea nisipului şi de-acolo înapoi. Băiatul s-a apropiat de calul care aştepta, a luat pistolul şi l-a vârât la centură şi a atârnat plosca de întăritura şeii, a încălecat şi s-a uitat îndărăt la rănit. Apoi a plecat.

Străbătea câmpia la trap către miazănoapte când a văzut alt călăreţ în faţa lui pe drum cam la o milă depărtare. Nu putea deslusi cine e şi a început să meargă mai încet. După o vreme a văzut că omul ducea calul de căpăstru şi apoi a văzut că animalul nu mergea cum trebuie.

Era Tate. Stătea la marginea drumului uitându-se la băiat cum se apropie. Calul stătea în trei picioare. Şi-a scos pălăria, s-a uitat în ea şi şi-a pus-o la loc pe cap. Băiatul era întors în şa şi se uita spre sud. Apoi s-a uitat la Tate.

Poate merge?

Nu prea.

A coborât şi a ridicat piciorul calului. Furcuţa copitei era crăpată şi sângera şi piciorul animalului tremura. A lăsat jos copita. Soarele era pe cer de vreo două ceasuri şi între timp se ridicase praf la orizont. S-a uitat la Tate.

Ce-ai de gând să faci?

Nu ştiu. Să-l duc o vreme aşa. Să văd cum merge. N-o să meargă.

Ştiu.

Putem merge călare cu el legat.

Poate vrei să-ţi cauţi de drum.

Poate-mi caut atuncea.

Tate s-a uitat la el. Du-te dacă vrei, a zis.

Băiatul a scuipat. Haide, a zis.

Mi-ar părea rău după şa. Mi-ar părea rău după cal cât mai are zile.

Băiatul a apucat şi el hăţurile animalului lui. Poate te mai gândeşti după ce-ţi pare rău, a zis.

Au plecat ducând amândoi caii de căpăstru. Animalul vătămat tot dădea să se oprească. Tate îl trăgea după el. Haide prostule, zicea. Nici ţie n-o să-ţi placă de negroteii ăia, cum nu-mi place nici mie.

La amiază soarele era o pată palidă deasupra lor şi dinspre miazănoapte bătea un vânt rece. Om şi animal înaintau prin vânt cu capetele plecate. Vântul ducea cu el fire usturătoare de nisip, şi-au tras pălăriile în jos pe faţă şi au mers înainte. Paie uscate de deşert treceau pe lângă ei împreună cu dogoritoarele nisipuri nomade. A mai trecut un ceas şi din grupul mare de călăreţi dinaintea lor nu se vedea nici o urmă. Cerul se întindea cenuşiu şi întreg în toate direcţiile cât vedeau cu ochii şi vântul nu se domolea. După o vreme a început să ningă.

Băiatul îşi dăduse jos pătura şi se înfăşurase în ea. Se întorsese şi stătea cu spatele în vânt şi calul s-a aplecat şi şi-a lipit obrazul de al lui. Avea genele ninse. Tate s-a apropiat, s-a oprit şi au stat uitându-se în direcţia vântului la spulberul de zăpadă. Nu vedeau mai departe de câţiva paşi.

Mare blestemăţie, a zis.

Calul tău o putea merge înainte?

Pe dracu'. Abia de-l pot trage după mine.

Dacă ne-ntoarcem, te pomenești că dăm nas în nas cu spaniolii.

În viața mea n-am văzut să se lase frig așa mare, așa repede.

Ce vrei să facem.

Zic să mergem înainte.

Putem s-o luăm spre munți. Câtă vreme mergem la deal știm barem că nu ne-nvârtim în cerc.

O să ne rătăcim. N-o să-l găsim niciodată pe Glanton.

Și acuma suntem rătăciți.

Tate s-a întors și s-a uitat posomorât către nord de unde suflau vârtejurile de fulgi. Hai să mergem, a zis. Aici nu putem sta.

Au dus caii mai departe. Pământul era deja alb. Au călărit cu rândul calul zdravăn și l-au dus de căpăstru pe cel șchiop. Au urcat ceasuri întregi pe lângă o mlaștină lungă și plină de pietre și ninsoarea nu s-a domolit. Au început să întâlnească în cale piñon, stejari pitici și pajiști întinse și zăpada pe câmpiile astea înalte era adâncă de un picior, iar caii suflau și scoteau fum ca niște motoare cu abur, se făcuse mai frig și se întuneca.

Dormeau în zăpadă înfofoliți în pături când i-au găsit iscoadele avangardei lui Elias. Merseseră toată noaptea pe singura potecă existentă, sforțându-se să nu se împotmolească în acele văi puțin adânci care se umpleau de zăpadă. Erau cinci și au ieșit dintre copacii de munte în întuneric și puțin a lipsit să nu se împiedice de adormiți, două mogâldețe în zăpadă dintre care una s-a crăpat și din ea a ieșit brusc o formă ca dintr-un ou monstruos.

Ninsoarea încetase. Băiatul îi vedea foarte clar pe pământul palid cu animalele lor, oamenii la pas și caii scoțând aburi de frig. Într-o mână își ținea cizmele și în cealaltă pistolul și a ieșit din pătură,

a ţintit cu pistolul şi l-a descărcat în pieptul celui mai apropiat om şi s-a întors să fugă. Picioarele i-au alunecat şi a căzut într-un genunchi. O muschetă a tras în urma lui. S-a ridicat iar, luând-o la fugă printr-o pădurice întunecoasă de piñon şi strecurându-se pe lângă peretele muntelui. În urma lui au răsunat alte focuri şi când s-a întors a văzut un bărbat coborând printre copaci. Bărbatul s-a oprit şi a ridicat coatele şi băiatul s-a aruncat cu capul înainte. Plumbul muschetei s-a pierdut zbârnâind printre crengi. Băiatul s-a rostogolit şi a armat pistolul. Ţeava trebuie să fi fost plină de zăpadă pentru că un cerc de lumină portocalie a ţâşnit din ea când a tras şi împuşcătura a răsunat straniu. A pipăit să vadă dacă nu cumva arma explodase, dar nu se întâmplase nimic. Bărbatul nu se mai vedea şi el s-a ridicat şi a luat-o iar la fugă. La poalele crestei s-a aşezat gâfâind în aerul rece, şi-a tras cizmele şi s-a uitat îndărăt printre copaci. Nu se mişca nimic. S-a ridicat, şi-a vârât pistolul la brâu şi a pornit mai departe.

Zorii l-au găsit încovrigat sub un promontoriu de piatră uitându-se peste ţinut înspre sud. A stat aşa un ceas sau mai bine. Câţiva cerbi umblau în sus pe malul îndepărtat al apei păscând şi păscând s-au dus mai departe. După o vreme, s-a sculat şi a pornit-o pe lângă creastă.

A mers toată ziua prin acele ţinuturi înalte şi sălbatice, mâncând în drum pumni de zăpadă de pe crengile copacilor pereni. A luat-o printre brazi pe urmele sălbăticiunilor şi seara a suit pe lângă peretele de piatră unde putea vedea către sud-vest deşertul povârnit, peticit cu bucăţi de zăpadă care imitau întru câtva formele norilor duşi deja spre sud. Gheaţa se întărise pe stâncă şi miriadele de

ţurţuri luceau sângerii printre conifere reflectând lumina apusului care se întindea peste prerie spre vest. S-a aşezat cu spatele la o stâncă şi a simţit căldura soarelui pe faţă, s-a uitat cum bălteşte, pâlpâie şi seacă toată ducând cu ea cerul ăla roz şi trandafiriu, purpuriu. Un vânt îngheţat s-a pornit din senin şi ienuperii s-au întunecat brusc pe fundalul zăpezii şi-apoi n-a mai fost decât încremenire şi frig.

S-a sculat şi a pornit mai departe, iuţind pasul pe pietrele argiloase. A mers toată noaptea. Stelele se învârteau în drumul lor în contra acelor de ceasornic, Ursa Mare se rotea şi Pleiadele licăreau chiar în creştetul bolţii. A mers până când degetele de la picioare i-au amorţit şi s-au pornit să răpăie de-a dreptul în cizme. Suind pe lângă peretele de piatră se afunda tot mai mult în munţi pe lângă marginea unui defileu uriaş şi nu vedea nici un loc pe unde să coboare din acel ţinut. S-a aşezat şi s-a luptat să-şi scoată cizmele şi şi-a ţinut cu rândul picioarele înghemţate în braţe. Nu s-au încălzit şi falca îi tremura spasmodic de frig şi când a dat să-şi pună iar cizmele picioarele îi erau ca nişte beţe dibuind să intre-n ele. Când le-a încălţat şi s-a ridicat, a bătut ţeapăn din picioare şi a ştiut că nu se va mai putea opri până nu răsare soarele.

S-a făcut şi mai frig şi noaptea lungă i se aşternea în faţă. A mers înainte, ţinându-se în beznă după crestele golaşe de piatră de pe care zăpada fusese spulberată. Stelele ardeau cu o fixitate neadormită şi s-au tot apropiat pe întuneric, până când spre zori se împleticea printre bazalturile unei culmi care ducea de-a dreptul în cer, un lanţ stâncos atât de învelit în acea carapace fastuoasă încât picioarele i se scăldau în stele şi aşchii nomade de materie incandescentă treceau întruna pe lângă el în

drumurile lor nepătrunse. În lumina de dinainte de răsărit și-a croit drum până pe un promontoriu și acolo a primit mai înainte decât toate celelalte făpturi ale ținutului căldura înălțării soarelui.

A dormit încovrigat printre pietre, cu pistolul strâns la piept. Picioarele i s-au dezgheţat și au început să ardă, s-a deșteptat și a rămas uitându-se în sus la un cer albastru de porțelan unde în înalturi se roteau încet în jurul soarelui doi șoimi negri, perfect opuși, ca niște păsări de hârtie pe un băț.

Toată ziua a mers către nord și în lumina prelungă a înserării a văzut de pe acea margine înaltă de lume ciocnirea armatelor departe și tăcută pe câmpia de dedesubt. Caii mici și negri se învârteau în cerc și privelișteа luneca în lumina tot mai palidă și munții de dincolo de ea pluteau în contururi întunecate. Călăreții îndepărtați goneau și se fereau și o dâră subțire de fum trecea pe deasupra lor, înaintau în umbra tot mai adâncă a văii lăsând în urmă formele muritorilor care-și pierduseră viața în acel loc. S-a uitat la toate astea trecând pe sub el mute, ordonate și lipsite de noimă până când călăreții războinici s-au făcut nevăzuți în valul de întuneric care s-a abătut brusc peste deșert. Tot acel pământ se întindea rece, albastru, nedefinit și soarele strălucea numai pe stâncile înalte unde stătea el. A plecat mai departe și curând a intrat și el în întuneric, vântul s-a abătut din deșert și urzeala deșirată a fulgerelor s-a arătat iar și iar de-a lungul hotarelor apusene ale lumii. A înaintat pe povârniș până când a dat de o spărtură în zid tăiată de un canion care făcea cale-ntoarsă în munți. A rămas uitându-se în jos la golful acela unde vârfurile brazilor strâmbi șuierau în vânt, apoi a început să coboare.

Zăpada se întindea pe creastă în buzunare adânci și s-a zbătut să coboare prin ele, ținându-și echilibrul pe pietrele golașe până când mâinile i-au amorțit de frig. A traversat cu grijă o pantă acoperită de grohotiș și a coborât pe la capătul îndepărtat printre bucăți de piatră și copaci cioturoși. A căzut o dată și încă o dată, bâjbâind în întuneric după un reazem, sculându-se și dibuind la centură după pistol. Cu asta s-a îndeletnicit toată noaptea. Când a ajuns pe bancul de nisip ce se înălța pe pământul canionului a auzit curgând sub el în defileu un pârâu și a pornit împleticindu-se cu mâinile la subsuori ca un fugar într-o cămașă de nebun. A ajuns la o mlaștină nisipoasă și a ținut-o în jos pe lângă ea și, într-un târziu, mlaștina l-a scos iar în deșert unde a rămas clătinându-se în frig și zgâindu-se prosteşte în jur după vreo stea în perdeaua de nori.

În câmpia unde se pomenise, mai toată zăpada fusese spulberată sau se topise. Furtuni pereche suflau peste vale dinspre miazănoapte și tunetul se rostogolea în depărtare, iar aerul era rece și mirosea a piatră udă. A pornit prin bazinul sterp, doar smocuri răzlețe de iarbă și palmilla răsfirate în tot locul, înălțându-se solitare și tăcute cu cerul tot mai jos în spate, ca niște ființe puse acolo de pază. Către răsărit munții stăteau cu poalele negre în deșert și în fața lui erau faleze sau promontorii care se întindeau ca niște peninsule gigantice și sumbre peste deșert. Și-a continuat drumul bocănind țeapăn, pe jumătate înghețat, cu picioarele amorțite. De aproape două zile nu mâncase și dormise pe apucate. Cerceta ținutul din față în străfulgerările sporadice ale fulgerelor și se târa înainte și în acest fel a înconjurat un cap întunecat de piatră din dreapta lui și s-a oprit, tremurând și suflându-și în mâinile încovrigate și paralizate. În fața lui în

depărtare ardea un foc în prerie, o flacără solitară sfâșiată de vânt care se întețea, pălea și lepăda scântei risipite în furtună ca o zgură fierbinte spulberată de o grozăvenie de forjă care vuia în câmpie. A stat și s-a uitat la el. Nu putea socoti cât era de departe. S-a întins pe burtă să cerceteze terenul în lumina de pe cer ca să vadă dacă erau oameni acolo, dar nu era nici cer, și nici lumină. A stat așa multă vreme și s-a uitat fără să distingă nici o mișcare.

Când a început iar să înainteze focul a părut să se dea îndărăt din fața lui. O ceată de forme a trecut printre el și lumină. Apoi a trecut iar. Lupi, pesemne. A mers mai departe.

Era un copac singuratic care ardea în deșert. Un copac heraldic aprins de furtuna care trecuse. Peregrinul solitar ispitit către el bătuse cale lungă ca să ajungă acolo și a îngenuncheat în nisipul fierbinte, și-a întins mâinile amorțite în timp ce peste tot în cercul din jur mărșăluiau trupe mărunte în drumul lor către acea zi de haos, bufnițe mici care se ghemuiau în tăcere și stăteau când într-un picior când în celălalt, tarantule, solifuge, scorpioni și migale feroce și șopârle perlate cu guri negre ca de chow chow, ucigașe de oameni, și micuții bazilisci de deșert care împroașcă sânge pe ochi și măruntele vipere de nisip ca niște zei chipeși, surâzători și aidoma, în Jeddah precum în Babilon. O constelație de ochi aprinși mărginind inelul de lumină, supuși cu toții unui armistițiu precar în fața acestei făclii a cărei strălucire făcea ca stelele să pălească în orbitele lor.

Când a răsărit soarele, el dormea sub scheletul fumegând al unei crengi înnegrite. Furtuna trecuse de mult înspre miazăzi și cerul cel nou era curat și albastru și fuiorul de fum din copacul ars se înălța

drept în sus ca o peniță subțire arătând ora cu umbra sa clară răsuflând domol pe un pământ lipsit de orice alt reper. Toate vietățile care vegheaseră noaptea alături de el dispăruseră și în jur rămăseseră acum doar formele ciudate de coral ale fulguritelor în brazdele lor pârjolite din nisipul topit acolo unde fulgerele globulare loviseră pământul în noapte șuierând și duhnind a sulf.

Șezând cu picioarele cruciș în ochiul acelui pustiu ciuruit de cratere s-a uitat cum hotarele lumii se înnoadă cu o nălucire scânteietoare care încercuia deșertul. După o vreme s-a ridicat și s-a dus la marginea văii și a urcat prin albia unei ape secate, ținându-se după micile urme demonice ale porcilor sălbatici până când i-a găsit adăpându-se într-un ochi de apă stătută. Au rupt-o la goană fornăind către tufișuri și el s-a întins pe nisipul ud și răscolit și a băut, s-a odihnit și a băut iar.

După-amiază a pornit-o înainte prin vale cu greutatea apei săltându-i în burtă. După trei ceasuri stătea în arcul lung de urme de cai venite dinspre sud pe unde trecuseră călărețiii. S-a ținut după conturul urmelor și a deslușit fiecare călăreț în parte, a socotit câți erau și a socotit că mergeau în galop ușor. A mers după urme câteva mile și după înșiruirea de urme peste care veneau alte urme a priceput că toți acei călăreți trecuseră deodată și după pietricelele întoarse și gropile în care călcaseră a priceput că trecuseră noaptea. A stat și s-a uitat cu mâna streașină la ochi departe în vale după orice fir de praf sau semn care să-l vestească pe Elias. N-a văzut nimica. A mers mai departe. Străbătuse încă o milă când i-a ieșit în cale o movilă stranie, înnegrită ca leșul calcinat al vreunei fiare spurcate. A ocolit-o. Urmele de lupi și de coioți trecuseră printre cele de copite și cizme, mici izbucniri

și asalturi care se adunau pe marginea acelei forme calcinate și apoi se împrăștiau iar.

Erau rămășițele scalpurilor luate pe Nacozari și arseseră nemântuite pe un rug verde și duhnitor astfel că din *poblanos* nu mai rămăsese nimic afară de acest cheag carbonizat al trecutelor lor vieți. Incinerarea avusese loc pe o ridicătură de pământ și băiatul a cercetat fiecare palmă de teren, dar nu se vedea nimica. A mers mai departe, ținându-se după urme cu insinuările lor de hăituială și întuneric, urmându-le în amurgul tot mai adânc. Odată cu înserarea s-a făcut frig, deși nici pe departe la fel de frig ca în munți. Postul îl slăbise, s-a așezat pe pământ să se odihnească și s-a trezit întins pe jos încovrigat. Răsărise luna, o semilună care stătea ca o bărcuță de copil în golul dintre munții negri de hârtie de la răsărit. S-a ridicat și a mers mai departe. Coioții chelălăiau undeva prin preajmă și băiatului îi tremurau picioarele sub el. A înaintat astfel un ceas, când a dat peste un cal.

Stătuse pe cărare și apoi se mișcase în întuneric și iar stătuse-n loc. Băiatul s-a oprit cu pistolul în mână. Calul a trecut pe lângă el, o formă întunecată, cu sau fără călăreț, asta nu putuse deslușì. A dat ocol și s-a întors.

A vorbit cu el. Îl auzea răsuflând din adâncul plămânilor și-l auzea mișcându-se și când s-a întors i-a simțit mirosul. S-a ținut după el aproape nn ceas, vorbindu-i, fluierând, întinzând mâinile. Când în sfârșit s-a apropiat de el îndeajuns ca să-l atingă, l-a apucat de coamă și calul a luat-o la trap ca mai înainte și băiatul a fugit pe lângă el și s-a agățat de el și până la urmă i-a încolăcit un picior din față cu propriile-i picioare și l-a doborât grămadă la pământ.

El s-a ridicat primul. Animalul se chinuia să se ridice și a crezut că se rănise în cădere, dar nu se rănise. I-a legat botul cu cureaua, l-a încălecat și calul s-a ridicat și a rămas tremurând sub el cu picioarele răschirate. L-a bătut ușor pe greabăn și i-a vorbit și calul a înaintat șovăind.

Și-a zis că trebuie să fie unul dintre caii de povară cumpărați la Ures. Calul s-a oprit și el l-a îmboldit înainte, dar n-a vrut să meargă. L-a lovit scurt cu călcâiele sub coaste și animalul s-a lăsat pe picioarele dinapoi și a început să meargă într-o parte. A întins mâna și i-a desfăcut cureaua de pe bot și l-a îmboldit înainte, l-a plesnit cu cureaua și imediat calul s-a îndreptat. A răsucit în pumn un ditamai smocul de coamă și și-a îndesat bine pistolul la brâu, apoi și-a văzut de drum, cocoțat pe spinarea goală a animalului cu vertebrele înșirându-se discrete și palpabile pe sub piele.

În drum li s-a alăturat un alt cal care a apărut din deșert și a început să meargă în pas cu ei și tot acolo era când s-a crăpat de ziuă. În acea noapte, la urmele călăreților s-a alăturat un grup mai mare și o potecă lată și bătătorită ducea acum prin vale către nord. Când s-a luminat, s-a aplecat lipindu-și fața de umărul calului și a cercetat urmele. Erau cai indieni, nepotcoviți, și trebuie să fi fost cam o sută. Și nu ei li se alăturaseră călăreților, ci mai degrabă călăreții li se alăturaseră lor. A mers înainte. Calul cel mic care venise noaptea la ei se ținea acum la depărtare și umbla pe lângă ei cu ochii-n patru și calul pe care-l călărea era nervos și slăbit de sete.

La amiază, animalul era sfârșit. A încercat să-l mâne pe lângă cărare ca să prindă celălalt cal, dar n-a fost chip să-l abată de la direcția în care era chitit să meargă. A cercetat ținutul molfăind o

pietricică. Atunci a văzut niște călăreți în fața lui. Nu fuseseră acolo și brusc erau. Și-a dat seama că apropierea lor pricinuise neastâmpărul celor doi cai și și-a văzut de drum cu ochii când la cai când la orizontul de la miazănoapte. Mârțoaga pe care călărea tremura și se târa înainte și după o vreme a putut deslușI că cei de pe cai purtau pălării. A îmboldit calul înainte și când s-a apropiat oamenii se opriseră și ședeau pe pământ uitându-se cu toții la el cum vine.

Arătau rău. Erau istoviți și mânjiți de sânge, vineți în jurul ochilor și-și legaseră rănile cu cârpe murdare și pătate de sânge, hainele li se întăriseră de la sângele uscat și praful de pușcă. Ochii lui Glanton în orbitele lor întunecate erau centroide incandescente ale morții și el cu ceata lui răvășită se holbau dușmănos la băiat ca și cum n-ar fi fost de-al lor, chiar dacă împărtășeau cu toții aceeași soartă vitregă. Băiatul a lunecat jos de pe cal și a rămas între ei sfrijit și însetat, arătând ca un smintit. Cineva i-a aruncat o ploscă.

Pierduseră patru oameni. Ceilalți erau duși înainte să cerceteze terenul. Elias o ținuse tot înainte prin munți toată noaptea și toată ziua care urmase și se aruncase asupra lor în beznă prin zăpadă la patruzeci de mile sud în câmpie. Fuseseră mânați prin deșert către miazănoapte ca vitele și o apucaseră voit pe urmele războinicilor ca să scape de urmăritori. Nu știau cât de departe în urma lor erau mexicanii și nu știau cât de departe înaintea lor erau apașii.

A băut din ploscă și i-a cercetat pe fiecare. Dintre cei care lipseau n-avea de unde ști care erau înainte cu iscoadele și care erau morți în deșert. Calul pe care i l-a adus Toadvine era cel pe care călărise Sloat, băiatul cel nou, când plecaseră din Ures.

După jumătate de ceas, când au plecat, doi dintre cai n-au mai vrut să se ridice şi au fost lăsaţi în urmă. Stătea călare pe calul mortului pe o şa şubredă şi neacoperită cu piele şi mergea prăbuşit şi clătinându-se şi în curând picioarele şi braţele i se bălăbăneau şi el sălta întruna în somn ca o marionetă călare. Când s-a trezit, s-a pomenit cu răspopitul lângă el. A adormit iar. Când s-a trezit iarăşi, lângă el era judele. Şi el rămăsese fără pălărie şi călărea cu o cunună de ierburi de deşert pe cap, ca un bard cumplit dintr-un ţinut sărat, şi se uita în jos la refugiat cu acelaşi surâs, de parcă singur el ar fi găsit lumea pe placul său.

Au mers toată ziua cât mai rămăsese din ea, suind pe dealuri joase vălurite acoperite de cholla şi păducei. Din când în când, unul dintre caii liberi se oprea şi rămânea şovăind în drum şi se făcea mic în urma lor. Au coborât un versant nordic lung în înserarea albastră şi rece şi printr-un con aluvial sterp unde creşteau doar câţiva ocotillo răzleţi şi smocuri de iarbă grama şi au făcut popas în câmp şi toată noaptea a suflat vântul şi au văzut alte focuri arzând în deşert înspre miazănoapte. Judele a ieşit şi a cercetat caii şi a ales din acea herghelie jalnică animalul cel mai puţin arătos şi l-a prins. A trecut cu el pe lângă foc şi a strigat să vină cineva să-l ţină. Nu s-a ridicat nimeni. Răspopitul s-a aplecat înspre băiat.

Nu-l lua în seamă băiete.

Judele a strigat iar din întunericul de dincolo de foc şi răspopitul şi-a pus mâna pe braţul băiatului în chip de avertisment. Dar băiatul s-a ridicat şi a scuipat în foc. S-a întors şi s-a uitat la răspopit.

Crezi că mi-e frică de el?

Răspopitul n-a răspuns şi băiatul s-a întors şi a pornit-o către întunericul unde aştepta judele.

A stat acolo ținând calul. I se vedeau numai dinții lucind în lumina focului. Au dus amândoi animalul mai într-o parte și băiatul a ținut de lasoul împletit în timp ce judele a luat un bolovan rotund care trebuie să fi cântărit cam o sută de livre și a zdrobit capul calului dintr-o singură lovitură. Sângele i-a țâșnit din urechi și calul s-a prăvălit la pământ cu atâta forță că un picior din față s-a rupt sub el cu un pârâit surd.

I-au jupuit picioarele din spate fără să-i scoată măruntaiele și oamenii au tăiat hălci de carne din el și le-au fript la foc și au tăiat restul de carne în bucăți și le-au atârnat să se afume. Iscoadele nu se întorseseră, așa că au postat santinele și s-au așternut să doarmă fiecare cu armele la piept.

A doua zi, la jumătatea dimineții, au străbătut o vale alcalină unde se ținea o adunare de capete de om. Călăreții s-au oprit și Glanton cu judele au luat-o înainte. Capetele erau opt la număr și toate purtau pălării și formau un cerc cu fețele în afară. Glanton și judele le-au dat ocol și judele s-a oprit, a descălecat și a răsturnat unul dintre capete cu cizma. De parc-ar fi vrut să se încredințeze că sub el în nisip nu se afla îngropat nici un om. Celelalte capete căutau oarbe cu ochii lor ridați ca ucenicii unui mentor virtuos legați cu legământul tăcerii și al morții.

Călăreții s-au uitat către miazănoapte. Au pornit mai departe. După o culme mică zăceau în cenușă rece rămășițele înnegrite a două căruțe și trunchiurile despuiate ale călăreților. Vântul împrăștiase cenușa și căruțele se deslușeau după osiile de fier cum se deslușesc scheletele corăbiilor scufundate după carlingă. Leșurile erau în parte mâncate și când călăreții s-au apropiat câțiva corbi și-au luat zborul și doi vulturi au luat-o la goană pe nisip cu

aripile întinse ca niște corişti spurcați, clătinând obscen din capetele ce păreau pârlite.

Au mers mai departe. Au străbătut un estuar uscat din câmpia deșertică și după-amiază au călărit printr-un șir de defileuri înguste până-ntr-un ținut de dealuri vălurite. Au adulmecat fumul de pin ars și înainte să se întunece au intrat în orașul Santa Cruz.

Orașul ăsta, ca toate forturile de la graniță, era mult împuținat față de ce fusese odinioară și multe clădiri erau nelocuite și în ruină. Sosirea călăreților fusese vestită înaintea lor și drumul era mărginit de localnici care-i priveau prosteşte trecând, bătrânele cu șaluri negre și bărbații înarmați cu muschete vechi și pistoale cu cremene sau puști făcute din țevi legate grosolan de paturi din lemu de plop cioplite cu toporul ca niște jucării pentru băieți. Ba aveau până și arme fără nici un fel de piedică cu care se trăgea îndesând câte o țigară de foi pe gura țevii, slobozind pietrele de râu cu care erau încărcate ca să șuiere prin aer pe traiectorii alese după propriile lor capricii, ca traiectoriile meteoriților. Americanii și-au îmboldit caii înainte. Începuse iar să ningă și un vânt rece sufla pe strada îngustă dinaintea lor. Chiar și în starea mizeră în care se aflau se uitau din șei la acea miliție falstaffiană cu dispreț fățiș.

Au stat printre cai pe mica promenadă sordidă în timp ce vântul răscolea copacii și păsările întoarse la cuib în amurgul cenușiu țipau și se ghemuiau strâns, zăpada se învârtejea și se împrăștia prin mica piațetă, îmbrăca formele clădirilor de pământ din preajmă și înăbușea strigătele vânzătorilor ambulanți care veniseră după ei. Glanton și mexicanul cu care plecase s-au îutors și călăreții au încălecat și s-au înșiruit pe stradă până când au ajuns la o

poartă veche de lemn care dădea într-o curte. Curtea era presărată cu zăpadă și înăuntru erau închise orătănii de curte și animale – capre, un măgar – care scurmau și zgrepțănau orbește pereții când au intrat călăreții. Într-un colț se înălța un tripod din bețe înnegrite și se vedea o pată mare de sânge parțial acoperită de zăpadă, care în ultima geană de lumină căpătase o nuanță de trandafiriu pal. Un bărbat a ieșit din casă și el și cu Glanton au vorbit, apoi bărbatul a vorbit cu mexicanul și le-a făcut semn să intre la adăpost.

S-au așezat pe jos într-o cameră lungă cu tavan înalt și grinzi afumate în timp ce o femeie și o fată le-au adus blide cu *guisado* din carne de capră și un castron plin cu *tortillas* albastre-fumurii și li s-au dat blide cu fasole și cafea și un terci de porumb în care pluteau bucățele de zahăr brun *peloncillo*. Afară era întuneric și zăpada cădea în vârtejuri. În încăpere nu ardea nici un foc și mâncarea aburea greoi. După ce au mâncat, au stat și au fumat și femeile au strâns vasele și după o vreme a venit un băiat cu un felinar și i-a condus afară.

Au traversat curtea printre caii care fornăiau și băiatul a deschis o ușă grosolană de lemn de la un grajd de chirpici și a rămas acolo ținând felinarul ridicat. Și-au adus șeile și păturile. În curte, caii tropăiau în frig.

În grajd era o iapă cu un mânz de lapte și băiatul ar fi scos-o afară, dar ei i-au strigat s-o lase. Au luat fân dintr-o despărțitură și l-au întins pe jos și el le-a ținut lampa până și-au așternut să doarmă. Grajdul mirosea a pământ, a paie și a balegă și în lumina gălbuie, murdară a lămpii răsuflarea li se rostogolea aburită în frig. După ce și-au aranjat păturile, băiatul și-a coborât lampa, a ieșit în curte

și a tras ușa după el, lăsându-i într-o beznă adâncă și totală.

Nimeni nu se mișca. Poate că ușa închisă în acel grajd rece a deșteptat în unele inimi amintirea altor așezăminte și nu dintre cele pe care să le fi ales de bunăvoie. Iapa adulmeca neliniștită și micul mânz se plimba de colo-colo. Apoi rând pe rând au început să-și lepede hainele, mantalele de piele, șalurile și vestele din lână aspră și rând pe rând au aprins în jurul lor trosnete de scântei grozave și fiecare a putut fi văzut înfășurat într-un văl de foc din cel mai palid. Brațele ridicate care trăgeau de haine erau luminescente și fiecare suflet obscur a fost învăluit în forme audibile de lumină, de parcă așa ar fi fost dintotdeauna. Iapa din capătul grajdului a fornăit și s-a speriat de asemenea strălucire la ființe atât de întunecate și micul mânz s-a întors și și-a ascuns fața între coastele mamei lui.

XVI

Valea Santa Cruz – San Bernardino – Tauri sălbatici – Tumacacori – Misiunea – Un schimnic – Tubac – Iscoadele pierdute – San Xavier del Bac – Fortul din Tucson – Mâncători de hoituri – Chiricahua – O întâlnire primejdioasă – Mangas Colorado – Locotenentul Couts – Recrutare în piață – Un om-fiară – Uciderea lui Owens – În *cantina* – Domnul Bell e cercetat – Judele, despre dovezi – Câini pociți – Fandango – Judele și un meteorit

De dimineață, când au plecat, era și mai frig. Nu era nimeni pe străzi și nu erau urme în zăpada proaspătă. La marginea orașului au văzut pe drum locul unde traversaseră lupii.

Au mers pe lângă un mic râu, acoperit cu o pojghiță subțire de gheață, o mlaștină înghețată pe care umblau rațele înainte și înapoi măcănind. După-amiază au traversat o vale luxuriantă unde iarba uscată de iarnă ajungea până la pântecele cailor. Câmpuri pustii unde recoltele putreziseră și livezi de meri, gutui și rodii unde fructele se uscaseră și căzuseră pe pământ. Au găsit cerbi adunați în lunci și urme de vite și în acea noapte, cum stăteau în jurul focului și frigeau coastele și pulpele unei ciute tinere, au auzit mugetul taurilor în întuneric.

A doua zi au trecut pe lângă ruinele vechii haciende din San Bernardino. În drum au văzut tauri sălbatici atât de bătrâni că aveau însemne spaniole pe șolduri și câteva animale din astea au atacat mica trupă și au fost împușcate și lăsate să zacă pe pământ până când unul dintre ele a ieșit de după un pâlc de acacia dintr-un smârc și și-a implântat coarnele până la rădăcină în coastele calului pe care călărea James Miller. El își ridicase piciorul din scară când îl văzuse venind și impactul a fost cât pe ce să-l zvârle jos din șa. Calul necheza și se zbătea, dar taurul se înfipsese bine în picioare și a ridicat animalul cu tot cu călăreț de la pământ înainte ca Miller să apuce să scoată pistolul și când a lipit țeava de fruntea taurului și a tras și toată acea masă grotescă s-a prăbușit, Miller s-a dat la o parte de lângă rămășițe și s-a îndepărtat scârbit cu arma fumegândă atârnându-i în mână. Calul se zbătea să se ridice și Miller s-a întors și l-a împușcat, și-a vârât pistolul la brâu și a început să desfacă șaua din chingi. Calul zăcea căzut chiar peste taurul mort și omul a avut ceva de tras până a desfăcut șaua. Ceilalți călăreți se opriseră să privească și cineva a îndemnat înainte ultimul cal liber din herghelie, dar altfel n-au sărit să-l ajute.

Au mers mai departe, ținând cursul râului Santa Cruz, suind printre pâlcuri de plopi uriași de râu. Nu le-a mai ieșit în cale nici un semn al trecerii apașilor și n-au găsit nici o urmă a iscoadelor dispărute. A doua zi au trecut pe lângă vechea misiune de la San José de Tumacacori și judele s-a dus călare să se uite la biserica aflată cam la o milă de drum. Ținuse o scurtă cuvântare despre istoria și arhitectura misiunii și celor care au ascultat-o nu le-a venit a crede că nu călcase niciodată pe-acolo. Trei oameni s-au dus cu el și Glanton s-a uitat după

ei cu o presimţire neagră. El şi cu ceilalţi au mai mers o bucată de drum apoi s-au oprit şi s-au întors.

Vechea biserică era în ruină şi poarta stătea deschisă înspre curtea împrejmuită de ziduri înalte. Când Glanton şi ai lui au intrat pe sub bolta dărăpănată, patru cai fără călăreţi stăteau în curtea pustie printre pomii şi butucii morţi de viţă-de-vie. Glanton călărea cu puşca ridicată în faţă, cu patul sprijinit pe coapsă. Câinele lui mergea la picioarele calului şi s-au apropiat cu băgare de seamă de pereţii surpaţi ai bisericii. Ar fi intrat călare pe uşă, dar când s-au apropiat, s-a auzit un foc de armă dinăuntru şi porumbeii s-au înălţat zburătăcind şi călăreţii au sărit jos pe de cai şi s-au ghemuit îndărătul lor cu armele pregătite. Glanton s-a uitat înapoi la ceilalţi, apoi şi-a mânat calul până unde putea vedea înăuntru. Parte din capătul de sus al peretelui se surpase precum şi cea mai mare parte din acoperiş şi pe podea zăcea întins un om. Glanton şi-a dus calul în sacristie şi a rămas uitându-se în jos împreună cu ceilalţi.

Bărbatul căzut la podea îşi dădea duhul şi era îmbrăcat din cap până-n picioare în haine făcute în casă din piele de oaie, până şi cizmele, şi un soi de tichie ciudată. L-au întors pe dalele de argilă crăpate şi falca i s-a mişcat şi o spută însângerată i s-a adunat pe buza de jos. Ochii îi erau opaci şi-n ei era spaimă şi mai era ceva. John Prewett şi-a sprijinit patul puştii pe podea şi a răsucit de corn ca s-o încarce iar. Am mai văzut unu' fugind. Îs doi.

Omul de pe podea a început să se miște. Îşi ţinea o mână la vintre şi a mişcat uşor din ea schiţând un semn. Către ei sau către înălţimea de unde căzuse sau către veşnicia unde se ducea, asta n-aveau cum şti. Apoi a murit.

Glanton s-a uitat în jur la ruine. De unde a ieșit nenorocitul ăsta? a zis.

Prewett a făcut semn din cap către parapetul de pământ surpat. Era colo sus. N-am știut ce-i. Nu știu nici acu'. Colo era nenorocitu' când l-am împușcat.

Glanton s-a uitat la jude.

Cred că era debil mintal, a zis judele.

Glanton și-a dus calul prin biserică și l-a scos în curte pe o ușiță din naos. Acolo ședea când l-au scos afară pe celălalt schimnic. Jackson îl îmboldea înainte cu țeava puștii, un bărbat mărunt și uscățiv, trecut de vârsta tinereții. Cel pe care-l omorâseră îi era frate. Se retrăseseră pe coastă cu mult timp în urmă și ajunseseră până-n acest loc. Era îngrozit, englezește nu vorbea deloc și spaniolă doar o boabă. Judele i-a vorbit pe nemțește. Erau acolo de ani buni. Fratele își rătăcise mințile acolo și nici bărbatul care stătea acum în fața lor în pieile lui și cu ciubotele lui stranii nu era prea zdravăn la cap. L-au lăsat acolo. Când au plecat fugea de colo până colo prin curte strigând. Nu părea să fi priceput că frate-său zăcea mort în biserică.

Judele l-a prins din urmă pe Glanton și au ieșit în drum călare unul lângă altul.

Glanton a scuipat. Bine făceam dacă-l împușcam și p-ăsta, a zis.

Judele a zâmbit.

Nu-mi place să văd albi ajunși așa, a zis Glanton. Olandezi sau ce-or fi ei. Nu-mi place să-i văd așa.

Au mers către nord ținându-se după râu. Copacii erau despuiați și frunzele de pe jos închiseseră în ele mici solzi de gheață și crengile pestrițe și scheletice ale plopilor erau țepene și grele pe fundalul vătuit al cerului deșertului. Seara au trecut prin Tubac, lăsat în părăsire, cu grânele moarte în câmpurile hibernale și străzile năpădite de iarbă. Într-un

pridvor, stătea un orb care se uita către piaţă şi când au trecut şi-a înălţat capul să asculte.

Au ieşit în deşert să-şi aşeze tabăra. Nu bătea vântul şi tăcerea de acolo mergea la inima oricărui fugar ca şi câmpul deschis şi nu era nici un munte prin preajmă unde duşmanii să se facă nevăzuţi. De dimineaţă, înainte să se lumineze, erau sculaţi şi suiţi în şa, călărind cu toţii laolaltă, cu armele pregătite. Fiecare scruta terenul şi mişcările celor mai mărunte făpturi se întipăreau în sfera lor comună de percepţie, până când au ajuns legaţi între ei cu fire invizibile de vigilenţă şi înaintau prin ţinutul acela vibrând la unison. Au trecut pe lângă haciende abandonate şi pe lângă morminte săpate la margine de drum şi pe la jumătatea dimineţii au luat urma apaşilor care veneau iarăşi dinspre apus, din deşert, şi înaintau în faţa lor prin nisipul lunecos de pe fundul râului. Călăreţii au descălecat şi au cules mostre din nisipul bătătorit de la marginea urmelor şi l-au încercat între degete, i-au cântărit umezeala în soare şi i-au dat drumul jos şi s-au uitat în susul râului printre copacii golaşi. Au încălecat iar şi au mers mai departe.

Au găsit iscoadele pierdute spânzurând cu capetele în jos de crengile unui copac paloverde înnegrit de foc. Erau străpunşi prin tendoanele tălpilor cu ţepuşe ascuţite din lemn verde şi atârnau goi şi cenuşii deasupra cărbunilor stinşi la care se copseseră până când capetele li se carbonizaseră şi creierii le fierseseră în ţeste şi aburul le ieşise şuierând pe nări. Aveau limbile scoase afară şi ţintuite cu beţigaşe ascuţite înfipte în ele, fuseseră scurtaţi de urechi şi trupurile le fuseseră sfârtecate cu cremene până când măruntaiele ajunseseră să le atârne afară pe piept. Câţiva oameni s-au apropiat cu cuţitele, au dat jos leşurile şi le-au lăsat acolo în cenuşă. Cele

două forme mai întunecate erau ultimii doi indieni Delaware şi ceilalţi doi erau omul din Ţara lui Van Diemen şi un băiat din est pe care-l chema Gilchrist. Printre gazdele lor barbare nu avuseseră parte nici de favoruri, nici de discriminare, ci se căzniseră şi muriseră fără părtinire.

În noaptea aceea au trecut călare prin misiunea de la San Xavier del Bac, cu biserica solemnă şi ţeapănă în lumina stelelor. Nu se auzea nici măcar un câine lătrând. Pâlcurile de colibe Papago păreau nelocuite. Aerul era rece şi curat şi ţinutul se întindea acolo şi mai departe într-o beznă netulburată nici măcar de o bufniţă. Un meteorit verde pal a apărut din valea din spatele lor, a trecut pe cer şi a dispărut tăcut în neant.

În zori, la marginea fortului Tucson, au trecut pe lângă mai multe haciende în ruine şi pe lângă alte pietre de mormânt la margine de drum unde fuseseră ucişi oameni. Pe câmpie se înălţa o mică fermă ale cărei clădiri fumegau încă şi lângă bucăţile de gard construit din cactuşi uscaţi stăteau umăr lângă umăr vulturi întorşi spre răsărit către făgăduiala soarelui, ridicând mai întâi un picior, apoi pe celălalt şi întinzându-şi aripile ca pe nişte mantii. Au văzut oasele porcilor care muriseră în acel ocol de pământ şi pe parcela cu pepeni au văzut un lup care se ghemuise pe labele lui subţiri şi se uita la ei cum treceau. Oraşul se întindea pe câmpia dinspre nord într-o linie subţire de pereţi pali şi şi-au adunat caii lângă un morman pitic de pietriş şi s-au uitat la el şi la ţinut şi la crestele golaşe ale munţilor din depărtare. Stâncile deşertului stăteau priponite cu funii negre de umbră şi un vânt adia dinspre soarele care stătea turtit şi pulsând la marginea răsăriteană a lumii. Au îmboldit caii şi au ieşit în câmpie pe unde ieşiseră şi urmele

apașilor vechi de două zile și numărând o sută de călăreți în cap.

Călăreau cu pușile pe genunchi, răsfirați, în linie dreaptă. Răsăritul deșertului pâlpâia înaintea lor peste ținut și porumbeii sălbatici se înălțau din tufișurile pitice câte unul sau în perechi și fluierau cu voci plăpânde. După încă o mie de metri i-au văzut pe apași care-și așezaseră tabăra lângă zidul sudic. Animalele lor pășteau printre sălcii în bazinul temporar al râului la vest de oraș și ceea ce se vedea sub zid părând a fi pietre sau gunoaie era de fapt o adunătură mizeră de adăposturi și colibe ridicate din pari, piei și pânze de căruță.

Au mers mai departe. Câțiva câini începuseră să latre. Câinele lui Glanton alerga agitat înainte și înapoi și din tabără a pornit un grup de călăreți.

Erau Chiricahua, vreo douăzeci, douăzeci și cinci. Chiar și cu soarele pe cer, tot îngheț era și ei călăreau pe jumătate despuiați, goi în afară de cizme și pieile de la brâu și coifurile cu pene pe care le purtau, sălbatici din epoca pietrei cu simboluri obscure mânjite cu vopsele de humă, soioși, duhnind, cu vopseaua de pe cai albită de colb și caii ridicându-se pe picioarele dinapoi și suflând aburi de frig. Aveau lănci și arcuri și câțiva aveau muschete și aveau plete lungi și negre și ochi negri morți care-i străfulgerau pe călăreți cercetându-le armele, cu albul ochilor injectat și opac. Nu scoteau o vorbă, nici măcar între ei și și-au îmboldit caii înainte printre călăreți într-un soi de mișcare rituală, de parcă anumite puncte de pe drum trebuiau străbătute într-o anumită ordine ca într-un joc de copii, dar unul la care se dau pedepse cumplite.

Căpetenia acestor războinici șacali era un bărbat mărunt și negricios într-o jerpelitură de uniformă militară mexicană și avea o sabie și într-un toc ieftin

și rupt avea unul dintre Colturile din Whitneyville care fuseseră ale iscoadelor. S-a oprit călare în fața lui Glanton și a cântărit pozițiile celorlalți călăreți, apoi a întrebat într-o spaniolă curată încotro aveau drum. Abia de rostise acestea când calul lui Glanton și-a întins botul înainte și a apucat de ureche calul omului. A țâșnit sânge. Calul a nechezat și s-a ridicat în două picioare și apașul abia s-a ținut să nu cadă, a scos sabia și s-a pomenit în fața ochilor cu lemniscata neagră a țevilor pereche de la carabina dublă a lui Glanton. Glanton și-a pocnit calul tare peste bot de două ori și animalul a scuturat din cap cu un ochi clipind și sânge picurându-i din gură. Apașul a întors capul calului și când Glanton s-a răsucit să se uite la oamenii lui i-a găsit într-o încleștare împietrită cu sălbaticii, ei și armele lor uniți într-o construcție tensionată și fragilă ca acele jocuri de puzzle în care fiecare piesă se sprijină pe toate celelalte, așa încât nici una nu se poate mișca fără să dărâme întreaga structură.

Primul care a vorbit a fost căpetenia. A arătat către urechea însângerată a calului lui și a vorbit furios în apașă, cu ochii lui negri ocolindu-l pe Glanton. Judele și-a îmboldit calul înainte.

Vaya tranquilo, a zis. *Un accidente, nada mas.*[1]

Mire, a zis apașul. *Mire la oreja de mi caballo.*[2]

A apucat de capul animalului ca să-l arate, dar el s-a smucit fluturându-și urechea ruptă astfel că sângele i-a împroșcat pe călăreți. Sânge de cal sau de alt soi și un fior a străbătut acea arhitectură primejdioasă, caii stăteau țepeni tremurând în lumina roșie a răsăritului și deșertul de sub ei murmura ca o tobă. Proprietățile elastice ale acelui

1. Stai liniștit. Asta e, a fost un accident (sp.).
2. Uită-te la urechea calului meu (sp.).

armistițiu neratificat se uzaseră până la limita suportabilului când judele s-a ridicat ușor în șa, a ridicat brațul și a adresat un salut peste capetele lor.

Încă opt sau zece călăreți porniseră spre ei de lângă zid. Căpetenia lor era un uriaș cu o căpățână enormă, era îmbrăcat într-o salopetă tăiată la genunchi ca să aibă loc pentru jambierele mocasinilor și purta o cămașă ecosez și o eșarfă roșie. Nu era înarmat, dar oamenii care stăteau de-a stânga și de-a dreapta lui erau înarmați cu puști cu țeava scurtă și duceau cu ei pistoalele de la șa și alte efecte ale iscoadelor omorâte. Cum se apropiau, ceilalți sălbatici se dădeau la o parte din calea lor cu respect. Indianul cu calul mușcat le-a arătat rana, dar căpetenia a dat numai din cap cu bunăvoință. Și-a întors calul pe sfert către jude și calul și-a arcuit gâtul și el se ținea bine în șa. *Buenos días,* a zis. *De dónde viene?*[1]

Judele a zâmbit și a dus mâna la cununa veștejită de pe frunte, uitând pesemne că nu avea pălărie. L-a prezentat pe Glanton, căpetenia lui, cu multă ceremonie. S-au făcut prezentările. Bărbatul se numea Mangas, era prietenos și vorbea bine spaniolă. Când călărețul de pe calul rănit a cerut iar să-i fie luată în seamă plângerea, bărbatul a descălecat și a apucat capul calului și l-a cercetat. Cu toată înălțimea lui, avea picioarele strâmbe și era ciudat proporționat. S-a uitat în sus la americani și s-a uitat la ceilalți călăreți și a fluturat mâna către ei.

Andale, a zis. S-a întors către Glanton. *Ellos son amigables. Un poco borracho, nada más.*[2]

Călăreții apași au început să se extragă dintre americani de parc-ar fi ieșit dintr-un hățiș de scaieți.

---

1. Ziua bună. De unde veniți? (sp.)
2. Sunt prietenoși. Numa' că nițel beți (sp.).

Americanii şi-au îndreptat în sus puştile şi Mangas a tras calul rănit înainte şi i-a întors capul în sus, stăpânind animalul doar cu mâinile în timp ce ochiul lui alb se dădea nebuneşte peste cap. După o serie de tratative a devenit limpede că oricare ar fi fost socoteala daunelor datorate, singura monedă acceptată în chip de plată era whisky-ul.

Glanton a scuipat şi s-a uitat la bărbat. *No hay whisky*[1], a zis.

S-a lăsat tăcerea. Apaşii s-au uitat unul la celălalt. S-au uitat la desagii, butelcile şi ploştile de la şei. *Cómo?* a zis Mangas.

No hay whisky, a zis Glanton.

Mangas a dat drumul frâului din piele aspră al calului. Oamenii lui îl priveau. S-a uitat către oraşul fortificat şi s-a uitat la jude. Whisky nu? a zis.

Whisky nu.

Printre chipurile încruntate chipul lui părea netulburat. I-a cercetat pe americani, efectele lor. La drept vorbind, nu arătau ca nişte oameni care să fi avut la ei whisky nebăut. Judele şi Glanton stăteau în şei şi altă încercare de a negocia n-au mai făcut.

Hay whisky en Tucson[2], a zis Mangas.

Sin duda, a zis judele. *Y soldados tambien.*[3] Şi-a îmboldit calul înainte, cu puşca într-o mână şi frâiele în cealaltă. Glanton s-a mişcat. Calul din spatele lui s-a urnit din loc. Apoi Glanton s-a oprit.

Tiene oro?[4] a zis.

Sí.

Cuanto?[5]

---

1. N-am whisky (sp.).
2. Au whisky în Tucson (sp.).
3. Fără îndoială. Au şi soldaţii (sp.).
4. Aur aveţi? (sp.)
5. Cât? (sp.)

Bastante.[1]

Glanton s-a uitat la jude, apoi iar la Mangas. *Bueno,* a zis. *Tres días. Aquí. Un barril de whisky.*[2]

Un barril?

Un barril. A îmboldit calul și apașii s-au dat la o parte, iar Glanton, judele și cei care-i urmau au pornit-o în șir indian către porțile orașului mizer clădit din pământ care zăcea arzând în câmpie în răsăritul hibernal.

Locotenentul care comanda mica garnizoană se numea Couts. Fusese pe coastă sub comanda maiorului Graham și se întorsese aici în urmă cu patru zile ca să găsească orașul ocupat neoficial de apași. Erau beți de la rachiul de porumb pe care și-l fierbeau singuri și de două nopți se trăgea cu armele și se vocifera întruna după whisky. Garnizoana avea un tun de douăsprezece livre suit pe parapet care trăgea cu plumbi de muschetă și Couts spera că sălbaticii aveau să se retragă atunci când se va fi isprăvit băutura. Era foarte protocolar și i s-a adresat lui Glanton spunându-i căpitane. Nici unul dintre mercenarii trențăroși n-a descălecat măcar. S-au uitat în jur la orașul sumbru și dărăpănat. Un măgar legat la ochi priponit de un stâlp trăgea după el o roată de moară, învârtindu-se neîncetat, iar fusul de lemn al roții trosnea în butucii ei. Găini și păsări mai mici scurmau la baza roții. De la fus până la pământ erau pe puțin patru picioare și totuși păsările se fereau sau se ghemuiau de fiecare dată când roata le trecea pe deasupra capetelor. În praful din piață zăceau câțiva bărbați care păreau să doarmă. Albi, indieni, mexicani. Unii

1. Destul (sp.).
2. Bine. În trei zile. Aici. Un butoi de whisky (sp.).

acoperiți cu pături și alții nu. La capătul îndepărtat al pieței era un stâlp pentru biciuiri publice, negru la bază, unde se pișaseră câinii. Locotenentul le urmărea direcția privirii. Glanton și-a tras pălăria pe spate și s-a uitat în jos de pe cal.

Unde găsește omu' de băut în haznaua asta? a zis.

Erau primele vorbe care se rosteau între ei. Couts i-a cercetat cu privirea. Sălbatici, hăituiți și înnegriți de soare. Cu negreala de la praful de pușcă întipărită adânc în porii și cutele pielii de la curățatul armelor. Până și caii erau arătări cum nu-i mai fusese dat să vadă niciodată, împodobiți cu păr de om, dinți și piele. Afară de arme, de catarame și de câteva bucăți de metal din harnașamentele animalelor, străinii ăștia nu păreau să aibă nimic care să te ducă cu gândul măcar la descoperirea roții.

Sunt mai multe locuri, a spus locotenentul. Mă tem, însă, că nici unul nu e încă deschis.

Ei într-acolo s-ar duce, a spus Glanton. Și-a îmboldit calul înainte. Altceva n-a mai zis și dintre ceilalți nici unul nu rostise măcar o vorbă. Când au traversat piața, câțiva vagabonzi și-au ițit capetele din pături și s-au uitat după ei.

Barul în care au intrat era o încăpere dreptunghiulară de pământ și proprietarul a venit să-i servească în izmene. S-au așezat pe o băncuță la o masă de lemn în penumbră și au început să bea încruntați.

De unde veniți voi? a zis proprietarul.

Glanton și judele au ieșit afară să vadă dacă au ce recruta din pleava care zăcea în colbul pieței. Unii dintre ei ședeau pe jos, mijind ochii în soare. Un bărbat cu un cuțit de vânătoare se oferea să se taie în cuțite cu oricine pe bani ca să se vădească

cine avea tăișul mai bun. Judele s-a strecurat între ei cu surâsul lui.

Căpitane, ce duceți voi acolo la oblânc?

Glanton s-a întors. El și cu judele își duceau desagii pe umeri. Bărbatul care vorbise stătea rezemat de un stâlp cu un genunchi ridicat ca să-și sprijine cotul.

În desagii ăștia? a zis Glanton.

În desagii ăia.

Desagii ăștia de-i vezi aci sunt plini de aur și argint, a zis Glanton, căci așa era.

Vagabondul a rânjit și a scuipat.

D-aia vrea el să meargă în Californy, a zis altul. Cre' că până acu' ar fi umplut deja un sac cu aur.

Judele a zâmbit blajin către mulțimea de pierdevară. Aci o să vă cam ajungă frigul, a zis el. Care vrea să plece către minele de aur.

Un bărbat s-a ridicat și s-a îndepărtat câțiva pași ca să se ușureze în stradă.

Poate vine omu' fiară cu voi, a strigat altul. El și cu Cloyce îs numa' buni de trupeți.

De când încearcă ei să plece.

Glanton și judele au pornit să-i caute. Un cort grosolan încropit dintr-o pânză veche. Un afiș pe care scria: Haideți să vedeți omul fiară, intrarea douăzeci și cinci de cenți. S-au dus în spatele unei pânze de coviltir unde într-o cușcă grosolană din scânduri de paloverde stătea ghemuit un debil mintal în pielea goală. Podeaua cuștii era acoperită de mizerie și de mâncare călcată în picioare și mușteie roiau peste tot. Idiotul era mic și diform și fața îi era mânjită cu excremente, stătea uitându-se la ei cu dușmănie surdă și molfăind tăcut un boț de scârnă.

Proprietarul a apărut din spate clătinând din cap către ei. N-are nimeni voie aci. N-am deschis.

Glanton s-a uitat în jur la încăperea mizeră. Cortul mirosea a ulei, a fum și a excremente. Judele s-a lăsat pe vine ca să-l cerceteze pe debil.

A ta e arătarea asta? a zis Glanton.

Da. Al meu e.

Glanton a scuipat. Ne-a zis un om c-ai vrea să pleci în Californy.

Ei, a zis proprietarul. Da, așa-i. Chiar așa.

Ce-ai de gând să faci cu arătarea?

Îl iau cu mine.

Cum zici tu c-o să-l cari?

Am căruță și un cal. Ca să-l car.

Ceva bani ai?

Judele s-a ridicat. Dumnealui e căpitanul Glanton, a zis. Conduce o expediție către California. E dispus să ia niscai pasageri sub protecția companiei sale cu condiția ca aceștia să se achite de obligațiile cuvenite.

Ei, păi da. Am ceva bani. Despre ce sumă e vorba?

Cât ai? a zis Glanton.

Ei. Cât să-mi ajungă. Aș zice că bani am cât să-mi ajungă.

Glanton l-a măsurat pe bărbat. Îți spun eu ce fac cu tine, a zis. Vrei să mergi în Californy sau numa' gura-i de tine?

California, a zis proprietarul. Negreșit.

Te duc pe-o sută de dolari, plata în avans.

Ochii bărbatului au trecut de la Glanton la jude și-ndărăt. Tare-aș vrea să am atâta bănet, a zis.

Mai stăm aici vreo două zile, a zis Glanton. Tu mai adă-ne niște mușterii și-ți facem un preț pe măsură.

Căpitanul o să se poarte bine cu tine, a zis judele. În privința asta fii pe pace.

Da, să trăiți, a zis proprietarul.

Când au trecut pe lângă cuşcă să iasă afară, Glanton s-a întors să se uite iar la idiot. Laşi femeile să se uite la arătarea asta? a zis.

Nu ştiu, a zis proprietarul. N-a cerut nici una până acum.

La amiază trupa se mutase într-un birt. Când au intrat înăuntru, erau trei sau patru bărbaţi care s-au sculat şi au plecat. În curtea din spatele clădirii era un cuptor de pământ şi o blană de la o căruţă stricată cu câteva oale şi un ibric pe ea. O bătrână cu şal cenuşiu tăia nişte coaste de vită cu o toporişcă în timp ce doi câini stăteau şi se uitau. Un bărbat înalt şi uscăţiv cu un şorţ pătat de sânge a intrat în încăperea din spate şi i-a cercetat cu privirea. S-a aplecat şi a pus amândouă mâinile în faţa lor pe masă.

Domnilor, a zis, servim şi coloraţi fără nici o supărare. Ba chiar cu dragă inimă. Numa' că-i poftim să şadă colea, la masa asta. Uite aci, colea.

A făcut un pas înapoi şi a întins o mână într-un ciudat gest de ospitalitate. Muşteriii lui s-au uitat unii la alţii.

Ce drăcia dracului zice ăsta?

Chiar aci, colea, a zis bărbatul.

Toadvine s-a uitat către masa la care stătea Jackson. Câţiva l-au căutat din priviri pe Glanton. El stătea cu mâinile pe scândura din faţa lui şi avea capul uşor plecat ca un om care se roagă. Judele stătea surâzător, cu braţele încrucişate. Cu toţii erau nitel cherchelţi.

Crede că suntem negrotei.

Şedeau tăcuţi. Bătrâna din ogradă începuse să cânte cu voce tânguioasă un cântec de jale şi bărbatul stătea în picioare cu mâna întinsă. Chiar lângă uşă stăteau unele peste altele desagii, tocurile şi armele călăreţilor.

Glanton a ridicat capul. S-a uitat la bărbat.

Cum te cheamă? a zis.

Îmi zice Owens. Sunt stăpânul locului.

Domnule Owens, dacă n-ai fi aşa de prost făcut grămadă i-ai cântări dintr-o singură privire pe oamenii ăştia de colea şi te-ai dumiri pe dată că nici unu' n-are să se scoale de unde-i e locu' ca să se ducă prin alte părţi.

Ei, atuncea, nu vă pot sluji.

Asta-i treaba dumitale. Întreab-o ce are, Tommy.

Harlan stătea la un capăt al mesei, s-a aplecat în afară şi a strigat către bătrâna care stătea între oalele ei ca să o întrebe în spaniolă ce are de mâncare.

Ea s-a uitat către casă. *Huesos,* a zis. Oase.

Huesos, a zis Harlan.

Zi-i să le aducă încoa', Tommy.

Nu vă aduce nimica dacă nu-i spun eu. Eu sunt stăpân aicea.

Harlan a strigat către uşa deschisă.

Mi-e limpede ca bună ziua că omu' de colo e negrotei, a zis Owens.

Jackson a ridicat ochii la el.

Brown s-a întors către proprietar.

Ai armă? a zis.

Armă?

Armă. Dacă ai armă.

La mine nu, n-am.

Brown a scos un Colt mic cu cinci focuri de la brâu şi l-a aruncat. Omul l-a prins şi a rămas şovăind cu el în mână.

Acuma ai. Ia şi-l împuşcă pe negrotei.

Ia stai o ţâră, ce dracu', a zis Owens.

Împuşcă-l, a zis Brown.

Jackson se ridicase şi scosese unul din pistoalele lui mari de la brâu. Owens a îndreptat pistolul către el. Lasă ăla jos, a zis.

Eu zic să nu mai dai atâtea ordine şi să-l împuşti pe nenorocit.

Lasă-l jos. Ce dracu', omule. Zi-i să-l lase jos.

Împuşcă-l.

A armat pistolul.

Jackson a tras. A acoperit pur şi simplu cu mâna stângă revolverul cu un gest iute ca o scăpărare de cremene şi a ridicat cocoşul. Uriaşul pistol a tresăltat şi doi pumni de creier au ţâşnit prin ceafa lui Owens şi s-au făcut terci pe podea în spatele lui. Omul s-a prăvălit fără zgomot şi a rămas căzut grămadă cu faţa la podea şi cu un ochi deschis, cu sângele băltind din ceafa făcută zob. Jackson s-a aşezat pe scaun. Brown s-a ridicat şi şi-a recuperat pistolul, a lăsat cocoşul în jos la loc şi l-a vârât la brâu. În viaţa mea n-am văzut negru mai aprig, a zis. Du-te de caută nişte farfurii, Charlie. Nu prea cred să mai fie bătrâna pe-acolo.

Se puseseră pe băut într-o *cantina* la nici o sută de picioare de locul acestei fapte când a intrat locotenentul cu jumătate de duzină de soldaţi înarmaţi. *Cantina* avea o singură odaie şi în tavan era o spărtură pe unde o trâmbă de lumină de la soare cădea pe podeaua de pământ şi formele care umblau prin încăpere ocoleau cu grijă marginea acestei coloane de lumină de parcă ar fi fost fierbinte la atingere. Erau o adunătură de muşterii înrăiţi şi se târau până la bar şi înapoi în zdrenţele şi pieile lor ca nişte oameni ai peşterilor dedaţi unui negoţ obscur. Locotenentul a dat ocol acestui solariu împuţit şi s-a oprit în faţa lui Glanton.

Căpitane, vom fi nevoiţi să-l arestăm pe acela care se face vinovat de moartea domnului Owens.

Glanton a ridicat privirea. Cine-i domnul Owens? a zis.

Domnul Owens e domnul care ţinea locanta de-aici. A murit de glonţ.

Îmi pare rău să aud asemenea lucru, a zis Glanton. Ia loc.

Couts a ignorat invitația. Căpitane, doar n-ai de gând să tăgăduiești că unul dintre oamenii dumitale l-a împușcat, nu?

Ba taman asta am de gând, a zis Glanton.

Căpitane, e strigător la cer.

Judele s-a ivit din întuneric. Bună seara, locotenente, a zis. Oamenii ăștia sunt martorii?

Couts s-a uitat la caporalul lui. Nu, a zis. Nu-s martori. Ce naiba, căpitane. Ați fost văzuți cu toții intrând în locul cu pricina și ați fost văzuți ieșind după ce s-a tras focul. Ai să tăgăduiești că dumneata și oamenii dumitale ați cinat acolo?

Tăgăduiesc tot până la ultima afurisită de vorbuliță, a zis Glanton.

Ei bine, martor mi-e Domnul, socot că pot dovedi că ați mâncat acolo.

Fii bun și adresează-mi mie observațiile dumitale, locotenente, a zis judele. Eu îl reprezint pe căpitanul Glanton în toate chestiunile legale. Cred că mai întâi de toate ar trebui să afli că domnul căpitan n-are de gând să consimtă a fi numit mincinos și eu unul m-aș gândi de două ori înainte să mă încurc cu el într-o chestiune de onoare. În al doilea rând, i-am fost alături toată ziua și te asigur că nici el și nici vreunul dintre oamenii lui n-au călcat vreodată în locul de care ai adus vorba.

Locotenentul părea uluit de îndrăzneala acestor tăgăduiri. S-a uitat de la jude la Glanton și iar la jude. Să fiu eu al dracului, a zis. Apoi s-a întors, a trecut valvârtej pe lângă oameni și a ieșit afară.

Glanton și-a lăsat scaunul pe spate și s-a rezemat de perete. Recrutaseră doi bărbați dintre orășeni, o pereche care nu părea să facă prea multe parale, care stăteau căscând gura la capătul băncuței cu

pălăriile în mână. Ochii negri ai lui Glanton au trecut peste ei şi s-au oprit la stăpânul idiotului care stătea singur în celălalt colţ al camerei şi se uita la el.

Băutura-ţi place? a zis Glanton.

Ce să fie?

Glanton a dat încet aerul afară pe nas.

Da, a zis stăpânul idiotului. Da, îmi place.

Pe masă în faţa lui Glanton stătea o vadră comună din lemn cu un polonic de tablă înăuntru cam la o treime plină cu whisky de butoi, tras dintr-un poloboc de la bar. Glanton a dat din cap către ea.

Nu vin io să-ţi aduc.

Stăpânul idiotului s-a ridicat, şi-a luat paharul şi a venit la masă. A luat polonicul, şi-a turnat în pahar şi a pus polonicul la loc în vadră. A făcut un mic gest cu paharul, l-a ridicat şi l-a dat pe gât.

Vă foarte mulţumesc.

Unde ţi-e maimuţoiu'?

Omul s-a uitat la jude. Apoi s-a uitat iar la Glanton.

Nu prea umblu cu el pe-afară.

De unde ai arătarea aia?

Mi-a fost lăsat în grijă. Mama a murit. N-avea cine să vadă de el. Mi l-au trimis mie. Joplin Missouri. L-au pus pur şi simplu într-o ladă şi mi l-au trimis. A durat cinci săptămâni. Nu s-a sinchisit câtuşi de puţin. Am deschis lada şi l-am găsit şezând acolo.

Mai pune-ţi un pahar.

Omul a luat polonicul şi şi-a umplut iar paharul.

Ditamai namila. Nu i-am făcut niciodată nici un rău. I-am făcut un costum de blană, da' l-a mâncat.

Nu l-a văzut toată lumea din oraş pe nenorocit?

Ba da. Ba l-a văzut. Trebuie să ajung în California. Acolo aş putea cere cincizeci de cenţi.

S-ar putea să te tăvălească prin smoală şi fulgi acolo.

Sunt păţit. Statul Arkansas. Cică i-aş fi dat eu ceva. Că l-am drogat. L-au luat şi au aşteptat să-şi revină, da' bineînţeles că nu şi-a revenit. Au adus un popă special să se roage pentru el. Până la urmă l-am căpătat înapoi. Puteam s-ajung cineva pe lumea asta dacă nu era el.

Dacă te-am înţeles eu bine, a zis judele, debilul ţi-e frate?

Da, domnu', a zis omul. Aşa stau lucrurile.

Judele s-a întins, a luat capul omului în mâini şi s-a apucat să-i cerceteze conturul. Ochii omului scăpărau în toate direcţiile şi se ţinea cu mâinile de încheieturile judelui. Judele îi ţinea tot capul în strâusoare ca un vraci uriaş şi primejdios. Omul se ridicase pe vârfurile picioarelor ca să se supună mai uşor cercetărilor şi când judele i-a dat drumul a făcut un pas îndărăt şi s-a uitat la Glanton cu ochi albi în întunecimea din jur. La capătul băncii, recruţii stăteau şi se uitau cu fălcile căzute şi judele şi-a îngustat din nou ochii către om, l-a examinat şi apoi s-a întins şi l-a prins iar, ţinându-l de frunte în timp ce-l împungea în ceafă cu buricul degetului mare. Când judele l-a lăsat jos, omul s-a dat înapoi şi a căzut peste bancă şi recruţii s-au pornit să salte în sus şi-n jos, să se hlizească şi să croncănească. Stăpânul idiotului s-a uitat în jur prin cârciuma ordinară, fixând fiecare chip, de parcă n-ar fi fost pe deplin mulţumit. S-a ridicat şi s-a îndreptat spre capătul băncii. Când ajunsese la jumătatea încăperii, judele a strigat după el.

Aşa a fost dintotdeauna?

Da, domnu'. Aşa s-a născut.

S-a întors să plece. Glanton şi-a golit paharul, l-a lăsat jos în faţa lui şi a ridicat ochii. Şi tu la fel?

a zis. Dar stăpânul idiotului a împins de uşă să se deschidă şi a dispărut în lumina orbitoare de afară.

Locotenentul s-a întors pe seară. S-a aşezat împreună cu judele şi au revizuit amândoi principii legale. Locotenentul dădea din cap, cu buzele strânse. Judele îi traducea termeni latineşti de jurisprudenţă. I-a citat cazuri civile şi marţiale. I-a citat din Coke şi Blackstone, Anaximandru, Thales.

De dimineaţă apăruse o nouă pricină. O tânără mexicană fusese răpită. Se găsiseră bucăţi din hainele ei rupte şi însângerate sub zidul dinspre nord, peste care trebuie că fusese azvârlită. În deşert erau urme ca de târâre. Un pantof. Tatăl copilei stătea în genunchi strângând la piept o zdreanţă însângerată şi nimeni nu l-a putut îndupleca să se scoale şi să plece. În acea noapte pe străzi s-au aprins focuri şi s-a tăiat o vită şi Glanton şi oamenii lui au fost gazdele unei adunături pestriţe de cetăţeni, soldaţi şi indieni renegaţi sau *tontos*, cum le spuneau fraţii lor din afara porţilor oraşului. S-a destupat un butoi de whisky şi în curând oamenii se împleticeau fără ţintă prin fum. Un negustor din oraş a adus nişte pui de câine dintre care unul avea şase picioare şi altul două, iar un al treilea avea patru ochi în cap. I-a înfăţişat lui Glanton spre vânzare şi Glanton l-a alungat şi a ameninţat că-i împuşcă.

Vita a fost curăţată până la os şi până şi oasele au fost luate şi din casele dărăpănate au fost aduse târâş grinzi de lemn şi îngrămădite peste vălvătaie. Mulţi dintre oamenii lui Glanton erau deja despuiaţi şi umblau împleticindu-se şi la scurtă vreme judele i-a pus la joc în timp ce el cânta la un instrument grosolan pe care-l confiscase şi pieile împuţite pe care le lepădaseră fumegau, duhneau şi se înnegreau în flăcări şi scânteile roşii se înălţau ca sufletele vietăţilor mărunte care se oploşiseră în ele.

La miezul nopții cetățenii se retrăseseră și oameni goi și înarmați băteau la uși cerând băutură și femei. La primele ceasuri ale dimineții, când din focuri mai rămăseseră doar mormane de cărbune și câteva scântei se împrăștiau în vânt pe străzile reci de pământ, câini sălbăticiți alergau pe lângă frigare înhățând bucățile înnegrite de carne și pe praguri zăceau înghesuiți unul într-altul oameni despuiați ținându-se de coate și sforăind în aerul înghețat.

La amiază erau iarăși pe drum, rătăcind cu ochi roșii pe străzi, cei mai mulți echipați cu cămăși și pantaloni noi. Și-au luat caii rămași de la potcovar care i-a poftit la un pahar. Era un bărbat mărunt și vânjos pe nume Pacheco și avea în chip de nicovală un meteorit imens de fier care aducea cu o măsea uriașă și judele a pus rămășag și l-a ridicat și a mai pus o dată rămășag și l-a ridicat deasupra capului. Mai mulți oameni s-au înghesuit să pipăie fierul și să-l urnească din locul unde stătea, iar judele n-a scăpat prilejul de a le împărtăși cunoștințele sale despre natura ferică a corpurilor cerești și despre puterile și privilegiile lor. S-au tras două linii în pământ la zece picioare una de alta și s-a pus un al treilea rămășag, monede de aur și de argint din jumătate de duzină de țări și chiar și câteva *boletas* sau obligațiuni de plată de la minele de lângă Tubac. Judele a apucat bucata uriașă de zgură rătăcită din cine știe ce mileniu, din cine știe care colț de nepătruns al universului și a ridicat-o deasupra capului și a rămas clătinându-se pe picioare, apoi s-a repezit înainte. A trecut de semn cu un picior și judele n-a împărțit cu nimeni bănetul adunat pe pătura de șa de la picioarele potcovarului, căci nimeni, nici măcar Glanton nu îndrăznise să cbezășuiască această a treia încercare.

XVII

Plecarea din Tucson – Doage noi – Un schimb – Păduri de saguaro – Glanton la foc – Trupa lui Garcia – Paraselena – Dumnezeu Focul – Răspopitul, despre astronomie – Judele, despre extratereștri, despre ordine și teleologie în univers – O scamatorie cu monedă – Câinele lui Glanton – Animale moarte – Nisipurile – O crucificare – Judele, despre război – Preotul nu zice – *Tierras quebradas, tierras desamparadas*[1] – Tinajas Atlas – *Un hueso de piedra*[2] – Colorado – Argonauți – Yuma – Oamenii de pe feribot – Spre tabăra Yuma

Au plecat în amurg. Caporalul din ghereta de deasupra porții a ieșit și a strigat după ei să stea pe loc, dar ei n-au stat. Erau douăzeci și unu de oameni, un câine și un mic car fără coviltir în care idiotul fusese priponit în cușca lui ca pentru o călătorie pe mare. În spatele cuștii stătea priponit butoiul cu whisky pe care-l goliseră cu o noapte în urmă. Butoiul fusese dezmembrat și făcut la loc de un ins pe care Glanton îl numise dogar *pro tempore* al expediției și avea acum înăuntru o bășică obișnuită din stomac de oaie plină cu vreo trei litre de

1. Pământuri crăpate, pământuri pustiite (sp.).
2. O întindere de piatră (sp.).

whisky. Băşica era legată pe dinăuntru de cep şi restul butoiului era plin cu apă. Astfel înzestraţi au ieşit pe porţi şi dincolo de zidurile oraşului în prerie care se întindea pulsând în amurgul tărcat. Micul car se hurduca şi scârţâia şi idiotul se agăţa de gratiile cuştii şi croncănea răguşit după soare.

Glanton călărea în fruntea şirului pe o nouă şa Ringgold bătută în fier pe care o târguise şi purta o pălărie nouă care era neagră şi-i venea bine. Recruţii, acum cinci la număr, rânjeau unul la altul şi se uitau înapoi la strajă. David Brown încheia şirul şi-şi lăsa acolo fratele pentru totdeauna, după cum avea să se dovedească, şi era într-o dispoziţie atât de urâcioasă că ar fi tras în santinelă chiar şi fără vreo provocare. Când santinela a strigat a doua oară s-a răsucit cu puşca pregătită şi omul a avut atâta minte încât să se lase în jos sub parapet şi de-atunci nu l-au mai văzut. Sălbaticii le-au ieşit în întâmpinare în înserarea prelungă şi whisky-ul a trecut de la unii la alţii pe o pătură Saltillo întinsă pe pământ. Glanton s-a arătat prea puţin interesat de tranzacţie. După ce sălbaticii au numărat aur şi arginţi spre mulţumirea judelui, Glanton a păşit pe pătură şi a adunat banii cu tocul cizmei, apoi s-a dat la o parte şi i-a ordonat lui Brown să strângă pătura. Mangas şi locotenenţii lui au schimbat priviri sumbre, dar americanii au încălecat şi şi-au văzut de drum şi nici unul nu s-a uitat în urmă în afară de recruţi. Aveau ştiinţă de detaliile tranzacţiei şi unul dintre ei a venit lângă Brown şi l-a întrebat dacă apaşii n-aveau să se ia după ei.

Nu călăresc ei noaptea, a zis Brown.

Recrutul s-a uitat îndărăt la siluetele adunate în jurul butoiului în acea pustie lustruită peste care se lăsa întunericul.

De ce nu? a zis el.

Brown a scuipat. Pentru că e întuneric, a zis.

Au luat-o dinspre oraş către apus peste poala unui mic munte printr-un oraş fantomă plin de cioburi vechi de lut de la un cuptor de olărie care fusese pe vremuri acolo. Tutorele idiotului călărea lângă cuşca împletită şi idiotul se agăţa de gratii şi se uita tăcut la pământul care trecea pe lângă el.

În noaptea aceea au călărit prin păduri de saguaro sus pe dealurile dinspre apus. Cerul era tot acoperit de nori şi coloanele canelate care treceau pe întuneric erau ca ruinele unor temple gigantice ordonate, grave şi tăcute în afară de strigătele slabe ale bufniţelor pitice dintre ele. Pe pământ erau hăţişuri de cholla care se agăţau de cai, cu spini care puteau pătrunde prin talpa încălţămintei şi un vânt s-a stârnit printre dealuri şi a cântat toată noaptea cu un şuierat sălbatic de viperă în acea întindere nesfârşită de spini. Au mers înainte şi pământul s-a făcut şi mai sterp şi au intrat în primul dintr-un şir de ţinuturi, unde nu era nici picătură de apă şi unde au făcut popas. În acea noapte, Glanton a stat şi s-a uitat multă vreme la tăciunii focului. Oamenii dormeau în jurul lui, dar multe se schimbaseră. Atâţia dispăruţi, dezertori sau morţi. Indienii Delaware măcelăriţi până la unul. S-a uitat la foc şi dac-o fi văzut în el vreun semn rău i-a fost totuna. Avea să trăiască să vadă marea apuseană şi orice ar fi urmat îi era totuna, căci în orişicare clipă el se simţea împăcat. Dacă povestea lui avea să se depene deodată cu oameni şi neamuri sau dacă avea să se oprească. Se lepădase de mult de apăsarea vreunei consecinţe şi, deşi recunoştea că destinul omului e dat, uzurpase dreptul de a purta în sine tot ceea ce avea să fie vreodată în lume şi tot ceea ce lumea avea să fie pentru el şi chiar dacă hrisovul vieţii i-ar fi fost scris

în piatra primă, tot şi-ar fi proclamat volnicia şi ar fi spus-o şi ar fi mânat nemilosul soare către întunecimea de apoi ca şi cum i-ar fi fost stăpân de când lumea, de dinainte să existe drumuri, de dinainte să fie oameni sau sori deasupra lor.

În faţa lui stătea judele în uriaşa lui smârdoare. Pe jumătate gol, mâzgălind în carneţelul lui. În pădurea de spini prin care trecuseră chelălăiau mici lupi de deşert şi pe câmpia uscată din faţa lor le răspundeau alţii şi vântul aţâţa cărbunii la care se uita. Crengile de cholla care licăreau în împletitura lor incandescentă pulsau ca nişte holoturi aprinse în întunericul fosforescent din adâncul mării. Idiotul fusese tras cu tot cu cuşcă lângă foc şi îl privea neobosit. Când Glanton şi-a ridicat capul, l-a văzut în faţa lui lângă foc pe băiat, ghemuit în pătură, cu ochii la jude.

După două zile au întâlnit o trupă trenţăroasă sub comanda colonelului Garcia. Erau soldaţi din Sonora porniţi în căutarea unei cete de apaşi conduse de Pablo şi numărau aproape o sută de călăreţi. Dintre aceştia, unii n-aveau pălării şi alţii n-aveau pantaloni, unii erau goi pe sub mantale şi erau înarmaţi cu vechituri de arme, puşti bătrâne şi muschete Tower, unii cu arcuri şi săgeţi sau numai cu nişte frânghii cu care să-şi sugrume duşmanul.

Glanton şi oamenii lui au cercetat această adunare împietriţi de uimire. Mexicanii se îmbulzeau în jurul lor cu mâinile întinse după tutun şi Glanton şi colonelul au schimbat câteva politeţuri rudimentare, apoi Glanton şi-a croit drum înainte prin acea gloată sâcâitoare. Erau dintr-un alt neam, călăreţii aştia, şi tot acel ţinut sudic de unde veniseră şi oricare ar fi fost ţinuturile răsăritene către care apucaseră erau pentru el moarte şi atât pământul, cât şi cei care-l hălăduiau îi păreau lucruri străine

şi goale de substanţă. Acest sentiment s-a transmis întregii trupe înainte ca Glanton să se fi îndepărtat de tot de ei şi toţi şi-au întors caii, toţi l-au urmat şi nici măcar judele n-a deschis gura să se scuze de la acea întâlnire.

Au mers mai departe în întuneric şi pustiul albit de lună se întindea înaintea lor rece şi palid, iar luna stătea pe cer într-un cerc şi-n cercul ăla stătea o imitaţie de lună cu propriile-i mări reci de nacru şi cenuşă. Şi-au aşezat tabăra pe un platou jos de pământ unde nişte pereţi de pietriş uscat însemnau locul pe unde trecuse cândva un râu şi au aprins un foc în jurul căruia s-au aşezat în tăcere, ochii câinelui şi ai idiotului şi ai altora scânteindu-le în cap roşii ca tăciunii aprinşi oriîncotro se întorceau. Flăcările se legănau în vânt şi tăciunii păleau şi se înviorau, păleau şi se înviorau ca zvâcnirile unei fiinţe vii eviscerate pe pământ în faţa lor şi s-au uitat la foc care poartă-n el ceva din însăşi fiinţa omului, întrucât fără el omul e mai neînsemnat, înstrăinat de originile lui şi surghiunit. Căci fiecare foc e toate focurile, primul foc şi ultimul care va fi. După o vreme, judele s-a ridicat şi s-a depărtat de ei într-o misiune obscură şi după un răstimp cineva l-a întrebat pe răspopit dacă era adevărat că într-o vreme existaseră două luni pe cer şi răspopitul a cercetat luna falsă de deasupra lor şi a zis că era întru totul posibil ca aşa să fi stat lucrurile. Dar trebuie că îngrozit de înmulţirea lunaticilor pe acest pământ Dumnezeu preaînaltul şi înţeleptul şi-o fi umezit degetul mare şi s-o fi aplecat afară din neant şi o fi împuns-o şuierând în nefiinţă. Şi dac-ar fi găsit alte căi prin care păsările să dibuiască drumul în beznă, s-ar fi lipsit poate şi de asta.

Apoi s-a ridicat întrebarea dacă or fi existat pe Marte sau pe alte planete din văzduh oameni sau

ființe asemenea lor, iar în clipa aceea judele care se întorsese la foc și stătea pe jumătate gol și asudat a deschis gura și a zis că nu existau și că oameni nu mai existau nicăieri în univers afară de cei de pe pământ. Cu toții l-au ascultat ce zicea, cei care se întorseseră să se uite la el deopotrivă cu ceilalți.

Adevărul despre lume, a zis el, e că totul este posibil. De n-ați fi văzut-o pe toată de când v-ați născut, sleind-o astfel de toată stranietatea ei, v-ar apărea acum așa cum e, o pălărie de scamator de bâlci, un vis la febră, o transă unde hălăduiesc himere fără asemănare sau precedent, un carnaval itinerant, un circ ambulant a cărui destinație finală după multe popasuri în multe câmpuri mlăștinoase e negrăit de cumplită și neînchipuit de catastrofală.

Universul nu-i deloc strâmt și rânduiala sa nu-i îngrădită defel în vrerea ei de a repeta într-o parte ceea ce există deja în oricare alta. Chiar și în lumea asta mult mai multe sunt cele ce există fără știrea noastră decât cu știrea noastră și rânduiala creației pe care o vedeți e aceea pe care voi ați pus-o acolo, ca pe o ață într-un labirint, ca să nu rătăciți drumul. Căci existența are propria ei rânduială și pe asta nici un om n-o poate cuprinde cu mintea, căci mintea nu-i la rândul ei decât un lucru printre altele.

Brown a scuipat în foc. Astea-s tot sminteli de-ale tale, a zis.

Judele a zâmbit. Și-a pus palmele pe piept și a inspirat aerul nopții, s-a dat mai aproape, s-a lăsat pe vine și a întins o mână. A întors mâna și între degete ținea o monedă de aur.

Unde-i moneda, Davy?

O să-ți zic io unde să pui moneda.

Judele a răsucit mâna și moneda a scăpărat în aer în lumina focului. Trebuie să fi fost legată cu vreo legătură discretă, poate din păr de cal, căci a

dat ocol focului şi s-a întors la jude şi el a prins-o în mână şi a zâmbit.

Arcul lucrurilor care se-nvârtesc e lung cât priponul cu care sunt legate, a zis judele. Luni, monede, oameni. Gesticula de parc-ar fi extras ceva dintr-un pumn cu mişcări prelungi. Uită-te la monedă, Davy, a zis.

A aruncat-o şi moneda a tăiat o boltă în lumina focului şi a dispărut în bezna de dincolo de el. S-au uitat la noaptea în care se făcuse nevăzută şi s-au uitat la jude şi cum se uitau aşa unii la una şi alţii la cealaltă erau cu toţii unul şi acelaşi martor.

Moneda, Davy, moneda, a şoptit judele. S-a îndreptat de spate şi a ridicat mâna împărţind zâmbete în jur.

Moneda s-a întors din noapte şi a trecut prin foc cu un vag zumzet ascuţit şi mâna ridicată a judelui era goală, apoi în ea a apărut moneda. S-a auzit o plesnitură slabă şi în ea a apărut moneda. Chiar şi aşa, unii au zis că aruncase moneda şi că ascunsese în palmă alta asemenea şi că făcuse zgomotul cu limba, câci era şi el un *malabarista* bătrân şi viclean şi chiar el a zis când a dosit moneda ceea ce ştiau cu toţii, şi anume că există monede adevărate şi există monede false. De dimineaţă, unii au străbătut la pas locul unde căzuse moneda, dar dacă o fi găsit-o careva a păstrat-o pentru sine şi la răsăritul soarelui erau deja pe cai şi iar la drum.

Carul care-l ducea pe idiot în cuşca lui se hurduca în urma lor şi câinele lui Glanton a rămas mai în spate să alerge pe lângă el, pesemne dintr-un instinct ocrotitor ca acela pe care-l trezesc copiii în animale. Dar Glanton a chemat câinele la el şi văzând că nu vine s-a dus îndărăt pe lângă micul şir, s-a aplecat, l-a plesnit zdravăn cu priponul şi l-a mânat înaintea lui.

Au început să întâlnească în cale lanţuri şi şei de povară, juguri, catâri morţi, căruţe. Şei de povară cu acoperitoarele de piele netăbăcită mâncate şi decolorate până se făcuseră albe ca oasele, cu mici crestături de dinţi de şoareci pe marginile lemnului. Au străbătut o regiune unde fierul nu ruginea şi nici tabla nu-şi pierdea lustrul. Carcasele costelive ale vitelor moarte sub peticele de piele uscată zăceau ca epavele unor corăbii primitive răsturnate în acel neant fără hotar şi au trecut sumbri şi gravi pe lângă formele negre şi deshidratate ale cailor şi catârilor care purtaseră odată drumeţi. Aceste dobitoace însetate muriseră cu gâturile întinse agonic în nisip şi acum, drepte şi oarbe, pândind chiondorâş cu bucăţi de piele înnegrită ce le atârnau de zăbrelele coastelor, îşi aplecau boturile lungi urlând după nesfârşitele perechi de sori care treceau pe deasupra lor. Călăreţii au mers mai departe. Au traversat un lac secat întins cu şiruri de vulcani morţi înălţându-se peste el ca lucrăturile unor insecte uriaşe. Spre sud se vedeau forme frânte de scorie pe o întindere de lavă cât puteai cuprinde cu ochii. Nisipul de alabastru închipuia sub copitele cailor spire ciudat de simetrice, ca nişte plombe de fier pe un câmp şi formele astea pâlpâiau şi apoi păleau iar, răsunând pe acel pământ armonic şi întorcându-se apoi să se învolbureze peste platou. De parcă toate ar fi păstrat încă în chiar miezul lor o rămăşiţă de simţire. De parcă trecerea acelor călăreţi ar fi fost un lucru atât de cumplit, încât se întipărea până şi în cea mai neînsemnată fărâmă de realitate.

Pe un dâmb la marginea vestică a platoului au trecut pe lângă o cruce grosolană de lemn unde nişte *maricopa* crucificaseră un apaş. Leşul mumificat atârna de pe stinghiile încrucişate cu gura căscată ca o rană vie, o arătare de piele şi os

lustruită de șmirghelul vânturilor dinspre lac cu cușca palidă a coastelor ițindu-se printre fâșiile de piele care-i atârnau de pe piept. Au mers mai departe. Caii călcau posaci pe pământul străin și pământul rotund se rostogolea sub ei învârtind tăcut nimicul mai mare din care erau parte. În austeritatea neutră a acelui ținut toate fenomenele căpătau o egalitate stranie și nici un lucru, fie el păianjen, piatră sau fir de iarbă, nu putea pretinde întâietate. Însăși claritatea acestor obiecte le dezmințea familiaritatea, căci ochiul înfăptuiește întregul dintr-o însușire sau parte și aici nici un lucru nu era mai luminos decât celălalt, și nici mai adumbrit și în democrația optică a unor asemenea priveliști orice preferință devine capriciu și omul și piatra capătă afinități nebănuite.

S-au uscat și s-au sfrijit sub sorii albi ai acelor zile și ochii lor stinși afundați în orbite erau ca cei ai somnambulilor surprinși de lumina zilei. Plecați sub pălăriile lor, păreau fugari la o scară mai măreață, ca niște făpturi după care tânjea soarele. Până și judele s-a cufundat în tăcere și contemplație. Îndemnase la lepădarea de toate cele ce aveau o înrâurire asupra omului, dar aceia care-i ascultau observațiile se socoteau lepădați de mult de orișice fel de înrâurire. Au mers înainte și vântul le vântura pe dinainte nisipul cenușiu și fin și au tot mers înainte, o armată de bătrâni, oameni suri, cai suri. Munții de la miazănoapte se înălțau către soare în falduri vălurite și zilele erau răcoroase, nopțile erau reci și s-au așezat în jurul focului fiecare în cercul lui de întuneric din acel cerc întunecat, în timp ce idiotul privea din cușca lui de la marginea luminii. Judele a spart cu dosul unui topor fluierul piciorului unei antilope și măduva fierbinte s-a

scurs aburind pe pietre. Se uitau la el. Se vorbea despre război.

Cartea sfântă zice că cel ce ridică sabia de sabie va pieri, a zis negrul.

Judele a zâmbit, cu fața lucindu-i de grăsime. O fi vreunul întreg la minte care să zică în alt fel? a zis.

Cu adevărat, cartea sfântă socoate războiul printre rele, a zis Irving. Însă în ea găsești multe povești sângeroase de război.

N-are nici o însemnătate ce gândesc oamenii despre război, a zis judele. Războiul stăruie. Tot astfel i-ai putea întreba pe oameni ce gândesc despre pietre. Războiul a existat dintotdeauna. Înainte să fie omul, războiul îl aștepta. Supremul meșteșug așteptându-și supremul meșteșugar. Așa a fost și așa are să fie. În acest fel, și nu în altul.

S-a întors către Brown, dinspre care auzise ceva bolboroseli sau proteste șoptite. Ah, Davy, a zis. Cinstim aici chiar meșteșugul tău. Ar fi mai bine să facem fiecare o mică plecăciune. Pentru ca fiecare să omagieze pe fiecare.

Meșteșugul meu?

Firește.

Care-i meșteșugul meu?

Războiul. Războiul e meșteșugul tău. Nu-i așa?

Da' al tău nu e?

Și al meu. Fără doar și poate.

Da' cu toate caietele alea și oasele și ce-or mai fi ce faci?

Toate celelalte meșteșuguri sunt cuprinse în cel al războiului.

De-aia stăruie războiul?

Nu. Stăruie pentru că tinerilor le place și bătrânilor le place să-l vadă la tineri. Celor care au luptat, precum și celor care n-au luptat.

Asta-i după mintea ta.

Judele a zâmbit. Oamenii sunt făcuţi pentru joc. Nu pentru altceva. Orice copil ştie că joaca e mai nobilă decât munca. Mai ştie şi că preţul sau însemnătatea unui joc nu ţine de jocul în sine, ci mai degrabă de miza care se pune la bătaie. Jocurile de noroc trebuie să aibă miză ca să aibă vreo noimă. Jocurile sportive cer de la adversari pricepere şi forţă, umilinţa înfrângerii şi mândria victoriei sunt în sine o miză mulţumitoare pentru că dau măsura valorii protagoniştilor şi-i definesc. Dar ori că pun la încercare norocul, ori priceperea, toate jocurile aspiră la condiţia de război, căci ceea ce se pune la bătaie înghite tot, joc şi jucători deopotrivă.

Să ne închipuim că doi bărbaţi joacă cărţi şi n-au ce pune la bătaie afară de vieţile lor. Cine n-a auzit asemenea poveşti? Totul pe o carte. Pentru asemenea jucător întregul univers a trudit huruind s-ajungă în clipa asta când se va hotărî de va fi să moară el de mâna celuilalt sau celălalt de mâna lui. Poate exista o confirmare mai sigură a valorii unui om? Împingerea asta a jocului până la limita cea de pe urmă nu lasă loc de vreo îndoială cu privire la ideea de destin. Alegerea unuia şi nu a celuilalt e o preferinţă absolută şi irevocabilă şi numai un om tare mărginit poate socoti că o asemenea decizie profundă e lipsită de cauză ori de însemnătate. În acele jocuri în care miza e anihilarea învinşilor deciziile sunt cât se poate de limpezi. Acel om care ţine-n mână acea combinaţie anume de cărţi e, deci, zvârlit în neființă. Asta-i natura războiului, a cărui miză e jocul şi autoritatea şi justificarea deopotrivă. Privit astfel, războiul e cea mai pură formă de divinaţie. Înseamnă a-ţi pune la încercare vrerea şi vrerea altuia înlăuntrul acelei vreri mai mari care, unindu-i, e dară silită să aleagă. Războiul

e jocul suprem pentru că în cele din urmă războiul e o forţare a unităţii existenţei. Războiul e Dumnezeu.

Brown l-a cercetat pe jude. Eşti nebun Holden. Până la urmă ai înnebunit.

Judele a zâmbit.

Puterea nu-i totuna cu dreptatea, a zis Irving. Cel care învinge într-o bătălie nu se izbăveşte moral.

Legea morală e o născocire a omului pentru decăderea din drepturi a celor tari în favoarea celor slabi. Legea istorică o zădărniceşte la fiecare cotitură. O consideraţie morală nu poate fi dovedită nici adevărată, şi nici falsă prin nici o încercare supremă. Astfel nu se poate socoti că un om căzut mort într-un duel a greşit în părerile sale. Simplul fapt că a luat parte la asemenea încercare vădeşte o viziune proaspătă şi mai cuprinzătoare. Faptul că protagoniştii sunt gata să nu mai lungească sfada văzând în ea un fleac, cum şi este, şi sunt gata să bată direct la porţile absolutului istoric arată limpede cât de neînsemnate sunt părerile şi cât de însemnate sunt contradicţiile dintre ele. Căci sfada o fi ea un fleac, dar nu şi vrerile diferite vădite în acest fel. Se prea poate ca trufia omului să n-aibă hotar, însă cunoaşterea lui rămâne imperfectă şi orişicât ar ajunge să-şi respecte judecăţile, tot trebuie să le înfăţişeze unei instanţe superioare. Aici nu mai e loc de cazuri speciale. Aici consideraţiunile de echitate, de cinste şi de dreptate morală devin nule şi neîntemeiate, iar opiniile împricinaţilor sunt primite cu dispreţ. Hotărârile de viaţă şi de moarte, care cuprind ceea ce are să fie şi ceea ce n-are să mai fie, se ridică deasupra oricărei idei de dreptate. Unor asemenea alegeri importante le sunt subsumate alegerile mărunte, morale, spirituale, naturale.

Judele a cercetat adunarea în căutare de preopinenţi. Dar ce zice părintele? a spus.

Tobin a ridicat privirea. Părintele nu zice.

Părintele nu zice, a zis judele. *Nihil dicit.* Dar părintele a zis. Căci părintele s-a lepădat de veşmintele breslei sale şi s-a înarmat cu uneltele acelei chemări superioare pe care orişice bărbat o onorează. Părintele n-are să mai fie sluga lui Dumnezeu, ci va fi la rândul lui Dumnezeu.

Tobin a clătinat din cap. Ai o limbă blasfematoare, Holden. Şi, ca să spun adevărul, n-am fost niciodată părinte, ci numai novice al ordinului.

Popă calfă sau popă ucenic, a zis judele. Oamenii Domnului şi oamenii războiului împărtăşesc afinităţi stranii.

N-am să încuviinţez cele ce spui, a zis Tobin. Să nu mi-o ceri.

Ah, părinte, a zis judele. Ce ţi-aş putea eu cere şi să nu fi dat deja?

În ziua următoare au străbătut câmpia de lavă pe jos, ducând caii pe fundul unui lac de lavă crăpat tot şi negru-roşiatic ca o vale de sânge uscat, croindu-şi drum prin acea pustietate de ambră brună ca rămăşiţele unei legiuni obscure fugind târâş dintr-un ţinut blestemat, împingând cu umerii micul car peste râpe şi creste, cu idiotul agăţat de bare, urlând răguşit după soare ca un zeu bizar şi răzvrătit răpit de la un neam degenerat. Au străbătut o întindere de zgură cu mâl uscat şi cenuşă vulcanică imponderabilă ca fundul pârjolit al iadului şi au suit un şir de dealuri joase de granit până la un promontoriu sterp unde judele, socotind triangulaţia punctelor ştiute ale peisajului, s-a dumirit iarăşi încotro s-o apuce. Un câmp de pietriş se întindea înainte cât vedeau cu ochii. Departe, către miazăzi, dincolo de dealurile vulcanice negre se înalţa un vârf albinos solitar, de nisip sau ipsos, ca spinarea

palidă a unui monstru marin ieşit din adâncuri printre arhipelagurile întunecate. Au mers şi au tot mers. După o zi de mers au ajuns la bazinele de piatră şi la apa pe care o căutau, au băut şi au turnat apă pentru cai cu găleţile din bazinele mai înalte în cele uscate de dedesubt.

La toate adăpătorile din deşert erau oseminte, dar în acea seară judele a adus la foc un os cum nici unul dintre ei nu mai văzuse vreodată, un femur uriaş de la vreo fiară de mult dispărută pe care-l găsise şters de vreme pe un mal abrupt şi pe care acum stătea şi-l măsura cu panglica de croitorie pe care o avea la el şi-l desena în caietul lui. Toţi cei din trupă îl auziseră pe jude vorbind despre paleontologie în afară de noii recruţi şi aceştia stăteau, se uitau şi-l iscodeau, după cum îi ducea capul. El le răspundea cu atenţie, întărindu-le întrebările de parc-ar fi fost nişte învăţăcei. Ei dădeau greoi din cap şi se întindeau să atingă acel stâlp de os pătat şi pietrificat, pesemne ca să pipăie cu degetele lor infinităţile temporale despre care vorbea judele. Tutorele l-a dat jos pe idiot din cuşcă şi l-a legat lângă foc cu o sfoară împletită din păr de cal pe care să n-o poată roade şi idiotul a rămas în picioare aplecându-se în laţul lui cu mâinile întinse ca şi cum ar fi tânjit după flăcări. Câinele lui Glanton s-a ridicat şi a rămas uitându-se la el în timp ce idiotul se legăna şi bălea, cu ochii lui opaci strălucind înşelător de la foc. Judele ţinuse femurul drept în sus ca să ilustreze mai bine asemănările cu oseminte le oarecare din acel ţinut, apoi i-a dat drumul în nisip şi a închis caietul.

N-are nici un mister, a zis.

Recruţii au clipit prosteşte.

Inimile voastre tânjesc să afle un mister. Misterul e că nu există nici un mister.

S-a ridicat şi s-a dus mai departe în întuneric, acolo unde focul nu bătea.

Aşa, a zis răspopitul uitându-se după el, cu pipa rece între dinţi. Deci nu-i nici un mister. De parcă n-ar fi el însuşi un mister, afurisit de pezevenghi bătrân.

După trei zile au ajuns la Colorado. Au rămas pe malul fluviului uitându-se la apele tulburi şi pământii revărsându-se într-un clocot monoton şi neîntrerupt din deşert. Doi cocori s-au înălţat de pe mal şi şi-au luat zborul fâlfâind, iar caii şi catârii mânaţi în jos pe mal păşeau şovăitori pe bancurile învolburate de nisip, se adăpau şi se uitau în sus cu boturile picurând de apă la şuvoiul care trecea pe lângă ei şi la malul îndepărtat.

În sus, pe râu, au dat peste o tabără cu ce mai rămăsese dintr-un convoi decimat de holeră. Supravieţuitorii umblau printre focurile aprinse pentru masa de prânz sau se holbau cu ochi goi la cavaleria zdrenţăroasă ieşită călare dintre trestii. Bunurile lor zăceau împrăştiate pe nisip şi jalnicul avut al morţilor stătea deoparte aşteptându-i ca să şi-l împartă între ei. În tabără erau şi câţiva indieni Yuma. Bărbaţii purtau părul tăiat egal cu cuţitele sau lipit într-o chică murdară şi se târau de colo-colo cu bâte grele atârnându-le în mâini. Şi ei, şi femeile aveau feţele tatuate şi femeile erau despuiate în afară de nişte fuste din coajă de salcie împletite pe sfoară şi multe dintre ele erau frumoase şi mult mai multe erau însemnate de sifilis.

Glanton a trecut prin acea tabără ostilă cu câinele la picior şi puşca în mână. Indienii Yuma treceau înot cu cei câţiva catâri jalnici care le mai trăiau înspre grupul de pe celălalt mal al fluviului şi el a stat pe mal şi s-a uitat la ei. În jos, pe apă, au

înecat unul dintre animale şi l-au tras pe mal să-l taie. Un bătrân cu manta îmblănită şi barbă lungă stătea cu cizmele într-o parte şi picioarele în apă.

Unde vă sunt caii? a zis Glanton.

I-am mâncat.

Glanton a cercetat râul.

Cum v-aţi pus în gând să traversaţi?

Cu feribotul.

S-a uitat peste râu încotro îi arăta bătrânul. Cât cere ca să te treacă dincolo? a zis.

Un dolar de căciulă.

Glanton s-a întors şi i-a cercetat pe drumeţii de pe plajă. Câinele bea apă din râu şi i-a zis ceva şi el a venit şi s-a aşezat lângă genunchiul lui.

Feribotul pleca de pe malul îndepărtat şi ajungea în amonte până la un doc unde era un stâlp de ancorare construit din buşteni aduşi de apă. Vasul era meşterit dintr-o pereche de capre vechi de căruţă îmbinate şi călăfătuite cu smoală. Câţiva oameni îşi săltaseră boccelele pe umeri şi aşteptau în picioare. Glanton s-a întors şi a pornit-o înapoi pe mal să-şi ia calul.

Omul cu feribotul era un doctor din statul New York pe nume Lincoln. El supraveghea încărcarea, în timp ce călătorii urcau la bord şi se aşezau pe vine lângă parmaclâcul gabarei cu boccelele lor privind îndoiţi întinderea de apă. O corcitură de mastif stătea şi se uita de pe mal. Când s-a apropiat Glanton, s-a ridicat zburlindu-se. Doctorul s-a întors şi şi-a dus mâna streaşină la ochi şi Glanton s-a prezentat. Şi-au dat mâna. Încântat, căpitane Glanton. Sluga dumitale.

Glanton a dat din cap. Doctorul a dat ordine celor doi bărbaţi care lucrau pentru el, apoi el şi cu Glanton au luat-o pe cărarea care ducea pe râu în

jos, Glanton ducându-şi calul de căpăstru şi câinele doctorului ţinându-se la zece paşi în urma lor.

Oamenii lui Glanton făcuseră popas pe un banc de nisip umbrit în parte de sălciile râului. Când el şi cu doctorul s-au apropiat, idiotul s-a ridicat în cuşca lui, a apucat barele şi a început să urle de parc-ar fi vrut să-l alunge pe doctor. Doctorul a ocolit arătarea, privindu-şi gazda cu colţul ochiului, dar locotenenţii lui Glanton ieşiseră în faţă şi în curând doctorul şi judele erau adânciţi într-un dialog fără a se mai sinchisi de ceilalţi.

La căderea serii Glanton şi judele, însoţiţi de cinci oameni, s-au dus călare în tabăra Yuma. Au trecut printr-o pădure palidă de sălcii şi platani acoperită cu o pojghiţă de mâl de la apele umflate şi au trecut pe lângă vechi canale de irigaţii şi mici culturi de iarnă unde foile uscate de porumb foşneau uşor în vânt şi au traversat fluviul pe la vadul Algodones. Când câinii le-au vestit sosirea soarele scăpătase deja şi spre apus pământul era roşu şi fumega, iar ei călăreau în şir indian reliefându-se în lumina lichidă cu flancurile negre către râu. Focurile de tabără la care se pregătea mâncarea fumegau printre copaci şi o solie de sălbatici călări le-a ieşit în întâmpinare.

S-au oprit şi au rămas pe loc în şa. Ceata care se apropia era gătită atât de caraghios şi totuşi se ţinea atât de mândră, încât cu greu s-au înfrânat călăreţii palizi ca să rămână sobri. Şeful lor era un bărbat pe nume Caballo en Pello şi bătrâna căpetenie purta o manta de lână încinsă cu un brâu potrivită pentru o climă mult mai rece şi pe sub ea o bluză femeiască de mătase brodată şi pantaloni de călărie din lână subţire cenuşie. Era mărunţel şi vânos şi-şi lăsase un ochi printre *maricopa* şi le-a oferit americanilor un rânjet priapic, ciudat, care

într-o vreme fusese probabil zâmbet. La dreapta lui călărea o căpetenie mai puţin însemnată pe nume Pascual, într-o manta cu găitane care-i venea până la coate şi cu un os prins de nas cu mici atârnători. Cel de-al treilea bărbat era Pablo, gătit într-o haină stacojie cu şnururi spălăcite şi epoleţi spălăciţi cusuţi cu fir de argint. Era desculţ şi cu picioarele dezgolite şi purta pe faţă o pereche de ochelari rotunzi verzi. Astfel costumaţi, s-au înşirat în faţa americanilor şi au dat din cap cu gravitate.

Brown a scuipat pe jos cu scârbă şi Glanton a clătinat din cap.

Mai rar aşa ceată de cioroi smintiţi la înfăţişare, a zis el.

Singur, judele a părut să-i cântărească pe fiecare şi asta cu sobrietate, judecând pesemne că lucrurile sunt arareori ceea ce par a fi.

Buenas tardes[1], a zis.

Căpetenia şi-a înălţat bărbia, un gest mărunt întunecat, cu o oarecare ambiguitate. *Buenas tardes,* a zis. *De dónde viene?*

1. Seara bună (sp.).

XVIII

Întoarcerea în tabără – Idiotul eliberat – Sarah Borginnis – O confruntare – Scăldat în râu – Cotiga arsă – James Robert în tabără – Încă un botez – Judele și idiotul

Au ieșit călări din tabăra Yuma în întunericul începutului de dimineață. Cancerul, Fecioara, Leul se luau la întrecere cu ecliptica în noaptea de la miazăzi, iar la miazănoapte constelația Cassiopeia ardea ca iscălitura unei vrăjitoare pe fața neagră a cerului. În timpul tratativelor purtate toată noaptea se înțeleseseră cu indienii yuma să pună la cale capturarea feribotului. Au mers în susul apei printre copacii însemnați de inundații, vorbind cu voci joase între ei ca niște oameni întorși târziu de la o sindrofie, de la o nuntă sau înmormântare.

La lumina zilei femeile de la vad l-au descoperit pe idiot în cușca lui. S-au strâns în jurul lui, fără să se sinchisească de goliciune sau de mizerie. I-au cântat ușurel și s-au sfătuit între ele și o femeie pe nume Sarah Borginnis a pornit în fruntea lor să-l caute pe frate. Era o femeie uriașă cu o față mare și roșie și l-a dojenit cu asprime.

Până la urmă pe mata cum te cheamă? a zis ea.

Cloyce Bell, doamnă.

Da' pe el.

Îl cheamă James Robert pe numele lui, dar nimeni nu-i zice așa.

Dacă l-ar vedea maică-ta, ce crezi c-ar zice?

Nu știu. A murit.

Nu ți-e rușine?

Nu, doamnă.

Nu fi obraznic cu mine.

Nici nu încercam. Dacă-l vreți, luați-l. Vi-l dau. Eu am făcut tot ce-am putut.

Jalnic individ mai ești, pe legea mea. S-a întors către celelalte femei.

Voi, de colo, să mă ajutați. Trebuie să-l îmbăiem și să-i găsim de-mbrăcat. Să dea cineva fuga s-aducă niște săpun.

Doamnă, a zis tutorele.

Luați-l voi și duceți-l la râu.

Toadvine și băiatul au trecut pe lângă ele în timp ce trăgeau de car. S-au dat la o parte de pe potecă și s-au uitat la ele cum trec. Idiotul se agățase de bare și urla către apă și câteva femei începuseră să cânte un cântec de slavă.

Unde-l duc? a zis Toadvine.

Băiatul nu știa. Femeile împingeau carul cu spatele pe nisipul lunecos către malul râului și l-au lăsat jos și au deschis cușca. Femeia pe nume Borginnis stătea în picioare în fața idiotului.

James Robert ieși de-acolo.

S-a întins și l-a luat de mână. El s-a holbat pe lângă ea la apă, apoi i-a întins mâna.

Un oftat s-a auzit dinspre femei, dintre care câteva își suflecaseră fustele și le prinseseră la brâu și stăteau acum în apa râului ca să-l primească.

Ea l-a lăsat jos, el agăţându-se de gâtul ei. Când a atins pământul cu picioarele s-a întors către apă. Ea se mânjise de scârnă, dar nu părea să bage de seamă. S-a uitat îndărăt la cele de pe mal.

Ardeţi drăcovenia aia, a zis.

Cineva a dat fuga să aducă un tăciune de la foc şi când l-au dus pe James Robert la apă, au pus foc cuştii care a început să ardă.

El s-a agăţat de fustele lor, a întins o mână cu gheare, bolborosind, cu bale la gură.

Se vede în ea, au zis ele.

Ptiu. Când te gândeşti că micuţul ăsta era închis în cuşcă ca un animal.

Flăcările de la carul arzând trosneau în aerul uscat şi pesemne că zgomotul i-a atras atenţia idiotului, căci şi-a întors ochii negri către el. Ştie, au zis ele. Toate au încuviinţat. Femeia de-i zicea Borginnis a intrat în apă cu rochia umflându-i-se ca un balon în jurul ei şi l-a dus la apă mai adâncă şi l-a răsucit aşa, om în toată firea cum era, în braţele ei mari şi vânjoase. L-a tras în sus, i-a cântat. Părul ei spălăcit plutea pe apă.

Foştii lui tovarăşi l-au văzut în acea noapte în faţa focurilor pelerinilor într-un costum împletit din lână aspră. Gâtul lui subţire se răsucea temător în gulerul cămăşii prea mari. Îi dăduseră cu unsoare în păr şi i-l pieptănaseră lins pe ţeastă astfel încât părea pictat. I-au dat zaharicale şi el stătea cu bale la gură şi se uita la foc, spre marea lor admiraţie. Fluviul curgea înainte pe întuneric şi o lună de culoarea peştelui s-a înălţat deasupra deşertului la est şi le-a întins umbrele într-o parte în lumina sărăcăcioasă. Focurile s-au domolit şi fumul se ridica cenuşiu şi se risipea în noapte. Micii şacali urlau de pe malul celălalt al fluviului şi câinii din tabără umblau neliniştiţi şi mârâiau. Femeia Borginnis

l-a dus pe idiot în culcuşul lui sub un coviltir şi l-a dezbrăcat în noua lui lenjerie de corp, l-a învelit cu pătura şi l-a sărutat de noapte bună şi peste tabără s-a lăsat tăcerea. Când idiotul a traversat amfiteatrul acela albastru plin de fum era din nou gol, târşâindu-şi picioarele pe lângă focuri ca un leneş pleşuv. S-a oprit, a încercat aerul şi s-a târât înainte. A ocolit docul şi s-a împleticit printre sălciile de la mal, scâncind şi împingând cu braţele lui subţiri în noapte. Apoi a rămas singur în picioare pe mal. A ţipat slab şi vocea a ieşit din el ca un dar atât de dorit, încât ecoul nu i-a întors nici un sunet. A intrat în apă. Apa nu-i trecuse cu mult de brâu când a alunecat şi s-a dus la fund.

S-a potrivit ca în peregrinările lui din miez de noapte judele să treacă şi el taman prin acel loc, gol puşcă şi el – astfel de întâlniri fiind mai obişnuite decât crede lumea, că altfel cine ar supravieţui vreunui drum de noapte –, şi a intrat în râu şi l-a apucat pe idiotul aproape înecat, trăgându-l în sus de călcâie ca o moaşă uriaşă şi bătându-l pe spate ca să lase apa să iasă. O naştere sau un botez sau vreun alt ritual încă neintrat în nici un canon. I-a stors apa din păr, l-a ridicat în braţe pe idiotul gol, hohotind şi l-a dus în tabără ca să-l redea tovarăşilor săi.

XIX

Mortiera – Yuma atacă – O ambuscadă – Glanton pune stăpânire pe feribot – Iuda spânzurat – Cuferele – O delegaţie de pe coastă – San Diego – Comandă de provizii – Brown la potcovar – O dispută – Webster şi Toadvine eliberaţi – Oceanul – O altercaţie – Un om ars de viu – Brown după gratii – Poveşti cu comori – O evadare – O crimă în munţi – Glanton pleacă din Yuma – Alcadele spânzurat – Ostatici – Întoarcerea la Yuma – Doctorul şi judele, negrul şi idiotul – Zorii pe fluviu – Care fără roţi – Uciderea lui Jackson – Masacrul Yuma

Doctorul era în drum spre California când a pus mâna pe feribot, mai degrabă printr-un noroc. În lunile care au urmat a adunat o avere considerabilă în aur, argint şi podoabe. El şi cei doi oameni care lucrau pentru el se stabiliseră pe malul apusean al fluviului deasupra docului feribotului printre contraforturile unor ziduri de apărare din pământ şi piatră. În afară de cele două căruţe pentru marfă moştenite de pe vremea maiorului Graham, mai avea şi o mortieră de munte – din bronz, de douăsprezece livre, cu ţeava cât o farfurie – şi arma asta stătea degeaba neîncărcată în căruţul ei de lemn. În locuinţa rudimentară a doctorului, el, cu

Glanton şi cu judele, împreună cu Brown şi cu Irving au stat şi au băut ceai şi Glanton i-a schiţat doctorului câteva dintre aventurile lor cu indienii şi l-a sfătuit cu hotărâre să-şi întărească poziţiile. Doctorul avea ezitările lui. Pretindea că s-ar fi înţeles bine cu indienii Yuma. Glanton i-a spus verde-n faţă că oricine are încredere în indieni e un prost. Doctorul s-a îmbujorat, dar şi-a ţinut gura. Judele a intervenit. L-a întrebat pe doctor dacă îi considera pe pelerinii strânşi pe malul îndepărtat ca fiind sub protecţia sa. Doctorul a zis că într-adevăr îi considera astfel. Judele a vorbit chibzuit, cu îngrijorare în glas şi când Glanton şi aghiotanţii lui au coborât dealul îndărăt ca să traverseze către tabăra lor aveau încuviinţarea doctorului să întărească dealul şi să încarce mortiera şi, în acest scop, şi-au strâns ultimii plumbi rămaşi până când s-au adunat cam cât o pălărie plină.

În acea seară au încărcat mortiera cu aproape o livră de praf de puşcă şi toată provizia de plumbi şi au împins maşinăria până într-un loc prielnic cu vedere la râu şi la docul de dedesubt.

După două zile, indienii Yuma au atacat debarcaderul. Gabarele erau pe malul apusean al fluviului descărcând marfă cum le fusese înţelegerea şi călătorii stăteau pe lângă ele să-şi ia în primire bunurile. Sălbaticii au ieşit călări şi pe jos dintre sălcii, fără să dea vreun semn şi s-au învălmăşit în câmpul deschis spre feribot. Pe dealul de deasupra lor Brown şi Webster Lunganul au răsucit mortiera şi au înţepenit-o, iar Brown şi-a vârât trabucul aprins în gura ţevii.

Chiar şi acolo, în câmp deschis, impactul a fost grozav. Mortiera a săltat de la pământ în căruţul ei şi a luat-o zdrăngănind îndărăt peste pământul bătătorit. În valea inundabilă de sub fort nimicirea

fusese cruntă şi pe puţin doisprezece indieni zăceau morţi sau zvârcolindu-se în nisip. Un urlet grozav a răsunat dintre ei, iar Glanton şi călăreţii lui s-au înşirat în sus pe râu dinspre ţărmul împădurit şi au năvălit asupra lor şi ei şi-au strigat furia în faţa unei asemenea trădări. Caii lor au început să se învârtească în cerc şi ei i-au smucit şi au slobozit săgeţi către dragonii care se apropiau şi au fost doborâţi cu salve de focuri de pistol şi cei debarcaţi la doc au scormonit în bagaje după arme, au îngenuncheat şi au deschis focul din acea poziţie în timp ce femeile şi copiii se întinseseră pe pământ printre cufere şi cutii cu marfă. Caii indienilor se cabrau, nechezau şi se zvârcoleau în nisipul lunecos cu nările lor ca nişte inele şi ochii albiţi şi supravieţuitorii s-au repezit înspre sălciile din care se iviseră lăsând pe câmp răniţii, muribunzii şi morţii. Glanton şi oamenii lui nu s-au luat după ei. Au descălecat şi au luat-o metodic la pas printre cei căzuţi, executându-i om şi cal deopotrivă cu câte un plumb de pistol în creier sub privirile pasagerilor de pe feribot şi apoi le-au luat scalpurile.

Doctorul stătea tăcut pe parapetul jos al construcţiei şi se uita la leşurile târâte pe doc şi azvârlite în apă cu lovituri de picior. S-a întors şi s-a uitat la Brown şi la Webster. Duseseră târâş mortiera înapoi la locul ei şi Brown stătea senin pe ţeava caldă fumându-şi trabucul şi se uita la activitatea de dedesubt. Doctorul s-a întors şi s-a dus înapoi în apartamentele sale.

N-a apărut nici a doua zi. Glanton a luat asupra sa operarea feribotului. Celor care aşteptau de trei zile să traverseze cu un dolar de căciulă li s-a spus că taxa era de-acum de patru dolari. Şi chiar şi tariful ăsta a rămas în vigoare doar câteva zile. În scurt timp au ajuns să opereze un fel de feribot

procustian cu preţuri potrivite după punga călătorilor. Până la urmă s-a renunţat la orice fel de pretenţii şi imigranţii au fost jefuiţi pe faţă. Pasagerii au fost bătuţi şi li s-au luat armele şi bunurile şi au fost alungaţi în deşert, nevoiaşi şi pauperi. Doctorul a venit să le facă morală şi i s-a plătit partea lui din încasări, apoi a fost trimis înapoi. Caii au fost luaţi şi femeile violate şi în aval, pe lângă tabăra Yuma, au început să plutească leşuri. Cum astfel de atrocităţi erau tot mai dese, doctorul s-a baricadat în locuinţa lui şi nu s-a mai arătat de-atunci.

În luna care a urmat, a sosit o companie din Kentucky sub comanda generalului Patterson care, refuzând cu dispreţ să se tocmească cu Glanton, şi-a construit în aval un feribot şi a traversat şi şi-a văzut de drum. Acest feribot a încăput pe mâinile indienilor Yuma şi era administrat pentru ei de un anume Callaghan, dar după câteva zile a fost incendiat, iar trupul decapitat al lui Callaghan a apărut plutind anodin în josul apei, cu un vultur în sutană neagră aşezat între omoplaţi, călător tăcut către mare.

În acel an Paştele a căzut în ultima zi din martie şi în dimineaţa acelei zile băiatul împreună cu Toadvine şi cu un alt băiat pe nume Billy Carr au traversat râul ca să taie crengi de salcie undeva în amonte faţă de tabăra imigranţilor unde o văzuseră crescând. Trecând ei prin acel loc înainte să se crape bine de ziuă au întâlnit un grup de sonorieni sculaţi cu noaptea-n cap şi au văzut spânzurat de un eşafod un biet Iuda încropit din paie şi din vechi zdrenţe care purta pe faţa lui de pânză o încruntătură pictată vădind din partea mâinii din care ieşise o viziune fără doar şi poate infantilă asupra omului şi păcatului său. Sonorienii stăteau

treji de la miezul nopţii, beau şi aprinseseră un rug pe postamentul de humă pe care se înălţa spânzurătoarea şi când americanii au trecut pe la marginea taberei lor au strigat la ei în spaniolă. Cineva scosese din foc un băţ lung cu cârlţi aprinşi în capăt şi a dat foc Iudei. Zdrenţele cu care era îmbrăcat erau pline de capse şi petarde şi când focul l-a înghiţit a început să sară în aer bucată cu bucată într-o ploaie de cârpe arse şi paie. Până când, în cele din urmă, o bombă ascunsă în pantalonii lui a explodat şi a spulberat arătarea într-o duhoare de funingine şi sulf şi bărbaţii au izbucnit în urale şi băieţaşii au aruncat câteva ultime pietre către rămăşiţele înnegrite care atârnau în ştreang. Băiatul a trecut ultimul prin luminiş şi sonorienii au strigat la el şi i-au oferit vin dintr-un burduf din piele de capră, dar el şi-a potrivit pe umeri haina jerpelită şi a iuţit pasul.

Între timp Glanton înrobise mai mulţi sonorieni şi îi pusese să muncească în echipe la fortificarea dealului. În tabără mai ţineau captive pe puţin o duzină de fete indiene şi mexicane, unele abia trecute de vârsta copilăriei. Glanton supraveghea cu oarecare interes înălţarea zidurilor împrejurul său, dar altfel şi-a lăsat oamenii să vadă de afacerea cu traversarea într-o formidabilă libertate. Nu părea să se sinchisească prea tare de averea pe care o adunau, deşi în fiecare zi deschidea lacătul de alamă cu care era încuiat cufărul de lemn şi piele din odaia lui, sălta capacul şi golea înăuntru saci întregi cu bunuri de preţ, în cufăr aflându-se deja mii de dolari în monede de aur şi argint, cât şi podoabe, ceasuri, pistoale, aur brut în săculeţi mici de piele, lingouri de argint, cuţite, argintărie, veselă, dinţi.

Pe doi aprilie, David Brown, cu Webster Lunganul şi cu Toadvine au plecat spre oraşul San Diego de

pe bătrâna coastă a Mexicului cu scopul de a face rost de provizii. Au luat cu ei un şir de animale de povară şi au pornit la apusul soarelui, ieşind dintre copaci şi uitându-se înapoi la fluviu şi apoi coborând caii pieziş pe dune în amurgul rece şi albastru.

Au traversat deşertul în cinci zile, fără incidente, şi au suit călări lanţul de munţi de pe coastă, au mânat catârii prin zăpadă în trecătoare, au coborât pe versantul apusean şi au intrat în oraş sub o ploaie rară şi măruntă. Hainele lor de piele erau grele de apă şi animalele erau murdare de noroiul scurs de pe ei şi de pe harnaşamentele lor. Nişte cavalerişti americani au trecut pe lângă ei călări prin mocirla de pe stradă şi mai înainte, în depărtare, se auzea vuietul mării fremătând pe coasta cenuşie şi stâncoasă.

Brown a luat de la cornul şeii un *morral*[1] din pânză plin cu monede şi toţi trei au descălecat şi au intrat într-o prăvălie cu whisky şi, fără vreo ceremonie, au răsturnat sacul pe tejgheaua băcanului.

Erau dubloni bătuţi în Spania şi în Guadalajara, jumătăţi de dublon şi dolari de aur, jumătăţi de dolar de aur mititele, monede franţuzeşti în valoare de zece franci, monede de aur de zece dolari şi de cinci, dolari zornăitori şi dolari bătuţi în Carolina de Nord şi Georgia din aur curat de douăzeci şi două de carate. Băcanul i-a cântărit în fişicuri pe un cântar obişnuit, împărţiţi după ştanţe, şi a destupat sticle şi a turnat măsuri în păhărele mici de tablă cu litrajul imprimat pe ele. Au băut şi au pus paharele jos şi el le-a împins sticla pe scândura şlefuită grosolan a tejghelei.

Întocmiseră o listă cu provizii pe care să le comande şi după ce s-au înţeles la preţul făinii, al

1. Sac, desagă (sp.).

cafelei şi al altor mărfuri de bază au ieşit în stradă fiecare cu câte o sticlă în mână. Au luat-o pe podeţul din scânduri, au traversat prin noroi şi au trecut pe lângă şiruri de baraci grosolane, au străbătut o mică piaţetă la capătul căreia se vedea unduindu-se marea joasă şi o mică tabără de corturi, apoi o stradă cu case de nomazi făcute din piei rânduite ca nişte pirogi bizare deasupra plajei pe lângă şirul de vidre-de-mare de la margine, negre toate şi strălucind în ploaie.

Într-una dintre acestea s-a deşteptat Brown a doua zi dimineaţa. Nu-şi amintea mare lucru din noaptea care trecuse şi nu mai era nimeni cu el în colibă. Restul de bani erau într-un săculeţ pe care-l ţinea la gât. A împins de uşa din şipci şi piele şi a ieşit în întuneric şi ceaţă. Nu-şi adăpostiseră animalele, şi nici nu le dăduseră de mâncare, aşa că a luat-o înapoi înspre băcănie unde erau legate şi s-a aşezat pe podeţ şi s-a uitat cum se ivesc zorii de pe dealurile din spatele oraşului.

La amiază s-a înfiinţat duhnind şi cu ochii injectaţi la uşa alcadelui cerând eliberarea camarazilor lui. Alcadele a ieşit prin spatele casei şi în scurt timp au apărut un caporal american cu doi soldaţi care l-au alungat de acolo. După un ceas era la potcovar. A rămas precaut în prag mijind ochii în obscuritate până când a început să desluşească forma lucrurilor dinăuntru.

Potcovarul era la forja lui şi Brown a intrat şi i-a pus dinainte o cutie din mahon şlefuit cu numele înscris pe o plăcuţă din alamă bătută pe capac. I-a desfăcut încuietorile, a deschis cutia şi a scos la iveală din străfundurile ei o pereche de ţevi de carabină în timp ce cu cealaltă mână ţinea patul. A potrivit ţevile în culată, a aşezat arma în picioare pe masă şi a împins cuiul înăuntru ca să împiedice

armarea. A ridicat de ciocănele cu degetele mari şi le-a lăsat la loc în jos. Carabina era englezească şi avea ţevi de Damasc şi piedici gravate şi patul era din mahon noduros. S-a uitat în sus. Potcovarul îl privea.

Meştereşti şi arme? a zis Brown.

Când şi când.

Vreau să-mi tai şi mie ţevile astea.

Omul a luat arma şi a ţinut-o în mâini. În mijloc, între ţevi, era o ridicătură pe care se vedea gravat cu aur numele fabricantului, Londra. Pe culată erau două foiţe de platină şi piedicile şi percutoarele erau şănţuite cu caneluri tăiate adânc în oţel şi numele fabricantului era mărginit de-o parte şi de alta de nişte potârnichi gravate. Ţevile purpurii erau sudate din foiţe triple de metal şi pe fierul şi oţelul forjat se vedea o formă lucioasă, ca urmele unui şarpe străvechi de pe altă lume, rar, frumos şi mortal, şi lemnul patului era vopsit într-un roşu închis cu model în relief şi avea în capăt o cutiuţă din argint pentru capse acţionată cu arc.

Potcovarul a răsucit arma în mâini şi s-a uitat la Brown. S-a uitat în jos la cutie. Era căptuşită cu aba verde şi avea din fabricaţie mici compartimente în care se aflau un glonţ bont, un corn pentru praf de puşcă din cositor, vergele pentru curăţat, un suport standard pentru capse.

Ce-ţi trebuie? a zis.

Să scurtez ţevile. Cam până aici. A pus un deget pe armă.

Nu pot face asta.

Brown s-a uitat la el. Nu poţi?

Nu, domnule.

A aruncat o privire prin atelier. Ei, a zis. După capu' meu orişice tontălău afurisit ştie să reteze ţevile la o carabină.

Dumitale îţi lipseşte o doagă. De ce să te-apuci să retezi ţevile la aşa o puşcă?

Ce-ai zis? a spus Brown.

Omul i-a întins arma tulburat. Am vrut numai să zic că nu văd de ce să strici aşa o armă a-ntâia ca asta. Cât ceri pe ea?

Nu-i de vânzare. Crezi că-mi lipseşte o doagă?

Nu. N-am vrut să spun asta.

Ai sau n-ai de gând să tai ţevile alea?

Asta nu pot face.

Nu poţi sau nu vrei?

Alege dumneata, după cum îţi place.

Brown a luat carabina şi a pus-o pe masă.

Cât ai cere ca s-o faci? a zis.

N-o fac.

Dacă asta vrea omul, cât ar fi un preţ cinstit?

Nu ştiu. Un dolar.

Brown şi-a vârât mâna în buzunar şi a scos un pumn de monede. A pus pe masă un ban de aur de doi dolari şi jumătate. Uite, a zis. Îţi dau doi dolari jumate.

Potcovarul a privit nervos la monedă. N-am nevoie de banii dumitale. N-ai cum să mă plăteşti ca să măcelăresc arma ceea.

Eşti gata plătit.

Ba nu-s.

Uite-o aici. Acuma ori te pui pe retezat, ori laşi treaba nefăcută. Caz în care o să fie vai şi-amar de curul tău.

Potcovarul nu-şi lua ochii de la Brown. A început să se dea îndărăt de la masa de lucru şi apoi s-a întors şi a rupt-o la fugă.

Când a sosit sergentul gărzii, Brown prinsese carabina în menghină şi meşterea la ţevi cu un ferăstrău. Sergentul s-a apropiat până unde-i putea vedea faţa. Ce vrei, a zis Brown.

Bărbatul ăsta zice că l-ai amenințat cu moartea.

Care bărbat?

Bărbatul ăsta. Sergentul a arătat cu capul către ușa barăcii.

Brown și-a văzut mai departe de retezat. Pe ăsta îl numești dumneata bărbat? a zis.

Și nici n-a avut încuviințare de la mine să intre aici și să se folosească de uneltele mele, a zis potcovarul.

De asta ce zici? a spus sergentul.

Care asta?

Cum răspunzi la acuzațiile acestui om?

E un mincinos.

Nu l-ai amenințat niciodată?

Întocmai.

Nu, pe naiba.

Eu nu amenință lumea. I-am spus că o să-l bat la cur cu biciul și asta rămâne sfânt.

Asta nu-i amenințare după dumneata?

Brown a ridicat privirea. N-a fost nici o amenințare. A fost o făgăduială.

S-a pus din nou pe lucru, a mai mișcat de câteva ori din ferăstrău și țevile au căzut pe pământ. A lăsat jos ferăstrăul și a tras îndărăt de fălcile menghinei, a ridicat carabina, a scos țevile de pe pat, a pus bucățile în cutie și a închis capacul și a încuiat-o.

De la ce v-ați luat la ceartă? a zis sergentul.

După știința mea, n-a fost nici o ceartă.

Ați face bine să-l întrebați de unde are arma aia de-a stricat-o acu'. Sigur a furat-o de undeva, aș pune rămășag.

De unde ai carabina? a zis sergentul.

Brown s-a aplecat și a ridicat țevile tăiate. Să fi avut cam optsprezece țoli în lungime și le ținea de

capătul subțire. A ocolit masa și a trecut pe lângă sergent. A pus cutia armei sub braț. La ușă s-a întors. Potcovarul nu se mai zărea nicăieri. S-a uitat la sergent.

Socot că omul și-a retras plângerea, a zis. Mare mirare să nu fi fost beat.

Când traversa piațeta către micuța biserică de pământ s-a întâlnit cu Toadvine și Webster care abia fuseseră eliberați. Erau răvășiți la înfățișare și duhneau. S-au dus toți trei pe plajă și s-au așezat uitându-se la valurile lungi și cenușii și trecându-și sticla lui Brown de la unul la altul. Nici unul dintre ei nu mai văzuse vreodată un ocean. Brown s-a dus și a întins mâna către stratul de spumă care se revărsa peste nisipul întunecat. A ridicat mâna și a simțit gustul sării de pe degete, s-a uitat înspre coastă și în sus și apoi au urcat iar pe plajă înspre oraș.

Toată după-amiaza au stat și au băut într-o bodegă răpănoasă ținută de un mexican. Au intrat niște soldați. A urmat o altercație. Toadvine era în picioare, clătinându-se. Dintre soldați s-a desprins un împăciuitor și în scurt timp împricinații s-au așezat iarăși la locurile lor. Dar după câteva minute, întorcându-se de la bar, Brown a turnat o carafă cu *aguardiente* peste un tânăr soldat și i-a dat foc cu trabucul. Omul a alergat în stradă fără un sunet în afară de șuierul flăcărilor și flăcările erau de un albastru pal, apoi nu s-au mai văzut deloc în lumina soarelui și omul s-a luptat cu ele în stradă de parcă l-ar fi năpădit albinele, până a căzut în drum și a ars. Înainte să ajungă la el cu o găleată de apă se înnegrise și se zbârcise în noroi ca un păianjen uriaș.

Brown s-a trezit într-o celulă mică și întunecoasă încătușat și scos din minți de sete. Primul

lucru după care s-a uitat a fost săculeţul cu bani. Era la locul lui în cămaşă. S-a sculat de pe paie şi şi-a lipit un ochi de ferestruica uşii. Era zi. A strigat să vină cineva. S-a aşezat şi a numărat monedele cu mâinile înlănţuite şi le-a pus la loc în sac.

Seara un soldat i-a adus cina. Pe soldat îl chema Petit şi Brown i-a arătat şiragul de urechi şi i-a arătat monedele. Petit a zis că nu vrea să ştie de uneltirile lui. Brown i-a spus cum că avea treizeci de mii de dolari îngropaţi în deşert. I-a zis de feribot, punându-se pe sine în locul lui Glanton. I-a arătat iarăşi monedele şi a vorbit familiar despre locurile lor de obârşie, îmbogăţind expozeurile judelui cu născociri de moment. Facem pe jumate, a şuierat el. Tu şi cu mine.

L-a cântărit pe recrut printre gratii. Petit şi-a şters fruntea cu mâneca. Brown a vărsat banii la loc în pungă şi i-a întins-o.

Ce zici, nu ne putem încrede unul în altul? a zis.

Băiatul s-a ridicat şovăind cu sacul cu bani în mână. A încercat să-l împingă la loc printre gratii. Brown s-a dat la o parte şi a ridicat mâinile.

Nu fi prost, a şuierat el. Ce n-aş fi dat io să-mi cadă aşa pleaşcă la vârsta ta, nu crezi?

Când Petit a plecat, s-a aşezat pe paie şi s-a uitat la blidul din tablă subţire cu fasole şi *tortillas*. După un timp a mâncat. Afară ploua iar şi auzea călăreţi trecând prin mocirla de pe stradă şi în curând s-a întunecat.

Au plecat după două nopţi. Aveau amândoi câte un cal de călărie bunicel, o carabină şi o pătură şi aveau un catâr care ducea proviziile, porumb uscat, carne de vită şi curmale. Au suit dealurile şiroind de apă şi la prima geană de lumină Brown a ridicat puşca şi l-a împuşcat pe băiat în ceafă. Calul s-a repezit înainte împleticindu-se şi băiatul s-a răsturnat

pe spate, cu întreaga calotă a țestei smulsă și creierii la vedere. Brown și-a oprit calul, s-a dat jos și și-a recuperat sacul cu bani și i-a luat băiatului cuțitul, cornul pentru praf de pușcă și haina, i-a retezat urechile de pe cap și le-a înșirat pe salbă, apoi a încălecat și a mers mai departe. Catârul de povară l-a urmat și după o vreme l-a urmat și calul pe care călărise băiatul.

Când Webster și Toadvine au intrat călări în tabăra din Yuma n-aveau nici provizii, și nici catârii cu care plecaseră la drum. Glanton a luat cinci oameni și a pornit călare în amurg lăsându-l pe jude să se îngrijească de feribot. Au ajuns la San Diego în miez de noapte și au fost îndrumați către casa alcadelui. Omul a venit la ușă în cămașă de noapte și scufie ținând în față o lumânare. Glanton l-a împins înapoi în camera de primire și și-a trimis oamenii în spatele casei, de unde imediat s-a auzit o femeie țipând, câteva plesnituri surde și apoi tăcere.

Alcadele era om la șaizeci de ani și s-a întors să-i sară în ajutor soției lui, însă a fost doborât la pământ cu o lovitură de pistol. S-a ridicat iar cu mâna la cap. Glanton l-a împins către odaia din fund. Ținea în mână o frânghie deja prinsă într-un laț și l-a întors pe alcade și i-a petrecut lațul peste cap strângându-l bine. Nevasta era așezată pe pat și văzând asta a început iar să țipe. Un ochi i se umflase și se închidea cu repeziciune și unul dintre recruți a lovit-o apoi drept peste gură și ea a căzut peste așternuturile boțite ridicând mâinile deasupra capului. Glanton a înălțat lumânarea și i-a ordonat unuia dintre recruți să-l salte pe celălalt pe umeri și băiatul s-a întins peste o grindă până când a găsit un loc și a trecut capătul frânghiei pe acolo,

l-a lăsat în jos și ceilalți au tras de ea și l-au ridicat în aer pe alcade care amuțise și se zbătea. Nu-i legaseră mâinile și el a început să bâjbâie cu disperare pe sus după sfoară, s-a săltat mai sus ca să nu se sufoce dând din picioare și rotindu-se încetișor în lumina lumânării.

Válgame Dios, a bolborosit el. *Qué quiere?*[1]

Vreau banii mei, a zis Glanton. Vreau banii mei și vreau catârii mei și-l vreau pe David Brown.

Cómo? a hârâit bătrânul.

Cineva aprinsese o lampă. Bătrâna s-a ridicat și a văzut mai întâi umbra, apoi forma soțului ei atârnat de sfoară și a început să se târască pe pat către el.

Digame, a icnit alcadele.

Cineva a dat s-o apuce pe soție, dar Glanton i-a făcut semn s-o lase și ea s-a dat jos din pat șovăind și l-a prins pe soțul ei de genunchi ca să-l sprijine. Plângea cu sughițuri și implora îndurare de la Glanton și în egală măsură de la Dumnezeu.

Glanton s-a apropiat până unde-l putea vedea pe om la față. Vreau banii mei, a zis. Banii mei și catârii mei și pe omul pe care l-am trimis încoace. *El hombre que tiene usted. Mi compañero.*[2]

Nu, nu, a bolborosit spânzuratul. *Búscale*[3]. Nu-i nimeni aici.

Unde-i?

Nu aici.

Ba e aici. În *juzgado*[4].

Nu, nu. *Madre de Jesús.* Nu aici. S-a dus. *Siete, ocho días.*[5]

---

1. Sfinte Doamne! Ce vreți? (sp.)
2. Omul care-i la voi. Tovarășul meu (sp.).
3. Caută-l (sp.).
4. Judecătorie, tribunal (sp.).
5. De șapte, opt zile (sp.).

Unde-i *juzgado?*
Cómo?
El juzgado. Dónde esta?

Bătrâna şi-a desprins un braţ atât cât să le poată arăta, cu faţa lipită de piciorul bărbatului. *Allá*[1], a zis.

Doi dintre oameni au ieşit afară, unul ţinând ciotul de lumânare şi ocrotind flacăra cu mâna făcută căuş. S-au întors cu vestea că mica temniţă din clădirea din fund era goală.

Glanton l-a cercetat pe alcade. Femeia se clătina pe picioare. Înnodaseră frânghia de rama patului şi i-au dat drumul, iar alcadele şi soţia lui s-au prăbuşit pe podea.

I-au lăsat legaţi şi cu căluş la gură şi au plecat să-i facă o vizită băcanului. După trei zile, alcadele, băcanul şi soţia alcaldelui au fost găsiţi legaţi şi zăcând în propriile excremente într-o colibă abandonată la marginea oceanului la opt mile sud de aşezare. Li se lăsase un bol cu apă din care băuseră precum câinii şi urlaseră la hula bubuitoare în acel loc uitat de lume până amuţiseră ca pietrele.

Glanton şi oamenii lui au umblat două zile şi două nopţi pe străzi smintiţi de băutură. Sergentul care comanda mica garnizoană americană le-a cerut socoteală într-o altercaţie la beţie în seara celei de-a doua zile, a fost bătut şi el, şi cei trei oameni ai lui până n-au mai ştiut de ei şi au fost uşuraţi de arme. În zori, când soldaţii au spart uşa hanului, în odaie nu mai era nimeni.

Glanton s-a întors la Yuma singur, căci oamenii lui plecaseră către ţinuturile unde se găsea aur. În acel pustiu presărat cu oase a întâlnit cete zdrenţăroase de drumeţi pe jos care strigaseră la el şi

1. Acolo (sp.).

oameni zăcând morți unde căzuseră, oameni care trăgeau să moară și grupuri de oameni strânși ciorchine în jurul unei ultime căruțe sau car răcnind răgușit la catâri sau la boi și mânându-i înainte, de parcă în acele chesoane fragile s-ar fi aflat însuși chivotul legii și animalele astea aveau să moară și oamenii asemenea și strigaseră către acel călăreț solitar să se ferească de primejdia traversării și călărețul mergea înainte în contra valului de refugiați ca un erou de legendă către acea fiară a războiului, a ciumei sau a foametei către care-l mâna îndârjirea lui neabătută.

Era beat când a ajuns la Yuma. În urma lui, legați cu o sfoară, veneau doi măgăruși încărcați cu whisky și pesmeți. A stat în șa și s-a uitat în jos la fluviul care stăpânea răscrucea acelei lumi întregi și câinele lui a venit la el și și-a frecat botul de piciorul lui așezat în scară.

O tânără mexicană goală stătea ghemuită la umbra zidului. S-a uitat la el cum trece, acoperindu-și sânii cu mâinile. Avea la gât o zgardă din piele netăbăcită și era legată cu lanțuri de un stâlp și lângă ea era un blid de lut cu resturi înnegrite de carne. Glanton a legat măgarii de stâlp și a intrat călare pe cal.

Nu se zărea nimeni pe nicăieri. S-a dus până la doc. Cum stătea și se uita la râu, a apărut doctorul târându-se pe mal în jos, l-a apucat pe Glanton de picior și a început să se roage de el bolborosind fără noimă. Nu-l mai văzuse pe omul acela de săptămâni întregi, era murdar și răvășit și-l trăgea pe Glanton de cracul pantalonului și arăta către fortificațiile de pe deal. Omul ăla, zicea. Omul ăla.

Glanton și-a desprins piciorul din scară și l-a împins pe doctor, a întors calul și a urcat dealul înapoi. Judele stătea pe culme profilându-se pe

fundalul soarelui de seară ca un uriaş arhimandrit spân. Era înfăşurat într-o mantie amplă de stofă pe sub care era gol. Negrul Jackson a ieşit dintr-una dintre barăcile de piatră gătit asemenea şi a rămas în picioare lângă el. Glanton a suit creasta dealului întorcându-se în ogeacul lui.

Toată noaptea peste apă s-au înălţat focuri de armă, râsete şi sudălmi de beţivi. Nimeni nu s-a ivit când s-a crăpat de ziuă. Feribotul stătea ancorat şi pe malul celălalt un om s-a apropiat de doc şi a suflat într-un corn, a aşteptat şi apoi s-a întors.

Feribotul a rămas pe loc toată ziua. Către seară, beţia şi dezmăţul se porniseră iar şi ţipetele tinerelor fete erau purtate peste apă până la pelerinii cuibăriţi în tabăra lor. Cineva îi dăduse idiotului whisky amestecat cu sarsaparilla şi arătarea asta care abia de ştia să meargă începuse să danseze în faţa focului cu paşi săltăreţi de maimuţă, mişcându-se cu multă importanţă şi plescăind din buzele răsfrânte şi ude.

În zori, negrul s-a dus până la doc şi a rămas acolo uşurându-se în râu. Gabarele aşteptau în josul apei lângă mal cu fundul de scânduri scăldat în câteva degete de apă nisipoasă. Şi-a suflecat roba, a păşit în barca cu lopeţi şi s-a legănat cu ea. Apa urca peste scânduri spre el. A stat uitându-se în jur. Soarele nu răsărise încă şi pe apă era o urzeală joasă de ceaţă. În jos, pe râu, nişte raţe au ieşit dintre sălcii. S-au învârtit în cerc pe apa învolburată, apoi au zburătăcit de-a curmezişul râului, s-au înălţat, s-au rotit şi şi-au văzut de drum în susul apei. Pe fundul gabarei era o mică monedă. Pitită poate de vreun pasager sub limbă. S-a aplecat s-o ia. S-a ridicat şi a şters banul de nisip şi chiar atunci o săgeată lungă de trestie i-a străpuns pântecele în partea de sus, şi-a continuat

zborul şi a căzut departe în râu, s-a dus la fund şi a ieşit iar la suprafaţă şi a început să se învârtească şi să plutească pe apă în jos.

Negrul s-a întors, cu mantia suflecată. Se ţinea de rană şi cu cealaltă mână îşi răvăşea hainele căutând arme care nu erau nici colo, nici colo. O a doua săgeată a trecut pe lângă el prin stânga şi încă două l-au nimerit şi i s-au înfipt iute în piept şi-n vintre. Erau lungi de patru picioare în cap şi se ridicau uşor odată cu mişcările lui ca nişte baghete ritualice şi el şi-a prins în mâini coapsa unde sângele întunecat din arteră ţâşnea pe lângă săgeată, a făcut un pas spre mal şi a căzut pieziş în apă.

Apa nu era adâncă şi el se mişca greoi ca să-şi recapete echilibrul când primul Yuma a sărit la bordul gabarei. Gol puşcă, cu părul vopsit în portocaliu, cu faţa mânjită în negru şi cu o linie stacojie împărţind-o în două de unde începea părul şi până la bărbie. A bătut de două ori din picioare pe scânduri şi a deschis braţele ca un taumaturg bezmetic dintr-o dramă atavică, s-a întins şi l-a prins de mantie pe negru care zăcea în apa înroşită şi l-a ridicat şi i-a zdrobit capul cu măciuca lui de războinic.

S-au revărsat în sus pe deal înspre fortificaţii unde dormeau americanii şi unii erau călări, alţii pe jos şi cu toţii purtând arcuri şi bâte şi aveau feţele înnegrite sau albite de vopsea şi părul năclăit de noroi. Prima oară au intrat în odaia lui Lincoln. Când au ieşit, după câteva minute, unul dintre ei ţinea de păr capul sângerând al doctorului şi ceilalţi trăgeau după ei câinele doctorului, legat cu botniţă, care se smucea şi se împotrivea pe pământul uscat al holului. Au intrat într-o colibă din lemn de salcie şi pânză şi i-au căsăpit pe rând pe Gunn, Wilson şi Henderson Smith, care dădeau înapoi ameţiţi de băutură, apoi au înaintat printre jumătăţile de pereţi

grosolani în liniște deplină lucind de vopsea, de unsoare și de sânge în fâșiile de lumină venite de la soarele răsărit deja peste locurile mai înalte.

Când au intrat în odaia lui Glanton, el a sărit brusc în capul oaselor și s-a uitat cu ochi sălbatici în jur. Mica încăpere de pământ în care se instalase era ocupată toată de un pat din alamă pe care-l luase cu japca de la cine știe ce familie de pelerini și Glanton stătea în el ca un baron feudal depravat cu armele atârnate de ornamentele patului într-o panoplie bogată. Caballo en Pello s-a urcat de-a dreptul în pat cu el și a rămas acolo în timp ce unul dintre secunzii lui i-a întins prin dreapta un topor obișnuit cu coada din lemn de nuc încrustată cu motive păgâne și împodobită cu pene de păsări de pradă. Glanton a scuipat.

Ia și taie, afurisit de negrotei roșu, a zis, iar bătrânul a ridicat toporul și i-a crăpat capul lui John Joel Glanton până la beregată.

Când au intrat în odaia judelui, l-au găsit pe idiot cu o fată de vreo doisprezece ani, amândoi despuiați și ghemuiți la podea. În spatele lor stătea judele gol și el. Ținea în mână țeava de bronz a mortierei îndreptată către ei. Căruțul de lemn stătea pe podea, cu chingile întinse și răsucite pe după perne. Judele ținea tunul la subraț și ținea un trabuc aprins la gura țevii. Indienii s-au învălmășit înapoi și judele și-a vârât trabucul în gură, și-a luat valiza, a ieșit pe ușă și a trecut pe lângă ei, apoi a luat-o în jos pe dig. Idiotul, care-i venea până la brâu numai, se ținea pe lângă el și împreună au intrat în pădurea de la poalele dealului și duși au fost.

Sălbaticii au ridicat un rug pe deal și l-au întețit cu mobila din odăile albilor, au înălțat trupul lui

Glanton şi l-au purtat pe sus ca pe un războinic ucis şi l-au zvârlit în flăcări. Câinele lui fusese legat de leş şi a fost tras şi el urlând în chip de jertfă şi a dispărut trosnind în vălătucii de fum de lemn verde. Corpul doctorului a fost târât de călcâie, ridicat şi azvârlit pe rugul funerar şi mastiful doctorului a fost şi el încredinţat flăcărilor. A alunecat zvârcolindu-se în capătul îndepărtat şi chingile cu care fusese legat trebuie să se fi rupt în două, căci a dat să iasă târâş din flăcări pârlit, orb, fumegând şi a fost zvârlit înapoi cu o lopată. Celelalte leşuri opt la număr au fost aruncate unul peste altul în foc unde au sfârâit şi au început să pută şi fumul gros s-a învălurat peste apă. Capul doctorului a fost înfipt într-o ţepuşă şi plimbat de colo-colo, dar în cele din urmă a fost zvârlit şi el în vâlvătaie. Armele şi hainele au fost împărţite pe pământ şi împărţit a fost şi aurul şi argintul din cufărul hăcuit şi sfărâmat pe care îl târâseră după ei. Tot restul a fost îngrămădit pe rug şi când soarele a răsărit lucind pe feţele lor bălţate s-au aşezat pe pământ fiecare cu noul lui avut în faţă şi s-au uitat la foc, şi-au fumat pipele ca o trupă sulemenită de clovni odihnindu-se într-un asemenea loc uitat de lume, departe de oraşe şi de prostimea care să-i huiduie peste făcliile fumegânde, contemplând oraşele care aveau să vină şi jalnica fanfară de trompete şi de tobe şi scândurile aspre în care le era cioplit destinul, căci erau şi ei la fel de înlănţuiţi şi de robiţi şi priveau ca la o prevestire a propriului lor sfârşit la ţestele carbonizate ale duşmanilor dogorind în faţa lor printre cărbuni lucitoare ca sângele.

XX

Fuga – În deşert – Urmăriţi de Yuma – Riposta – Alamo Mucho – Încă un fugar – Un asediu – Tir de la distanţă – Focuri de noapte – Judele trăieşte – Troc în deşert – Cum ajunge răspopitul să îndemne la crimă – La drum – O nouă întâlnire – Carrizo Creek – Un atac – Printre oase – Cine câştigă ia tot – Exorcism – Tobin rănit – Un sfat – Uciderea cailor – Judele, despre daune – Iară fugă, iară deşert

Toadvine şi băiatul s-au prins într-o încleştare năvalnică în susul apei printre ferigile de pe mal cu săgeţile zăngănind peste tot în jur printre trestii. Au ieşit dintre sălcii şi au urcat pe dune, au coborât pe la capătul îndepărtat şi au apărut iar, două siluete întunecate canonindu-se pe nisipuri, când galopând, când oprindu-se, cu pistoalele bubuind plat şi egal în câmpul deschis. Indienii Yuma care suiseră în vârful dunelor erau patru la număr şi nu s-au luat după ei, ci mai degrabă au luat seama la locul unde se vârâseră şi apoi s-au întors.

Băiatul avea o săgeată în picior care-l străpunsese până la os. S-a oprit, s-a aşezat şi a rupt coada săgeţii la câţiva centimetri de rană şi apoi s-a ridicat iar şi au mers mai departe. În vârful

dealului s-au oprit şi s-au uitat îndărăt. Indienii se retrăseseră deja de pe dune şi au putut vedea fumul ridicându-se negru pe lângă malul abrupt al râului. Înspre apus ţinutul era tot numai dune vălurite, tocmai bune să se ascundă omul, dar niciunde nu era ferit de soare şi singur vântul le-ar fi putut şterge urmele.

Poţi umbla? a zis Toadvine.

N-am de ales.

Câtă apă ai la tine?

Nu prea multă.

Ce vrei să facem?

Nu ştiu.

Ne-am putea atrecura înapoi la râu şi să aşteptăm, a zis Toadvine.

Până când?

S-a uitat iar către fort şi s-a uitat la săgeata ruptă în piciorul băiatului şi la balta de sânge

Vrei să-ncerci s-o scoţi?

Nu.

Ce vrei să faci?

Să merg înainte.

Şi-au corectat direcţia şi au luat-o pe drumul pe care apucaseră căruţele şi au mers înainte în orele lungi de dinainte de amiază, de peste zi şi din amurgul zilei. La căderea nopţii apa li se terminase şi au trudit înainte pe drum sub rotirea înceată a stelelor, au dormit tremurând printre dune, s-au trezit în zori şi au pornit iarăşi. Piciorul băiatului înţepenise şi băiatul şontâcăia cu o bucată din oiştea unei căruţe în chip de cârjă şi de două ori i-a spus lui Toadvine să-şi vadă singur de drum, dar el n-a vrut. Înainte de amiază au apărut aborigenii.

S-au uitat la ei cum se adună pe fundalul tremurător al orizontului răsăritean ca nişte marionete duşmănoase. N-aveau cai şi păreau să înainteze în

goană şi după un ceas azvârleau deja săgeţi asupra fugarilor.

Au mers înainte, băiatul cu pistolul în mână, sărind în lături şi ferindu-se de săgeţile căzute din soare, care luceau cât erau de lungi pe cerul palid şi se făceau tot mai scurte într-o fluturare mlădioasă pentru ca mai apoi să se înfigă tremurând drept în pământ. Le-au rupt cozile ca să nu mai poată fi folosite şi şi-au continuat drumul trudit peste nisipuri pieziş precum crabii până când săgeţile au început să cadă atât de dese şi de aproape că au fost nevoiţi să riposteze. Băiatul s-a lăsat pe coate, a armat revolverul şi a ţintit. Indienii erau la peste o sută de metri şi au început să strige şi Toadvine s-a lăsat într-un genunchi lângă băiat. Pistolul s-a smucit îndărăt şi fumul cenuşiu a rămas plutind nemişcat în aer şi unul dintre sălbatici s-a prăbuşit ca un jucător printr-o trapă. Băiatul a armat iar pistolul, dar Toadvine i-a pus mâna peste ţeavă şi băiatul a ridicat ochii la el şi a lăsat în jos percutorul, apoi s-a aşezat şi a încărcat la loc camera goală şi s-a săltat în picioare, şi-a recuperat cârja şi au mers mai departe. În spatele lor, în câmpie, auzeau larma slabă a aborigenilor adunaţi în jurul celui pe care-l împuşcase el.

Hoarda bălţată s-a ţinut după ei toată ziua. De douăzeci şi patru de ore nu mai aveau apă şi fresca seacă a nisipului şi a cerului începuse să scânteieze şi să se-nvârtească şi săgeţi sporadice ţâşneau pieziş din nisipurile din jurul lor ca nişte tulpini moţate ale unor plante mutante de deşert împrăştiindu-se furibund în aerul uscat al pustiei. Nu s-au oprit. Când au ajuns la puţurile din Alamo Mucho, soarele scăpătase în faţa lor şi la gura rezervorului se vedea şezând o siluetă. Silueta asta s-a ridicat şi a rămas pe loc strâmbă în oglinda tremurătoare a

acelei lumi şi a întins o mână, n-aveau cum şti dacă în semn de bun venit sau de ameninţare. Şi-au ferit ochii cu mâinile şi au şontâcăit mai departe şi silueta de la puţ a strigat către ei. Era răspopitul Tobin.

Era singur şi neînarmat. Câţi sunteţi? a zis.

Câţi vezi, a zis Toadvine.

Ceilalţi îs duşi toţi? Glanton? Judele?

N-au răspuns. Şi-au dat drumul în jos până pe podeaua puţului unde erau câţiva ţoli de apă, au îngenuncheat şi au băut.

Groapa în care era afundat puţul trebuie să fi avut cam douăsprezece picioare în diametru şi s-au postat pe povârnişul dinăuntrul acestei adânciturі uitându-se cum indienii se împrăştiau pe câmpie, tot apropiindu-se în pas măsurat. Adunaţi în punctele cardinale în mici cete au început să-şi slobozească săgeţile către cei asediaţi şi americanii le salutau sosirea ca ofiţerii de artilerie, întinşi acolo pe malul expus şi privind peste puţ la atacatorii din flancul lor, cu mâinile încleştate pe lângă corp şi picioarele strânse, împietriţi ca pisicile. Băiatul n-a mai tras deloc şi la scurtă vreme sălbaticii de pe malul apusean pe care lumina îi slujea mai bine au început să se apropie.

Deasupra puţului erau mormane de nisip de la săpături vecbi şi poate că într-acolo încercau să ajungă indienii Yuma. Băiatul şi-a părăsit postul şi s-a îndreptat către marginea vestică a gropii şi a început să tragă în ei cum stăteau în picioare sau ghemuiţi ca lupii, acolo, în valea scânteietoare. Răspopitul a îngenuncheat lângă băiat să le păzească spatele şi şi-a strecurat pălăria între soare şi cătarea pistolului şi băiatul a ţinut bine de pistol cu amândouă mâinile pe marginea puţului şi a deschis focul. La al doilea foc unul dintre sălbatici a căzut

şi a rămas nemişcat. La următorul foc altul s-a răsucit şi s-a aşezat, apoi s-a ridicat, a făcut câţiva paşi şi s-a aşezat iar. Răspopitul îl îmbărbăta în şoaptă de alături şi băiatul a împins percutorul îndărăt cu degetul, răspopitul şi-a potrivit pălăria aşa încât să ferească ochiul şi cătarea armei cu aceeaşi umbră şi băiatul a tras iar. Ochise către rănitul care stătea în vale şi omul căzuse mort. Răspopitul a fluierat slab.

Măi, dar ştiu că eşti tare de înger, a şoptit el. Da' asta-i treabă complicată şi aşa-i că-ţi piere tot curajul...

Indienii Yuma păreau paralizaţi de aceste potrivnicii şi băiatul a armat pistolul şi a mai omorât unul de-al lor, înainte să apuce să se regrupeze şi să dea îndărăt, luându-şi cu ei morţii, slobozind o ploaie de săgeţi, răcnind jurăminte de răzbunare în limba lor din epoca de piatră sau invocându-i pe zeii războiului sau ai norocului de care se ştiau ascultaţi şi retrăgându-se în vale până când s-au făcut cu adevărat foarte mici.

Băiatul şi-a săltat pe umăr cornul şi cartuşiera şi şi-a dat drumul în groapă până pe fundul puţului unde a săpat încă un şanţ mai mic cu lopata veche de-acolo şi a spălat în apa ieşită la suprafaţă camerele butoiului, a spălat ţeava şi cu un băţ a vârât bucăţi din cămaşa lui prin camerele butoiului până când s-au curăţat. Apoi a asamblat la loc pistolul, bătând în şurubul de pe ţeavă până când butoiul a intrat la locul lui şi a aşezat arma pe nisipul cald să se usuce. Toadvine a dat ocol gropii până a ajuns la răspopit şi amândoi au stat şi s-au uitat cum se retrag sălbaticii în arşiţa care pâlpâia în vale în lumina soarelui târziu.

Bun ţintaş băiatu', aşa-i?

Tobin a încuviinţat din cap. S-a uitat în jos în groapă unde stătea băiatul încărcând pistolul, învârtind de camerele pline cu praf de puşcă şi cântărindu-le din ochi, aşezând bilele cu crestăturile în jos.

Cum stai cu muniţia?

Rău. Avem câteva gloanţe, nu prea multe.

Răspopitul a încuviinţat din cap. Se însera şi la orizontul roşu dinspre apus indienii Yuma se adunau în contururi întunecate în faţa soarelui.

Toată noaptea au ars focurile lor de veghe pe inelul negru al lumii şi băiatul a desprins ţeava pistolului şi cu ea în chip de ochean s-a uitat de jur împrejurul marginii de nisip cald a puţului şi a cercetat focurile după vreun semn de mişcare. Puţine pustie sunt pe lumea astea atât de sterpe încât să nu se audă nici ţipăt de sălbăticiune pe timp de noapte, dar ăsta aşa era şi şi-au ascultat răsuflările în întuneric şi frig şi au ascultat la sistolele inimilor de carne sângerie care le atârnau pe dinăuntru. Când s-a crăpat de ziuă, focurile se stinseseră şi coloane rare de fum se înălţau pe câmpie în trei puncte cardinale diferite şi duşmanul dispăruse. Dinspre răsărit venea către ei prin valea uscată o siluetă mare, alături de una mai mică. Toadvine şi răspopitul se uitau într-acolo.

Ce să fie după socoteala ta?

Răspopitul a clătinat din cap.

Toadvine şi-a făcut mâna căuş şi a slobozit un fluierat ascuţit în jos către băiat. El s-a ridicat în capul oaselor cu pistolul în mână. S-a căţărat greoi pe povârniş cu piciorul lui ţeapăn. Au stat toţi trei şi s-au uitat.

Erau judele cu idiotul. Amândoi erau goi şi se apropiau în zorii deşertului ca nişte fiinţe aflate în treacăt prin lumea asta, desluşindu-se când cu multă limpezime, când fugar în aceeaşi lumină

stranie. Ca acele lucruri ambigue prin însuşi mesajul lor profetic. Ca lucrurile atât de pline de sens, încât contururile lor pălesc. Cei trei de la puţ priveau muţi această traversare dinspre aurorã şi chiar dacă apariţia care se apropia era acum dincolo de orice îndoială, nici unul nu se încumeta să-i spună pe nume. Înaintau agale, judele de un trandafiriu pal sub talcul colbului, ca o făptură abia născută, şi idiotul mult mai întunecat la culoare, clătinându-se amândoi în vale la marginea cea de pe urmă a exilului ca un rege obscen despuiat de coroană şi alungat împreună cu bufonul său să moară în sălbăticie.

Cei care au drum prin locuri pustii întâlnesc, se ştie, făpturi cu neputinţă de zugrăvit în cuvinte. Privitorii de la puţ s-au ridicat să vadă mai bine aceste apariţii. Idiotul alerga de-a dreptul ca să ţină pasul. Judele purta pe cap o perucă din mâl uscat de râu din care ieşeau bucăţi de paie şi de iarbă şi idiotul era legat la cap cu o bucată de blană cu partea înnegrită de sânge în afară. Judele ducea într-o mână un săculeţ din pânză şi era înfăşurat în carne ca un penitent medieval. S-a oprit lângă puţ, a dat din cap către ei de bună dimineaţa şi împreună cu idiotul şi-a dat drumul în jos pe perete, au îngenuncheat amândoi şi au început să bea.

Chiar şi idiotul, care mânca numai dacă-i dădeai cu mâna. A îngenuncheat lângă jude şi a sorbit zgomotos din apa minerală şi şi-a ridicat ochii negri de larvă către cei trei bărbaţi aplecaţi deasupra lui la marginea gropii, apoi s-a aplecat şi a băut iar.

Judele şi-a lepădat bandulierele de carne înnegrită de soare şi pe sub ele pielea i se împestriţase ciudat în roz şi alb după formele lor. A lăsat deoparte mica scufie de pământ şi şi-a spălat cu apă ţeasta arsă şi jupuită şi faţa, a băut iar şi s-a aşezat pe

nisip. A ridicat ochii la vechii lui camarazi. Avea buzele crăpate şi limba umflată.

Louis, a zis. Cât vrei pe pălăria aia?

Toadvine a scuipat. Nu-i de vânzare, a zis.

Totul e de vânzare, a zis judele. Cât ceri?

Toadvine s-a uitat încurcat la răspopit. S-a uitat în jos la puţ. Îmi trebuie pălăria, a zis.

Cât?

Toadvine a arătat cu bărbia către şiragurile de carne. Socot că vrei să mi-o plăteşti cu vreo legătură din aia.

Nicidecum, a zis judele. Tot ce-i aici e pentru toată lumea. Cât vrei pe pălărie?

Cât dai? a zis Toadvine.

Judele l-a cântărit din ochi. Dau o sută de dolari, a zis.

Tăceau cu toţii. Aşezat pe vine, idiotul părea să aştepte şi el deznodământul acestui schimb. Toadvine şi-a scos pălăria şi s-a uitat la ea. Părul lui negru lins îi atârna despicat de-o parte şi de alta a capului. N-o să ţi se potrivească, a zis.

Judele i-a citat o expresie latinească. A zâmbit. Asta nu te priveşte, a zis.

Toadvine şi-a pus pălăria şi şi-a potrivit-o. Bănuiesc că asta porţi în sacul ăla, a zis. Bănuieşti adevărat, a zis judele.

Toadvine a ridicat ochii către soare.

Îţi dau o sută şi-un sfert şi nu te-ntreb cum ai căpătat-o, a zis judele.

Ia să văd ce pui la bătaie.

Judele a desfăcut sacul, l-a răsturnat şi l-a golit acolo pe nisip. Înăuntru erau un cuţit şi cam o jumătate de găleată de monede de aur de toate valorile. Judele a împins cuţitul într-o parte, a împrăştiat monedele cu palma şi s-a uitat în sus.

Toadvine şi-a scos pălăria. S-a lăsat în jos pe povârniş. El şi judele s-au aşezat pe vine cu comoara judelui între ei şi judele a scos la înaintare monedele asupra cărora se învoiseră, împingându-le în faţă cu podul palmei ca un crupier. Toadvine a întins pălăria şi a adunat monedele şi judele a luat cuţitul şi a tăiat panglica pălăriei la spate, i-a crestat marginea şi i-a despicat calota, apoi şi-a pus pălăria pe cap şi s-a uitat în sus la Tobin şi la băiat.

Hai jos, a zis. Hai jos să împărţim carnea.

Ei nu s-au clintit. Toadvine luase deja o bucată cu amândouă mâinile şi rupea din ea cu dinţii. În puţ era răcoare şi soarele dimineţii cădea numai asupra marginii de sus. Judele a strâns restul de monede înapoi în săculeţ, l-a dat deoparte şi s-a aplecat iarăşi să bea. Idiotul se tot uitase la reflecţia lui în ochiul de apă, s-a uitat la jude cum bea, s-a uitat la apă cum se linişteşte iar. Judele s-a şters la gură şi s-a uitat la siluetele de deasupra lui.

Cu armele cum staţi? a zis.

Băiatul pusese un picior peste marginea gropii şi apoi l-a tras îndărăt. Tobin nu se mişcase. Se uita la jude.

Avem doar pistolul ăsta, Holden.

Aveţi? a zis judele.

Băiatu' ăsta.

Băiatul se sculase iar în picioare. Răspopitul stătea lângă el.

S-a ridicat şi judele de pe fundul puţului, şi-a potrivit pălăria şi a apucat valiza la subraţ ca un avocat gigantic şi gol care-şi pierduse minţile din pricina acelui loc.

Fii chibzuit la sfat, părinte, a zis. Suntem aici cu toţii laolaltă. Soarele de-l vezi colo e ca ochiul lui Dumnezeu şi o să ne frigem cu toţii deopotrivă pe

grătarul ăsta mare şi cuarţos, poţi să mă crezi pe cuvânt.

Nu-s preot şi n-am nici un sfat de dat, a zis Tobin. Băiatul e de capul lui.

Judele a zâmbit. Într-adevăr, a zis. S-a uitat la Toadvine şi a surâs iar în sus spre răspopit. Şi ce facem? a zis. Bem din adăpătorile astea cu rândul ca nişte cete rivale de maimuţe?

Răspopitul s-a uitat la băiat. Stăteau amândoi în picioare cu faţa la soare. S-a lăsat pe vine, ca să i se poată adresa mai bine judelui dedesubt.

Crezi că există vreun birou unde se ţine socoteala la puţurile deşertului?

Ah, părinte, tu ar trebui să ştii mai bine ca mine birourile astea. La asta n-am nici o pretenţie. Ţi-am mai zis, sunt un om simplu. Ştii că eşti binevenit jos încoace să bei şi să-ţi umpli plosca.

Tobin nu s-a mişcat.

Dă încoace butelca, a zis băiatul. Scosese pistolul de la brâu şi i l-a dat răspopitului, a luat sticla de piele şi a coborât povârnişul.

Judele l-a urmărit cu privirea. Băiatul s-a învârtit pe fundul puţului, unde nici un colţişor nu era întru totul ferit de jude, a îngenuncheat faţă-n faţă cu idiotul, a scos dopul ploştii şi a cufundat plosca în ochiul de apă. El şi cu idiotul s-au uitat cum intră apa pe la gâtul ploştii şi s-au uitat cum face bulbuci şi cum se opreşte. Băiatul a astupat plosca, s-a aplecat şi a băut din baltă, apoi s-a lăsat pe spate şi s-a uitat la Toadvine.

Tu mergi cu noi?

Toadvine s-a uitat la jude. Nu ştiu, a zis. Sunt căutat de lege. În California m-ar lega.

Te-ar lega?

Toadvine n-a răspuns. Şedea în nisip, şi-a unit trei degete într-un tripod şi le-a vârât în nisip în

faţa lui, apoi le-a scos, le-a răsucit şi le-a înfipt din nou astfel că s-au făcut şase găuri în formă de stea sau de hexagon, apoi le-a scos iar şi le-a scuturat. A ridicat privirea.

N-ai zice că poate rămâne omu' aşa, fără de ţară, ai?

Băiatul s-a ridicat şi şi-a atârnat plosca pe umăr de curea. Cracul pantalonului i se înnegrise de sânge şi ciotul însângerat de săgeată i se ţitea din coapsă ca un cui de atârnat unelte. A scuipat şi s-a şters la gură cu dosul mâinii şi s-a uitat la Toadvine. Nu fără de ţară ai rămas tu, a zis. Apoi a pornit-o înainte prin groapă şi în sus pe povârniş. Judele l-a urmărit cu privirea şi când a ajuns sus în soare s-a întors şi s-a uitat îndărăt şi judele ţinea sacul deschis între coapsele lui goale.

Cinci sute de dolari, a zis. Cu tot cu praf şi bile.

Răspopitul era lângă băiat. Fă-i felu', a şuierat el.

Băiatul a luat pistolul, dar răspopitul i s-a agăţat de braţ şuşotind şi când băiatul s-a tras de lângă el a vorbit cu voce tare, atât era de înspăimântat.

A doua şansă nu mai pupi băiete. Fă-o. E gol. E neînarmat. Pe sângele Domnului, crezi că altfel ai să-l poţi dovedi? Fă-o, băiete. Fă-o pentru numele lui Dumnezeu. Fă-o sau îţi jur că vei plăti cu viaţa.

Judele a zâmbit, şi-a bătut cu degetul în tâmplă. Părintele, a zis. Părintele a stat prea mult în soare. Şapte sute jumate şi mai mult de-atât nu dau. Cererea e mai mare ca oferta.

Băiatul şi-a pus pistolul la brâu. Apoi, cu prezenţa sâcâitoare a răspopitului alături, a dat ocol craterului şi au pornit-o amândoi prin vale către vest. Toadvine a urcat şi s-a uitat după ei. După o vreme, nu mai era nimic de văzut.

În acea zi paşii i-au purtat până pe un platou întins pavat cu mozaic încropit din bucăţi minuscule

de jasp, carneol, agat. Lat de o mie de acri, cu vântul cântând în interstiţiile netencuite. Străbătând acest loc către răsărit călare pe un cal şi ducând încă unul de căpăstru venea David Brown. Calul pe care-l ducea după el avea şa şi frâu şi băiatul stătea cu degetele mari vârâte pe după curea şi se uita cum se apropie şi cată în jos la foştii săi camarazi.

Am auzit c-ai fost în *juzgado,* a zis Tobin.

Am fost, a zis Brown. Acu' nu mai sunt. Ochii lui îi măsurau bucată cu bucată. S-a uitat la bucata de săgeată care se ieşea din piciorul băiatului şi l-a privit în ochi pe răspopit. Unde vă sunt bunurile? a zis.

Sub ochii tăi.

V-aţi supărat cu Glanton?

Glanton e mort.

Brown a tras un scuipat alb şi uscat în mijlocul acelui platou întins şi crăpat. Ţinea în gură o pietricică să nu-i mai fie sete, i-a schimbat locul în gură şi s-a uitat la ei. Yuma, a zis el. Da, a zis răspopitul.

Au crăpat toţi?

Toadvine şi judele sunt colo la puţ.

Judele, a zis Brown.

Caii se holbau mohorâţi la întinderea sfărâmată de piatră pe care stăteau.

Restul îs duşi? Smith? Dorset? Negroteiu'?

Toţi, a zis Tobin.

Brown s-a uitat spre răsărit peste deşert. Cât faci până la puţ?

Noi am plecat cam la un ceas după ce s-a luminat de ziuă.

E înarmat?

Nu e.

Le-a cercetat chipurile. Părintele nu minte, a zis.

Nimeni n-a zis nimic. El stătea şi-şi răsucea între degete salba de urechi uscate. Apoi a întors

calul şi şi-a văzut de drum, trăgând după el animalul fără călăreţ. Călărea uitându-se îndărăt la ei. Apoi s-a oprit iar.

L-ai văzut tu mort? a strigat. Pe Glanton.

L-am văzut, a strigat răspopitul. Fiindcă aşa şi era.

Şi-a văzut de drum, răsucit puţin în şa, cu puşca pe genunchi. A rămas cu ochii îndărăt la drumeţi şi ei la el. Când se făcuse mic de tot în vale, s-au întors şi şi-au văzut de drum.

A doua zi la amiază au început să întâlnească iar în cale bunuri lăsate-n urmă de convoaie, pantofi aruncaţi, bucăţi de hamuri şi hoituri uscate de catâri cu *aparejos*[1] prinse încă în chingi. Au urmat uşoara arcuire a unui mal străvechi de lac unde cochiliile sparte zăceau ca nişte cioburi de oale fragile şi striate printre nisipuri şi la începutul serii au coborât pe lângă un şir de dune şi maluri de pământ săpat până la Carrizo Creek, un fir de apă care izvora din piatră şi curgea înainte în deşert şi apoi dispărea iar. Mii de oi pieriseră aici şi drumeţii şi-au croit drum printre osemintele galbene şi scheletele de pe care lâna atârna în zdrenţe şi au îngenuncheat printre oase ca să bea. Când băiatul şi-a ridicat din apă capul şiroind, un plumb de carabină i-a tulburat reflexia din baltă, ecourile detunăturii au bubuit pe povârnişul presărat cu oseminte şi s-au pierdut zăngănind în deşert şi stingându-se.

S-a răsucit pe burtă şi s-a târât într-o parte, scrutând orizontul. A văzut mai întâi caii, care stăteau bot în bot într-o vale dintre dune către miazăzi. L-a văzut pe jude gătit cu hainele îmbucate

1. Harnaşamente (sp.).

între ele ale ultimilor lui camarazi. Ținea pușca dreaptă și gura țevii în pumn și turna înăuntru praf de pușcă din corn. Idiotul, gol afară de o pălărie, stătea ghemuit în nisip la picioarele lui.

Băiatul a luat-o la fugă către un loc cât mai ferit și s-a întins la pământ cu pistolul în mână și pârâul prelingându-i-se pe lângă cot. S-a întors să se uite după răspopit, dar nu l-a găsit. Îl vedea prin zăbrelele oaselor pe jude și pe protejatul său pe deal, în soare, și a ridicat pistolul, l-a sprijinit în scobitura unui pelvis putred și a tras. A văzut nisipul sărind pe povârnișul din spatele judelui și judele și-a potrivit pușca și a tras, plumbul a trosnit printre oase și detunăturile s-au rostogolit departe peste dune.

Băiatul stătea lungit pe nisip cu inima bubuind. A împins iar percutorul îndărăt cu degetul mare și a ridicat capul. Idiotul stătea ca și mai înainte și judele se târa calm la orizont uitându-se la șirurile de oase de dedesubt după un loc prielnic. Băiatul a început să se miște iar. S-a târât pe burtă până la pârâu și a stat și a băut, ținând în sus pistolul și cornul cu praf de pușcă și sorbind apa. Apoi s-a depărtat de pârâu și a coborât pe un coridor bătătorit în nisipuri, pe unde umblaseră lupii încoace și-ncolo. I s-a părut că-l aude pe răspopit sâsâind la el dinspre stânga, auzea pârâul și a rămas în loc ascultând. A tras piedica de la armă, a rotit butoiul și a reîncărcat camera goală, a pus capsa și s-a ridicat să se uite. Creasta pitică pe care înaintase judele era pustie și cei doi cai veneau spre el peste nisipurile dinspre sud. A armat pistolul și a rămas pândind. Veneau în voie peste povârnișul sterp, împungând aerul cu capetele, cu cozile fluturând. Apoi l-a văzut pe idiot târându-se în spatele lor ca un păstor nătâng din neolitic. În dreapta l-a văzut

pe jude apărând dintre dune, iscodind şi dispărând iar din vedere. Caii au mers înainte şi în spatele lui s-a auzit un târşâit şi când băiatul s-a întors răspopitul era pe cărare şuierând la el.

Împuşcă-l, a strigat.

Băiatul s-a răsucit să se uite după jude, dar răspopitul a strigat iar cu şoapta lui răguşită.

Nebunu'. Împuşcă-l pe nebun.

A ridicat pistolul. Caii au păşit unul după altul printr-o spărtură în palisada îngălbenită şi idiotul s-a împleticit după ei şi a dispărut. Băiatul s-a uitat îndărăt la Tobin, dar răspopitul nu mai era. A luat-o înainte pe coridor până a ajuns iar la pârâu, deja uşor tulbure de la caii care se adăpau deasupra lui. Piciorul începuse să-i sângereze şi a stat cu el cufundat în apa rece, a băut şi şi-a tamponat cu apă ceafa. Perlele de sânge care-i izvorau din coapsă erau ca nişte lipitori subţiri şi roşii în curent. S-a uitat la soare.

Salutare, a strigat judele, vocea lui răsunând dinspre vest. De parc-ar fi fost călăreţi abia sosiţi la pârâu şi lor le-ar fi vorbit.

Băiatul a stat şi a ascultat. Nu era nici un călăreţ abia sosit. Ieşiţi afară, a strigat el. E apă destulă pentru toată lumea.

Băiatul îşi azvârlise la spate cornul cu praf de puşcă să-l ferească de pârâu şi a ridicat pistolul şi a aşteptat. În susul apei, caii se opriseră din băut. Apoi au început iar să bea.

Când a ieşit pe la capătul îndepărtat al pârâului a dat peste urmele de mâini şi de picioare lăsate de răspopit printre urmele de pisici, de vulpi şi de porci pitici de deşert. A intrat într-un luminiş din acel cimitir de oase fără noimă şi a rămas ascultând. Hainele lui de piele erau grele şi ţepene de apă şi piciorul îi zvâcnea. Un cap de cal a apărut peste

oase la o sută de picioare depărtare cu apa şiroindu-i pe bot şi apoi s-a făcut iar nevăzut. Când judele a strigat, vocea i se auzea din altă parte. A strigat înspre ei să fie prieteni cu toţii. Băiatul s-a uitat la un mic convoi de furnici mişunând printre arcadele coastelor de oi. Uitându-se aşa, ochii lui au întâlnit ochii unei mici vipere încolăcite sub o fâşie de piele. S-a şters la gură şi a luat-o iar din loc. Urmele răspopitului se terminau într-o fundătură şi veneau iar îndărăt. A stat şi a ascultat. Mai erau multe ore până se întuneca. După o vreme, l-a auzit pe idiot bălind undeva printre oase.

A auzit vântul întetindu-se din deşert şi şi-a auzit propria răsuflare. Când şi-a ridicat capul să se uite în jur l-a văzut pe răspopit poticnindu-se printre oase şi ţinând sus o cruce pe care o meşterise din nişte ţurloaie de berbec şi le legase unul de altul cu bucăţi de piele, ţinea lucrul ăsta în faţa lui ca un căutător nebun de izvoare în dezolarea deşertului şi striga nişte vorbe într-o limbă deopotrivă străină şi moartă.

Băiatul s-a ridicat, cu revolverul în amândouă mâinile. S-a întors. L-a văzut pe jude şi judele era cu totul în altă parte şi avea deja puşca pe umăr. Când judele a tras, Tobin s-a întors în direcţia din care venise şi s-a aşezat pe jos ţinând în continuare de cruce. Judele a lăsat jos puşca şi a luat alta. Băiatul a încercat să ţină dreaptă ţeava pistolului şi a tras, apoi s-a aruncat pe nisip. Bila grea a carabinei i-a trecut pe deasupra capului ca un asteroid răpăind şi a ciuntit din oasele răsfirate pe movila de pământ de lângă el. S-a ridicat în genunchi şi l-a căutat pe jude, dar judele nu era acolo. A încărcat iar camera goală şi a început să se târască din nou pe coate către locul unde-l văzuse pe răspopit căzând, cârmindu-se după soare şi oprindu-se din

când în când să asculte. Pământul era bătătorit de urme de animale de pradă venite dinspre câmpii după hoituri şi vântul strecurându-se prin crăpături aducea cu el o duhoare acră ca mirosul unei cârpe de vase putrede şi nicăieri nu se auzea nici un zgomot afară de vânt.

L-a găsit pe Tobin îngenuncheat la pârâu spălându-şi rana cu o bucată de pânză ruptă din cămaşă. Plumbul îi străpunsese complet gâtul. Îi trecuse puţin pe lângă artera carotidă şi totuşi nu putea opri sângele. S-a uitat la băiat ghemuit printre tigve şi încrengătura de oase răsturnate.

Trebuie să omori caii, a zis. Altă şansă n-ai acuma. Călare o să te dovedească.

Am putea lua caii.

Nu fi neghiob, băiete. Cu ce altceva să ne momească?

Putem scăpa de-ndată ce se întunecă.

Crezi că n-o să mai fie altă zi?

Băiatul îl privea. N-o să se termine niciodată? a zis.

Nu.

Trebuie să-i pun capăt.

Sângele îi şiroia printre degete.

Unde-i judele? a zis băiatul.

Că bine zici, unde?

Dacă-l omor putem lua caii.

N-ai să-l omori. Nu fi prost. Caii trebuie să-i împuşti.

Băiatul a ridicat ochii către pârâul puţin adânc şi nisipos.

Hai băiete.

S-a uitat la răspopit şi cheagurile încete de sânge picurând în apă erau ca nişte flori de trandafir, aşa cum se umflau şi păleau. A luat-o în sus pe lângă pârâu.

Când a ajuns în locul unde caii intraseră în apă nu i-a mai găsit. Nisipul peste care trecuseră era încă ud. A împins de revolver în față, sprijinindu-se în podul palmelor ca să înainteze. Cu toată prevederea lui s-a pomenit că idiotul îl privea înainte ca el să-l fi observat.

Stătea nemișcat sub o boltă de oase cu fărâmele de soare întipărite pe chipul lui tâmp și pândea ca o sălbăticiune în pădure. Băiatul s-a uitat la el, apoi s-a târât înainte pe urmele cailor. Gâtul lui moale se legăna ușor și din fălcile greoaie îi curgeau bale. Când s-a uitat îndărăt, tot la el se zgâia. Stătea cu încheieturile mâinilor în față în nisip și, deși nu avea nici o expresie pe chip, părea o ființă apăsată de o nenorocire mare.

A găsit caii stând pe o ridicătură de pământ deasupra pârâului și cătând către apus. A rămas culcat în tăcere și a cercetat terenul. Apoi a înaintat pe lângă apă și s-a așezat cu spatele la relieful oaselor, a armat pistolul și s-a sprijinit cu coatele pe genunchi.

Caii îl văzuseră ieșind din apă și se uitau la el. Când au auzit trăgându-se piedica pistolului au ciulit urechile și au pornit-o către el prin nisip. A împușcat primul cal în piept și calul a căzut și a rămas răsuflând greu cu sângele șiroindu-i din nas. Celălalt s-a oprit și a rămas șovăind în loc cât băiatul a armat pistolul și când s-a întors băiatul l-a împușcat. Calul a luat-o la goană printre dune și băiatul l-a mai împușcat o dată și picioarele din față i s-au frânt, s-a prăvălit înainte și s-a rostogolit într-o parte. A ridicat o dată capul și apoi a rămas nemișcat.

Băiatul a stat și a ascultat. Nici o mișcare. Primul cal zăcea unde căzuse, cu nisipul din jurul capului înnegrindu-se de sânge. Fumul s-a înălțat

plutind deasupra albiei, s-a rărit şi a pierit. A luat-o înapoi către apă şi s-a ghemuit sub coastele unui catâr mort, a încărcat iar pistolul şi apoi a luat-o către pârâu. Nu s-a întors pe unde venise şi nu l-a mai văzut pe idiot. Când a ajuns la pârâu a băut, şi-a spălat piciorul şi a stat şi-a ascultat ca mai înainte.

Aruncă imediat arma aia, a zis judele.

A încremenit.

Vocea era la nici cincizeci de picioare.

Ştiu ce-ai făcut. Popa te-a pus şi am să-ţi fac astfel mai puţină vină în faptă şi intenţie. Cum aş face cu orişice altă fărădelege. Dar rămâne chestiunea proprietăţii. Să-mi aduci imediat pistolul.

Băiatul a rămas nemişcat. Îl auzea pe jude croindu-şi drum prin albie în susul apei. A stat şi a numărat încet în şoaptă. Când apa învolburată a ajuns la el, s-a oprit din numărat şi a dat drumul în curentul pârâului unui smoc uscat de iarbă şi s-a uitat după el pe apă în jos. Până a numărat iar abia se mai vedea printre oase. A ieşit din apă, s-a uitat la soare şi a luat-o îndărăt către locul unde-l lăsase pe Tobin.

A găsit urmele răspopitului ude încă acolo unde ieşise din apă şi înaintarea lui însemnată cu sânge. S-a ţinut după el prin nisip până a ajuns în locul unde răspopitul se învârtise în jurul lui şi şuierase la el din ascunzătoare.

Le-ai făcut felu' băiete?

A ridicat mâna.

Aşa. Am auzit împuşcăturile, toate trei. Şi nebunului, aşa băiatu'?

Băiatul n-a răspuns.

Bravo băiatu', a şuierat răspopitul. Îşi legase gâtul cu cămaşa şi era gol până la brâu, stătea pe vine printre zăbrelele putrede şi se uita la soare.

Pe dune, umbrele erau lungi şi oasele dobitoacelor care muriseră acolo zăceau în umbră strâmbe într-o adunare ciudată de fortificaţii ciuntite pe nisipuri. Mai aveau cam la vreo două ceasuri până se întuneca şi răspopitul a spus-o. Au stat sub o piele ca de mucava de la un bou mort şi au ascultat la jude cum striga la ei. Le-a strigat chestiuni de jurisprudenţă, le-a pomenit de pricini. Le-a înfăţişat acele legi referitoare la drepturile de proprietate asupra dobitoacelor domestice şi le-a pomenit de pricini de încălcare a dreptului la proprietate socotindu-le legate de spurcăciunea sângelui foştilor stăpâni nelegiuiţi ai cailor care zăceau acum morţi printre oase. Apoi a vorbit de alte lucruri. Răspopitul s-a aplecat către băiat. Nu asculta, a zis.

N-ascult.

Astupă-ţi urechile.

Astupă-ţi-le tu.

Preotul şi-a acoperit urechile cu palmele şi s-a uitat la băiat. Ochii îi străluceau de la sângele pierdut şi era stăpânit de o înflăcărare grozavă. Fă-o, a şoptit el. Crezi că mie-mi vorbeşte?

Băiatul şi-a întors faţa. Şi-a aţintit privirea asupra soarelui care cobora la marginea apuseană a pustiei şi n-au mai scos nici o vorbă până nu s-a întunecat, apoi s-au sculat şi au luat-o din loc.

S-au furişat în sus pe mal şi au pornit-o peste dunele mărunte şi s-au uitat pentru ultima oară îndărăt la valea unde se înălţa focul judelui pâlpâind în vânt la marginea palisadei, în văzul tuturor. N-au stat să chibzuiască anume cu ce îl aprinsese şi înaintaseră deja o bună bucată de drum în deşert când a răsărit luna.

În acel ţinut erau lupi şi şacali şi au urlat întruna în primele ceasuri ale nopţii până s-a ivit luna, apoi au încetat ca surprinşi de ivirea ei. După care au

început iar. Călătorii erau slăbiţi de la rănile lor. Se aşezau să se odihnească, dar niciodată prea multă vreme şi niciodată fără să scruteze orizontul către răsărit după vreo siluetă care să-l tulbure, şi tremurau în vântul searbăd de deşert venit din cine ştie colţ uitat de Dumnezeu rece şi steril şi aducând cu sine veşti despre absolut nimic. Când s-a crăpat de ziuă, s-au dus către o mică ridicătură din acea nesfârşire plată şi s-au aşezat pe vine pe marnele sfărâmicioase uitându-se cum răsare soarele. Era frig şi răspopitul în zdrenţele lui şi cu gulerul lui însângerat se strângea singur în braţe. Pe acest mic promontoriu au dormit şi când s-au trezit era pe la jumătatea dimineţii şi soarele era mult înaintat. S-au ridicat în capul oaselor uitându-se în jur. Nu prea departe în câmpie au văzut venind spre ei silueta judelui şi silueta idiotului.

XXI

Naufragiaţi în deşert – Drumul înapoi – O ascunzătoare – Vântul e părtinitor – Se întoarce judele – O cuvântare – Los Diegueños – San Felipe – Ospitalitatea sălbaticilor – În munţi – Grizzly – San Diego – Marea

Băiatul s-a uitat la Tobin, dar răspopitul stătea fără expresie. Era supt şi vrednic de plâns la înfăţişare şi n-a dat nici un semn că i-ar fi recunoscut pe drumeţii care se apropiau. A ridicat uşor capul şi a vorbit fără să se uite la băiat. Du-te, a zis. Salvează-te.

Băiatul a luat plosca cu apă de pe pietre, a destupat-o, a băut şi i-a întins-o celuilalt. Răspopitul a băut şi au stat aşa şi s-au uitat o vreme, apoi s-au ridicat, s-au întors şi au pornit iarăşi.

Erau tare slăbiţi de la răni şi foame şi ofereau un spectacol jalnic tot poticnindu-se înainte. Până la amiază, apa li se terminase şi au stat şi au cercetat pustietatea din jur. Sufla un vânt dinspre nord. Aveau gurile uscate. Deşertul pe care se târau era deşertul suprem şi era cu totul lipsit de repere, nu exista nimic care să le măsoare înaintarea pe el. Pământul se prăvălea de-o parte şi de alta în arcaturi egale şi de aceste hotare erau mărginiţi şi

înăuntrul lor le era locul. S-au ridicat şi au mers mai departe. Cerul era strălucitor. Nu aveau urme după care să se ia în afară de gunoaiele lăsate în urmă de călători, printre care chiar şi oase omeneşti spulberate afară din nisipurile răscolite unde îşi aveau mormintele. După-amiază pământul a început să se înalţe înaintea lor şi pe vârful unei mici morene au stat şi s-au uitat îndărăt ca să-l vadă pe jude tot la vreo două mile depărtare în câmpie, cum fusese şi mai înainte. Au mers mai departe.

Apropierea de orice adăpătoare din acel deşert era vestită de oseminte de animale moarte în număr tot mai mare şi aşa era şi aici, de parcă puţurile ar fi fost împrejmuite de cine ştie ce primejdie de moarte pentru dobitoace. Călătorii s-au uitat în urmă. Judele era ascuns vederii în spatele movilei. În faţa lor zăceau scândurile albite ale unei căruţe şi mai departe forme de catâri şi de boi cu pieile lustruite ca pânza de la nisipul care le rodea întruna.

Băiatul a stat şi a cercetat locul, apoi s-a dus înapoi cam o sută de metri şi a rămas privind în jos la urmele lui abia adâncite în nisip. S-a uitat la taluzul clădit de vânturi al morenei pe care coborâseră şi a îngenunchiat, a pus mâna pe pământ şi a ascultat şuierul stins ca de cremene al vântului.

Când a ridicat mâna, nisipul se încreţise uşor pe lângă ea şi s-a uitat cum dispare încreţitura încet înaintea lui.

Când s-a întors la el, răspopitul avea o expresie gravă pe chip. Băiatul a îngenunchiat lângă el şi l-a privit .

Trebuie să ne ascundem, a zis.

Să ne ascundem?

Da.

Unde vrei să te ascunzi?

Aici. O să ne ascundem aici.

N-ai unde te ascunde, băiete.

Ne putem ascunde.

Crezi că nu-ți poate lua urma?

O ia vântul. De pe povârnișul de colo s-a dus.

S-a dus?

Orișice urmă.

Răspopitul a clătinat din cap.

Haide. Trebuie să mergem.

N-ai unde te ascunde.

Scoală.

Răspopitul a clătinat din cap. Ah, băiete, a zis.

Scoală, a zis băiatul.

Du-te, du-te. A fluturat din mână.

Băiatul i-a vorbit. E un nimenea. Tu singur mi-ai spus așa. Oamenii-s făcuți din colbul pământului. Ai zis că nu-i nici o per... per...

Parabolă.

Nici o parabolă. Că e adevărul adevărat și că judele-i om ca toți oamenii.

Atunci înfruntă-l, a zis răspopitul. Înfruntă-l dacă-i precum zici.

El cu pușca și eu cu pistolul. El cu două puști. Scoală de acolo.

Tobin s-a ridicat. S-a clătinat pe picioare, sprijinindu-se de băiat. Au luat-o din loc, abătându-se de la drumul spulberat de vânt și mergând înainte pe lângă căruță.

Au trecut de primele șiruri de oase și s-au dus mai departe până-n dreptul unei perechi de catâri morți în drum și aici băiatul a îngenuncheat cu o bucată de scândură și a început să sape un adăpost pentru amândoi, privind către răsărit în timp ce lucra. Apoi s-au lungit la adăpostul acelor oase stătute ca niște mâncători de hoituri sătui și l-au așteptat pe jude să sosească și să treacă dacă avea într-adevăr să treacă.

N-au avut mult de aşteptat. A apărut în vârful movilei şi s-a oprit o clipă înainte să înceapă să coboare, el cu sluga lui băloasă. În faţa lui, pământul era spulberat şi vălurit şi, deşi putea fi cercetat destul de lesne de pe creastă, judele n-a scrutat ţinutul şi nici nu părea să fi pierdut urma fugarilor. A coborât povârnişul şi a luat-o peste nisipuri, cu idiotul în faţa lui într-o lesă de piele. Avea la el cele două puşti care fuseseră ale lui Brown şi purta o pereche de ploşti legate cruciş peste piept, ducea un corn pentru praful de puşcă, valiza lui şi o traistă de pânză care trebuie să fi fost tot a lui Brown. Mai straniu era că purta o umbrelă de soare din bucăţi putrede de piele întinse pe un schelet făcut din coaste legate între ele cu fâşii de hamuri. Coada fusese piciorul din faţă al vreunui animal şi, apropiindu-se, judele mai că părea înveşmântat în confetti, atât de sfâşiat îi era costumul care îi îmbrăca statura. Cu umbrela aia morbidă înaintea lui şi cu idiotul cu zgarda lui de piele netăbăcită smucindu-se în lesă părea un antreprenor degenerat fugind de la un bâlci unde vânduse leacuri de furia cetăţenilor care-l alungaseră.

Au mers înainte peste nisipuri şi hăiatul lungit pe burtă în şanţul din nisip îi privea printre coastele catârilor morţi. Vedea urmele lui şi ale lui Tobin întinse până la ei în nisip, şterse şi rotunjite, dar totuşi urme şi asculta nisipul mişcându-se pe întinderea deşertului. Judele ajunsese cam la o sută de metri când s-a oprit şi a cercetat terenul. Idiotul s-a aşezat în patru labe şi s-a aplecat înainte în lesă ca un soi de lemurian despuiat. Îşi legăna capul şi adulmeca aerul, de parcă rostul lui ar fi fost să ia urma. Îşi pierduse pălăria sau poate că i-o luase judele înapoi, căci purta acum o pereche de opinci grosolane şi bizare tăiate dintr-o bucată

de piele şi legate de tălpi cu bucăţi de funie găsite printre cine ştie ce gunoaie în deşert. Debilul sălta în zgardă şi croncănea, cu antebraţele atârnându-i la piept. Când au trecut de căruţă şi au mers mai departe băiatul a ştiut că trecuseră de punctul în care el şi Tobin se abătuseră de la drum. S-a uitat la urme. Forme vagi care duceau îndărăt peste nisipuri şi dispăreau. Lângă el, răspopitul l-a apucat de braţ, a şuierat şi a arătat către judele care trecea, vântul flutura fâşiile de piele de pe oase cu un răpăit, iar judele şi idiotul au trecut mai departe peste nisipuri şi nu s-au mai văzut.

Au rămas culcaţi fără să vorbească. Răspopitul s-a ridicat puţin, s-a uitat în jur şi s-a uitat la băiat. Băiatul a lăsat în jos piedica pistolului.

Nu mai pupi tu asemenea ocazie.

Băiatul şi-a pus pistolul la brâu, s-a ridicat în genunchi şi s-a uitat în jur.

Şi acuma ce?

Băiatul n-a răspuns.

O să aştepte la următorul puţ.

Lasă-l să aştepte.

Am putea să ne întoarcem la pârâu.

Ca să facem ce?

Să aşteptăm să treacă lume.

De unde să treacă? Acolo nu-i vapor.

E vânat de vine la pârâu.

Tobin se uita în jur printre oase şi piele. Când băiatul n-a răspuns, a ridicat privirea. Am putea merge acolo, a zis.

Am patru gloanţe, a zis băiatul.

S-a ridicat şi s-a uitat în zare peste pământul răscolit şi răspopitul s-a ridicat şi s-a uitat şi el. De văzut, l-au văzut pe jude întorcându-se.

Băiatul a înjurat şi s-a întins pe burtă. Răspopitul s-a lăsat pe vine. S-au afundat în groapă, cu bărbiile

în nisip ca șopârlele și s-au uitat după jude cum traversa iar nisipurile din fața lor.

Cu nebunul în lesă, cu bagajul și cu umbrela de soare aplecându-se în vânt ca o floare mare și neagră a trecut printre rămășițe pân-a ajuns iar pe povârnișul morenei de nisip. În vârf s-a întors și idiotul s-a lăsat pe vine la picioarele lui, judele a lăsat umbrela jos în fața lui și a vorbit către ținutul din jur.

Popa te-a pus să faci asta, băiete. Știu că tu nu te-ai ascunde. Mai știu și că n-ai inimă de ucigaș ordinar. De două ori am trecut în bătaia armei tale în ultimul ceas și-am să mai trec o dată. De ce să nu te-arăți?

Ucigaș nu ești, a strigat judele. Și nici mercenar. E ceva slab în urzeala inimii tale. Credeai că nu văd? Tu singur ai fost răzvrătit. Tu singur ai păstrat într-un colț de suflet nițică îndurare pentru păgâni.

Idiotul s-a ridicat în picioare, și-a dus mâinile la față, a scos niște gemete stranii și s-a așezat iar.

Crezi că i-am ucis pe Brown și Toadvine? Îs vii ca tine și ca mine. Îs vii și stăpâni pe roadele alegerilor lor. Ai înțeles? Întreabă-l pe părinte. Părintele știe. Părintele nu minte.

Judele a ridicat umbrela și și-a potrivit bagajele. Poate, a strigat el, poate că ți s-a arătat locul ăsta în vis. Că ai să mori aici. Apoi a coborât de pe morenă și a mai trecut o dată prin cimitirul de oase pe urmele nebunului legat până când amândoi s-au făcut licăritori și imateriali în valurile de căldură, apoi au dispărut de tot.

Ar fi murit de nu-i găseau indienii. În prima parte a nopții au tot mers cu Sirius pe stânga la orizontul dinspre sud-vest, cu Cetus sus străbătând văzduhul și cu Orion și Betelgeuse învârtindu-se

în înalt, au dormit ghemuiți și tremurând în bezna câmpiilor și s-au trezit cu un cu totul alt cer și fără stelele după care se călăuziseră, de parcă somnul lor s-ar fi întins pe anotimpuri întregi. În zorii roșietici i-au văzut pe sălbaticii pe jumătate despuiați înșiruiți pe vine sau în picioare de-a lungul unei culmi înspre miazănoapte. S-au ridicat și au mers mai departe, cu umbrele atât de lungi și de subțiri ridicând cu prefăcută fereală fiecare picior articulat și subțire. Munții dinspre apus păreau spoiți cu alb în lumina zorilor. Aborigenii au înaintat pe creasta de nisip. După o vreme răspopitul s-a așezat și băiatul a rămas în picioare deasupra lui cu pistolul și sălbaticii au coborât de pe dune și s-au apropiat în salturi și opriri bruște pe câmpie ca niște duhuri vopsite.

Erau Digueños. Erau înarmați cu arcuri scurte și s-au adunat în jurul drumeților, au îngenuncheat și le-au dat apă dintr-o ploscă. Mai văzuseră asemenea pelerini înaintea lor și cu cazne și mai crunte. Își câștigau o existență nenorocită de pe urma acelui pământ și știau că numai o năzuință cumplită poate mâna un om către asemenea ananghie și așteptau în fiecare zi ca lucrul acela să se ridice din crunta sa incubație în casa soarelui și să cuprindă marginea răsăriteană a lumii, să fi fost armate, ciumă, altă molimă sau ceva de-a dreptul de nedescris, ei așteptau cu aceeași ciudată nepăsare.

I-au dus pe refugiați în tabăra lor de la San Felipe, un pâlc de colibe grosolane făcute din stuf care adăposteau o adunătură de ființe murdare și jalnice îmbrăcate în mare parte în cămășile argonauților care trecuseră pe acolo, în cămăși și nimic altceva. Le-au adus o fiertură fierbinte din șopârle și șoareci de deșert în blide de lut și un fel de pinole din cosași uscați și zdrobiți și s-au așezat pe

vine în jurul lor privindu-i cu multă gravitate cum mănâncă.

Unul dintre ei a întins mâna şi a atins patul pistolului pe care băiatul îl avea la brâu şi s-a tras îndărăt. *Pistola*, a zis.

Băiatul a continuat să mănânce.

Sălbaticii au dat din cap.

Quiero mirar su pistola[1], a zis omul.

Băiatul n-a răspuns. Când omul s-a întins după pistol, i-a interceptat mâna şi i-a dat-o la o parte. Când i-a dat drumul, omul s-a întins iar şi băiatul i-a dat iar mâna la o parte.

Omul a rânjit. S-a întins a treia oară. Băiatul şi-a pus blidul între picioare, a scos pistolul, l-a armat şi a lipit ţeava de fruntea omului.

Stăteau aproape nemişcaţi. Ceilalţi se uitau. După o vreme, băiatul a lăsat jos pistolul, i-a pus piedica şi l-a vârât la brâu, a luat blidul şi s-a apucat iar să mănânce. Omul a arătat către pistol şi a vorbit cu prietenii lui şi ei au încuviinţat din cap şi apoi au stat ca şi mai înainte.

Qué pasó con ustedes.[2]

Băiatul îl privea pe bărbat peste marginea blidului cu ochii lui negri şi goi.

Indianul s-a uitat la răspopit.

Qué pasó con ustedes.

Răspopitul cu eşarfa lui neagră şi scorţoasă s-a întors cu tot trunchiul ca să se uite la cel care vorbise. S-a uitat la băiat. Mâncase cu degetele, şi le-a lins şi le-a şters pe cracul slinos al pantalonilor.

Las Yumas, a zis.

Au tras aer în piept şi-au plescăit din limbă.

---

1. Vreau să-ţi văd pistolul (sp.).
2. Ce-ai păţit? (sp.)

Son muy malos[1], a zis cel care vorbise.

Claro.

No tiene compañeros?[2]

Sí, a zis băiatul. *Muchos.* A arătat cu mâna către răsărit. *Llegaran. Muchos compañeros.*[3]

Indienii au primit această veste fără vreo expresie. O femeie a mai adus niște pinole, dar stătuseră prea mult nemâncați ca să mai aibă poftă și i-au făcut semn să plece.

După-amiază s-au scăldat în pârâu și au dormit pe pământ. Când s-au trezit, erau păziți de mai mulți copii despuiați și de câțiva câini. Au intrat în tabără și i-au văzut pe indieni așezați pe un prag de stâncă cercetând neobosiți pământul dinspre răsărit după orice s-ar fi ivit de-acolo. Nici unul nu le-a pomenit de jude și ei n-au întrebat. Câinii și copiii s-au ținut după ei pân-au ieșit din tabără și au apucat-o pe drumul care suia spre dealurile joase de la apus către care se îndrepta deja soarele.

Au ajuns la Warner's Ranch a doua zi târziu și și-au recăpătat puterile la izvoarele fierbinți cu sulf de-acolo. Nu era nici țipenie în jur. Au mers mai departe. Înspre apus pământul era vălurit și acoperit de iarbă și mai departe erau munții întinși până pe coastă. Noaptea au dormit printre cedri pitici și de dimineață iarba era înghețată și auzeau vântul în iarba înghețată și auzeau țipetele păsărilor ca un descântec menit să le ferească de țărmurile mohorâte ale nimicului din care se înălțaseră.

Toată ziua au suit printr-o pădure de munte cu arbori ai lui Iosua și mărginită de stânci pleșuve de granit. Pe înserat stoluri de vulturi au traversat

1. Sunt tare răi (sp.).
2. Camarazi n-aveți? (sp.)
3. Mulți. Veniră. Mulți camarazi (sp.).

în zbor trecătoarea din faţa lor şi pe acele terase ierboase au văzut uriaşele forme greoaie ale urşilor ca nişte vite păscând pe o păşune alpină. La adăpostul pragurilor de stâncă erau petice de zăpadă şi în timpul nopţii o ninsoare rară a căzut asupra lor. Fuioare de ceaţă suflau peste creste când au pornit la drum în zori şi în zăpada proaspătă au văzut urmele urşilor care coborâseră ca să adulmece după pradă, chiar înainte să se lumineze de ziuă.

În acea zi n-a fost soare, ci numai o lumină palidă în ceaţă, pământul era alb de la chiciură, tufele erau ca nişte izomeri polari ai propriilor lor forme. Berbeci sălbatici umblau ca nălucile prin acele văi stâncoase şi vântul se năpustea în vârtejuri reci şi cenuşii dinspre aburii încărcaţi de zăpadă de deasupra, un ţinut fumegând de vapori turbaţi care se abăteau în jos prin trecătoare de parcă lumea de acolo de sus ar fi luat foc. Au vorbit tot mai puţin între ei până când, în cele din urmă, au tăcut de-a binelea, aşa cum se întâmplă adesea cu drumeţii pe măsură ce sfârşitul călătoriei se apropie. Au băut din pâraiele reci de munte, şi-au spălat rănile şi au împuşcat o cerboaică tânără la un izvor, au mâncat cât au putut şi au afumat fâşii subţiri de carne şi le-au luat cu ei. Deşi alţi urşi n-au mai văzut, au văzut urme ale vecinătăţii lor şi s-au îndepărtat peste povârnişuri la cel puţin o milă de terenul lor de vânătoare înainte să facă popas peste noapte. De dimineaţă au trecut peste o întindere de pietrele trăsnetului adunate pe acel câmp ca ouăle osificate ale unei păsări preistorice nezburătoare. Au mers în umbra munţilor ieşind în soare doar cât să se încălzească şi în după-amiaza acelei zile au văzut pentru prima oară marea, departe dedesubt, albastră şi liniştită sub nori.

Cărarea cobora printre dealurile joase şi se unea cu drumul căruţelor şi au mers pe unde alunecaseră roţile înţepenite şi cercurile de fier ale roţilor tăiaseră piatra şi marea de dedesubt s-a făcut neagră, soarele a scăpătat şi tot pământul dimprejur s-a făcut albastru şi rece. Au dormit tremurând sub o masă de stânci împădurite printre ţipete de bufniţă şi miros de ienupăr în timp ce stelele roiau în noaptea nesfârşită.

Au ajuns în San Diego în seara zilei următoare. Răspopitul s-a dus după un doctor pentru amândoi, dar băiatul a pornit haihui pe străzile de pământ simplu, pe lângă casele din piei aşezate în şiruri şi pe malul cu pietriş până la plajă.

Fâşii atârnătoare de varec de culoarea ambrei zăceau într-o încrengătură elastică în locul pe unde trecea fluxul. O focă moartă. O linie subţire dincolo de partea dinspre golf a unui recif ca o epavă din care muşca marea. S-a aşezat pe vine în nisip şi s-a uitat la soare pe suprafaţa mată a apei. Acolo, departe, insule de nori zburau deasupra unei alte mări de culoarea somonului. Contururi întunecate de păsări de mare. În jos, pe ţărm, vuiau valurile greoaie. Un cal stătea acolo şi se uita la apele tot mai întunecate, cu un mic mânz alături care sălta şi fugea tropotind şi se întorcea.

A stat şi s-a uitat cum se scufundă soarele şuierând în valuri. Calul se arăta negru pe fundalul cerului. Hula vuia în întuneric şi pielea neagră a mării se înălţa în lumina fărâmiţată a stelelor, talazurile lungi şi palide ieşeau săltând din noapte şi se spărgeau pe plajă.

S-a ridicat şi s-a întors către luminile oraşului. Ochiurile de apă de mare, strălucitoare ca nişte blide de metal printre stâncile negre pe care se târau îndărăt crabii-de-mare fosforescenţi. Trecând

prin iarba sărată s-a uitat înapoi. Calul nu se mişcase. Farul unui vapor pâlpâia pe valuri. Mânzul se lipise de cal cu capul în jos şi calul privea, undeva departe, dincolo de cele ştiute de oameni, unde stelele se îneacă şi balenele îşi poartă giganticele suflete pe marea neagră şi neîntreruptă.

XXII

În arest – Vizita judelui – Învinuirea – Soldat, preot, magistrat – Eliberat pe cuvânt – Vede un doctor – Săgeata scoasă din picior – Delir – Pornește spre Los Angeles – O spânzurare publică – *Los ahorcados*[1] – În căutarea răspopitului – Alt debil – Salba – Spre Sacramento – Un drumeț în vest – Își abandonează grupul – Frații penitenți – Carul cu morți – Alt masacru – Bătrâna de pe stânci

Întorcându-se pe străzi pe lângă luminile galbene de la ferestre și pe lângă câinii care lătrau, băiatul a întâlnit un detașament de soldați, dar pe întuneric l-au crezut mai bătrân și și-au văzut de drum. A intrat într-o tavernă și s-a așezat într-un colț întunecos privind la grupurile de oameni de la mese. Nimeni nu l-a întrebat cu ce treburi e venit. Părea să aștepte să vină cineva după el și după o vreme au intrat patru soldați și l-au arestat. Nici măcar n-au întrebat cum îl cheamă.

În celulă a început să depene cu o grabă stranie lucruri cu care puțini se întâlnesc în viață și temnicerii lui și-au zis că mintea îi plecase pe pustii din

1. Spânzurații (sp.).

cauza faptelor sângeroase la care luase parte. Într-o dimineață când s-a trezit, s-a pomenit cu judele în picioare lângă celula lui, cu pălăria în mână, zâmbind în jos la el. Era îmbrăcat într-un costum cenușiu de pânză și încălțat cu cizme noi lustruite. Avea nasturii de la haină desfăcuți și pe pieptarul vestei îi atârna un ceas cu lanț și un ac și la centură un toc învelit în piele cu un mic Deringer bătut în argint și cu pat din lemn de trandafir. S-a uitat în jos pe coridorul clădirii grosolane de pământ, și-a pus pălăria pe cap și a zâmbit iar către întemnițat.

Ei, a zis. Ce faci?

Băiatul n-a răspuns.

Au vrut să afle de la mine dac-ai fost mereu nebun, a zis judele. Ei au dat vina pe ținut. Ținutul le ia mințile.

Unde-i Tobin?

Le-am spus că idiotul a fost un doctor în teologie respectat de la Colegiul Harvard nu mai devreme de martie anul ăsta. Că apucând spre vest mintea i-a rămas întreagă numai până la Munții Aquarius. I-a furat-o ținutul care a urmat. Cu tot cu haine.

Dar Toadvine și Brown. Unde sunt?

În deșert, unde i-ai lăsat. O cruzime. Camarazii tăi de arme. Judele a clătinat din cap.

Ce-au de gând să-mi facă?

Bănuiesc că intenționează să te spânzure.

Ce le-ai spus?

Le-am spus adevărul. Că tu ești cel vinovat. Chiar dacă n-om ști noi toate amănuntele. Dar au priceput că tu și nimeni altul ai fost cel ce a împins lucrurile pe un asemenea făgaș catastrofal. Culminând cu masacrul de la vad, laolaltă cu sălbaticii cu care ai uneltit. Mijloacele și scopurile nu au prea mare însemnătate aici. Speculații fără rost. Dar chiar dacă vei lua cu tine în mormânt urzeala

planului tău criminal acesta i se va revela Creatorului tău în toată mârşăvia lui şi astfel fi-va el cunoscut celui mai umil dintre oameni. Toate la timpul cuvenit.

Nebunul eşti tu, a zis băiatul.

Judele a zâmbit. Nu, a zis. Niciodată n-am fost eu. Dar de ce te pitești acolo în umbră? Vino-ncoace ca să putem sta de vorbă, tu şi cu mine.

Băiatul stătea sprijinit de zidul cel mai îndepărtat. El însuşi aproape o umbră.

Vino încoace, a zis judele. Vino încoace, căci mai am multe să-ţi spun.

S-a uitat în jos pe coridor. Nu te teme, a zis. O să vorbesc încet. Nu-i pentru urechile lumii, ci doar pentru ale tale. Vino să te văd. Nu ştii că te-am iubit ca pe un fiu?

A întins mâna printre gratii. Vino-ncoace, a zis. Lasă-mă să te ating.

Băiatul stătea cu spatele la perete.

Vino încoace de nu ţi-e frică, a şoptit judele.

Nu mi-e frică de tine.

Judele a zâmbit. A vorbit blând către celula de pământ prost luminată. Ai pornit, a zis el, ca să iei parte la o lucrare. Dar ai ajuns martor împotriva voinţei tale. Ai judecat asupra propriilor tale fapte. Ţi-ai pus propriile închipuiri înaintea judecăţilor istoriei şi te-ai lepădat de ceata de care erai legat cu legământ şi i-ai stricat cu totul planurile. Ascultă la mine, omule. Către tine am vorbit în deşert şi tu şi numai tu ai făcut pe surdul cu mine. Dacă războiul nu-i sfânt, atuncea omul nu e altceva decât lut grotesc. Până şi cretinul a fost de bună credinţă atâta cât a fost partea lui. Căci nimeni n-a fost pus să dea mai mult decât avea şi partea nimănui n-a fost cântărită după partea altuia. Doar că fiecare a fost poftit să-şi golească inima în cea obştească şi

numai unul n-a făcut așa. Poți să-mi spui cine a fost acela?

Tu ai fost, a zis băiatul. Tu ai fost acela.

Judele l-a privit printre gratii, a clătinat din cap. Ceea ce-i apropie pe oameni, a zis, nu-i pâinea pe care o împart, ci dușmanii pe care-i împart. Dar dacă eu eram dușmanul tău cu cine să mă fi împărțit? Cu popa? Unde-i el acum? Uită-te la mine. Animozitățile dintre noi se formaseră deja și așteptau dinainte ca noi doi să ne cunoaștem măcar. Și totuși, chiar și așa ai fi putut schimba tot.

Tu, a zis băiatul. Tu ai fost.

Niciodată n-am fost eu, a zis judele. Ascultă la mine. Crezi că Glanton era prost? Nu știi că te-ar fi omorât?

Minciuni, a zis băiatul. Minciuni, Doamne, minciuni.

Mai gândește-te, a zis judele.

Niciodată nu ți-a împărtășit nebunia.

Judele a zâmbit. Și-a scos ceasul din buzunarul vestei, l-a deschis și l-a ținut în lumina tot mai palidă.

Căci chiar și dacă te țineai tare pe poziții, a zis el, până la urmă ce poziții ar fi fost acelea?

A ridicat privirea. A închis capacul valizei și și-a pus instrumentul la loc. Trebuie să mă duc, a zis. Am drumuri de făcut.

Băiatul a închis ochii. Când i-a deschis, judele nu mai era. În acea noapte l-a chemat la el pe caporal și au stat fiecare de câte o parte a gratiilor în timp ce băiatul i-a vorbit soldatului despre mormanele de bani de aur și argint ascunse în munți, nu departe de acel loc. A vorbit multă vreme. Caporalul așezase lampa pe podea între ei și se uita la el ca la un copil guraliv și mincinos. Când a terminat, caporalul s-a ridicat și a luat cu el lampa, lăsându-l în întuneric.

I s-a dat drumul după două zile. Un preot spaniol venise să-l boteze şi zvârlise către el cu apă printre gratii ca un popă care alungă duhurile rele. După o oră, când au venit după el, era năuc de spaimă. A fost dus dinaintea alcadelui şi omul acela i-a vorbit ca un părinte pe limba spaniolă, apoi i s-a dat drumul pe străzi.

Doctorul pe care l-a găsit era un tânăr dintr-o familie bună din est. I-a tăiat cracul pantalonului cu foarfecele, s-a uitat la ciotul înnegrit de săgeată şi l-a mişcat din loc. În jurul lui se formase o fistulă moale.

Simţi vreo durere? a zis doctorul.

Băiatul n-a răspuns.

Doctorul a apăsat lângă rană cu degetul mare. A zis că o să facă operaţia şi că o să-l coste o sută de dolari.

Băiatul s-a ridicat de la masă şi a plecat şchiopătând.

A doua zi, cum stătea în piaţetă, un băiat a venit la el şi l-a dus înapoi în baraca din spatele hotelului şi doctorul i-a spus că or să facă operaţia de dimineaţă.

Şi-a vândut pistolul unui englez cu patruzeci de dolari şi s-a trezit în zori pe o bucată de pământ de sub nişte scânduri unde se aciuase pe timpul nopţii. Ploua şi a luat-o pe străzile pustii pline de noroi şi a bătut în uşa băcanului până când omul l-a lăsat să intre. Când a apărut la uşa doctorului era foarte beat şi se ţinea de tocul uşii, strângând în mână o sticlă de o litră pe jumătate plină cu whisky.

Asistentul chirurgului era un student din Sinaloa care intrase ucenic aici. A urmat o altercaţie în prag până când doctorul însuşi a apărut din fundul clădirii.

Va trebui să te întorci mâine, a zis.

N-am de gând să fiu mai treaz nici atunci.

Doctorul l-a cântărit din ochi. Bine atunci, a zis. Dă încoace whisky-ul.

A intrat și asistentul a închis ușa în urma lui.

N-o să-ți trebuiască whisky-ul, a zis doctorul. Dă-l la mine.

De ce să nu-mi trebuiască?

Avem spirtoase de eter. Nu-ți trebuiește whisky-ul.

E mai tare?

Mult mai tare. În orișice caz, nu pot să operez un om dacă-i mort de beat.

Băiatul s-a uitat la asistent și apoi s-a uitat la doctor. A pus sticla pe masă.

Bun, a zis doctorul. Vreau să te duci cu Marcelo. Are să-ți pregătească o baie și are să-ți dea rufărie curată, apoi are să te culce într-un pat.

Și-a scos ceasul din vestă, l-a ținut în palmă și s-a uitat la oră.

E opt și un sfert. O să operăm la unu. Odihnește-te. Dacă ai nevoie de ceva, te rog să ne spui.

Asistentul l-a condus prin curte până la o clădire dosnică din chirpici spoită cu var. Un salon cu patru paturi de fier goale toate. S-a îmbăiat într-un cazan mare din cupru nituit care părea recuperat de pe un vapor, s-a culcat pe salteaua aspră și a ascultat cum se jucau copiii undeva dincolo de zid. N-a dormit. Când au venit să-l ia, era tot beat. A fost scos afară și culcat pe un postament într-o odaie goală vecină cu salonul și asistentul i-a apăsat pe nas o cârpă rece ca gheața și i-a spus să respire adânc.

În somnul acela și în cele care au urmat l-a vizitat judele. Cine altcineva să fi venit? Un mutant uriaș și greoi, mut și senin. Era cu totul altceva decât suma faptelor sale trecute, oricare ar fi fost acestea, și nici nu exista vreo cale de a-l spulbera înapoi de unde apăruse, căci nu se dădea dus. Oricine i-ar cerceta trecutul și oricâte pântece și catastife ar lua la rând trebuie că va ajunge într-un sfârșit pe țărmul unui vid fără de capăt sau de

început și orișicare ar fi știința cu care s-ar apleca asupra prăfuitei materii prime vânturate de milenii nu va afla nici urmă de supremă sămânță atavică după care să-i socotească obârșia. În odaia albă și goală stătea în picioare în costumul croit pe potriva lui cu pălăria în mână și se zgâia în jos cu ochii lui mici lipsiți de gene în care acest copil ce abia număra șaisprezece ani pe pământ putea citi șiruri întregi de sentințe nesupuse instanțelor omenești și își vedea propriul nume pe care nu l-ar fi putut descifra nicăieri altundeva înscris în catastife ca un lucru deja înfăptuit, un călător cunoscut în jurisdicții ce existau numai în poveștile mercenarilor sau în hărți vechi ieșite din folosință.

În delirul lui a răscolit așternuturile patului după arme, dar n-a găsit nici una. Judele zâmbea. Idiotul nu mai era cu el, însă era un altul și pe acesta nu-l putea vedea niciodată pe de-a-ntregul, dar părea a fi un meșteșugar, un făurar. Cum stătea el plecat peste lucrul lui, umbra judelui îl acoperea, iar el bătea fierul la rece cu ciocanul și ștanța, osândit poate și alungat de la focurile oamenilor, bătând întruna, de parcă și-ar fi gravat propriul destin nesigur în noaptea de dinaintea ființării, o monedă pentru zori care n-aveau să vină. Și acest fals făuritor de bani cu ștanțele și acele lui de gravat caută să intre în grațiile judelui și plăsmuiește în creuzet din zgură aspră și rece un chip care să treacă din mână-n mână, o imagine care să facă din acest reziduu moneda curentă a pieților unde oamenii fac troc. Asta judecă judele și noaptea e fără de sfârșit.

Lumina din odaie s-a schimbat, o ușă s-a închis. A deschis ochii. Piciorul îi era legat în fașe și proptit cu mici rogojini de trestie făcute sul. Murea de sete, îi bubuia capul și-și simțea piciorul ca pe un intrus malefic lângă el în pat, așa de tare îl durea.

Când şi când venea asistentul şi-i aducea apă. N-a mai adormit. Apa pe care o bea i se scurgea prin piele şi îmbiba aşternutul şi el zăcea nemişcat ca şi cum aşa ar fi păcălit durerea şi faţa îi era cenuşie şi suptă, părul lung îi era ud şi încâlcit.

După o săptămână şontâcăia prin oraş cu cârje pe care le căpătase de la doctor. A umblat din uşă-n uşă după veşti despre răspopit, dar nimenea nu-l ştia.

În luna iunie a aceluiaşi an era în Los Angeles, găzduit la o pensiune care aducea mai degrabă cu un azil de noapte ordinar, el cu alţi patruzeci de bărbaţi de toate naţiile. În dimineaţa zilei de unsprezece s-au sculat cu toţii cu noaptea-n cap şi s-au dus să vadă o spânzurare publică la *cárcel*. Când a ajuns, se făcuse o lumină palidă şi deja se strânsese atâta gloată de gură-cască încât n-a putut vedea prea bine pregătirile. A stat la marginea mulţimii în timp ce răsărea soarele şi se ţineau cuvântări. Apoi, brusc, două forme legate s-au înălţat drept în sus dintre semenii lor deasupra fortificaţiilor porţii şi acolo au atârnat şi acolo au murit. Sticle au trecut din mână-n mână şi martorii care stătuseră în tăcere au început iar să vorbească.

Seara, când s-a întors în acel loc, nu mai era nici ţipenie. Un paznic stătea sprijinit de poartă mestecând tutun şi spânzuraţii atârnând în capul ştreangului păreau efigii menite să sperie păsările. Când s-a apropiat, a văzut că erau Toadvine şi Brown.

Avea bani puţini şi apoi n-a mai avut deloc, dar a luat la rând toate birturile şi saloanele cu jocuri de noroc, toate arenele cu lupte de cocoşi şi toate tavernele. Un tânăr taciturn într-un costum prea mare şi aceleaşi cizme rupte cu care venise din deşert. Cum stătea în pragul unui *saloon* mizer rotindu-şi ochii pe sub borul pălăriei şi cu o parte a feţei luminată de un felinar de perete a fost luat drept

prostituat şi poftit la un pahar şi dus apoi în spatele localului. Şi-a lăsat muşteriul lat într-o odaie de pământ neluminată. L-au găsit alţii în propriile lor peregrinări sordide şi alţii i-au luat punga cu bani şi ceasul. Apoi cineva i-a luat încălţările.

Despre popă n-a aflat nici o veste şi nici n-a mai întrebat. Într-o dimineaţă, în zori, întorcându-se în odaia lui pe o ploaie cenuşie a văzut un chip bălos la o fereastră de la etaj şi a urcat scara şi a bătut la uşă. O femeie într-un chimonou de mătase a deschis uşa şi s-a uitat la el. În spatele ei pe masa din odaie ardea o lumânare şi în lumina palidă de la geam stătea un debil mintal într-un ţarc cu o pisică. S-a întors să se uite la el, un alt idiot, nu idiotul judelui. Când femeia l-a întrebat ce vrea, s-a întors fără să răspundă şi a coborât pe scară în ploaie şi-n mocirla străzii.

Cu ultimii doi dolari a cumpărat de la un soldat salba de urechi de sălbatici pe care o purtase Brown pe eşafod. O purta a doua zi de dimineaţă când a intrat în slujba unui antreprenor independent din statul Missouri şi o purta când au pornit spre râul Sacramento cu un convoi de căruţe şi animale de povară. Dacă şiragul i-o fi trezit antreprenorului vreo curiozitate, atuncea şi-a păstrat-o pentru sine.

A rămas în slujba lui câteva luni şi a plecat fără vreo înştiinţare. A umblat din loc în loc. Nu se ferea de tovărăşia altora. Era tratat cu o oarecare consideraţie, ca un om trecut prin viaţă mai mult decât s-ar fi cuvenit la anii lui. Căpătase între timp un cal şi un revolver, ceva înzestrări elementare. A făcut mai multe munci. Avea o biblie pe care o găsise în taberele minerilor şi lua cu el pretutindeni cartea din care nu buchisea nici un cuvânt. Cu hainele lui simple şi negre unii îl luau drept un soi de predicator, dar martor n-a fost pentru ei nici cât

au fost alţii, nici al celor ce erau, nici al celor ce aveau să vie. A umblat în locuri unde veştile abia ajungeau şi în acele vremuri nesigure oamenii sărbătoreau ascensiunea conducătorilor deja maziliţi şi salutau înscăunarea regilor deja asasinaţi şi îngropaţi. Nu avea ştiinţă nici măcar de asemenea istorii lumeşti şi, cu toate că în pustiu era obiceiul ca drumeţii să se oprească şi să facă schimb de veşti, el părea să umble fără nici o veste, de parcă treburile lumii ar fi fost prea clevetitoare ca să le poarte cu el sau poate prea neînsemnate.

A văzut bărbaţi ucişi cu pistoale, cuţite şi frânghii şi a văzut oameni făcând moarte de om pentru femei care singure se preţăluiau la doi dolari. A văzut corăbii din ţinutul Chinei ancorate în mici porturi şi baloturi cu ceai, mătăsuri şi mirodenii desfăcute cu sabia de către omuleţi galbeni care vorbeau precum pisicile. Pe acel ţărm singuratic unde stâncile abrupte oploşeau o mare întunecată şi bolborositoare a văzut în zborul lor vulturi ale căror aripi întinse păreau atât de uriaşe, pe lângă toate păsările mai mici, încât acvilele care ţipau dedesubt arătau mai degrabă ca nişte rândunele sau nişte fluierari. A văzut grămezi de aur care abia ar fi intrat sub o pălărie riscate pe o întorsătură de carte şi pierdute şi a văzut urşi şi lei sloboziţi în arene să lupte cu tauri sălbatici până la moarte şi a fost de două ori în oraşul San Francisco şi de două ori l-a văzut arzând şi nu s-a mai întors acolo niciodată, apucând-o călare pe drumul spre sud unde toată noaptea forma oraşului a ars pe fundalul cerului şi a ars iarăşi în apele negre ale mării unde delfinii lunecau printre flăcări, ape în flăcări, printre lemnele aprinse căzute şi strigătele celor pierduţi. Pe răspopit nu l-a mai văzut niciodată. Despre jude a auzit zvonuri peste tot.

În primăvara celui de-al douăzeci și optulea an de viață a pornit alături de alții către răsărit prin deșert, ca unul dintre cei cinci tocmiți să ducă un grup de oameni prin pustietate până la casele lor cale de jumătate de continent. La șapte zile depărtare de coastă, la un puț din deșert, s-a despărțit de ei. Erau doar o ceată de pelerini ce se întorceau la casele lor, bărbați și femei, deja prăfuiți și sleiți de drum.

A îndreptat calul către miazănoapte înspre munții de piatră rânduiți într-un șir subțire sub marginea cerului și a mers până s-au culcat stelele și s-a deșteptat soarele. Nu era un ținut pe care să-l mai fi văzut și nu exista cărare către munți, și nici dinspre ei îndărăt. Și totuși, în fortăreața din străfundul acestor stânci, a întâlnit oameni care nu păreau capabili să rabde tăcerea lumii.

I-a văzut mai întâi trudind în câmpie în amurg printre ocotillo în floare care ardeau în ultima lumină ca niște policandre încornorate. În fruntea lor mergea un *pitero*[1] suflând într-un fluier de trestie și în urma lui se înșirau zăngănind tamburine și *matracas* și bărbați goi până la brâu cu cape negre și capișoane care se flagelau cu bice împletite din yucca, bărbați care purtau pe spinările goale legături uriașe de cholla și un bărbat legat cu o frânghie care era tras într-o parte și în alta de către tovarășii lui și încă un bărbat cu capișon într-o mantie albă care purta pe umeri o cruce grea de lemn. Cu toții erau desculți și au lăsat o dâră de sânge peste stânci și după ei a venit o *carreta* grosolană cu un schelet cioplit în lemn care răpăia țeapăn ținând în față un arc cu săgeată. Scheletul împărțea carul cu un morman de pietre și s-au tot dus hurducându-se peste pietre, trași de frângbii legate de

1. De la *pitar* (sp.), a cânta la cimpoi sau la fluier.

capetele şi gleznele purtătorilor şi însoţiţi de un alai de femei care duceau în mâinile făcute căuş mici flori de deşert, făclii de sotol sau felinare rudimentare din tablă perforată.

Această sectă chinuită a trecut încet pe sub faleza unde stătea privitorul, au trecut peste o morişcă fărâmată în bucăţi adusă de micul râu de deasupra, fluierând, tânguindu-se şi zăngănind, au trecut printre zidurile de granit către valea de sus şi au dispărut în întunericul care coborâse ca vestitorii unei nenorociri de nedescris lăsând pe piatră numai urme însângerate.

A făcut popas într-o albie stearpă şi s-a culcat alături cu calul şi toată noaptea vântul uscat a suflat în pustie şi vântul era aproape mut, căci printre pietrele acelea nu era nimic care să răsune. În zori a stat cu calul şi s-au uitat amândoi către răsărit unde începea lumina, apoi a înşeuat calul şi l-a dus în jos pe o potecă încropită printr-un canion unde, îngropat adânc sub un morman de bolovani, a găsit un ochi de apă. Apa se întindea în întuneric şi pietrele erau reci, a băut şi i-a dus apă calului în pălărie. Apoi a dus animalul în sus pe creastă şi au mers mai departe, omul privind platoul dinspre miazăzi şi munţii dinspre miazănoapte şi calul clămpănind în urma lui.

La scurtă vreme, calul a început să scuture din cap şi curând n-a mai vrut să meargă. Băiatul a stat cu frâul de piele în mână şi a cercetat ţinutul. Apoi i-a văzut pe pelerini. Erau risipiţi dedesubt într-o râpă stâncoasă, morţi în propriul sânge. Şi-a dat jos puşca, s-a aşezat pe vine şi a ascultat. A dus calul la umbra peretelui de piatră, l-a priponit şi a luat-o înainte pe lângă stâncă şi în jos pe povârniş.

Penitenţii din procesiune zăceau hăcuiţi şi măcelăriţi printre pietre în toate posturile. Mulţi zăceau

lângă crucea căzută şi unii erau mutilaţi, unii erau fără capete. Poate că se adunaseră sub cruce ca să se ferească, dar după groapa în care fusese înfiptă şi după grămada de pietre de la poale se vedea cum fusese răsturnată şi cum fusese dat jos şi sfârtecat alter-christul cu capişon care zăcea acum cu bucăţile de sfoară cu care fusese legat prinse încă de încheieturile mâinilor şi de glezne.

Băiatul s-a ridicat şi s-a uitat la această scenă dezolantă, apoi a văzut pe stânci, într-o mică firidă, singură şi dreaptă o bătrână înfăşurată într-un şal spălăcit stând în genunchi cu privirea plecată.

S-a strecurat printre leşuri şi s-a oprit în faţa ei. Era foarte bătrână şi faţa îi era cenuşie şi aspră ca pielea tăbăcită şi în faldurile hainelor i se adunase nisip. N-a ridicat privirea. Şalul care-i acoperea capul îşi pierduse mult din culoare şi totuşi păstra ca o marcă ţesută în stofă forme de stele şi de sferturi de lună şi alte însemne a căror obârşie îi era necunoscută. I-a vorbit cu voce joasă. I-a spus că era american şi că se afla la mare depărtare de ţinutul în care se născuse şi că nu avea rude, că umblase mult şi văzuse multe şi fusese la război şi îndurase greutăţi. I-a spus că are s-o ducă într-un loc sigur, unde-s semeni de-ai ei care s-o întâmpine cu bucurie şi că ar trebui să meargă la ei, căci n-o poate lăsa în acel loc, unde sigur are să moară.

S-a lăsat într-un genunchi, sprijinind puşca înaintea lui ca pe un toiag. *Abuelita*, a zis. *No puedes escúcharme*?[1]

A întins mâna în mica firidă şi i-a atins braţul. Ea s-a mişcat încet, cu tot corpul, uşor şi ţeapăn. Era uşoară ca fulgul. Era doar o carcasă uscată, era moartă în acel loc de ani întregi.

1. Bunico, mă auzi? (sp.)

XXIII

Pe câmpiile din nordul Texasului – Un bătrân vânător de bizoni – Turmele milenare – Căutătorii de oase – Noaptea în prerie – Vizitatorii – Urechi de apași – Sfidarea lui Elrod – Un omor – Petrecerea mortului – Fort Griffin – Stupul – Un spectacol de teatru – Judele – Uciderea unui urs – Judele vorbește despre vremurile de odinioară – Pregătirea pentru dans – Judele despre război, destin, supremația omului – Sala de bal – Târfa – Latrina și ce s-a văzut acolo – *Sie müssen schlafen aber Ich muss tanzen*[1]

La sfârșitul iernii anului una mie opt sute și șaptezeci și opt, era în câmpiile din nordul Texasului. A traversat Double Mountain Fork de pe râul Brazos într-o dimineață când o pojghiță subțire de gheață acoperea țărmul nisipos și a străbătut călare o pădure pitică și întunecoasă de copaci mesquite negri și strâmbi. Noaptea a făcut popas pe o bucată mai înaltă de pământ unde un copac doborât de trăsnet închipuia o apărătoare de vânt. Abia ce aprinsese focul când în întunericul preriei a văzut un alt foc. Ca și al lui se răsucea în vânt, ca și al lui încălzea un singur om.

1. Ei trebuie să doarmă, dar eu trebuie să dansez (germ.).

Era tabăra unui bătrân vânător şi vânătorul a împărţit cu el tutun şi i-a zis de bizoni şi de răfuielile lui cu ei, cum stătea culcat într-o adâncitură de pe vreo creastă cu animalele moarte împrăştiate pe pământuri şi turma se învârtea în loc şi ţeava puştii era atât de încinsă încât bucăţile de cârpă cu care o ştergea sfârâiau înăuntru şi erau mii şi zeci de mii de animale şi pieile întinse pe ţăruşi pe mile întregi, nu alta, şi echipele de pielari lucrând cu schimbul cât era ziua de lungă, săptămâni şi luni întregi de tras cu puşca până când ţeava se făcea lunecoasă şi patul juca în încheieturi, coatele li se făceau albastre şi gălbui şi perechile de căruţe vuiau peste prerie trase de douăzeci sau douăzeci şi două de perechi de boi şi tone şi sute de tone de piei tăbăcite şi carnea putrezind pe pământ şi văzduhul roind de muşte, de vulturi şi de corbi şi oroarea de mârâieli şi hăpăieli de peste noapte cu lupii pe jumătate scoşi din minţi, lăfăindu-se printre stârvuri.

Am văzut căruţe Studebacker cu şase şi opt perechi de boi care se duceau în câmpie încărcate cu plumb şi cu nimic altceva. Galenă pură şi atâta. Cu tonele. Numai în ţinutul ăsta, între râul Arkansas şi Concho au fost opt milioane de stârvuri, căci atâtea piei au ajuns la capul drumului de fier. Acum doi ani am pornit din Griffin pentru o ultimă vânătoare. Am răscolit ţinutul. Şase săptămâni. Până la urmă am găsit o turmă cu opt animale, le-am omorât şi am venit încoace. S-au dus. Toate-toate, câte le-a lăsat Dumnezeu, s-au dus de parcă n-ar fi existat niciodată.

Scânteile zimţate se risipeau în vânt. Preria se întindea tăcută în jurul lor. Dincolo de foc era frig, noaptea era senină şi cădeau stelele. Bătrânul vânător şi-a tras pătura peste el. Mă întreb

dacă mai există lumi ca asta, a zis. Sau dacă asta-i singura.

Când i-a întâlnit pe căutătorii de oase, călărea de trei zile într-un ţinut pe care nu-l mai văzuse niciodată. Câmpiile erau veştede şi păreau pârjolite, copacii pitici erau negri şi diformi şi năpădiţi de corbi şi peste tot erau haite de şacali răpănoşi şi se vedeau oasele crăpate, albe-cretă de la soare, ale turmelor dispărute. A descălecat şi a dus calul de căpăstru. Ici şi colo sub o boltă de coaste, câteva discuri plate de plumb înnegrit ca nişte vechi medalioane ale vreunui ordin vânătoresc. În depărtare câteva perechi de boi înaintau încet şi căruţele grele pârâiau uscat. În aceste care aruncau căutătorii oasele, dărâmând arhitectura calcinată cu picioarele, sfărâmând uriaşele schelete cu topoarele. Oasele clămpăneau în căruţe, ei îşi vedeau de drum prin colbul alburiu. I-a privit cum trec, zdrenţăroşi, murdari, cu boii jupuiţi şi rătăciţi la înfăţişare. Nimeni nu i-a vorbit. În depărtare vedea un convoi de căruţe înaintând către nord-est cu încărcături grele, şubrede de oase şi mai departe, către nord, alte grupuri de căutători văzându-şi de treabă.

A încălecat şi a mers mai departe. Oasele fuseseră adunate în stive înalte de trei metri şi lungi de o sută sau în mari grămezi conice cu însemnele sau mărcile stăpânilor în vârf. A depăşit una dintre căruţele greoaie, cu un băiat călare pe boul înjugat, mânându-l cu un frâu şi o nuia. Doi băieţandri ghemuiţi în vârful unui morman de cranii şi oase pelvine rânjeau în jos la el.

Focurile lor au spuzit câmpia în acea noapte şi el a stat cu spatele la vânt, a băut dintr-o ploscă militară şi a mâncat un pumn de porumb prăjit în chip de cină. Urletele şi schelălăitul lupilor înfometaţi răsunau pe toată întinderea aceea şi înspre

miazănoapte fulgerele mute crestau o liră frântă în marginea neagră a lumii. Aerul mirosea a ploaie, dar n-a căzut nici strop şi carele scârţâitoare cu oase treceau în noapte ca nişte corăbii întunecate, de le simţea mirosul boilor şi le auzea răsuflarea. Peste tot se simţea mirosul acru al oaselor. Către miezul nopţii, câţiva au venit să-i dea bineţe cum stătea ghemuit lângă tăciunii lui.

Veniţi încoace, a zis el.

Au apărut din întuneric, nişte sărmani posaci îmbrăcaţi în piei. Aveau la ei vechi arme militare, în afară de unul care avea o puşcă de vânat bizoni, şi nu purtau mantale, iar unul dintre ei era încălţat în cizme verzi din piele netăbăcită jupuite întregi de pe picioarele vreunui animal şi cu degetele legate strâns cu sârmă.

Seara bună, străine, a strigat cel mai mare dintre băieţandri.

S-a uitat la ei. Erau patru şi încă un băiat puber şi s-au oprit la marginea luminii aşezându-se acolo.

Veniţi încoace, a zis el.

S-au apropiat târşâindu-şi picioarele. Trei s-au aşezat pe vine şi doi au stat în picioare.

Unde ţi-s lucrurile? a zis unul.

N-a venit el după oase.

N-ai şi 'mneata ceva tutun prin haine, ai?

A clătinat din cap.

Nici vreun gât de whisky te-i pomeni că n-ai.

N-are el whisky.

Unde-ai drum, domnu'?

Te duci la Griffin?

I-a cântărit din ochi. Mă duc, a zis.

La târfe te duci, bag mâna-n foc.

Nu se duce la târfe.

E plin de târfe, în Griffin zic.

Drace, gândesc c-a umblat p-acolo mai mult ca tine.

Ai fost la Griffin, domnu'?

Încă nu.

Plin de târfe. Plin ochi.

Cică faci sculament și de la depărtare de-o zi dacă-i vântu' prielnic.

Se suie într-un copac în față la stabilimentu' ăsta și poți să te uiți în sus și să le vezi dedesubturile. Într-o zi am numărat opt în cap în copacu' ăla când abia se înserase. Stau cocoțate acolo ca ratonii, fumează țigări și strigă-n jos la lume.

Cic-ar fi orașu' ăl mai păcătos din tot Texasul.

Așa loc să se omoare într-o veselie n-ai vrea să-ți iasă-n cale.

Se taie cu cuțitele. Toate relele aproape câte s-au pomenit.

S-a uitat la ei, mai întâi la unul, apoi la celălalt. A întins mâna, a luat un băț, a răscolit focul cu el și a aruncat bățul în flăcări. Vouă vă plac relele? a zis.

Noi nu ne ținem de ele.

Vă place să beți whisky?

Numa' gura e de el. Nu-i el băutor de whisky.

Drace, abia ce l-ai văzut cum bea și mici un ceas n-a trecut de-atuncea.

Da' l-am văzut și când și-a vărsat mațele. Ce-s alea de le ai la gât, domnu'?

A tras de salba veche de pe piept și s-a uitat la ea. Urechi, a zis.

Ce-s?

Urechi.

Ce fel de urechi?

A tras de cureaua de piele și s-a uitat la ele. Erau pe de-a-ntregul negre, tari și uscate și n-aveau nici o formă.

De oameni a zis. Urechi de om.

P-asta n-o cred, a zis cel cu pușca.

Nu-l face mincinos Elrod, e-n stare să te-mpuște. Domnu', ia arată-ne și nouă treburile alea dacă nu-i cu supărare.

Și-a tras salba peste cap și i-a dat-o băiatului care vorbise. S-au strâns în jurul ei și au pipăit ciudatele atârnători uscate.

De negrotei, așa-i? au zis ei.

I-au scurtat pe negrotei de urechi ca să-i afle când fug.

Câte sunt, domnu'?

Nu știu. Să tot fi fost aproape o sută.

Au tras în sus de ea și au întors-o la lumina focului.

Urechi de negrotei, ferească Doamne.

Nu-s negrotei.

Nu-s?

Nu.

Da' ce-s?

Indieni.

Ba-s pe dracu'.

Elrod, să nu zici că nu ți-am zis.

Cum de-s așa negre dacă nu-s de negrotei.

Așa s-au făcut. S-au tot înnegrit până când n-a mai avut ce se-nnegri la ele.

De unde le-ai luat?

I-a omorât pe afurisiți. Așa-i, domnu'?

Ai fost iscoadă în prerie, așa-i?

Am cumpărat urechile astea în California dintr-un *saloon*, de la un soldat de n-avea bani de băutură.

S-a întins și le-a luat salba.

Aș. Bag mâna-n foc c-a fost iscoadă în prerie de i-a omorât pe afurisiți pân' la ultimu'.

Cel căruia-i zicea Elrod și-a ridicat bărbia urmărind trofeele și a adulmecat aerul. Nu pricep ce-oi găsi la ele, a zis el. Eu nu le-aș vrea.

Ceilalţi s-au uitat la el încurcaţi.

N-ai de unde şti de unde vin urechile alea. O fi zis băiatu' de la care le-ai cumpărat că-s indieni, da' asta nu înseamnă c-aşa-i.

Bărbatul n-a răspuns.

Urechile astea pot să fie de la canibali sau de la te miri ce soi de negrotei din ţări străine. Am auzit că-n New Orleans poţi cumpăra capete cu totu'. Le aduc marinarii şi le cumperi cu cinci dolari la orice ceas din zi, capete din astea.

Taci, Elrod.

Bărbatul stătea cu salba în mână. N-au fost canibali. Au fost apaşi. L-am cunoscut pe ăl de le-a retezat. L-am cunoscut şi-am umblat cu el şi l-am văzut în ştreang.

Elrod s-a uitat la ceilalţi şi a rânjit. Apaşi, a zis. Pun rămăşag că drăguţii de apaşi ar băga în sperieţi şi un dovleac, voi ce ziceţi?

Bărbatul a ridicat ochii plictisit. Fiule, nu cumva mă faci mincinos?

Nu-s fii-tu.

Câţi ani ai?

Asta iar nu-i treaba ta.

Câţi ani ai?

Are cinşpe.

Tu ţine-ţi gura aia afurisită.

S-a întors către bărbat. N-are el cădere să vorbească pentru mine, a zis.

Acu' vorbit a rămas. Eu aveam cinşpe ani când am fost împuşcat prima oară.

Io n-am fost împuşcat niciodată.

Nici n-ai împlinit încă şaişpe ani.

Vrei să mă împuşti?

Vreau să-ncerc să mă abţiu.

Haide, Elrod.

N-ai să împuşti pe nimenea. Poate pe la spate sau când doarme omu'.

Elrod, noi am plecat.

Am ştiut io ce hram porţi de când te-am văzut.

Eu zic să-ţi cauţi de drum.

Stai acolo şi vorbeşti cum că împuşti tu lumea. Până acu' nimenea n-a făcut-o.

Ceilalţi patru stăteau la marginea luminii focului. Cel mai tânăr dintre ei căuta cu ochii către sanctuarul întunecat al nopţii din prerie.

Du-te, a zis bărbatul. Pe tine te aşteaptă.

A scuipat în focul bărbatului şi s-a şters la gură. Departe, în prerie, către miazănoapte trecea un şir de căruţe trase de boi şi boii erau palizi şi muţi în lumina stelelor, căruţele pârâiau slab în depărtare şi o lampă de sticlă roşie venea în urma lor ca un ochi nepământesc. Ţinutul era plin de copii furioşi rămaşi orfani de pe urma războiului. Tovarăşii lui veneau înapoi după el şi poate că asta l-a îmbărbătat şi mai tare şi poate că i-a spus bărbatului şi altele, căci atunci când au ajuns ei la foc bărbatul se ridicase în picioare. Să-l ţineţi departe de mine, a zis el. Dacă-l mai văd p-aici îl omor.

După ce au plecat, a înteţit focul, a prins calul şi a luat pripoanele, l-a legat, i-a pus şaua şi apoi s-a dat într-o parte, şi-a întins pătura şi s-a culcat în întuneric.

Când s-a trezit, tot nu se luminase încă la răsărit. Băiatul stătea lângă cenuşa focului cu puşca în mână. Calul fornăise şi a mai fornăit o dată.

Ştiam eu că eşti pitit, a strigat băiatul.

Bărbatul a dat la o parte pătura şi s-a rostogolit pe burtă, a tras piedica pistolului şi l-a îndreptat spre cerul unde ciorchinii de stele ardeau pentru eternitate. A potrivit cătarea în crestătura şlefuită a patului ţinând arma cu amândouă mâinile, aşa

încât să lunece cu ea peste întunericul copacilor până la forma mai întunecată a intrusului.

Aci sunt, a zis.

Băiatul s-a răsucit cu puşca şi el a tras.

Oricum n-aveai tu zile multe, a zis bărbatul.

Se iviseră nişte zori cenuşii când au sosit ceilalţi. N-aveau cai. L-au dus pe puber în locul unde băiatul mort zăcea pe spate cu mâinile aşezate pe piept.

Nu căutăm ceartă domnu'. Vrem doar să-l luăm cu noi.

Luaţi-l.

Ştiam că o să-l îngropăm aci în prerie.

Au venit aici din Kentucky domnu'. Mucea ăsta şi cu frate-său. Mă-sa şi cu tătâne-su morţi amândoi. Bunicu-său a fost omorât de un nebun şi îngropat în pădure ca un câine. N-a avut dram de noroc în viaţă şi acu' n-are un suflet pe lumea asta.

Randall, tu să te uiţi bine la omul care te-a lăsat orfan.

Orfanul în hainele lui largi, ţinând în mână vechea muschetă cu patul cârpit, se zgâia la el fără vreo expresie. Să fi avut vreo doisprezece ani şi nu părea atât sărac cu duhul, cât alienat mintal. Alţi doi îl căutau pe băiatul mort prin buzunare.

Unde-i e puşca, domnu'?

Bărbatul stătea cu mâna la cingătoare. A arătat din cap spre puşca sprijinită de un copac.

Au adus-o şi i-au întins-o fratelui. Era un model Sharps de calibrul cincizeci şi el stătea cu ea şi cu muscheta în mână, înarmat prostește, cu ochii jucându-i în cap.

Unul dintre băieţii mai mari i-a dat pălăria băiatului mort şi apoi s-a întors către bărbat. A plătit patruzeci de dolari pe puşca aia în Little Rock. În Griffin se dau cu zece. Nu-s bune de nimic. Gata, Randall, mergem?

Nu i-a ajutat să ducă mortul, căci era prea pirpiriu. Au pornit prin prerie cu trupul fratelui său pe umeri şi Randall i-a urmat ducând muscheta şi puşca băiatului mort şi pălăria băiatului mort. Bărbatul s-a uitat cum se duc. Nu era nimic acolo. Nu făceau decât să poarte trupul peste un pustiu presărat cu oase către un orizont gol. Orfanul s-a întors o dată să se uite la el şi apoi a iuţit pasul după ceilalţi.

După-amiază a trecut călare prin pasul McKenzie de pe Clear For, râul Brazos, şi a mers alături cu calul în amurg către oraşul unde îmbinarea întâmplătoare a luminilor de lampă în înserarea prelungă şi roşie şi în întuneric alcătuia treptat un fals ţărm primitor adăpostit în câmpia joasă din faţa lor. Au trecut pe lângă stive uriaşe de oase, metereze gigantice făcute din cranii încornorate şi coaste semicirculare ca nişte arcuri vechi de fildeş lepădate grămadă după vreo bătălie legendară, diguri grozave arcuindu-se peste câmpie în noapte.

Au intrat în oraş pe o ploaie rară. Calul necheza şi fornăia temător către picioarele altor animale priponite în faţa bordelurilor luminate de felinare pe lângă care treceau. Pe strada pustie de pământ se auzea muzică de scripcă şi câini costelivi treceau prin faţa lor între două umbre. La capătul oraşului a dus calul la un gard şi l-a legat printre alţii şi a urcat scara joasă din lemn în lumina slabă care venea dinspre uşa de acolo. S-a mai uitat o ultimă dată îndărăt la stradă, la ferestrele luminând la nimereală întunericul, la ultima geană pală de lumină dinspre apus, la dealurile joase şi întunecate din jur. Apoi a împins uşa şi a intrat.

Înăuntru se aglutinase o adunătură vag clocotitoare. De parcă acea construcţie grosolană de scânduri înălţată pentru a-i cuprinde s-ar fi aflat într-un

soi de cloacă supremă în care gravitaseră veniţi de pe câmpiile din jur. Un bătrân într-un costum tirolez se târa printre mesele grosolane cu pălăria întinsă, în timp ce o fetiţă în salopetă învârtea de o flaşnetă şi un urs într-o crinolină făcea piruete stranii pe o scenă de scânduri delimitată de un şir de lumânări din seu care picurau şi sfârâiau în băltoacele lor de grăsime.

Şi-a croit drum prin mulţime până la bar unde mai mulţi bărbaţi în cămăşi cu gulere înalte scoteau bere sau turnau whisky. În spatele lor zoreau băieţandri care aduceau lăzi cu bere şi rânduri de pahare aburinde de la spălătorul din spate. Barul era acoperit cu zinc şi şi-a rezemat coatele pe el, a dat drumul unei monede să se învârtească în faţa lui şi a oprit-o cu palma.

Vorbeşte acu' ori niciodată, a zis barmanul.

Un whisky.

Whisky să fie. A pregătit un pahar, a destupat o sticlă, a turnat cam jumătate de pahar şi a luat moneda.

A stat şi s-a uitat la whisky. Apoi şi-a scos pălăria şi a pus-o pe bar, a ridicat paharul, l-a băut fără nici o grabă şi l-a lăsat gol la loc, jos. S-a şters la gură, s-a întors şi şi-a rezemat coatele în spate pe bar.

Printre straturile de fum, în lumina galbenă, îl privea judele.

Stătea la una dintre mese. Purta o pălărie rotundă cu boruri înguste şi stătea printre oameni de tot soiul, cirezari, căruţaşi, văcari, negustori, mineri, vânători, soldaţi, coropcari, cartofori, pierde-vară, beţivi, hoţi, stătea printre zoaiele pământului care umblau cu cerşitul de o mie de ani, stătea printre neisprăviţi coborâtori din dinastii răsăritene şi în toată acea adunătură pestriţă stătea lângă ei, şi totuşi singur, de parcă ar fi fost un cu totul alt soi

de om și părea numai puțin schimbat sau deloc în atâta amar de ani.

Și-a întors fața de la ochii ăia și a stat și s-a uitat în jos la paharul gol dintre pumnii lui. Când a ridicat ochii, barmanul se uita la el. A ridicat degetul arătător și barmanul a adus whisky-ul.

A plătit, a ridicat paharul și a băut. În spatele barului era o oglindă, dar nu reflecta decât fum și năluci. Flașneta scârțâia și trosnea și ursul se învârtea greoi pe scânduri cu limba scoasă.

Când s-a întors judele, se ridicase și vorbea cu alți oameni. Circarul înainta prin mulțime zornăind banii în pălărie. Târfe îmbrăcate țipător ieșeau pe o ușă din fundul stabilimentului și s-a uitat la ele, s-a uitat la urs și când s-a uitat îndărăt prin încăpere judele nu mai era. Circarul părea să se certe cu cei de la masă. Un alt bărbat s-a ridicat în picioare. Circarul gesticula cu pălăria. Unul dintre ei a arătat către bar. A clătinat din cap. Glasurile lor răsunau nedeslușit în larma generală. Pe scânduri, ursul dansa cât îl ținea inima și fata învârtea de manivela flașnetei și umbra scenei pe care lumina lumânării o proiecta pe perete n-ar fi găsit echivalent în vreo lume diurnă oricât ar fi căutat. Când s-a uitat iar, circarul își pusese pălăria și stătea cu mâinile în șolduri. Unul dintre bărbați scosese de la brâu un pistol de cavalerie cu țeava lungă. S-a întors și a îndreptat pistolul către scenă.

Unii s-au aruncat la podea, alții s-au întins după propriile arme. Stăpânul ursului stătea ca un încasator de la un stand de tir. Împușcătura a bubuit ca un tunet și în urma ei toate zgomotele din încăpere au încetat. Ursul fusese împușcat în pântece. A scos un geamăt grav și a început să danseze mai repede, într-o liniște deplină în afară de tropăitul labelor lui uriașe pe scânduri. Sângele

îi şiroia pe pântece. Fetiţa legată de flaşnetă stătea împietrită, cu manivela rămasă în punctul cel mai de sus. Bărbatul cu pistolul a mai tras o dată şi pistolul s-a smucit în sus bubuind şi fumul negru a ieşit în valuri, iar ursul a gemut şi a început să se învârtească năuc. Se ţinea de piept şi o spumă subţire de sânge îi atârna din fălci, se clătina şi plângea ca un copil, apoi a mai făcut câţiva ultimi paşi, dansând, şi s-a prăbuşit pe scânduri.

Cineva îl apucase pe cel care trăsese de braţul cu pistolul şi arma flutura pe sus. Stăpânul ursului stătea împietrit, strângându-şi în mâini borurile pălăriei lui europene.

Împuşcaţi dracului ursu' ăla, a zis barmanul.

Fetiţa se dezlegase de flaşnetă, care a căzut pe podea zăngănind şi hârâind. A alergat şi a îngenuncheat cuprinzând cu braţele uriaşul cap mitos şi a început să se legene înainte şi înapoi hohotind. Aproape toţi bărbaţii din încăpere se ridicaseră în picioare şi stăteau în atmosfera afumată şi gălbuie cu mâinile pe pistoalele de la brâu. Cârduri întregi de târfe se îmbulzeau spre ieşirea din spate şi o femeie s-a urcat pe scânduri, a păşit pe lângă urs şi a întins mâinile.

S-a terminat, a zis ea. Gata, s-a terminat.

Tu crezi că s-a terminat, fiule?

S-a întors. Judele stătea în picioare la bar uitându-se în jos la el. A zâmbit, şi-a scos pălăria. Uriaşa cupolă palidă a ţestei lui strălucea în lumina lămpilor ca un imens ou fosforescent.

Ultimii dintre drepţi. Ultimii dintre drepţi. Aş zice că-s duşi cu toţii afară de mine şi de tine. Nu-i aşa?

A încercat să vadă dincolo de el. Uriaşul trup îşi arunca asupra lui umbra din toate părţile. O auzea pe femeie anunţând începutul dansului în sala din fund.

Şi mulţi din cei ce încă nu-s pe lume l-or blestema pe prinţ[1], a zis judele. S-a răsucit puţin. Avem timp berechet pentru dans.

Eu nu învăţ nici un dans.

Judele a zâmbit.

Tirolezul cu încă unul erau aplecaţi asupra ursului. Fata hohotea, cu pieptarul rochiei înnegrit de sânge. Judele s-a aplecat peste bar, a luat sticla şi i-a împins afară dopul cu degetul mare. Dopul s-a înălţat ţiuind în întunericul de deasupra lămpilor ca un glonţ. Şi-a turnat pe gât o porţie zdravănă de băutură şi s-a lăsat pe spate rezemându-se de bar. Ai venit aci pentru dans, a zis el.

Trebuie să plec.

Judele părea ofensat. Să pleci? a zis.

A încuviinţat din cap. S-a întins şi şi-a luat pălăria de unde stătea pe bar, dar nu şi-a pus-o pe cap şi nu s-a mişcat.

Cine n-ar dansa dac-ar putea, a zis judele. E lucru mare, dansul.

Femeia îngenunchease şi-o cuprinsese cu braţul pe fetiţă. Lumânările bolboroseau şi uriaşul morman de blană care fusese ursul zăcea mort cu crinolina lui, ca un monstru ucis pentru săvârşirea unor acte nefireşti. Judele şi-a umplut până-n buză paharul care stătea gol lângă pălărie şi l-a împins înainte.

Bea, a zis. Bea. În această noapte vor cere de la tine sufletul tău[2].

S-a uitat la pahar. Judele a zâmbit şi a făcut semn cu sticla. A ridicat paharul şi a băut.

Judele îl privea. Întotdeauna ai crezut aşa, a zis, că dacă nu vorbeşti n-ai să fii recunoscut?

---

1. Din *Henric al V-lea*, de William Shakespeare, în traducerea lui Ion Vinea.
2. Evanghelia după Luca (12:20).

M-ai văzut.

Judele l-a ignorat. Te-am recunoscut de când te-am văzut prima oară şi totuşi ai fost o dezamăgire pentru mine. Atunci şi acum. Chiar dacă, în cele din urmă, te afli aci cu mine.

Nu-s cu tine.

Judele a ridicat din sprânceana lui spână. Nu? a zis. S-a uitat în jur cu o expresie uluită, teatrală, şi era un actor bunicel.

N-am venit aci ca să te caut pe tine.

Atunci de ce? a zis judele.

Ce treabă să am cu tine? Am venit aici din aceeaşi pricină ca oricare altul.

Şi care să fie pricina aia?

Care să fie care pricină?

Pentru care vin oamenii aici.

Vin aici ca să chefuiască.

Judele îl privea. A început să arate către unul sau altul din încăpere şi să întrebe dacă ei veniseră să chefuiască sau dacă, la urma urmei, ştiau măcar de ce se aflau acolo.

Nu toată lumea trebuie să aibă o pricină ca să se ducă undeva.

Asta aşa e, a zis judele. Nu trebuie să aibă o pricină. Dar ordinea nu poate fi nesocotită din cauza indiferenţei lor.

L-a privit pe jude cu precauţie.

Hai s-o luăm altfel, a zis judele. Dacă într-adevăr ei înşişi n-au nici o pricină şi totuşi se află aicea, nu cumva sunt aicea din pricina altuia? Şi dac-o fi aşa, ghiceşti oare cine să fie acesta?

Nu. Dar tu?

Îl cunosc bine.

A mai umplut o dată paharul şi a tras şi o duşcă din sticlă, s-a şters la gură şi s-a întors să cuprindă încăperea cu privirea. Aici se pune la cale

un eveniment. Un dans mai exact. Participanţii vor fi încunoştinţaţi cu privire la rolurile lor la timpul cuvenit. Deocamdată e de-ajuns că au sosit. Căci dansul e lucrul care ne interesează şi cuprinde în sine în desăvârşirea lui propria-i rânduire, istorie şi încheiere şi nu-i nevoie ca dansatorii să cuprindă şi ei aste lucruri în ei înşişi. În orişice caz, istoria tuturor nu e istoria fiecăruia şi nici, în fapt, suma acestor istorii şi nimeni de aici nu poate înţelege până la urmă pricina prezenţei sale, căci n-are de unde şti nici măcar în ce constă evenimentul. La drept vorbind, dac-ar şti, ar putea la fel de bine să lipsească şi vezi bine că asta nu poate fi parte a planului, dacă o fi existând vreunul.

A zâmbit, cu dinţii lui uriaşi strălucind. A băut.

Un eveniment, o ceremonie. Orchestraţia sa. Uvertura dă ceva semne de hotărâre. Cuprinde uciderea unui urs mare. Desfăşurarea serii nu li se va părea stranie sau neobişnuită nici măcar celor ce pun la îndoială justeţea întâmplărilor astfel rânduite.

O ceremonie, deci. S-ar putea susţine cu uşurinţă că nu există categorii în afara ceremoniilor, ci nnmai ceremonii de mai mare sau mai mică anvergură şi acceptând acest argument vom spune că aceasta e o ceremonie de o oarecare amploare, mai cunoscută sub denumirea de ritual. Un ritual cere vărsare de sânge. Ritualurile ce nesocotesc această condiţie nu sunt decât imitaţii. Aici oricine recunoaşte pe loc falsul. De asta să nu te îndoieşti. Acea senzaţie în piept ce evocă amintirea singurătăţii pe care o trăieşte copilul când, de pildă, toţi ceilalţi au plecat şi rămâne doar jocul cu jucătorul său solitar. Un joc solitar, fără adversar. Unde regulile sunt singura miză. Nu-ţi feri privirea. Nu vorbim în enigme. Ţie, mai cu seamă, trebuie că-ţi e cunoscută senzaţia asta, golul şi disperarea. Împotriva ei pornim la

luptă, nu-i aşa? Mortarul care leagă nu-i înmuiat cu sânge? Judele s-a aplecat mai aproape. Tu ce crezi că-i moartea, omule? Despre ce vorbim când vorbim de un om care a fost şi nu mai este? Să fie acestea ghicitori oarbe sau să fie cumva parte din jurisdicţia oricărui om? Ce-i moartea dacă nu o forţă? Şi către ce tinde oare? Uită-te la mine.

Nu-mi place nebunia.

Nici mie. Nici mie. Puţintică răbdare. Uită-te la ei acum. Alege un om, pe oricare. Cel de colo. Îl vezi. Cel cu capul gol. Îi ştii părerea despre lume. I-o citeşti pe chip, în postură. Şi totuşi durerea lui, că viaţa omului nu-i vreun chilipir, ascunde adevărata bubă. Care e aceea că lumea nu face cum ar vrea el să facă. Nici până acum, nici de-acum încolo. Aşa stau lucrurile cu el şi viaţa lui e atâta de împotmolită în greutăţi şi s-a abătut atât de mult de la arhitectura ce-i fusese hărăzită, încât acum nu-i decât un bordei umblător nedemn aproape de a găzdui un suflet de om. Poate spune, un asemenea om, că nu există nici un lucru răuvoitor chitit asupră-i? Că nu există nici o putere, nici o forţă şi nici o cauză? Ce soi de eretic poate fi cel ce se îndoieşte totodată de cauză şi de cel ce se plânge de efectele ei? Poate crede că ruina existenţei sale nu e determinată? Că nu există zălog, nici creditori? Că zeii răzbunării şi cei ai milosteniei zac laolaltă adormiţi în cripta lor şi, fie că le cerem socotelile ori distrugerea catastifelor, cu totul aceeaşi tăcere o vom primi şi tăcerea asta va fi cea care va triumfa? Cu cine vorbeşte, omule? Nu-l vezi?

Omul bolborosea într-adevăr ca pentru sine şi arunca priviri încruntate prin încăperea în care nu părea să-şi găsească nici un prieten.

Omul îşi caută propriul destin, şi nu altul, a zis judele. Că vrea el sau nu. Orice om care-şi descoperă

propriul destin şi alege din această pricină un făgaş contrar nu poate ajunge, în cele din urmă, decât la aceeaşi concluzie la acelaşi moment prestabilit, căci destinul fiecăruia e la fel de mare ca lumea în care trăieşte şi conţine în sine şi toate contrariile. Deşertul ăsta unde atâţia au căzut înfrânţi e întins şi cere o inimă mare, dar mai e şi esenţialmente gol. E aspru, e sterp. Natura lui adevărată e piatra.

A turnat în pahar până l-a umplut. Bea, a zis. Lumea merge înainte. Avem dansuri noapte de noapte şi nici această noapte nu va face excepţie. Drumul drept şi cel sinuos sunt totuna şi acuma, că eşti aici, câţi ani s-au scurs de când ne-am întâlnit noi amândoi ultima oară? Amintirile omului sunt şovăielnice şi trecutul care a fost nu-i cu mult diferit de trecutul care n-a fost.

A ridicat paharul pe care-l umpluse judele, a băut şi l-a lăsat iar jos. S-a uitat la jude. Am fost peste tot, a zis el. Ăsta-i doar un loc ca orişicare altul.

Judele a înălţat din sprânceană. Ţi-ai postat martori acolo? a zis. Ca să te încunoştinţeze că locurile alea continuă să existe şi după plecarea ta?

Asta-i o nebunie.

Aşa să fie? Unde-i ziua de ieri? Unde-s Glanton şi Brown şi unde-i preotul? S-a aplecat mai mult. Unde-i Shelby, pe care l-ai lăsat în deşert la mila lui Elias, şi unde-i Tate pe care l-ai abandonat în munţi? Unde-s domniţele, ah, frumoasele şi delicatele domniţe cu care ai dansat la balul guvernatorului când erai un erou miruit cu sângele duşmanilor republicii pe care ai ales s-o aperi? Şi unde-i scripcarul şi unde-i dansul?

Presupun că ai să-mi zici tu.

Eu îţi zic aşa. Când războiul îşi pierde onoarea, iar noblеţea sa e pusă la îndoială, atuncea onorabilii

care recunosc sacralitatea sângelui vor fi excluși de la dans, care e un drept al războinicului, și astfel dansul va deveni un dans fals și dansatorii, falși dansatori. Și totuși unul singur va fi mereu un dansator adevărat și bănui oare cine să fie acela?

Tu nu ești nimica.

Nici nu știi cât de adevărat grăiești. Dar o să-ți spun eu. Doar acel om care s-a dăruit pe de-a-ntregul sângelui războinic, care a fost pe fundul prăpastiei și a văzut oroarea pretutindeni și a priceput în sfârșit că vorbește în graiul celui mai adânc dintre adâncurile inimii sale, doar acela poate dănțui.

Până și un animal fără minte poate dănțui.

Judele a lăsat sticla pe bar. Ia seama la mine, omule, a zis. Pe scena asta e loc pentru o singură fiară, una singură. Toate celelalte sunt sortite unei nopți eterne și fără de nume. Una câte una vor coborî în întunericul din fața făcliilor. Urși care dănțuiesc, urși care nu dănțuiesc.

S-a lăsat dus de mulțime către ușa din spate. În anticameră ședeau jucători de cărți, încețoșați de fum. A trecut mai departe. O femeie lua jetoanele de la bărbații care treceau prin șopronul din fundul clădirii. A ridicat ochii la el. N-avea jeton. L-a îndrumat către o masă unde o femeie vindea jetoane și îndesa banii cu o vergea printr-o deschizătură îngustă într-o casă de bani din fier. A plătit dolarul și a luat dovada din alamă ștanțată, a arătat-o la ușă și a trecut.

S-a pomenit într-o sală mare cu o estradă pentru muzicanți la un capăt și o plită artizanală uriașă din tablă în celălalt capăt. Divizii întregi de târfe mișunau pe ring. În neglijeurile lor pătate, cu ciorapi verzi și lenjerie de culoarea dovleacului lunecau în lumina afumată a lămpilor cu ulei ca

niște stricate de operetă, copilăroase și obscene deopotrivă. O târfă pitică și negricioasă l-a luat de braț și i-a zâmbit.

Te-am văzut numaidecât, a zis. Întotdeauna aleg ce-mi place.

L-a condus pe o ușă unde o bătrână mexicană împărțea ștergare și lumânări și au suit ca niște refugiați ai unui dezastru sordid scara întunecoasă de scânduri către odăile de la etaj.

Culcat în cămăruța strâmtă, cu pantalonii în vine, o privea. A văzut cum își adună hainele și le îmbracă și cum ridică lumânarea în dreptul oglinzii și-și cercetează acolo chipul. S-a întors și s-a uitat la el.

Hai să mergem, a zis ea. Trebuie să plec.

Du-te.

Nu poți sta aici. Haide. Trebuie să plec.

S-a ridicat în capul oaselor și și-a trecut picioarele peste marginea pătuțului de fier, s-a ridicat în picioare, și-a tras pantalonii, i-a încheiat la nasturi, și-a încătărămat cureaua. Pălăria era pe jos, a luat-o, a scuturat-o de picior, și-a pus-o pe cap.

Trebuie să te duci jos să-ți iei de băut, a zis ea. O să-ți fie bine.

Mi-e bine și acu'.

A ieșit. La capătul holului s-a întors și s-a uitat îndărăt. Apoi a coborât scara. Ea ieșise în prag. Stătea pe coridor ținând de lumânare și netezindu-și părul pe spate cu o mână și s-a uitat la el cum coboară în întunericul scării, apoi a închis ușa în urma ei.

S-a oprit la marginea ringului de dans. Un cerc de oameni pusese stăpânire pe ring și se țineau de mâini, rânjeau și strigau unii la alții. Un scripcar stătea pe scenă pe un scăunel și un bărbat umbla în sus și-n jos anunțând ordinea dansurilor, gesticulând

şi păşind încotro voia să păşească dansatorii. Afară, în curtea cufundată în întuneric, grupuri de Tonkawa zdrenţăroşi stăteau în mocirlă cu expresii stranii, rătăcite întipărite pe chipuri printre ochiurile de ferestre luminate. S-a auzit un strigăt şi s-a pornit muzica şi cercul dansatorilor a început să se rotească greoi cu un foşnet grozav. A ieşit afară prin spate.

Ploaia se oprise şi aerul era rece. A stat în curte. Pe cer lunecau la întâmplare miriade de stele, gonind pe traiectorii scurte de la obârşiile lor din noapte către destinele lor din colb şi deşertăciune. În sală scârţâia scripca şi dansatorii foşneau şi tropăiau. Pe stradă, oamenii strigau după fetiţa cu ursul mort, căci se pierduse. Umblau prin curţile întunecoase cu lămpi şi făclii strigând-o.

A coborât pe podeţul de lemn către latrină. A rămas afară ascultând la vocile tot mai stinse şi s-a uitat iar la dârele mute ale stelelor ce mureau deasupra dealurilor cufundate în beznă. Apoi a deschis uşa grosolană din scândură a latrinei şi a intrat înăuntru.

Pe closet stătea judele. Era gol şi s-a ridicat zâmbind, l-a cuprins cu braţele la pieptu-i uriaş şi grozav şi a zăvorât în urma lui uşa de lemn.

În *saloon*, doi bărbaţi care voiau să cumpere pielea îl căutau pe stăpânul ursului. Ursul zăcea pe scenă într-o baltă imensă de sânge. Toate lumânările se stinseseră, afară de una care şiroia stingheră în grăsimea ei ca o candelă. În sala de bal, un tânăr i se alăturase scripcarului şi ţinea ritmul muzicii cu o pereche de linguri pe care le lovea de genunchi. Târfele umblau ţanţoşe pe jumătate despuiate, unele cu sânii la vedere. În curticica din spatele localului doi bărbaţi coborau pe scânduri către latrină. Un al treilea stătea acolo în picioare uşurându-se în noroi.

E cineva înăuntru? a zis primul bărbat.

Bărbatul care se ușura n-a ridicat privirea. Eu n-aș intra acolo în locul tău, a zis.

E cineva înăuntru?

Eu n-aș intra.

S-a îndreptat de spate și s-a încheiat la pantaloni, a trecut pe lângă ei și a urcat podețul către lumini. Primul bărbat s-a uitat după el cum se duce și apoi a deschis ușa latrinei.

Doamne Dumnezeule mare, a zis.

Ce e?

N-a răspuns. A trecut pe lângă celălalt și a luat-o îndărăt pe podeț. Celălalt bărbat a stat și s-a uitat după el. Apoi a deschis ușa și s-a uitat înăuntru.

În *saloon* rostogoliseră ursul mort pe o pânză de coviltir și strigau în gura mare după oameni care să ajute. În anticameră fumul de țigară împresura lămpile ca o ceață rea și bărbații mizau și-și împărțeau cărți într-o rumoare gravă.

Dansul s-a oprit o vreme și un al doilea scripcar s-a suit pe scenă și amândoi au ciupit de corzi și au răsucit micile cuie de lemn cuprinși de mulțumire. Mulți dintre dansatori se împleticeau beți prin încăpere și unii își lepădaseră cămășile și hainele și stăteau cu piepturile goale și asudate, chiar dacă în încăpere era îndeajuns de frig ca să scoată aburi pe gură. O târfă uriașă bătea din palme către estradă și striga cu glas de beție după muzică. Avea pe ea doar o pereche de izmene bărbătești și unele dintre suratele ei erau costumate la fel, în ceea ce păreau a fi trofee – pălării, pantaloni de călărie sau vestoane din tuil albastru de cavaleriști. Când s-a pornit muzica, a răsunat un chiot general însuflețit și un prezentator a ieșit în față și a anunțat dansul și

dansatorii au tropăit chiuind și împleticindu-se unii peste alții.

Și dansează, iar scândurile podelei saltă sub cizmele lor soldățești și scripcarii rânjesc hidos aplecați peste instrumentele lor piezișe. Deasupra tuturor tronează judele și dănțuiește gol, cu picioruşele lui vioaie și iuți și bătând acum cadența dublă și înclinându-se în fața doamnelor, gigantic, palid și spân, ca un prunc uriaș. Nu doarme niciodată, așa zice. Zice că nicicând nu va muri. Se înclină în fața scripcarilor și lunecă îndărăt și-și zvârle capul pe spate, râde din adâncul gâtlejului și e un mare favorit, judele. Își flutură pălăria și cupola lunară a țestei lui trece palidă pe sub lămpi și el se învârtește și pune mâna pe o scripcă, face o piruetă și un salt, și încă unul, dansând și cântând la scripcă totdeodată. Picioarele-i sunt ușoare și sprintene. Nu doarme niciodată. Zice că nicicând nu va muri. Dănțuiește în lumină și în umbră și e un mare favorit. Nu doarme niciodată, judele. Dănțuiește, dănțuiește. Zice că nicicând nu va muri.

Epilog

În lumina zorilor, un bărbat înaintează pe câmpie din groapă în groapă, pe măsură ce le sapă în pământ. Foloseşte o unealtă cu două cozi şi o înfige în groapă, aprinde piatra din groapă cu oţelul lui, groapă cu groapă, stârnind în piatră focul lăsat acolo de Dumnezeu. În spatele lui, pe câmpie, sunt rătăcitorii care caută oase şi cei care nu le caută şi înaintează poticnit în lumină ca nişte mecanisme ale căror mişcări sunt controlate de ancoră şi paleţi, aşa încât par stăpâniţi de o prudenţă sau chibzuinţă lipsite de realitate lăuntrică şi iau la rând în drumul lor acel şir de gropi întins până la marginea vizibilă a pământului, ceea ce pare a fi mai degrabă verificarea unui principiu decât urmărirea unei continuităţi, o validare a succesiunii şi a cauzalităţii de parcă fiecare groapă rotundă şi perfectă şi-ar datora existenţa celei dinaintea sa acolo, în preria cu oase şi oameni care adună oase şi oameni care nu le adună. Bărbatul scapără foc în groapă şi scoate afară oţelul. Apoi se pornesc iarăşi cu toţii.

Biblioteca Polirom

PROZĂ XX

„În *Meridianul sângelui*, Cormac McCarthy este un povestitor extraordinar, un creator de dialoguri fără cusur, un adevărat urmaş literar al lui Faulkner. Pentru el, ca pentru nimeni altul, comedia neagră face casă bună cu tragedia."

New Republic

„Domnul McCarthy are un condei sudist cum rar am văzut: în stilul său se amestecă elocvenţa brutală, vorbirea frustă, ritmurile elaborate şi o înnebunitoare acurateţe."

The New York Times

„McCarthy ştie să spună poveşti, iar scrisul său îşi păstrează actualitatea chiar şi în cele mai mărunte detalii."

Robert Penn Warren

„Cormac McCarthy este un scriitor pe care la început îl citeşti, apoi îl admiri şi, tot citindu-l, sfârşeşti prin a-l invidia."

Ralph Ellison

EDITURA POLIROM
ISBN 978-973-46-1861-3
www.polirom.ro

Foto copertă: © iStockphoto.com/John Pitcher